

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**S. Ioannis Damasceni Historia, De Vitis Et Rebus Gestis
SS. Barlaam Eremitæ, Et Iosaphat Indiæ regis**

Johannes <Damascenus>

Coloniæ, 1624

D. Ioannis Damasceni, De Barlaam Et Iosaphat Historia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45244

Rom. 8.
Naz. or.
de Atha-
nasio.

*Virtus
beatos ef-
fecit.
Martyres
& Con-
fessores.*

B 4

tyrio

*Traditio
Apostolica
Sanctorū
historias
scribere.*

tyrio perfuncti sunt, & eorum, qui per religiosam exercitationem angelicum vitæ genus imitando expresse-
runt) litterarum monumentis commendare, atque ob virtutis exemplum ad poster-
as ætates transmittere, à diuinis Apostolis, & beatis Patribus Christi Ecclesia acce-
pit: hoc videlicet, ad nostri generis sa-
lutem velut latâ lege promulgantibus.

*Virtutis i-
ter asperū.*

Etenim via ea, quæ ad virtutem du-
cit, aspera est atque ardua, & permole-
sta, ijs præsertim, qui nondum sese totos
ad Deum transfulerunt, verū adhuc vi-
tiorum animique perturbationum ty-
rannide conflictantur. Quo fit vt mul-
tis ad eam illecebris indigeamus, nimi-
rum & consilijs ac cohortationibus, &

*Exemplis
potius quā
præceptis
ad virtu-
tis studiū
trahimur.*

exemplis eorum, qui hanc viam priores
inierunt.

Id quod etiam minore cum molestia
ad eam attrahit, efficitq; ne ob vitæ dif-
ficultatem animis frangamur, ac despe-
ratione afficiamur. Si quidem ei quoq;
cui ardua, & difficilis via incunda est,
non perinde quispiam monendo, ac co-
hortando, vt eam ingrediatur, persuase-
rit. At cū multos ostendit, qui eam cō-
fecerint, ac tandem per commodum di-
uersorium nacti sint, tum verò magis
eum adducet, vt eandem quoque viam
capeffat.

Huic

Huic igitur ipse quoque regulæ infestens, ac præterea impendens ignauo illi seruo periculum metuens, qui talentum à Domino acceptum in terram abdidit, quodq; ei quæstus faciendi causa datum erat, ita occultauit, ut nihil ex eo lucri faceret, historiam animabus utilem, ad me usque allatam silentio minime præteribo, quam mihi pij quidam viri interioris Æthiopiæ (quos Indos vocant) ex veris commentarijs translata narrauerunt. Hæc porro ad hunc modum se habet.

Matt. 25.

REX INDORVM ABENNER
idolis & impuro luxui deditus, in Monachos persecutionem mouet, quibus præcipue infensus erat, propter viros aliquot Senatorij ordinis, qui aulicis delicijs abdicatis, eremiticam vitam amplectebantur.

CAPVT I.

INDIA, quæ ingens, ac frequentissima est regio, procul ab Ægypto distat, atque vndique ab Ægypti parte mari alluitur: à continente autem ad Persidis fines accedit. Ea porro atra Idololatriæ caligine olim obducebatur, atque extrema barbarie scatebat, nefarijsque flagitijs addicta erat. Posteaquam autem

Ioan. 1.

vnigenitus Dei filius, qui est in sinu Pa-

B 5

tris,

*Christi
incarna-
tio, vita
& doctri-
na.*

Luc. I.

*Thomas
in Indiam
mittitur.*

tris figmentum suum peccati seruitute
oppressum indigno animo cernens, mi-
sericordia erga ipsum commotus, instar
nostri excepto peccato apparuit, ac Pa-
tris throno relicto, nostræ salutis causa
(hoc est vt nos in cælis habitaremus, at-
que à veteri lapsu excitaremur, ac pec-
cato liberati priorem adoptionem reci-
peremus :) in Virginis corpore habita-
uit, atque expletis omnibus carnis pro-
pter nos assumptæ muneribus, Crucem
ac Mortem suscipiens, ac terrenis mirā-
dum in modum cum cælestibus cōiun-
ctis, à morte ad vitam rediens, & cum
gloria in cælos ascendens, & in Patris
dextra magnificè sedens, Spiritum Pa-
raclerum discipulis, à quibus cōspectus
fuerat, pro eo, ac promiserat, in ignea-
rum linguarum forma misit, ipsosque
ad omnes gentes legauit, vt eos qui in
ignorantiæ tenebris sedebant, illumina-
rent, atque *in Patris & Filij & Spiritus S.*
nomine baptizarent, adeo vt deinceps
illi, partim Orientales sedes, partim
Occidentales regiones, quæ ipsis obti-
gerant, circūirent, ac Septentrionalia,
& Meridionalia climata peragerarent,
vt imperatum munus exequerentur, tū
sanctissimus quoque Thomas, vnus ex
duodecim Christi Apostolis, in Indiam,
salutiferæ doctrinæ illic prædicandæ cau-
sa mis-

sa missus est. Domino autē cooperante, ac sermonem per sequentia signa cōfirmante, Gentilitiæ superstitionis tenebræ depulsæ sunt, atq; illi simulacrorum sacrificijs & cultu liberati, ad rectā fidem se adiunxerunt. Sicque Apostolicis manibus velut refecti, Christo per Baptismum conciliati sunt: ac tacitis incrementis augescentes in fide, ab omni labe aliena proficiebant, Ecclesiasq; per totam regionem extruebant.

Marc. ubi

Cū autem etiam in Ægypto monasteria exædificari, ac monachorum ingentia agmina cumulari cœpissent, atque eorum virtutis, & vitæ rationis, ad Angelorum imitationem accedentis, fama orbis terrarum fines peruasisset, atque ad Indos vsque pervenisset, ipsos quoque ad eiusdem vitæ studium excitavit: adeo ut complures ipforum relictis omnibus rebus in solitudines concederent, atq; in mortali corpore, eorū qui corporis expertes sunt vitæ rationē susciperent. Cum igitur res præclaro statu essent, atque aureis pennis, ut dici solet, in cælū pleriq; conuolarent, exurgit quidam Rex in eadē regione, Abenner nomine, vir opibus quidē ac potentia, victorijsque & bellica fortitudine, corporisq; proceritate insignis, ac præterea vultus elegantia clarus, atq; ob munda-

Laudes monachorum.

Abenner Indorum Rex, Idolatra.

nos ocysissimeque marcescentes rerum
successus insolenter se efferens, cæte-
rùm quantum ad animam attinebat,
extrema paupertate laborans, ac multis
malis constrictus, & enectus, quippe
qui Gentilium partes teneret, ac super-
stitioso Idolorum errori magnopere ad-
dictus esset.

*Nemo ex
omni par-
te beatus.*

Porro cùm Rex in magnis deliciis,
ac vitæ oblectamentis, & voluptatibus
versaretur, nec res vlla esset, quæ non
ex ipsius voluntate, ac cupiditate succe-
deret, vnum id demum erat, quod ipsi
lætitiâ interromperet, animumque
ipsius curis pulsaret, nimirum *sterilitatis*
malum. Nam cùm filijs careret, hæc
eum cura sollicitum habebat, quonam
pacto his vinculis solueretur, ac susce-
ptis liberis patris nomē obtineret? quo
videlicet apud plerosque nihil est opta-
tius. Atque huiusmodi Rex hic erat, ea-
que mente ac sententia.

At illustrissima Christianorum natio,
& monachorum cæteræ, regis cultum,
ac venerationem pro nihilo ducentes,
nec ipsius minas metuentes, per Dei
gratiam amplissimos progressus facie-
bant, vt qui in multitudinem omni ser-
mone maiore excreverent, ac parvam
omnino regis rationē haberent, ijs autē
rebus, quæ ad Dei cultum pertinebant,
singul-

singularem in modum dediti essent. Ac propterea permulti ex ijs, qui ad monasticum ordinem sese contulerant, omnia quidem ea, quæ in vita iucunda sunt, peræque contemnebant, soliusque pietatis amore tenebantur, ac mortis pro Christo subeundæ siti, futuræque beatitudinis cupiditate flagrabant. Eoq; nomine, non timido, ac dubitante animo, verum perquam fidenti, ac libero salu-
 riferum Christi nomen prædicabāt, Christumque vnum in ore habebant, atque fluxam, & caducam præsentium rerum naturam, futuræque vitæ firmitatem & immortalitatem omnibus palam apteque demonstrabant, ac velut subsidia quædam, & semina ipsis porrigebant, quorum ope ad Deum sese conferrent, vitamque in Christo absconditam consequerentur. Ex quo effectum est, ut multi, suauissima illa doctrina percepta, ab acerbis erroris tenebris abscederent, atque ad dulcem veritatis lucem sese adiungerent: usque adeo ut nonnulli, etiam illustres viri ac senatores, abiectis huius vitæ sarcinis, in monachorum album sese ascriberent.

*Christi-
 norum
 virtus.*

Coloss. 3.

*Illustres
 viri ad
 Religionem
 transeunt.*

Rex autem ubi hæc intellexit, ingenti iracundia commotus, atque indignatione feruens, statim edicto sanxit, ut Christiani omnes pietatem ciuitate co-

*Persecu-
tia Regis.*

gerentur. Ac deinceps noua supplicio-
rum genera comminiscabatur, atque
inuitata mortis genera minabatur, lit-
terasque ad omnes regionis ditioni suæ
subiectę partes mittebat, quibus & præ-
fectis, & Ducibus imperabat, vt tormē-
tis, atque iniquis cædibus, in homines
pietate præditos grassarentur. Præser-
tim autem, in præstantissimos quosque
monastici ordinis excandescibat, atq;
implacabile aduersum eos bellum exci-
tabat. Ob eamque causam piorum ple-
rique animo vacillabant: alij autem,
quia cruciatibus ferendis impares erāt,
nefario ipsius imperio parebant.

*Religioso-
rum con-
stantia.*

At verò monasticę classis Duces at-
que antistites, partim ipsius iniquitatē
coarguentes ac refutantes, martyrio vi-
tam finiebant, atq; ad sempiternā bea-
titudinē perueniebant: partim in solitu-
dinibus, & montibus sese occultabant,
non tormentorum, quæ ipsis denuncia-
bantur, metu, verū diuiniore quodam
consilio ac prouidentia.

DE PROCERVVM REGIORVM

*Principe, qui solitariam vitam am-
plexus est.*

CAPVT II.

CVM itaque huiusmodi caligo In-
dorum regionem inuasisset, ac pij
& sancti

& sancti viri vndiq; vexarentur, impie-
tatis autem propugnatores opibus, ac
potentia florerent, atque cruoribus, &
victimarum nidore ipse quoque aer in-
ficeretur, vnus è regionum satraparum
principibus, animi fortitudine, corpo-
risque magnitudine ac pulchritudine,
ceterisque alijs rebus, quibus corporis
elegantia, & animi generositas, tanquam
certis quibusdam notis exprimi solent,
alios omnes antecellebat.

Quamobrem cum impium illud edi-
ctum audisset, inani hac atque humi
serpente gloria & delicijs valere iussis,
ad monachorum coetum sese aggrega-
uit, atque in locis solitarijs exulans, ie-
iunijs, & vigilijs, ac diligenti oraculo-
rum diuinorum meditatione sensus suos
apprimè repurgabat, animumque ab o-
mni vitiosa affectione solutum & abdu-
ctum, ea luce, quam tranquillitas à vi-
tiosis affectionibus parit, illustrabat.

Rex autem, cum eum maiorem in
modum diligeret, atque in honore, ac
pretio haberet, vt hoc audiuit, de ami-
ci iactura dolorem animo cepit, vehe-
mentiusque aduersus monachos exar-
sit. Atq; cum homines ad eum conqui-
rendum quaquauersum misisset, & quē-
admodum vulgo dicitur, nullum non
lapidem mouisset, quò eum inueniret,
ali-

*Princeps
quidam
Indicus
monasticā
vitam su-
scipit.
Apud mo-
nachos ie-
iunijs, vi-
gilijs, ac
diuinorū
eloquiorū
medita-
tioni in-
tentus.*

ali-

aliquanto post illi, qui ad eum inuestigandum missi fuerant, ut eum in solitudine commorari senserunt, ita perscrutati sunt, ut tandem eum arriperent, atque ad Regis tribunal sisterent. Rex autem, cum eum, qui quondam splendidis vestibus utebatur, atque in magnis delicijs vitam exigebat, tam viliter & abiectè amictum, ac religiosæ exercitationis asperitate afflictum, vitæque solitariæ signa haud obscurè gestantem conspexisset, mœrore simul, atque iracundiâ implebatur, atque ex utroque affectu temperato sermone, ita eum allocutus est:

Regis impij mundo addicti oratio. O vecors, & demens, quid te adduxit, ut honorem cum ignominia, & illustrè gloriam cum turpi ac dedecoris pleno habitu commutares? Siccine tu, qui regno meo præeras, atque in copias meas imperium militare obtinebas, te ipsum puerorum ludibrium effecisti, ac non modò meæ amicitiae memoriam ex animo procul eiecisti, verum etiam aduersus ipsam naturam imperum fecisti, ac ne tuorum quidem filiorum miseratione affectus, tum opes, tum omnem vitæ splendorem pro nihilo putasti, tantamque ignominiam tam luculenta gloria poriozem & præstabiliorem habuisti? Quidnam te ad hoc impulit, cuiusnam lucris spes, ut eum, qui Iesus nominatur

om.

omnibus Dijs atque hominibus antepones, ac duram hanc & superstitiosam vitæ rationem, suauissimam huiusce vitæ oblectamentis anteferres?

Hac oratione audita, vir ille Dei, lepida simul, ac placida & æquabili voce ad hunc modum respondit: Si sermones mecum conferere in animum inducis, O Rex, fac hostes tuos è medio Tribunali submoueas: ac tum de his rebus, quas intelligere cupis, tibi respondebo. Illis autem præsentibus nullus mihi ad te sermo erit. Citra sermonem autem excrucia, obtrunca, fac denique quicquid lubet. *Mihi enim mundus crucifixus est.* Gal. 6.

Et ego mundo, ut ait meus Magister. Cumque Rex dixisset: Quinam tandem sunt hi hostes mei, quos me hinc *Ira & cupiditas* ablegare iubes? *Iracundia*, inquit ille, & *aviditas* à *Cupiditas*. Nam ex primum quidem ab *tribunali* omnium rerum parente, atque *Architebus* ablegato ita productæ sunt, ut naturæ operi-
larentur, ac nunc etiam eandem ijs operam præbent, qui, non ut carni, sed ut spiritui consentaneum est, viuunt. In vobis autem, qui prorsus carnales estis, nec ullam spiritus partem habetis, aduersariæ exstiterunt, eaque; quæ inimicis & hostibus conueniunt, exequuntur. *Cupiditas* etenim, cum ei à vobis opera datur, voluptatem excitat: Cum autem
abo-

aboletur, *iracundiam*. Proinde facessant ipsæ hodierno die abs te: præsent autem ad eorum, quæ à me dicentur, auditio- nem ac iudicium, *prudētia & iustitia*. Nam si iracundiam, & cupiditatem de medio sustuleris, atq; earum loco pru- dentiam, & iustitiam induxeris, *verè o-* mnia tibi dicam. Atque Rex his verbis est usus: En petitioni tuæ cessi, atque cu- piditatem, & iracundiam è Concilio e- ijciam: daboque operam, vt prudētia & iustitia interponantur.

Iam igitur absque vlllo metu mihi ex- pone, vnde tibi hic error obortus sit, vt ea, quæ in vana spe posita sunt, ijs rebus, quæ manibus tenentur, atque oculis cernuntur, anteponas. Respondens au- tem Eremita dixit:

*Pij Prin-
cipis re-
sponso.*

*A teneris
assuescere
multum
est.*

Si intelligere cupis, O Rex, vnde hoc primùm mihi animo iniectum fuerit, vt caducas res contemnerem, ac me to- tum sempiternarum rerum spei trade- rem, audi. Olim, cùm adhuc iuuenili æ- tate essem, bonum, ac salutare verbum audiui, cuius vis maiorem in modum me rapuit, ipsiusque memoria, diuini cuiusdam seminis instar, pectori meo insita, ita permansit, vt nunquam à me diuelli potuerit: adeo vt & radices ege- rit, & germen ediderit, ac maturo tem- pore fructum in me tulerit. Huius autē verbi

verbi hæc vis erat; Excordes, inquiebat ille, ac stolidi homines, animo ita comparati sunt, ut ea quæ sunt, perinde ac si non sint, aspernentur: Ea autem quæ non sunt, perinde ac si sint, amplectantur, ac mordicus retineant. Qui autem eorum quæ sunt, dulcedinem minimè degustauit, is eorum, quæ non sunt, naturam perfectam habere non poterit. Hanc porrò nisi exploratam habuerit, quonam modo ea contemnet, ac pro nihilo putabit? Porro per ea, quæ sunt, hæc oratio sempiternas res, atq; à iactatione alienas intelligebat: Per ea autem quæ non sunt, hanc vitam, & delicias, ac mendacem prosperitatem: quibus, O Rex, heu, cor tuum malè affixum est: Egoq; item quondam ea complectebar. Verùm huius sermonis vis, animum meum sine vlla intermissione vellicans, mentem, quæ mei principatum tenet, ad id quod melius erat eligendum excitabat. Cæterùm lex peccati, cum mētis meæ lege pugnans, ac velut quibusdam compedibus me vinciens, per affectum erga res præsentēs, captiuum tenebar.

Cùm autem Saluatoris nostri benignitati ac bonitati me ex hac acerba captiuitate vindicare placuit, atque ipse menti meæ ad superandam peccati legem robur addidit, oculosque meos aperuit.

Error
mortalium.

Æterna
sunt, cadia
ca non
sunt.

Certamā
forte.

*Christi lu-
mine tene-
bra seculi
fugantur.*

*Matt. 7.
Monachis
mus via
compedio-
sa & fa-
cilis, per
quam in
hoc corpo-
re fragili*

peruit, vt mali ac boni delectum habe-
rem, tum scil. tum, inquam, animad-
uerti, ac vidi præsentia omnia vanita-
tem & afflictionem spiritus esse, quem-
admodum etiam sapientissimus Salo-
mon quodam loco dixit. Tum peccati
velamen è corde meo sublatum est, ar-
que obscuritas ea, quæ ex corporis cras-
sitie animo meo incumbibat, discussa,
& dissipata: atque cuiusnam rei causa
procreatus sum, agnoui: Mihiq; facien-
dum esse, vt per mandatorum obserua-
tionem ad summum illum rerum om-
nium effectore ascendam. Quapropter
relictis omnibus rebus, cū securus sum.
Gratiasque Deo per IESVM CHRISTVM
Dominum nostrum ago, quod me ex
luto, & lateritio labore, ac crudeli, &
pestifero tenebrarū huius seculi princi-
pe liberarit, viamque mihi compendia-
riam, & procliuem ostenderit, per quam
in hoc fictili corpore angelicam vitæ ra-
tionem amplexari possim. Cuius adipi-
scendæ studio, arctam hanc, & angu-
stam viam ingrediendam mihi duxi, sic
videlicet animo constitutus, vt præsenti-
um rerum vanitatem atq; instabilem
earum iactationem, & conuersionem,
vehementer improbem, neque adduci
possim, vt credam aliud quicquam, præ-
ter id quod verè bonum est, bonum ap-
pellan-

pellandum esse. A quo tu, O Rex, miserè te abruptisti, ac seiunxisti. Ea que de causa nos etiam à te disuncti ac distracti sumus, quoniam tu in perspicuum, & indubitatum exitium ruis, ac nos in idem periculum præcipites ferri cogis. Nam quandiu in sola mundi militia censebamur, nullam officij partem prætermittebamus. Ac tu quoque optimus testis eris, nos nec negligentia, nec solordie nomine ynquam esse notatos, ac reprehensive.

*angelicā
quis po-
test duce-
re conuer-
sationem.*

Posteaquam autem id quoque, quod omnium bonorū caput est, hoc est *Pietas om-* *nis boni* *caput.* nobis extorquere, Dei que detrimento (quod detrimentorum omnium extremum ac grauissimum est) nos afficere studuisti, nobisq; interim honores ob eam causam in nos collatos, atque amplissima beneficia, in memoriam reuocas, qui fieri potest, ut non optimo iure te veri boni inscitia laborare dicā, ut qui omnino hæc inter se componas, pietatem scilicet erga Deum, cum humana amicitia, & gloria instar aquæ defluente? Quoniam item modo in hac resocij tibi futuri sumus, ac non contra, tum amicitiam, tum honorem, tum liberorum amorem, & si quid aliud maius esset aspernabimur, cum te, O Rex, in Deū sceleratè gerere conspiciamus, qui

*Adami
lapsus.*

*Genes. 3.
Sap. 2.*

*Christi
victoria.*

qui tibi ipsum esse, & spiritum ducere præbuit, qui est Christus Iesus omnium Dominus: qui cum principio careat, eiusdemque cum Patre æternitatis sit, cælosque ac terram sermone procreavit, hominem tamen suis met manibus effinxit, eumque immortalitate coronavit, Regemque omnium rerum, quæ in terra sunt, constituit, ei que quod omnium rerum præstantissimum erat, hoc est Paradisum, tanquam regiam quandam aulam, attribuit. At ille invidia deceptus, & in fraudem inductus, & voluptatis illecebris delinitus, his omnibus miserè deiectus est: Et qui prius beatus censebatur, miserum spectaculum præbebat, lachrymisque ob acceptam calamitatem dignus erat.

Verum enimvero is, qui nos effinxerat ac procreauerat, benignis rursum oculis manuum suarum opus conspicatus, nullam diuinitatis sue mutationem suscipiens, nostræ salutis causa, id quod nos sumus, citra peccatum factus est, atque crucem, & mortem sponte subiens, hostem eum, qui iam inde ab initio generi nostro inuidebat, prostravit, nosque acerba illa captiuitate liberatos in priorem libertatem pro sua erga nos bonitate restituit, eo que rursum, vnde nos inobedientia exturbauerat, ob suam erga nos

ga nos humanitatem reduxit, maioreq;
quam antea honore prosecutus est.

Hunc igitur, qui nostra causa tot cruciatus pertulit, tantisq; rursus nos beneficijs affecit, hunc, inquā, ipse reijcis, atq; eius crucem dicterijs insectaris, totusq; corporis delicijs ac perniciosis affectibus affixus, ignominiosa, ac turpitudinis plena simulacra Deos appellas. Nec te ipsum duntaxat à cœlestium bonorum coniunctione abstraxisti: verum etiam omnes, qui tuis imperijs obtemperant, ab ea remoues, atque in animæ periculum cōijcis. Quocirca velim noscas, me minimè commissurum, vt tibi paream, in eademque tecum erga Deū ingratitudine verfer, atque cum, qui præclare de me meritus est, mihi que salutem attulit, abiurem, etiam si feris me lacerandum, & absumentum obijcias, aut gladio, & igni me addicas: quæ quidem in tua potestate sita sunt. Neque enim mortem extimesco, nec præsentia expeto: quippe quæ perquā imbecilla, & vana esse compertum habeam. Quid enim in ipsis utilitatis est? quid quod stabile sit, ac diuturnum? Neque id solum: verum etiam, tum quoque cum ad sunt, ingens ipsis ærumna coniuncta est, ingens mœror, ingens & perpetua sollicitudo. Siquidem eorum voluptati ac per-

*Quis nos
separabit
à chari-
tate Chri-
sti.*

*Præsentio
rerum va-
nitas, &
instabili-
tas.*

1. Ioan. 5.
& 2.

Mundi
miseria
& mali-
tia.

Religioso-
rum mutua
charitas.

Iac. 1.
1. Cor. 2.

Psal. 52.

ac perceptioni nihil nō mœstitiæ ac do-
loris adnexum est. Ipsorum diuitiæ,
paupertas sunt: ipsorum sublimitas, ex-
trema deiectio. Quisnam autem eorum
mala enumerâdo consequi possit? Quæ
quidem paucis verbis Theologus meus
mihi demonstrauit, his verbis vtens: *To-
tus mundus in maligno positus est: Ac rur-
sum: Nolite diligere mūdum, neque ea quæ
in mundo sunt. Quoniam omne quod in
mundo est, aut est concupiscentia carnis,
aut concupiscentia oculorum, aut superbia
vitæ. Et mundus transit, & concupiscentia
eius. Qui autem facit voluntatem Dei,
manet in æternum.*

Hanc igitur ego bonam Dei volun-
tatem quærens, omnia pro derelicto
habui, cum ijsque me coniunxi, qui ea-
dem cupiditate tenentur, atq; eundem
Deum expetunt. Inter quos non simul-
tas est, non liuor, non mœrores, & curæ:
sed omnes idem curriculum obeunt, vt
ad sempiternas eas mansiones perueni-
ant, quas luminum pater ijs, à quibus
amatur, præparauit, hos ego pro Paren-
tibus, hos pro fratribus, hos pro amicis
& familiaribus habeo. Ab ijs autem,
qui quondam amici mei ac fratres e-
rant, elongaui fugiens, & mansi in soli-
tudine, Deum expectās, qui saluum me
fecit à pusillanimitate spiritus & tempe-
state.

Hæc

Hæc cum ita commodè ac iucundè à Dei homine dicta essent, Rex iracundiâ quidem impellebatur, ac sanctum virum acerbis supplicijs excruciarî cupiebat: rursus autem se reprimebat, atque id aggredi cunctabatur venerandâ ipsius dignitatē ac splendorem veritus. Sermonem vero excipiens, his cum verbis cum est allocutus.

Vndiq; ô miser, exitio tuo studuisti, *Regis impij responsum.* ut qui ad ipsum, fortunâ, ut videtur, te impellente, tum mentem, tum linguam acueris, ac proinde obscuram quandam atq; inanem verborum nâniâ effuderis. Ac nisi sermonis principio me tibi facturum recepisssem, ut è medio concilio iracundiam depellerem, nunc carnes tuas in ignem coniecisssem. Quoniam autem ipse antevertens, tibiq; cauens, huiusmodi verbis me obuinxisti, audaciam tuam, ob pristinam meam erga te amicitiam fero. Quamobrem exurge, atq; ab oculis meis profuge. Non iam te videbo, sed malè maclabo.

Ita egressus Dei homo in solitudinē secessit, mœrore quidem eo nomine affectus, quod martyrium minimè obijisset, cæterum nullo non die, quantum ad conscientiam attinet, martyrio fungens, atq; aduersus principatus, & potesta- *Ephes. 6.*

C res,

50 BARLAAM ET IOSAPHAT
tes, aduersus mundi rectores tenebrarum
huius seculi, aduersus spiritualia nequitia,
vt ait beatus Paulus, dimicans. Cum igitur
ille abiisset, Rex grauiore iracundia
concitatus, ac rionem persecutionem
aduersus monasticum agmen exercere,
maiorēq; honore simulacrorum cultores
ac sacerdotes afficere cœpit.

DE NATIVITATE IOSAPHAT:
quidque de eo Astrologi pradi-
xerint.

CAPVT III.

*Iosaphat
pulchritu-
do.*

Cum autem Rex in tam graui errore
atq; impostura versaretur, nascitur
ei elegantissima forma filius, atq; ex ea
pulchritudine, quæ ipsi affusa erat, id
quod futurum erat præsignās. Sic enim
sermone ferebatur, in illa terra puerum,
pari pulchritudine, ac venustate nusquā
extitisse. Rex autem ob pueri natiuita-
tem, maximo gaudio perfructus, cū Iosa-
phat nominauit: atq; ad idolorū templa
demens se contulit, vt dementiorib. sa-
crificia offerret, laudesq; ad edendā gra-
ti animi significationem persolueret: i-
gnorans nimirum, quisnam bonorum
omnium verē author esset, ad quē spiri-
tuale sacrificiū adhiberi deberet. Ille igitur
rebus inanimis, & surdis filij ortū
acceptum

acceptum ferens, quaquaversum missis
nuncijs plebem ad eius natalitia cele-
branda cogendam curabat. Accernere
erat omnes Regis metu confluentes, se-
cumq; ea, quæ ad sacrificium accom-
modata erant, afferentes, pro cuiusque
scilicet facultatum modulo, atq; erga
eum benevolentia. Præsertim autem,
ipse stimulos eis ad munificentiam admo-
uebat, ut qui quâ plurimos, & maximos
boues mactâdos offerret. Atq; ad hunc
modum luculentissimo festo peracto,
omnes, tam qui Senatorij ordinis erant,
magistratuq; fungebantur, quâ militum
manum, atq; etiam plebeios & ignobi-
les amplissimis donis prosequebatur.

In ipso autem natalitiorum filij solenni
die, delecti viri circiter quinquaginta,
qui in ea Chaldæorum sapientia, quæ in
conspiciendis, notandisque sideribus
versatur, studium, atq; operam colloca-
rant, ad regem cõuenerunt. Quos cum *Rex A-*
Rex propius ad se accedere iussisset, de *strologos*
singulis percunctabatur, quidnam puer *de filio e-*
in lucem editus futurus esset. Illi autem *sulit.*
longâ consideratione habitâ, futurum di-
cebant, ut opibus, ac potentia floreret,
atque omnes, qui regnum ante ipsum
obtinuissent, superaret.

Vnus vero Astrologus, qui socios

C 2 omnes

*Iosopha
prædicitur
futurus
Christia-
nus.*

Num. 23.

*Rex omnes
molestias
procul à fi-
lio arcere
stul. let.*

omnes suos eruditione anteibat, his verbis usus est: Quantum ex siderū cursu addiscere possum, O Rex, filij, qui nunc ex te ortus est, amplitudo atque profectus non in tuo regno erit, sed in altero præstantiore, atq; incomparabiliter excellentiore. Atque ipsum Christianorum quoq; religionem, quam tu insectaris, arrepturum existimo: nec eū ab hoc scopo ac spe aberraturum puto. Hæc scilicet dixit Astrologus, ut olim Balaam: non quod Astrologia veritate nitatur, sed quod Deus, ut omnis impijs excusatio amputaretur, veritatem per ipsos aduersarios ostenderet.

Rex autem, ut hæc intellexit, eiusmodi nuntium grauitè ac molesto animo excepit, voluptatemque suam inuestitia interrumpi sensit. Nihilominus tamen, in priuata quadam Ciuitate, pulcherrimo palatio extructo, splendidaque domo elaborata, illic filium collocauit, iussitque ut exactis primis ætatis annis, nullis ad eum accessus pateret. Atque Pædagogus ipsi, & Ministros ætate florentes, eximiaque forma præditos constituens, hoc ipsis mandauit, ut nihil eorū, quæ in hac vita molesta sunt, perspectum ipsi facerent, non mortem, non senectutem, non morbum, non paupertatem,

pertatē, non quidquam aliud molestiæ,
 quodq; ipsi oblectionem interpellare
 posset: verum omnia iucunda & cum
 suavi fructu coniuncta proponerent, ut
 in his ipsius animus, cum voluptate, ac
 delicijs versans, nihil omnino rerum fu-
 turarum cogitatione complecti posset,
 ac ne verbo quidem tenus de Christi re-
 ligione, ipsiusq; decretis quidquam au-
 diret. Nam hoc præ omnibus rebus ipsi *Dæmon*
 occultare in animo habebat, Astrologi *mortis o-*
 nimirum vaticinium veritus. Quod si *blivionem*
 ministrorum aliquem in morbum inci- *procurat.*
 dere contigisset, eum statim illinc ei ci
 iubebat, alterumque nitidum optime-
 que valentem ipsi substituebat: ut ne
 quid omnino salebrosum, atque acerbum in
 filij oculos incurreret. Ad hunc mo-
 dum se Rex gerebat, atque hæc cogita-
 bat, & agebat. Videns enim non vide-
 bat: & audiens non intelligebat.

Cum autem certior factus fuisset, *Impiorum*
 monachos nonnullos (quorum ne ve- *in Mona-*
 stigium quidem ullum reliquum esse *chos ediū.*
 putabat) adhuc superesse, iracundia æ-
 stuabat, atq; acerrimo imperu in eos fe-
 rebatur, ac præcones passim totâ vrbe
 & regione procurfare imperabat, qui e-
 dicerent, ne monastici ordinis quisquâ
 usquam omnino post triduum inveni-

34 BARLAAM ET IOSAPHAT

retur: quod si inueniretur, flammis addiceretur. Hi enim sunt, inquit, quorum autoritate popul^o adducitur vireum, qui cruci suffixus est, pro Deo colat. Interea autem huiusmodi quiddam accidit, quod maiorem ipsi indignationem excitauit, eumque monachis infensorem reddidit.

DE PRINCIPE QVODAM

Christianam fidem occultè proficiente:

Et de duobus Monachis exustis.

CAPVT IV.

INter homines dignitate præditos quidā erat, qui primas in aula obtinebat, vir elegāti vita, ac fidei pietate, qui-que salutis suæ operam summo studio dabat: occultè tamen, ob Regis metū. Quamobrem nonnulli, ob eam, qua apud Regem pollebat, auctoritatem ipsi inuidentes, eum criminari studebant, ac summopere laborabant. Et quidem cum Rex aliquando satellitum manu pro suo more septus, ad venationē profectus fuisset, in venatorū numero probus ille vir erat. Cū autem ipse solus ambularet (diuino, vt opinor, consilio ita ferente) hominem inter densas arbores humi prostratum, ac pede à fera quadam grauitè contritum, offendit.

Qui

Nicodemus.

Inuidia.

Qui quidem ipsum prætereuntem intuen-
s, precibus ab eo contendebat, ne se
præteriret, verum calamitatis suæ mis-
eratione afficeretur, atq; in domum suā
abducendum curaret. Simul etiam il-
lud adiunxit, suam operam ipsi non
prorsus inutilem, atque inanem fore.
Præclarus autem ille vir ei dixit: Equidē
ipse virtutis studio, atque amore te assu-
mam, tuiq; quam maximam potero cu-
ram geram. Verum quæ tandem est hæc
utilitas, quam abs te ad me redituram
esse ais? Pauper autem ille, & imbecillis:
Ego, inquit, sermonibus læsis medeor,
Nam si quando in verbis aut colloquijs *Medicina*
vuln^o aliquod, aut afflictio inueniatur, *verborū.*
consentaneis medicamentis ea curo, ac
ne malū vltius serpat, prohibeo. Pius
itaque ille vir, quāquam id quod dixe-
rat, nullius momenti duceret, tamen di-
uini mandati causa eum in domum suā
deferri, ei que quā par erat, curam ad-
hiberi iussit.

At invidi illi & luore perciti homi-
nes, de quibus ante locuti sumus, im-
probitatem, quam iam pridem partu-
riebant, in lucem proferentes, ipsum a-
pud Regem hoc nomine accusāt, quod
non solum amicitia ipsius oblitus,
Deorum cultum neglexisset, atque pa-

Christianam Religionem animum inflexisset, verum etiam aduersus ipsius Maiestatem graua moliretur, popularem scilicet turbam peruertens, omniumque beneuolentiam sibi concilians. Quod si pro certo scire cupis, inquirunt, nihil nos fingere, atque comminisci, priuatim ei, tentandi ipsius causa, dic te relicta patria religione, ac regni gloria, Christianam fidem amplecti, habitumque monasticum, quem olim tanquam parum honestum persecutus es, induere velle. Nam qui hæc aduersus virum illum scelerate consungebāt, ipsius animi institutum ad compunctionem propensissimum exploratum habebant, nec dubitabant, quin si hæc verba à Rege audiret, statim ipsi, quod præstantius esset, suadens, autor futurus esset, vt ijs quæ rectè consulta essent, nullam moram afferret, atque hinc vera esse, quæ dicebant, inuenerentur.

Rex autem, quauir ille erga se beneuolentia esset, minimè ignorans, ea, quæ dicebantur probabilitate omni carere, ac falsa esse censebat. Neque sibi faciendum esse ducebat, vt ea temere susciperet, verum rem ipsam, atque obiectum crimen exploraret. Quapropter

pter cū eum remotis arbitris acciuis-
set, tentandī ipsius causa ita eum est al-
locutus: Nosti, O Amice, quonam
modo aduersum eos, qui monachi di-
cuntur, atque adeo aduersus omnes
Christianos me gesserim. Nunc autem
eo nomine poenitentia ductus, atque
praesentium rerum pertasus, ad spes
illas, quas eos commemorantes audi-
ui, nempe immortalis cuiusdam regni,
quod in alia vita futurum est, me con-
ferre cupio: (nam praesens regnum
morte omnino interrumpitur.) istud
autem, me nullo alio qui modo conse-
qui, ac voti mei conpotem esse posse
existimo, nisi Christianus fiam, regni-
que mei gloriae ac reliquis huiusce vitae
iucunditatibus, & voluptatibus, dicta
extrema salute, illos religiosae vitae cul-
tores, & monachos, quos iniquè, & sce-
leratè expulsi, quocunque tandem in lo-
co sint, inquirens, ipsis me admisceam.
Ad haec, quid ipse ais? & quid mihi faci-
endum censes? dic quaeso, per verita-
tem ipsam te obtestor. Non enim me fu-
git te supra omnes mortales veri studio-
sum, atque animi probitate praeditum
esse.

Bonus autem ille vir, ut haec audi-
uit, abstrusam fraudem nullo modo

C. 5. agno-

*Callida
Regis ora-
tio ad piū
Principē.*

*Piarespō.
sio.*

Luc. II.

Sap. 5.

Joan. 16.

agnoscens, animi compunctione affectus est, lachrymisque perfusus, simplici animo respondit: Rex æternum viue Bonum & salutare consilium iniisti. Quoniam etiamsi cælorum regnum ægrè inueniri potest tamen ipsum omnibus viribus quærendum est: *Qui enim quatit, inquit ille, ipsum inueniet.* Præsentium autem rerum fructus, licet in speciem oblectet, ac voluptatem afferat, pulchrum tamen est eum propellere ac propulsare. Etenim noster tū denique est, cum est: Et quos oblectat, multò magis rursum excruciat. Nam & ipsius suauitates & molestiæ, umbra imbecilliores sunt, ac velut naui, in mari cursum tenentis, aut auis, aerem peragrans, vestigia quam ocyssimè euanescent. Contra, futurorum spes, quam Christiani prædicant, firma ac tutissima est, tametsi in mundo pressuram habeat. Ac iucunditates quidem eæ, quibus nunc fruimur, breues sunt: Illic autem, nihil omnino præter supplicium, ac nunquā finiendos cruciatus accersunt, harum enim rerum suauitas fluxa, & temporaria est: acerbitas autem, sempiterna. Christianorum contra labor quidem temporarius est: voluptas autem, & utilitas, immortalis. Quamobrem feliciter

ter velim cedat bonū tuum consilium. Pulchrum est enim, ac valde pulchrum, ea quæ interitu obnoxia sunt, cum semper eternis commutare.

His verbis auditis, Rex vehementer quidem indignatus est: cæterum iracundiam compressit, neque ipsum quidquam locutus est. At ille, ut qui prudens ac sagax esset, Regem sua verba grauitè, & molestè accepisse animaduertit, versutoque animo id duntaxat egisse, ut ipsius animum exploraret, domumque reuersus, in mœore, atque languore versabatur, addubitans videlicet, quonam modo Regis animum mitigaret, atque impendens sibi periculum effugeret. Cum autem insomnis noctem totam exigeret, eius, qui pedis infractione laborabat, in mentem ipsi venit: eumque ad se accitum ita est allocutus. Memoria teneo te mihi *Hospitalitatis merces.* hoc dixisse, quod noxijs verbis medearis. Ille autem, Est ita, inquit: & si opus est, scientiæ meæ specimen edam. Senator autem sermonem excipiens, ipsi veterem suam erga Regem beneuolentiam & auctoritatem, quam apud eum obtineret, exposuit: recentemque ite sibi versuto animo adhibiturum sermonem: Et quemadmodum ipse quidem

C 6 probè

probè respondisset, ille autem ipsius sermonem molesto animo accipiens, per vultus mutationem, iram in intimo pectore latitantem ostendisset.

*Prudens
consilium.*

Pauper autem ille & infirmus, re cum animo suo considerata, dixit: Noscas oportet, vir illustrissime, Regem malam ac sinistram aduersum te opinionem concepisse, nempe quod ipsius regnum occupare studeas: atq; tentandi tui studio ea dixisse, quæ dixit: Quamobrem fac exurgas, ac tonso capite, splendisque his vestibus abiectis, atque induto cilicio, cum primum luxerit, ad Regem adeas, hoc autem sciscitante quidnam sibi hic habitus velit, responde: De ijs rebus, de quibus mecum hesterno die collocutus es, ô Rex, en adsum, paratus te in hac via, quam ingredi constituisti, sequi. Nam etsi delicæ ac voluptates iucundæ sunt: absit tamen vt eas possit te retineam. At verò virtutis iter, quod ingredi paras, licet arduum & asperum sit, tamen, modò tecum sim, facile, & procliue ac iucundum erit. Vt enim me oblectamento huius vitæ socium habuisti: ita etiam molestiarum habiturus es: quo etiam in futurorum bonorum societatem tecum veniam.

Præ-

Præclarus igitur ille vir infirmi hominis verba comprobans, fecit quem admodum ipse monuerat. Eum itaque Rex videns, atque audiens hac quidem de causa delectatus est, ipsius nimirum erga se beneuolentiam admirans: atque falsa esse, quæ aduersus eum ad se delata fuerant, intelligens, maiore eum honore, atque apud se autoritate, ac familiaritate donauit. Cæterum aduersus monachos rursus ira exarsit, eorum scilicet hæc præcepta esse dicens, ut homines ab huiusce vitæ voluptatibus abstineant, atque incerta spe, tanquam per somnium sese illudi sinant.

*Sic ars
deludi-
tur arte.*

Cum autem rursus ad venationem egrederetur, duos monachos per desertum iter facientes cernit. Quos statim comprehendit, & ad currum suum adduci iussit. Atque iracundis oculis eos intuens, ignemque, ut dici solet, spirans, An non audistis, inquit, o impostores, & circumscriptores, præcones meos aperte proclamantes, ne quis vestri diaboli instituti, post triduum in vrbe, aut vlla regni mei regione inueniretur, aut alioqui præfusus igni cremaretur? Monachi autem, En, inquit, pro eo ac iussisti, ex urbibus tuis ac regionibus excedimus. Verum cum longum nobis.

C. 7. iter

*Quinam
sint quib⁹
mors ter-
rori esse so-
leat.*

*Mors p̃ijs
allata
transitus
est ad vi-
am.*

iter propositum sit, vt ad fratres no-
stros proficiscamur, ac cibo carea-
mus, hac via incedimus, vt no-
bis viatica suppetant, nec fame ab-
sumamur. Rex autem inquit: Qui
mortis minas metuit, huic cibos com-
parare minimè vacat. Monachi au-
tem, Rectè dixisti, ô Rex, inquit:
qui mortem metuunt, id curant, quo-
nam pacto eam effugiant. Quinam
autem hi sunt, nisi qui fluxis rebus
intabescunt, easque ad stuporem vs-
que mirantur? Qui quidem cùm in
altera vita quicquam boni sese conse-
cuturos esse desperent, à præsenti-
bus diuelli nequeunt, ob eamque causam
mortem timent. At nos, qui iam pri-
dem mundum, & ea quæ in mundo
sunt, odio persequimur, arctamque &
angustam viam Christi causa ingredi-
mur, nec mortis metu, nec præsenti-
um rerum cupiditate afficimur: verùm fu-
turarum duntaxat rerum desiderio te-
nemur. Quoniam igitur mors ea, quam
nobis infertis, ad sempiternam, & præ-
stantiorem vitam transitus efficitur, id-
circo cupiditati potius nobis est, quàm
terrori.

Hic Rex per solertiam scilicet, mo-
nachos arripere cupiens, dixit: Quid?

An

An non paulo ante vos secedere dixistis, ut meo imperio pareatis? Quod si mortem minimè timetis, quid est quamobrem fugam ineatis? En hæc quoque frustra & inaniter iactantes, mentiti estis. Responderunt Monachi: Non idcirco fugimus quod denuncia-
Curpij in-
 tam nobis abs te mortem pertimesca-
terdum
 mus: verùm, tui miseratione commo-
grassante
 ti, ne grauiorem condemnationem ti-
persecutio-
 bi accersamus, secedere in animum in-
ne sece-
 duximus. Nam alioqui, quantum ad
dant.
 nos attinet, nullo modo minas tuas ex-
 pauescimus. Ad hæc Rex ira commo-
 tus ipsos exuri iussit. Sicque Dei famu-
 li extremo vitæ die functi, martyrij co-
 ronam per ignem adepti sunt. Statim-
 que edictum promulgatum est, ut si
 quis monachus inueniri posset, sine vl-
 la inquisitione trucidaretur. Atque ita
 nullus huiusmodi ordinis in illa regio-
 ne reliquus factus est, nisi qui in
 montibus, & speluncis, &
 cauernis terræ sese oc-
 cultarant. Verùm
 hæc hæc-
 nus.

DE

64 BARLAAM ET IOSAPHAT
DE REGIS FILIO: ET
*quo pacto ei à Patre potestas facta fuerit:
è Palatio quoties vellet, egre-
diendi.*

CAPVT V.

AT Regis filius, de quo initio nobis oratio instituta est, in palatio, quod ipsi exstructum fuerat, ita manens, ut à nemine adiri posset, iuuenilem ætatem tandem attigit (cū interea omnem, tam Æthiopum, quàm Persarum, doctrinam percepisset) prudens, & cordatus, atque omnibus virtutum donis illustris. Quin naturales etiam questionēs præceptoribus suis proponebat: adeo ut ipsi quoque adolescentis ingenium, animique acumen admirarentur. Rexque etiam ipse ex vultus ipsius venustate, animique habitu, in stuporem trahebatur. Mandabat autem his, qui cum eo versabantur, ut darent operam, ne quid profuse eorum, quæ in hac vita molesta sunt, intelligeret, nec omnino quod mors præsentis voluptates exciperet. Cæterum inani spe nitabatur, atque (ut prouerio dicitur) in cælum sagittas mittere conabatur. Quoniam enim modo mors humana

natu-

natura incognita esse posset? itaque ne Mortem
 pueri quidem cognitionem effugit. *nemo igno-*
 Nam cum animum summa sagacitate *rat & ta-*
 ornatum & instructum haberet, secum *men obli-*
 ipse considerabat, quidnam Patrem *niscimus.*
 adduxisset, ut ipsi omnium aditum in-
 terdiceret, nec quemlibet ad se accede-
 repateretur. Per se enim intelligebat,
 hoc citra Patris imperium non fieri. Cæ- *Frustra le-*
 terum ipsum interrogare verebatur, *gitur, &*
 tum quod minimè vero consentane- *Deus vult*
 um esse duceret, quin patere ea, quæ ipsi *reuelari.*
 cōducerent, animaduerneret: tum quod
 illud secum reputaret, si id de patris vo-
 luntate fieret, quantumlibet ipse per-
 contaretur, setamen rei veritatem mi-
 nimè intellecturum esse. Quapropter
 ex alijs, ac non à patre hæc scire consti-
 tuit. Itaque cum vnum è pædagogis re-
 liquis chariorem ac familiariorem ha-
 beret, eumq; maiore adhuc beneuolen-
 tia sibi deuinxisset, atque amplissimis
 muneribus affecisset, ab eo sciscitaba-
 tur, quidnam Regem impulisset, ut eum
 in hoc septo inclusum teneret. Illud
 etiam adiungebat: Si mihi apertè hoc
 exposueris, omnibus te anteponam,
 perpetuæ quæ amicitiae fœdus tecum fe-
 riam.

Pædagogus autem, ut qui etiam ipse
 pru-

prudens & cordatus esset, puerique sagacitatem ac numeris omnibus absolutam prudentiam exploratam haberet, neque sibi ab eo periculum vllum constatum iri existimaret, omnia ei sigillatim exposuit, nempe & persecutionem aduersus Christianos, ac potissimum aduersus eos, qui se pietati colendæ totos deuouissent, promulgatam: Et quemadmodum ab omnibus finitimis locis expulsi, & eieciti fuissent: atque item ea, quæ ipso in lucem edito Astrologi prædixissent. Ne igitur, inquit, audita eorum doctrina, eam religioni nostræ præferas, idcirco à Rege data opera est, ne multi tecum consuetudinem haberent, sed pauci omnino. Ac nobis etiam atque etiam mandauit, vt studeremus ne quid huiusce vitæ molestiarum per nos intelligeres.

Hæc vt adolescens audiuit, nullum alterum verbum adiunxit. Cæterum salutaris sermo ipsius pectus tetigit, ac Paracleti gratia spirituales ipsius oculos aperire aggressa est, eum ad verum Deum tanquam porrecta manu ducens, quemadmodum orationis progressu demonstrabimus.

Cum autem Rex ipsius pater crebro

*Spiritus
ubi vult
spirat.*

brō cum viseret (singularis etenim
 ipsius erga eum amor erat) quadam
 die his verbis ad eum filius vsus est:
 O Here, ac Rex, aliquid ex te scire cu-
 pio, cuius causa perpetuus mœror at-
 que omnis intermissionis expers soli-
 citudo animum meum exest, ac confi-
 cit. Pater autem ex hoc ipso sermone
 intimis visceribus discruciat, ait:
 Dic mihi, charissime fili, quisnam sit
 hic mœror, qui te obsidet: ac statim
 eum in gaudium commutare studebo.
 Tum Puer, Expone, inquit, quidnam *Curiositas*
 causæ sit, cur hic detinear, atque inter *quietum*
 muros & ianuas abs te concludar, eo *esse non*
 que statuissem, vr̃a nemine adiri ac cer-
 sinit.
 ni queam. Quoniam, ô fili, inquit Rex,
 nolo quidquam videas, quod pectori
 tuo molestiam afferat, tibi que volup-
 tatem interpellat. Siquidem hoc ago, ac
 specto, vr̃in perpetuis delicijs, atque
 omni gaudio, animique voluptate,
 omne vitæ tempus traducas. At velim
 scias, ô Here, inquit filius ad Patrem,
 me hoc modo non in gaudio atque ani-
 mi voluptate, sed potius in afflictione
 atque ingenti angustia vitam agere: *Mundi vo-*
 adeo vt ipse quoque cibus ac potus fa- *luptas mi-*
 ridio mihi & acerbiter sit: etenim ge- *seria ex-*
 sit animus ea, quæ extra has ianuas *trema est.*
 sunt,

sunt, perspicere. Quamobrem si me lætè ac iucundè viuere cupis, iube me arbitratu meo foras progredi, atque earum rerum, quarum prospectus mihi negatur, spectaculo animum oblectare.

Hæc ut Rex audiuit, mœstitia affectus est, illudque cogitabat, fore, ut si illi quod petebat denegaret, maiorem ei mœrorem ac sollicitudinem afferret. Quocirca se, quæ grata ipsi essent, facturum dixit. Ac statim eximios equos ac satellitum manum regis dignitati congruentem parari iussit, eique foras, quoties vellet, progrediendi potestatem fecit. Ijs autem, qui cum eo versabantur, summopere mandauit, ut curarent, ne quid iniucundi obuiam haberet: verum quicquid pulchrum & amœnum ac iucundum esset, ipsi ostenderent; choreasque in vijs agitent, suauissimisque cantionibus operam darent, ac varia spectacula constituerent: ut ipse mentem his rebus occuparet atque oblectaret.

Cum igitur Regis filius ad hunc modum foras crebrò progrediretur, quadam die ministrorum obliuione factam est, ut duos viros perspiceret, quorum alter lepra, alter cæcitate laborabat.

*Diabolus
ostendit
Christo
omnia re-
gna mūdi
& gloriā
eorum.*

rabat. Quos conspicatus, atque animi
 mœstitia affectus, ab ijs, qui secum e-
 rant, quinam hi essent, & quodnam
 graue hoc spectaculum esset, percon-
 tatus est. Illi autem, cū id, quod in
 ipsius aspectum venerat, occultare non
 possent, has humanas calamitates esse
 responderunt, quæ ex corrupta mate-
 ria, & corpore vitiosis humoribus ple-
 no, mortalibus contingere solent. Tum
 ille: Cunctisne hominibus hæc accide-
 re consueuerunt? Non cunctis, in-
 quiunt illi, verū ijs duntaxat, quorum
 valetudo propter improbos humores
 deprauata sit. Rursum igitur sciscitari
 perrexit Adolescens: Si non omnes ho-
 mines in has calamitates incidere con-
 sueuerunt, sed quidam duntaxat, ex-
 ploratumne est, quinam sint, quos ma-
 lorum acerbitates arrepturæ sint, an
 contra citra vllam distinctionem, ac
 que ex improviso constantur? Et quis
 tandem hominum, responderunt illi,
 futura perspicere, ac perfectè intelli-
 gere queat? Hoc enim humanæ na-
 turæ captum excedit, ac solis immor-
 talibus Dijs attributum est. hic percon-
 tandi quidem finem fecit Regis filius:
 Verū ex huiusmodi spectaculo dolo-
 rem animo cœpit, rei que nouitate ita
 affe-

*Quis pu-
tas puer
iste erit?*

*Hodie mi-
hi, cras
tibi.*

affectus est, ut oris ipsius forma immutaretur.

Rursum autem foras progrediens, in capularem quendam senem incidit, rugata facie, fractis ac dissolutis tibijs, curuo corpore, capite prorsus cano, qui praterca dentibus carebat, atque concisum quiddam & interruptum loquebatur. Stupore itaque correptus, cum hominem eum propius ad se adduci iussisset, eos, qui tum aderant, interrogabat, Ecquidnam tam insolens spectaculum esset. Illi autem dixerunt: Hic ætate valde proæctus, ac paulatim decedentibus ipsi viribus, membrisque imbecillitatem contrahentibus, ad hanc, quam cernis ætatem peruenit. Et quisnam, inquit ille, ipsius finis est? Nihil aliud, inquit illi, quam mors ipsum excipiet. Omnibusne hominibus, inquit ille, hoc propositum est, an quibusdam duntaxat contingit? Responderunt illi: Nisi mors antevertens, aliquem hinc abducat, fieri non potest, quin temporis progressu status huiusce periculum non faciat. Tum Adolescens: Quo anno hoc cuiquam contingit? atque prorsusne mori necesse est, neque ars ulla est, qua mortem effugiamus, atque

*Senectus
nulli in-
venies
paucis
parcit.*

que in hanc calamitatem minimè inci-
damus? Dicunt ei: Octogesimo, aut
centesimo anno ad hanc senectutem
homines perueniunt, ac deinde mo-
riuntur: nec aliter fieri potest. Debitum *Mors natu-*
enim naturale mors est, hominibus ab *rale de-*
initio impositum: neque ullâ ratione *bitum est.*
ipsius aduentus vitari potest.

Hæc omnia, ut sagax ille ac prudens
Adolescens audiuit, atque intellexit, in-
timo corde ingemiscens, dixit: Acerba
hæc vita est, atque omni dolore, ac mœ-
stitia plena, si res ita se habet. Et quo- *Mortis*
nam modo quispiam in incertâ mor- *memoria*
tis expectatione, cuius aduentus non *vana tē-*
modò vitari nō potest, sed etiam, ut di- *perat vo-*
xistis, incertus est, securo animo eri? A- *luptatem.*
bijsq; hæc secum voluens, atque assidue
cōsiderans, mortisq; memoriam iden-
tidem animo repetens, ac deinceps in
doloribus animique consternatione vi-
uens, atque in perpetuo mœrore degens.
Atque apud se dicebat: Ergone mors
me aliquando corripiet? Et quisnam
erit, qui mei post mortem memine-
rit, cū tempus omnia obliuione con-
triuerit? Num præterea morte functus
in nihilum dissoluatur: an contra, altera
quædam vita est, & alter mundus? Hæc,
& his similia perpetuò cogitans, pal-
lore

*Veritatis
deside-
rium.*

lore conficiebatur. Præsentem tamen Patre, si quando ad eum veniret, hilarum ac mœrore vacuum animum præseferbat: quod scilicet ea, quæ cogitabat, ad ipsius cognitionem venire nollet. Incredibilem autem in modum aliquem nancisci cupiebat, qui ipsius pectori certam fidem faceret, ac bonum sermonem ipsius auribus instillare posset.

Quocirca de Pædagogo eo, cuius antea mentionem fecimus, rursus quærit, num quem norit, qui ad eam rem, cuius cupiditate flagrabat, adiumento ipsi esse, ipsiusque mentem, grauib. cogitationibus æstuantem, atque huiusmodi curam abijcere nequeuntem, confirmare possit. Ille autem, ea, quæ prius dicta fuerant, in memoriam rursus ipsi reuocans, dicebat: Iam quoque prius tibi exposui, quemadmodum Patertuus sapientes illos viros, ac pietaticolendæ deuotos, qui de huiusmodi rebus disputant, partim obtruncarit, partim irato atque infenso animo expulerit. Nec vllum eiusmodi in tota hac vndique regione cognosco. Quo quidem nomine magnâ ille molestiâ impletus, grauique animi vulnere affectus, ei similis erat, qui ingentem the-
sau.

saurum amisit, atque in eius inuesti-
 gatione, mentem totam occupatam
 ac defixam habet. Ac proinde in per- *Desideriū*
 petuo languore, & solitudine versa *pauperum*
 batur, omnesque mundi iucunditates *exaudiuit*
 & voluptates in ipsius oculis piaculi *Dominus.*
 cuiusdam, & execrationis instar erant.
 Cum autem hoc animi statu esset, ac
 magno cum gemitu bonum inuenire
 cuperet, insomnis ille oculus, qui om-
 nia cernit, atque omnes saluos fieri, &
 ad veritatis agnitionem venire vult, ip-
 sum aspexit, suamque ipsi consuetam
 benignitatem ostendens, quodnam
 iter tenendum esset, hoc modo demon-
 strauit.

BARLAAM CALLIDA ARTE

ad Regis filium accedit: ac pulchra Para-
bola ostendit homines, ex habitu externo
minimè estimandos
esse.

CAPVT VI.

ERAT enim eo tempore monachus
 quidam diuinarum rerum peritus,
 vitaque ac sermone ornatus, atque in
 omni monastica viuendi ratione sum-
 mopere versatus: vnde oriundus, aut
 D ex quo

*Barlaam
diu no ad-
monitu in
Indiā pro-
fici scitur.*

ex quo genere, dicere nequeo, verum in solitudine quadam Sennaaritis terræ, domicilium habens, ac sacerdotij dignitate præditus. Huic porro seni Barlaam nomen erat. Hic igitur cum diuino quodam admonitu, quonam statu Regis filius esset comperisset, & solitudine egressus, ad cultam & habitabilem terram profectus est: mutatoque habitu suo, atque indutis mundanis vestibus, & conscensa naui, ad Indorum regnum se contulit, ac mercatorem se esse fingens, in eam urbem, in qua Regis filius palatium habebat, ingreditur. Per multosque dies illic commoratus, qui rerum ipsius status esset, diligenter exquisiuit, & quinam essent, qui propius ad eum accedere solerent. Cum igitur Pædagogum eum, de quo superius à nobis mentio facta est, ipsi omnium familiarissimum esse intellexisset, seorsim eum conueniens, his verbis usus est.

Scias velim, Domine mi, me mercatorem esse, atque ex longinqua regione venisse, eximijque pretij lapidem habere, cui nullus vnquam similis inuentus est: quemque nemini adhuc ostendi. Tibi autem hoc declaro, quod te prudentem, ac cordatum vi-
rum

rum esse videam: ut me ad Regis filium
introducas, ipsique eum dono dem. Si-
quidem bona omnia incomparabiliter
antecellit. Nam & ijs qui cordis oculis
capti sunt, sapientiæ lucem affert, & sur-
dis aures aperit, & mutis vocem imper-
tit, & ægrotantes in sanitatem asserit,
& stultos sapientia donat, & Dæmo-
nes pellit, ac denique quicquid pul-
chrum, & experendum est Domino suo
vberrimè suppeditat. Ait ad eum Pæ-
dagogus: Te quidem hominem gra-
uis atque constantis animi esse video:
Cæterum verba tua immodicam quan-
dam iactantiam præ se ferunt. Quot e-
nim excellentes atque ingentis pretij
lapides & vniones viderim, quonam
modo enumerando recensere queam?
Nec tamen vnquam aut vidi, aut au-
diui, qui eas, quas commemorasti,
vires haberent. Veruntamen cum mi-
hi ostende, ac si talis est, qualem ais, si-
ne vlla cunctatione ad Regis filium te
introducā, qui te maximis honoribus
ac beneficijs ornabit. Priusquam au-
tem per ipsum oculorum obtutum, quā
falli nequit, dicta tua confirmaris, fie-
ri non potest, ut domino meo ac Regi
dere incerta, & incognita, hæc tam im-
modica ac prætumida, renunciem.

D i

Dixit

*Theaur^{us}
pretiosus
anima.*

Dixit autem Barlaam: Rectè dixisti te huiusmodi vires ac facultates, nec unquam perspexisse, nec audijisse. Etenim oratio ad te mea, non de re vulgari, sed ingenti quadam & admiranda est. Quod autem eum cernere quæsiisti, audi quid dicam.

*Veritas o-
culos sa-
nos, & cor.
pus purum
exigit.*

Lapis hic summi pretij, præter eas, quas dixi, vires, & facultates, hanc etiam habet. Eum enim promptè ac facile prospicere non potest, qui sanum, ac firmum oculum, corpusque purum, atque ab omni spurcitie alienum non habet. Nam si quis his duabus rebus non rectè comparatis, in hunc pretiosum lapidem oculos temere ac petulanter iniiciat, ipsa quoque scilicet, qua præditus est, cernendi vi ac mente insuper mulcabitur. Ego porro, vixi medicinae minimè rudis, & ignarus, oculos tuos parum sanos esse conspicio: ac proinde vereor, ne hanc quoque, quam habes, cernendi facultatem amittas. Verùm de Regis filio audiui eum, tum vitæ castitate præditum esse, tum pulchros ac perspicaces oculos habere. Quocirca thesaurum hunc ipsi ostendere minimè dubitabo. Quamobrem ne commiseris, ut hoc negligas, ac re tanti momenti dominum tuum priues.

ues.

ues. Ille autem ad eum dixit: Si hæc ita se habent, ne mihi lapidem ostendas. Si quidem plurimis peccatis vita mea inquinata est: ac præterea ne oculos quidem satis sanos habeo. De hac autem re dominum meum regem, certiores facere minimè cunctabor. Hoc sermone habito, ad Regis filium ingressus, omnia ei sigillatim exposuit. Ille autem ut præceptoris verba audiuit, spiritali quadam lætitiâ & voluptate, pectus suum afflari sensit. Ac velut numine correptus, hominem celeriter introduci iussit.

Ut igitur ingressus est Barlaam, ei que quam conveniebat, pacem dedit, sedere iussus est. Cumque præceptor secessisset, Iosaphat ad senem dixit: Velim mihi præiosum illum lapidem ostendas, de quo magna & admiranda abs te commemorari præceptor meus mihi narravit. Barlaam autem suam ad eum disputationem ad hunc modum auspicatus est: Haudquaquam æquum est, ô Rex, ad illustrem tuam excellentiam quidquam falsò, & inconsideratè à me dici. Omnia enim, quæ de me ad te allata sunt, vera, atque ab omni dubitatione aliena sunt. Verùm nisi prudentiæ tuæ prius periculum fecero, ne-

fas est hoc mysterium tibi declarare.

Matt. 13. Ait enim Dominus meus. *Exijt qui seminat, seminare: Et dum seminat, alia quidem ceciderunt secus viam, & volucres cali comederunt illa. Alia ceciderunt super petrosa, ubi non erat terra multa, & confestim exorta sunt, eo quod non haberent terram multam. Sole vero exorto astuauerunt, & quia non habebant radicem aruerunt. Alia autem ceciderunt inter spinas, & surgentes spina suffocauerunt eas. Alia postremo ceciderunt in terram bonam, & dederunt fructum centu-*

plum. Quocirca si in corde tuo frugifera ac bonam terram inueniero, diuinum semen in te conijcere, atque ingens mysterium tibi aperire minimè dubitabo. Si autem petrosa ea, & spinea fuerit, via quæ à quolibet calcata, omnino salutare hoc semen, haudquaquam ferere, ipsumque a uibus & feris, ante quas margaritas proijcere mihi prorsus interdictum est, in prædam obijcere præstiterit. Verùm de te meliora ac salutis viciniore confido: nempè quod & lapidem, qui pretium omne superat, videbis, ac per luminis ipsius splendorem hoc consequeris, ut ipse quoque lumen efficiaris, fructumque centuplum feras. Etenim tua causa longam
viam

*Quibus
pia doctri-
na prædi-
canda sit.*

viam conficere studui, vt quę nunquam vidisti, tibi ostenderem, atque ea docerem, quę nunquam audisti.

Dixit autem ad eum Iosaphat. Equidem ipse, venerande senex, incredibili quodam, atque eiusmodi, qui nullo modo coerceri queat, desiderio teneor, nouum quendam ac bonum sermonem audiendi. Atque ignis in pectore meo incēsus est, qui me ad necessarias quoddam quęstiones intelligendas, vehementer inflammat. Ceterum adhuc hominem nancisci mihi non licuit, qui de hac re certam mihi fidem facere posset.

Quod si Sapientē quendam, & doctri-
na pręditum virum nactus fuero, ac sa-
lutarem sermonē a me audiero, nec auibus,
vt opinor, nec feris, eum tradā: nec rur-
sum petrosus & spineus, vt tuis verbis
vter, ero. Quin potius & cādido ac sin-
cero animo eum excipiam, & eruditē ac
diligenter cōseruabo. Tu verō si quid e-
iusmodi nosti, ne quęso id reticeas, verū
mihi narres. Quamprimū. n. ē lōgīnqua
regione te venisse audiui, animi volup-
tate affectus sum atq; in bonā spē veni-
fore, vt opeta tua, id q; cupiebam, cōse-
querer. Eoq; nomine itatim te ad me in-
roduxi, comiterq; rāq; familiariū meo-
rū & æqualiū aliquē excepi. Atq; vtinā

*Veritas
candide
excipiem-
da & di-
ligenter
conser-
uanda.*

spe mea minimè fallar. Dixit autem Barlaam: Præclarè, atque, vt regia magnificentia dignum erat, hoc fecisti, vt non ad externæ vilitatis speciem animum adijceres, verum abstrusæ spei te ipsum traderes.

Erat enim aliquando magnus quidam & illustris Rex, cui, cum in aureo curru, satellitum manu regia Maieft. digna cinctus iter faceret, contigit, vt duos viros, laceris & sordidis vestibus, atque ore macie confecto, ac maiorem in modum pallido, obuios haberet. Regi porro exploratum erat, eos corporis afflictatione, ac vitæ Deo consecratæ laboribus carnes suas ita confecisse. Vt igitur eos vidit, curru statim desiliens, atque humi prostratus, eos adorauit: ac deinde surgens, amicissimè complexus est, & salutauit. Proceres autem ipsius ac Præfecti hoc molestè tulerunt, eum facinus regiâ gloriâ indignum admisisse existimantes. Verùm cum coram ipsum reprehendere minimè auderent, cum germano ipsius fratre agebant, vt Regem admoneret, ne diadematis amplitudinem & sublimitatem ad hunc modum dedecore ac contumeliâ afficeret. Cùm itaque ipse hæc fratri dixisset, atque intempestiuam & præposteram

ram

ram ipsius humilitatem accusasset, responsum ipsi Rex dedit, quod à fratre minimè intellectum est.

Mos enim Regi erat, ut cùm aliquem morte mulctaret, præconem cum tuba, quæ quidem mortis idcirco dicebatur, ad ipsius fores mitteret. Atque ex tubæ illius clangore, omnes ei moriendum esse intelligebant. Itaque cum advesperasset, lætalem tubam ad fratris sui fores clangorem edituram, Rex misit. Ut igitur ille hanc tubam audiuit, desperata salute per totam noctem domesticis rebus consuluit. Manè autem atra ac lugubri veste indutus, cum vxore ac liberis ad palatii fores flens ac lamentans profectus est. Cùm autem Rex ipsum ad se admisisset, atque ita eiulantem vidisset, his verbis usus est: O stulte ac demens, si fratris tui, cum quo idem tibi genus, & par honor est, in quem nullius omnino sceleris tibi conscius es, præconem ita extimui, quoniam modo mihi reprehensionis notam idcirco inuisti, quod Dei mei præcones, qui mortem, ac Domini, in quem me multa & graua scelera perpetrasse scio, pertimescendum aduentum mihi quavis tuba vocaliùs altiusque denunciant, humiliter ac demissè salutari: En
D s igitur,

*Pauperas
spiritu p-
cones Dei.*

igitur. ut tuam dementiam coarguerem, hac ratione usus sum: quemadmodum etiam eos, qui tibi, ut me reprehenderes in animum induxerunt, statim stolidos, & amentes, esse demonstrabo. Atque ita curatum, & utiliter instructum fratrem suum, domum remisit.

Iussit autem è ligno quatuor arces effici, quarum cum duas undique auro contexisset, foetidaque cadauerum ossa in eas iniecisset, aureis seris eas obfirmavit: reliquis autem duabus, pice ac bitumine oblitis, pretiosisque lapidibus & exquisitis unionibus, omni que unguentaria fragrantia impletis, asperisque funibus constrictis, proceres eos, à quibus, ob virorum illorum occursum reprehensus fuerat, ad se acciuit, ipsisque quatuor has arces proposuit, ut, quanti hæ, quanti que illæ pretij essent, æstimarent. Illi autem duas eas, quæ inauratæ erant, maximi pretij esse asseriebant, neque enim aliter fieri posse inquebant, quin in ipsis regie coronæ ac cingula recondita essent. Eas contra, quæ pice ac bitumine oblitæ erant, viles omnino, ac nullius pretij esse aiebant. Rex autem ipsis dixit: Ne me quidem fugiebat, vos hoc dicturos esse. Nam sensibilibus oculis, ea quæ in sensum cadunt,

*Homines
non ex ha-
bitu exter-
no æstimā-
di sunt.*

eadunt, perspicitis. Atqui non ita faciendum est: verum interioribus oculis siue preteritum, siue vilitatem & foeditatem, quæ intus condita sunt, spectare oportet. Ac protinus inauratas arcas aperiri iussit. Quibus patefactis, grauis quidam ac teret odor exhalauit: atque iniucundissimum spectaculum oculis obiectum est. At itaque Rex: hic eorum typus est, qui cum splendidis, & illustribus vestibus utantur, atque ob ingentem gloriam & potentiam insolenter se efferant, intus tamen foetidis cadaveribus ac flagitijs pleni sunt.

Quibus semiles sunt, qui externe tantum pulchri sunt.

Post autem, cum eas, quæ pice ac bitumine oblitz erant, aperiri iussisset, omnes eos qui aderant, splendore, atque odoris suauitate, quæ in ipsis recondita erat, oblectauit. Dixitque eis: Scitis cuius rei hæ arcæ similes sint? humilibus nimirum atque abiectis illis viris, vilibusque vestibus indutis, quorum vos externum habitum intuentes, cõtumelia ac probro mihi duxistis, quod ante eos in terrâ me abiecissem. Ego autem eorum dignitatem, atque animorum pulchritudinē spiritualibus oculis considerans, ex ipsorum contactu gloriam contraxi, eosque quauis corona & quauis regia purpura præstantiores existimaui.

Religiosi regibus

venerandi.

D 6

Ad

84 BARLAAM ET IOSAPHAT

Ad hunc igitur modum pudorem
 ipsis incussit, eosque in his rebus, quæ
 in aspectum cadunt, minimè oberrare
 docuit, verùm ijs animum adiungere,
 quæ intellectu percipiuntur. Itaque ad
 pij & sapientis regis similitudinem ipse
 quoque accessisti: ut qui bona spe nixus
 me susceperis: quæ quidem, ut opinor,
 minimè te faller. Dixit autem ad eum
 Iosaphat: Hæc omnia pulchrè atque
 concinnè dixisti. Verùm illud scire a-
 uco, quisnam sit tuus *Dominus*, quem
 tu orationis initio de illo *seminatore*
 verba fecisse dicebas.

BARLAAM ORTHODOXAM
doctrinam Regis filio ex-
ponit.

CAPUT VII.

Rursus igitur sermonem assument
 Barlaam, dixit: Si quisnam Domi-
 nus meus sit intelligere cupis, *Dom-*
nus Iesus Christus est, vnigenitus, in-
 quam, ille Dei Filius, ille beatus & solus
 potēs, ille Rex regum, & Dominus do-
 minantium, qui solus habet immortalitatem,
 ac lucem habitat inaccessibilem,
 qui cum Patre, & Spiritu sancto glori-
 fica-

Iesus Chri-
stus Deus
vnus &
Rex regū.
1. Tim. 6.

ficatur; Neque enim ex eorum numero sum, quod multos hos, & petulantes Deos colunt, atque hæc animæ expertia & surda simulacra venerantur. Verum unum Deum agnosco & confiteor, qui in tribus personis, hoc est Patre & Filio & Spiritu sancto, atque una natura & essentia, in una gloria & regno minimè diuiso glorificatur. Hic igitur in tribus personis vnus Deus, principij ac finis expers, sempiternus, increatus, immutabilis, corpore vacans, inuisibilis, circumscriptioe carens, animi comprehensio nem fugiens, solus bonus ac iustus est: qui omnia, tam quæ oculis cernuntur, quàm quæ oculorum obtutum fugiunt, ex nihilo in ortum produxit.

Primum scilicet inuisibilem ac celestium virtutum innumerabilem quādam multitudinem à materia & corpore secretam, hoc est ministros diuinæ maiestatis *Spiritus*: deinde autem mundum hunc in aspectum cadentem, hoc est cælum, ac terram, & mare, quem etiam letissima luce coornauit, cælū, nempe sole ac luna & sideribus, terram autem omnis generis stirpibus ac varijs animantibus, mare denique numerosissimis piscium generibus. Hæc omnia ipse dixit, & facta sunt: ipse mandauit, &

*Deus
trinus &
vnus.*

Rerū creatio.

Naz. 2.

Ora. de

Pass.

Deus creauit Angelos.

Mundum.

Psal. 148.

Homine.

creata sunt. Post autem *hominem* suis met manibus effingit, sumpto nimirum à terra ad corporis compositionem luto, anima autem rationis, & intelligentiæ particeps per suam insufflationem ipsi tributa, quæ quidem ad Dei imaginem, & similitudinem effecta esse scripta est: ad *imaginem* videlicet, propter vim intelligendi, atque arbitrij libertatem: ad *similitudinem* autem, propter virtutis ipsius, quo ad eius fieri potest, imitationem. Hunc porro hominem, arbitrij libertate atque immortalitate donatum, eorum, quæ in terra sunt, Regem constituit. Atque ex ipso feminam, quæ ipsi auxilio esset, ipsi similem effecit.

Gen. I.

Ad imaginem & similitudinem suam.

Paradysus.

Consistoque in Edem ad Orientem *paradiso*, voluptatis omnis, atque oblectamenti pleno, hominē, quē effinxerat, in ipso collocavit: sic quidē, ut divina bonitas omnia ligna, quæ illic erant, sine ullo impedimento cum percipere iuberet: unius autem duntaxat degustatione ipsi interdiceret (quod quidem *lignum scientiæ boni & mali* appellatum est) his verbis utens: *Quacumque die comederitis ex eo morte moriemini.* Enimvero unus ex prædictis angelicis copijs, qui *uni* agminis præerat, cum naturalis vitij ne minimum quidē vestigium à Creatore accepisset,

Diaboli à Deo defectio.

pisset, verum boni causa procreatus
fuisse, libera mentis inductione à bono
in malum deflexit, atque insolentia elatus,
aduersus Dominum ac Deum rebellare
voluit. Ac propterea ex ordine suo ac di-
gnitate expulsus est, atque pro beata illa
gloria & angelico nomine, *diaboli* ac sa-
tanæ nomen consecutus est. Deus enim
ipsum, ut cælesti gloria indignum, præ-
cipitem è cælo exturbauit. Cum eo por-
rò simul auulsa, & eiecta est ingens an-
gelorum, qui ipsi suberant, multitudo:
qui quidem mentis inductione mali ef-
fecti, ac boni loco principis sui defectio-
nem secuti, *daemonum* nomen, ut im-
patores ac circumscriptores, acceperunt.

Diabolus igitur, abiurato prorsus bo-
no, malaque natura assumpta, *inuidiam* hominem in
aduersus hominem concepit, propterea *uidia.*
quod se ipsum è tanta gloria eieci-
tū, illū *Sap. 2.*
autē, ad tantum honorē subuectum per-
spiceret. eumque; è beata illa viuēdi ratio-
ne deiicere moliebatur. Quare *serpētem*
imposturę suę officinā nactus, per eum
fœminā conuenit. Cumque; eam spe diui-
nitatis adduxisset, ut interdictū lignum
degustaret, per eā postea etiam Adamū
(nam hoc primo homini nomen fuit) in-
fraudem impulit. Porro autē, ut primus
homo contra diuinū imperium interdi-
ctam

etiam plantam degustavit, à summo parente atque architecto è deliciarum paradiso exterminatur, atque beatæ illius & ab exitio immunis vitæ loco in hanc (heu) miseram vitam incidit, ac postremo morte mulctatur.

*Diluvium
Gen. 7.*

Atque hinc vires nactus diabolus, & victoria clatus, aucto hominum genere, omne improbitatis genus ipsis in animum iniecit. Ex quo factum est, ut Deus ingentem peccati impetum coercere, ac reprimere volens terræ, *diluvium* induxerit, atque omnem animam viventem extrinxerit. Cum autem vnum duntaxat in illa ætate iustum virum invenisset, hunc cum vxore ac liberis in arca quadam servatum, solum in terra constituit.

Posteaquam autem rursus homines numero augeri cæperunt, Dei obliuione capti sunt, atque ad grauiorem impietatem proruperunt, ut qui diuersis peccatis in seruitutem se addixerint, atque in varia errorum genera distraxerint.

*Varia falsa religio-
nis genera.*

Alij enim casu ac fortuito omnia ferri, providentiæq; expertia esse censuerunt: tanquam scilicet nullus Dominus sit, qui ea regat, ac moderetur.

Alij *fatum* inuenerunt, natali-
tjisque

tijque fideribus omnia commiserunt.

Alij *multos* Deos malos, ac multis vitijs affectio-
nibus laborantes colue-
runt: quo videlicet suarum affectio-
num, & grauium flagitiorum defenso-
res & patronos eos haberent. Quorum
etiam formas pictura exprimentes, sur-
das statuas, ac sensu carentia simulacra
in altum erexerunt, eaque in templis
inclusa coluerunt, & adorarunt, ser-
uientes nimirum creature potius quàm
creatori.

Quidam etiam solem & lunam ac si-
dera, quæ Deus ad lucem terreno huic
mundo efferendam posuit, coluerunt:
quæ quidem anima & sensu carent, ac
creatoris prouidentia illuminantur &
conseruantur, non autem quidquam
per se virium habent.

Alij autem ignem & aquam ac reli-
qua terræ Elementa, quibus nec anima,
nec sensus inest. Neque eos, qui anima
& ratione præditi sunt, eiusmodi rebus
cultum adhibere puduit.

Alij feris, & reptilibus, & pecudibus,
& quadrupedibus animantibus vene-
rationem tribuerunt: hinc scilicet sese
rationis magis expertes ostendentes,
quàm ea ipsa, quæ colebant.

Alij

Alij turpium quorundam & abiectorum hominum formas depinxerunt, eosque Deos appellarunt, partim masculos, partim feminas: quos etiam ipsi met adulteros, & homicidas, & iracundos, & inuidos, & furiosos, & parricidas, & fratricidas, & fures, & raptores, & claudos, & debiles, & veneficos, & insanos esse tradiderunt, atque horum nonnullos mortem obiisse, nonnullos fulmine percussos fuisse, nonnullos hominibus seruiisse, atque exules extitisse, nonnullos vulnera accepisse, ac lamenta edidisse, atque ob improba & fœda flagitia in animalia sese immutasse. Quo fiebat, ut homines ab ipsis Dijs occasionem sumentes, omni impuritatis genere sese contaminarent. Ac tum horrenda quidem caligo genus nostrum tenebat: neque erat qui intelligeret, nec qui Deum requireret.

Psal. 13.

*Abraham
ex rebus
conditis,
conditorẽ
agnoscit.*

Ea autem ætate Abraham solus inuentus est, qui animæ sensum firmum ac valentem haberet, atque ex rerum conditarum prospectu conditorẽ agnosceret. Nam cum cœlũ ac terram & mare, Solem idem & Lunam ac reliqua considerasset, huiusmodi ornatũ cõcinnitatis plenũ admiratus est. Cumque mundũ & ea quæ in ipso sunt, conspexisset, non

casu

casu ac fortuito ea extitisse atq; conseruari existimauit. Nec rursus terræ elementis, aut inanimis simulacris ornatus huiusmodi causā ascripsit: Sed Deum verū per hæc agnouit, atq; vniuersi effectorē & conseruatorē esse intellexit.

Deus autē eius probitatē animi, atq; candorem, rectumq; iudiciū cōprobās. seipsum ei patefecit (non quidē vt natura est. Neque enim fieri potest, vt creata natura Deū cernat: verū per dispensationes quasdā Dei visiones, quēadmodum ipse nouit) pleniorēq; sui cognitionē in ipsius animo inserens, gloria eū affecit, sibiq; famulū asciuit. Qui quidē per successionē his, q; ab ipso promanarūt, trāsmissa pietate, eos veri Dei cognitionē instruxit. Eamq; ob causā Dñs semē ipsi in infinitā multitudinē excrescere voluit, populūq; sibi peculiarē appellauit: eosque, Ægyptiæ gentis, ac tyranni Pharaonis seruitute pressos, editis horrendis, atq; admirandis signis & prodigijs per Moysen & Aaronem, viros sanctos, ac Prophetiæ dono præditos eduxit. Quorum etiā opera Ægyptios, pro eo atq; ipsorum improbitas merebatur, excruciauit: Et Israelitas (sic. n. populus ille, qui ab Abrahamo ortū duxit, vocabatur) siccis pedibus per rubrum mare, scissis

*Deus, vt
natura
est, à nemine
videri
potest.*

Gen. 15.

1. Pet. 2.

Exod. 15.

scissis videlicet aquis, atq; tum à dextra, tum à sinistra muri instar effectis, traiecit. Cum autem Pharaon & Ægyptij à tergo eos sequerentur, reuerſa aqua eos prorsus deleuerunt.

Ac postea, cum per maxima miracula diuinisq; prospectus, quadraginta annorum spatio populum in deserto deduceret, ac cœlesti pane eum aleret, Legem (quæ futurorum typus atq; adumbratio erat) lapideis tabulis, diuinitus inscriptam dedit, eamq; Moſi in monte tribuit. Quæ quidem ab omnibus simulacris, & flagitiosis actionibus abducebat, solumq; verum Deum venerari docebat. Sic igitur per ingentia miracula ipsos in bonam quandam terram induxit, quam olim Patriarchæ illi Abrahamo se ipſus ſemini daturum receperat. Ac longum eſſet commemorare, quot quamq; magna & admiranda, & illustria, atq; eximia beneficia, quæ numerum omnem excedunt in eos contulerit. Quibus omnibus id agebatur, ut ab omni nefario cultu & flagitio genus humanum abſtraheret, atq; in veterem statum reuocaret. Nihilo ſecius tamen adhuc natura noſtra erroris libertati ſeruebat, ac per Diaboli tyrannidem mors in homines regnum obtinebat,

— omneſ

*Exod 31.
Legis Moſaica effe-
ctus.*

*Lex vetus
ſolum do-
cet verum
colere.
Deum, &
bonis operi-
bus inha-
rere.*

omnesque diuina sententia condemnatos in infernum trans mittebat.

Cum igitur in eiusmodi calamitatem ac miseriam venissemus, minime nos despectis, à quo effecti, atq; in ortum producti fuera-
mus: neq; manuum suarum opus funditus perire fuit.

*Christi in-
carnatio.*

Ioan. I.

Verum benigna Dei ac Patris voluntate vnigenitus filius, & Dei verbum, qui est in sinu Patris, Ille, inquam, eiusdem cum Patre ac Spiritu sancto substantiæ, ille æuo omni antiquior, ille principij expers, qui in principio erat, & apud Deum ac Patrem erat, & Deus erat, ad seruos suos indulgenter se demittit: & quidem ita, vt hæc demissio nec verbis declarari, nec mente comprehendi possit.

Ioan. I.

Nam cum Deus perfectus esset, perfectus homo ex Spiritu sancto & sancta Maria virgine Dei genitrice efficitur, non ex viri semine, aut voluntate aut concubitu, in labis omnis experte virginis utero conceptus, sed ex Spiritu sancto, quemadmodum ante conceptionem archangelorum vnus missus est, qui nouam illam & admirandam conceptionem Virgini nunciaret. Etenim Dei filius ex Spiritu sancto sine semine conceptus est: compactaque sibi in virginis utero carne animata anima rationis, ac

men-

94 BARLAAM ET IOSAPHAT

mentis particeps, prodijt in vna persona, & duabus naturis, perfectus Deus, & homo perfectus, Matris virginitatem etiam post partum ab omni labe conseruans. Atq; iisdem omnino, quibus nos, excepto peccato, passionibus obnoxius effectus, infirmitates nostras suscepit, ac morbos nostros portauit. Quoniam enim per peccatū mors in mundum introierat, necesse erat, ut qui redemptionis munere perfuncturus erat, ab omni peccato purus esset, peccatiq; mortu minimè obnoxius.

Tringinta porrò annis cum hominibus versatus, in Iordanis vndis à Ioanne viro sancto, ac prophetarum omnium præstantissimo, baptizatus est. Eoq; baptizato vox eiusmodi de cælo à Deo patre delata est: *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui*. Atque Spiritus Sanctus Columbæ specie in ipsam descendit. Ac deinceps magna & admiranda signa efficere cœpit, mortuos videlicet ad vitam reuocans, cæcis lucem adferens, dæmones in fugam vertens, surdos, & claudos curans, leprosos purgans, atque inueteratam naturam nostram vndique renouans, operibusq; erudiens, ac virtutis viam edocens, atque à corruptione abstrahens, & al

Heb. 4.

Isa. 53.

Rom. 5.

Luc. 3.

Cristi miracula.

sempiternam vitam iter monstrans. Vnde etiam duodecim discipulos elegit, quos Apostolos nominavit, ipsiq; negotiū dedit, ut cælestem vitæ rationem prædicarent, quā ut in terra ostenderet, ac nos humiles & terrenos per incarnationem suā cælestes efficeret, venerat. *Mat. 19.*

At vero admiranda ipsius ac deitatis consentaneæ vitæ atq; infinitorum miraculorum invidia & furore commoti Iudeorum pontifices ac principes, apud quos scilicet commorabatur, & ad quorum utilitatem admiranda huiusmodi signa, & prodigia perpetrarat, beneficiorū omnium immemores, eum morte mulctarunt, vno nimirum ex ipsius discipulis ad ipsum prodendum arrepto, comprehensumque ipsum Gentibus dederunt, ipsum inquam, qui omnium vita erat, ac sponte hæc suscipiebat. Hac enim de causa venit, ut nostra causa omnia perpereretur, quo videlicet nos à vitiosis affectionibus in libertatem vindicaret. Cum autē multa in eum suppliciorum genera exercuissent, eum ad extremum cruce condemnarunt. Atque omnia in carnis, quam ex nobis assumpserat, natura perculit: diuina interim ipsius natura ab omni perpeffione libera manēte. Nā cū duplici

*Iudai in-
uidia per-
citi Chri-
stum mor-
te afficiūt.*

Esa 53.

Rom. 5.

Ioan. 20.

Act. 1.

Psal. 61.

duplici natura præditus esset, hoc est diuina, & ea quam à nobis assumpserat, humana quidem natura perpeffa est: diuinitas autem perpeffione immunis & immortalis erat. Cruci igitur in carne affixus est innocens Dominus noster Iesus Christus. Peccatum enim non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius. Proindeque morti obnoxius non erat. Quandoquidem, vt iam dixi, mors per peccatum in mundum introiuit. Verum nostra causa carne mortem oppetiit, vt nos à mortis tyrannide redimeret. Descendit ad inferos, ijsque contritis, eas, quæ ab orbe condito illic inclusæ tenebantur, animas liberauit. In sepulchro conditus, tertia die resurrexit: cum scilicet mortem superasset, victoriamque nobis aduersus eam donasset, atque immortalitatis largitor immortalitatem carni conciliaffet, discipulis visus est: ijsque pacem impertiuit, ac per eos vniuerso mortalium generi.

Post quadraginta autem dies in cælos ascendit, atq; in Patris dextra sedet, rursusq; venturus est iudicare viuos, & mortuos, ac reddere unicuiq; iuxta opera sua. Post gloriosam autem suam in cælos ascensionem sanctissimum Spiritum ad sanctos suos discipulos in ignis

specie

specie misit : cuius instinctu peregrinis
linguis loqui cœperunt , quemadmo-
dum ipse dabat eloqui illis. Hinc igitur
per ipsius gratiam in omnes Gentes
dispersi sunt , atque orthodoxam fidem
prædicauerunt , baptizantes eos , in nomi-
ne Patris & Filij & Spiritus sancti. & do-
centes seruare omnia Saluatoris præcepta.

Mat. 28.

Ad hunc igitur modum Gentes à recta
via aberrantes illustrarunt , ac supersti-
tiosum idolorum errorem de medio su-
stulerunt. Quamuis autem hostis , cla-
dem suam indignissimè ferens , nunc
quoque bellum aduersus pios excitet ,
stultis videlicet ac stolidis persuadens ,
ut idolorum cultum adhuc retineant :
imbecilla tamen ipsius vis effecta est , at-
que ipsius frameæ per Christi poten-
tiam in finem defecerunt. En tibi Do-
minum meum ac Deum & salutis au-
thorem paucis verbis declaravi. Ple-

nus autem eum cognosces , si

ipsius gratiam in anima tua ac-

ceperis , diuinoq; benefi-

cio tibi contigerit , ut

ipsius seruus

fias.

E

IOSA-

IOSAPHAT CHRISTIANAM

fidem amplectitur: Barlaam de vi Baptismi, ac de Resurrectione & Iudicio differit.

CAPVT VIII.

HÆc verba vt Regis' filius audiuit, ipsius animus lumine perstrictus est, ac præ lætitia è folio suo exurgens, Barlaamq; complectens, dixit: Fortassis me coniectura fallit, vir præstantissime, hic est inæstimabilis ille lapis, qui non abs re occultum tenes, nec cui libe promiscuè ostendis, verum ijs demum qui sanis ac firmis animi sensibus præditi sunt. Ecce enim vt hæc verba auribus excepi, suauissima lux pectus meum subiit, & graue illud mœroris velamen, quod iam pridem animo meo vndique incumbibat, statim sublatum est. Si igitur rectè conijcio, fac quæso sciam. Sin autem aliquid his, quæ abs re commemorata sunt præstantius nosti, ne cunctis id mihi rursus aperire.

Fidei dominum.

Coloss 1.

Rursum igitur respondit Barlaam. Ita sane, mi Domine, ac Rex, hoc est illud magnum *mysterium, quod absconditum est à sæculis & generationibus: in extremis autē temporibus hominum ge-*

neri patefactum. Cuius declarationem olim per Spiritus diuini gratiam multi Prophetæ ac iusti viri prædixerunt, multifariam multisq; modis edocti, atq; alta voce annunciantes. Cumq; salutem omnino futuram prospicerent, eiusque cernendæ cupiditate teneretur, non tamen eam perspexerunt: Verum vltima hæc generatio diuino beneficio salutis authorem suscepit. Quamobrem qui *Heb. 11.*
crediderit, & baptizatus fuerit saluus erit. *Mat. 16.*

Dixit autem Iosaphat: Omnia ea, quæ abs te dicta sunt, sine vlla dubitatione credo: eumq; quem annuncias, Deum gloria afficio. Hoc vnum peto, vt sine vlllo errore cuncta mihi declares: quidque mihi faciendum sit, exactè doceas. Atq; etiam quidnam Baptismus sit, quem ab ijs, qui fide præditi sunt, accipias, deinceps fac intelligam.

Ille autem ad eum respondit: Sanctæ huius, & incontaminatæ Christianorū *Bapt.*
fidei velut radix, ac certū fundamentū *Chri*
diuini baptismi gratia est: vt quæ omnia *na fia*
à natiuitate contracta peccata expiet, *dix.*
atq; ea inquinamenta, quæ ex vitio conflata sunt, prorsus expurget. Sic enim Saluator mādauit, vt per aquā ac Spiritū regeneremur, atq; ad veterem dignitatem redeamus. Per orationē uidelicet,

E x a c s a

*Mat. 28.**Baptismi
effectus.**Naz. Orat
de sanct.**Baptismi.**Sine Bap-
tismo nul-
la bona
spes esse
potest.**Ioan. 3.**Periculosa
est salutis
dilatio.*

ac salutarem inuocationem, ad aquam
accedente Spiritu sancto. Baptizamus
igitur iuxta Saluatoris sermonem, *in no-
mine Patris & Filij & Spiritus sancti*. Ac
que ita Spiritus gratia in eius, qui ba-
ptizatur, anima immoratur, eam illu-
strans, ac diuinam reddens, atq; imagi-
nem illam, ac similitudinem Dei, ad
quam condita est, ipsi instaurans. Ac de-
inceps, veteribus omnibus virij operib;
abiectis, nouæ vitæ cum Deo pacis in-
imus, ac puriorem viuendi rationem au-
spicamur: quo nimirum etiā cohæredes
eorum efficiamur, qui ad immortalita-
tē regenerati sunt, ac sempiternā salutē
consecuti sunt. Citra baptismū autē fie-
ri non potest, vt quisquā bonā spem cō-
sequatur: quamlibet etiā pios oēs pie-
tate antecelluerit. Sic enim Deus verbū,
qui, vt generi nostro salutē afferret, hu-
manitatē suscepit, dixit: Amen dico vo-
bis, nisi quis regeneratus fuerit ex aqua,
& Spiritu sancto, non intrabit in regnū
celorū. Quāobrem ante omnia te rogo,
vt animo fidē accipias, ac statim arden-
tissimo quodā desiderio ad baptismum
accedas, nec vllā omnino moram adhi-
beas. Periculosa siquidē est dilatio: pro-
pterea q̄ p̄stitit^r morti dies incert^r est.

1. Iosaphat autem ad ipsum dixit:

Et

Et quænam bona illa spes est, cuius fieri posse negasti, ut quisquam citra baptismum compos fiat?

1. Quidnam etiam illud est, quod celorum regnum appellas?

3. Undenam item Dei humanitate induti verba audiisti?

4. Quinam rursus est incertus mortis præstitutus dies, de quo ingens sollicitudo pectus meum subiens, mœroribus ac doloribus carnes meas conficit, atque adeo ipsum ossium robur exest?

5. Denique virum morientes in nihilum dilabimur, an contra post præsentem peregrinationem alia vita superest? Hæc & his consentanea ex te scire auebam.

Barlaam huiusmodi responsum his verbis dedit: Bona ea spes, de qua locutus sum, regni celestis est. Ea autem est eiusmodi, ut nulla omnino humana lingua explicari possit. Ait enim Scriptura: *Qua oculus non vidit, & auris non audiuit, & in cor hominis non ascenderunt, qua præparavit Deus diligentibus se.* Cum autem abiecta hac crassa carne, beatitudinem illam diuino beneficio consecuti fuerimus, tunc ille, cuius beneficio spes nostra nos minimè sefellere, nos docebit, efficietque, ut bonorum illorum gloriam, omnem mentis caput faperantem, lætetur illam,

1.
Bona spes

E 3 quæ

II.
*Celorum
 regnum in
 qua repo-
 zissimum
 consistat.
 2. Cor. 3.*

*Ecce fidē
 & opera
 bona, per
 qua duo
 ad immor-
 tale Re-
 gnum possi-*

quæ nulla oratione exprimi potest, vi-
 tam illam, quæ morte non interrumpi-
 tur, ac denique illam cum Angelis vitæ
 consuetudinem cognoscamus. Nam si
 hoc diuinitus consequamur, vt cum
 Deo, quantum humanæ naturæ fas est,
 consuetudinem habeamus, omnia ea
 quæ nunc nobis ignota sunt, ab eo scie-
 mus. Hoc enim, Scripturis diuinitus in-
 spiratus edoctus, omnium maximè cæ-
 lorum regnum esse duco, nempe ad san-
 ctæ, & quæ vitæ initium dedit, Trinita-
 tis contemplationem accedere, atq; in-
 comparabili ipsius lumine purius illu-
 strari, ac reuelata facie ipsius gloriam
 oëm verborum facultatem superantem
 contueri. Nec verò mirandū est gloriam
 illā, ac lucē, & arcana bona nullis verbis
 declarari posse. Neq; enim ampla & ex-
 imia essent, si nos, terreni & mortales, ac
 grauem hanc, & affectionibus obnoxia
 carnem gestantes, ea tum cognitione
 percipere, tum verbis exprimere posse-
 mus. Quæ cum explorata tibi sint, ea si
 de sola citra vllam dubitationē accipe,
 atq; ab omni fictione abhorre: Illudq;
 stude, vt per *bona opera* immortalem illā
 gloriam arripias. Quæ cum tibi potiri
 contigerit, perfectius hæc cognosces.
 Quod autem ex me quæsiuisti, quo-
 nam

nam modo nos incarnati Dei verba au- *mus perue-*
 dietimus: hoc habeto, nos per sacrosan- *nire. Non*
 cta *Euangelia*, ea, quæ ad theandricam, *ergo suffi-*
 hoc est Dei cum homine coniuncti, di- *cit unum*
 spensationem pertinent, didicisse. Nam *sine altero:*
 ita sanctus ille liber appellatur, ut qui *quod nota*
 immortalitatē & statum à corruptione *contra ha-*
 alienū, & sempiternā vitam, & peccato- *reditos.*
 rum remissionem, & cœlorum regnum, *III.*
 nobis, qui mortales interituique obno- *Fides ex*
 xij, ac terreni sumus, faustē annunciet. *auditu.*
 Quem quidē scripserunt, qui spectato-
 res ac ministri verbi fuerunt. De quibus
 superius dixi, quod Saluator noster
 Christus, Discipulos & Apostolos ele-
 gerit. Qui quidem nobis post gloriosam
 Dei in cœlos ascensionē, ipsius in terra
 vitæ rationem, & doctrinā ac miracula,
 quantū ab hominibus præstari poterat,
 literarū monumentis mādant. Sic et-
 enim in extrema libri sui parte eximius
 ille inter diuinos Euāgelistas dixit. *Sunt*
& alia multa quæ fecit Iesus, quæ si scri- *Ioan. 21.*
bantur per singula, nec ipsum arbitror
mundum eos, qui scribendi sunt, capere
posse libros.

In hoc igitur diuino Euangelio, tum *Euangelio*
 incarnationis, tum declarationis, tum *rum sum-*
 miraculorum, tum præceptorum ipsius *ma.*
 historia, Dei spiritu exarata, cōtinetur.

E 4 Ac

Ac deinde supplicij illius ab omni labe remoti, quod Dominus nostra causa subijt, sanctæq; triduo post Resurrectionis, atq; in cælos Ascensionis, ac deniq; illustris ac metuendi ipsius secundi aduentus mentio habetur. Rursum enim Dei filius cū gloria, omni sermone præstantiori atque ingenti cælestis militiæ multitudine in terram vēturus est, ut de mortalium genere sententiā ferat, atq; unicuiq; pro eo ac gessit, rependat. Etenim cum Deus hominē ab initio effinxisset (quemadmodū etiam iam tibi exposui) insufflauit in eum spiraculū vitæ: quæ quidem anima rationis atq; intelligentiæ particeps appellatur.

Luc. 21.

Iudicium
extremū.

Gen. 2.

IV.

Quoniam autem morte damnati sumus, omnibus nobis mori necesse est: Nec fieri potest, ut hic calix hominem vllum prætereat. Nihil autem est aliud mors, quā animi à corpore disiunctio. Ac quidem illud corpus, quod è terra effectum est, postea quam ab animo seiunctum est, in terram, ex qua sumptum fuerat, reuertitur, ac corruptū dissoluitur. Anima autem, immortalis cum sit, eò proficiscitur, quò summus ille effector imperat, vel, ut rectius loquar, quemadmodum ipsa sibi, cum adhuc in carne versaretur, hospitium preparauit.

Quid sit
mors.

Genes. 3.

Eccles. 3.

Vt

Vt enim quisque vitæ munere hic functus fuerit, illic recepturus est.

Deniq; confectis longis temporum *v.*
curriculis Deus noster cum metuenda, *Luc. 21.*

& sermonis facultatem superante gloria ad iudicium de orbe ferendū veniet.

Cuius metu cœlorum virtutes commo-
uebuntur, atque omnis Angelorum ex-

ercitus tremore correptus coram ipso
astabit: tum videlicet, cum in Archan-

geli voce, ac diuina tuba mortui ad vi-
tam redibunt, ac tremendo ipsius thro-

no sistentur. Est autem Resurrectio, ani-
mæ rursus cum corpore coniunctio.

1. Thes. 4.

*Resurre.
ctio.*

Quocirca hoc ipsum corpus, quod in-
terit, ac dissoluitur, ita resurget, vt dein-

ceps interire nequeat. Nec vero huic rei
fidem vlllo modo abrogare in mentem

tibi veniat. Neque enim ei, qui ipsum
primum è terra effinxit, posteaquam in

1. Cor. 15.

terram, ex qua sumptum est, redijt, iux-
ta creatoris sententiam rursus ad vi-

tam excitare impossibile est. Nam si,
quod Rex Deus ex nihilo in ortum pro-

Gen. 2.

duxerit, tecum reputes, istud satis ma-
gno argumento tibi futurum est. Et

enim sumpta terra, quæ prius non erat
hominem procreauit. Quonam igitur

modo è terra homo factus est? Quonam
modo ipsa ex nihilo producta est? Quo-

Et s. nam

nam idem fundamento nritur? Quonam deniq; modo ex ipsa, infinita, tum brutorum, tum seminum, tum stirpium genera, producta sunt? Quin etiam in nostro quoque ortu velim hoc confideres. An non enim per exiguum semen in terram, hoc est in vuluam ipsum excipientem emittitur? Vnde igitur hæc tanta animalis effectio?

Quamobrem ei, qui omnia ex nihilo produxit, atq; etiam num producit, minimè impossibile est, corpora ea, quæ morte extincta atque corrupta sunt, è terra ad vitam reuocare, vt vnusquisque consentaneam operibus suis mercedem recipiat. *Laboris enim est, inquit ille, præsens tempus: futurum autem, mercedis.* Alioqui, vbinam Dei iustitia erit, nisi sit Resurrectio? Siquidem multi probi viri, cum in hac vita multas calamitates ac multa supplicia tulissent, per vim tandem de medio sublati sunt. Nōnulli contra impij ac facinorosi homines, indelitijs, ac prosperis rerum successibus, præsentem vitam consumpserunt. At Deus, vt qui simul & bonitate & iustitia præstet, Resurrectionis, ac referendarum rationum diem constituit: vt, cum quæque anima corpus suum receperit, improbus quidem, & scelarus,

2. Cor. 5.
Psal. 61.

Dei iustitia
sinere
surrectione
constare
non possit.

tus, qui hic omnia secunda ac læta habuerit, illic scelerum pœnas luat : probus contra, eorum, quæ iniquè gesserit, pœnis in hac vitâ persolutis, illic bonorum hæreditatem consequatur. *Audient enim, inquit Dominus, qui in monumentis sunt, vocem filij Dei. Et exhibunt qui bona fecerunt, in resurrectionem, Ioan. 5. vitæ : qui autem mala egerunt, in resurrectionem iudicij.*

Quo scilicet tempore sedes quoque collocabuntur, atque antiquus dierum, rerumq; omnium parens & architectus, præsidebit. Ac libri aperientur, in quibus omnium nostrum actiones, sermones, cogitationes, inscriptæ continentur. Atque igneus fluvius rapido cursu voluetur, cunctaq; quæ in abstruso delitescunt, patefient. Non illic patronus, aut verborum lenocinium, aut falsa excusatio, aut opum potentia, aut dignitatum fastus, aut amplissimæ munerum largitiones, rectum iudicium suppressere poterunt : verum incorruptus ille ac verus Iudex, ad iustitiæ lancem omnia perpendet, hoc est, & actionem, & sermonem, & cogitationem. Ac proficiuntur, qui virtutibus operâ dederunt, ad sempiternam vitam, & lucē omnem orationis vim excedentem : ut cum An-

Tribunal.

Dan. 7.

Libri.

Ignis.

Venite.

Ita.

gelis oblectentur, atque arcanis bonis fruantur, sanctæque Trinitati puræ assent. Qui autem turpibus flagitijs sese deuinxerint, atque omnes impij & peccatores, ad sempiternum cruciatum: qui quidem gehenna dicitur, & exteriores tenebræ, & insomnis vermis, & stridor dentium, aliaque innumera tormenta.

*Graui-
sima poena
damnato-
rum est vi-
sione Dei
& vere.*

Quorum omnium nullum æquè graue & acerbum est, atque à Deo abalienari, & à dulcissima ipsius facie abijci, gloriaque illa, quæ nullis verbis exponi potest orbari, atque inspectante vniuerso orbe traduci, & ignominia, quæ nunquam finem habitura sit, notari. Postquam enim horrenda illa sententia edita fuerit, omnia deinceps immutabilia, & conuersionis omnis expertia manebunt: sic videlicet, vt nec vita læta iustis finem habitura, nec afflictio & pœna peccatoribus terminum acceptura sit. Neque enim sublimior post eum alter Iudex est, nec persequentia, opera purgatio, nec præstitutus emendationis terminus, nec alia vlla ijs, qui in cruciatu versabuntur, ars & ratio: quippe cum supplicium vna cum ipsis in sempiternum duret.

Quæ cum ita sint, quales tandem

non

nos in sanctis conuersationibus ac pijs
actionibus esse oportet, vt digni habeamur
venturas minas effugere, atque à
dextris Filij Dei stare? Nam hæc iusto- *2. Pet. 3.*
rum statio est: quemadmodum contra *Iusti ad*
miserrima ad sinistram pars peccatori- *dextram*
bus assignata est. Post autem Dominus *Impij ad*
iustos Patris sui benedictos vocans, in *sinistram*
perpetuum regnum introducet: Pecca- *collocato-*
tores autem cum ira & execratione à *buntur.*
suauis & tranquilla facie sua abiectos *Matt. 25.*
(quo nihil grauius & acerbius excogi-
tari potest) ad sempiternam pœnam ab-
legabit.

QVOD BREVITER ET COM-

*pendiosè superius dixit, hic fusius ex-
ponit, ac scriptura testi-
monia produ-
cit.*

CAPVT IX.

IOSAPHAT autem his ad eum verbis
vsus est: Magnas quasdam & admi-
randas res, magnoque metu ac tremore
dignas mihi, ô homo, narras, siquidem
hæc ita se habent, atque postquam fatis
concesserimus, & in cinerem ac pulue-
rem dissoluti fuerimus, Resurrectio &
E 7 Rege-

Regeneratio futura est, rerumque in vita gestarum, examen ac merces. Verum quo argumento hæc probas? & quonam modo circi, quæ nondum oculis perspecta est, auditæ atque intellectæ usque adeo firmam & indubitatam fidem adhibuistis? Nam quæ iam gesta ac re ipsa declarata sunt, etiam si ipsi minimè videritis, at ab ijs, qui ea viderunt, ac memoriæ prodiderunt, audiuiſtis. Quonam autem modo de rebus futuris tam magna, & prærimida prædicantes, certam de ijs fidem nacti estis?

Respondit Barlaam: Ex ijs, quæ iam contigerunt, de futuris etiam certam fidem nactus sum. Nam qui hæc prædicarunt, nec vlla in re à vero aberrarunt, verum per signa & prodigia, variasque virtutes sermonibus suis robur conciliarunt, iidem etiam de futuris nos admonuerunt. Quemadmodum igitur hic nihil preposterum ac fictum docuerunt, verum omnia ea, quæ ab ipsis dicta & facta sunt. Sole clarius effulserunt: eodem quoque modo illic verè

Ex præteritis futura discimus.

Ioan. 12.

omnia tradiderunt. Quæ quidem etiam ipse Dominus noster ac herus IESUS Christus, tum sermone, tum opere, confirmavit. Amen enim, inquit, dico vobis, quia venit hora, quando mortui audient

vocem

vocem Filij Dei, & qui audierint, vivent.

Acrutsum: Venit hora, in qua omnes qui Luc. 10.

in monumentis sunt audient vocem Filij

Dei. Et procedent qui bona fecerunt in re-

surrectionem vite: qui vero mala ege-

runt, in resurrectionem iudicii. Ac rur-

sum ait: De mortuorum autem resur-

rectione non legistis, quod dictum est vo-

bis à Deo, dicente, Ego sum Deus Abra-

ham, Deus Isaac, & Deus Iacob: Deus

porro mortuorum Deus non est, sed vi-

ventium. Ut enim colliguntur ziza Matt. 24.

nia, & comburantur: sic erit in con-

summatione seculi huius. Mittet Fi-

lius Dei Angelos suos, & colligent de

regno eius omnia scandala, & eos

qui faciunt iniquitatem. Et mittent

eos in caminum ignis: illic erit fle-

tus & stridor dentium. Tunc iusti ful-

gebunt sicut Sol in regno Patris eo-

rum. Hac dicens addidit: Qui habet au- Luc. 8.

res audiendi, audiat. His igitur pluribus-

que alijs verbis Dominus corporum re-

surrectionem declaravit.

Re ipsa autem sermonibus suis fi-

dem astruxit, cum mortuos ad vitam

reuoavit, ac sub terrestris vitæ suæ ca-

strophæ Lazarum quendam amicum Ioan. 11.

suum, qui iam quatrîduò mortuus e- Miracula

rat, ac fœtebat, è monumento vocavit, Christi.

cum-

1. Cor. 16.

Quaratio
ne Chri-
stus resur-
gentium
primitia
extiterit.

eumque, qui animam efflauerat, viuum exhibuit. Quia ipse quoque Dominus perfectam, nec iam morti subiectam, resurrectionem auspicatus est: quippe qui morte in carne degustata, triduo post ad vitam redijt, ac mortuorum primogenitus effectus est. Quanquam enim alij quoque à morte ad vitam excitati sunt: mortetamen rursus functi sunt, nec futuræ veræ Resurrectionis imaginem exhibere potuerunt. Solus autem ipse Resurrectionis illius author ac princeps extitit: vt qui immortalis Resurrectione ad vitam redierit.

Galat. 1.

Rom. 4.

Hæc illi etiam, qui ab initio spectatores ac ministri verbi fuerunt, prædicarunt. Ait enim Beatus Paulus, qui non ab hominibus, sed è cælo vocatus est. Notum vobis facio, fratres, Euangelium, quod annunciaui vobis. Tradidimus enim vobis in primis, quod & accepi, quod Christus mortuus est pro peccatis nostris secundum scripturas, & quod sepultus est, & quod resurrexit, secundum scripturas.

1. Cor. 15.

Si autem Christus predicatur quod resurrexit à mortuis, quomodo dicunt quidam, quod resurrectio mortuorum non est? Nam si mortui non resurgunt, ne Christus quidem resurrexit. Si autem Christus non resurrexit, inanis est fides vestra. Adhuc estis in peccatis.

in peccatis vestris. Si in hac tantum vita
sperantes sumus in Christo, miserabiliores
sumus omnibus hominibus. Nunc autem
Christus resurrexit à mortuis primitia
dormientium. Quoniam quidem per ho-
minem mors, per hominem autem resurre-
ctio mortuorum. Vt enim in Adam omnes
moriuntur: ita in Christo omnes viuifica-
buntur. Et paucis interiectis: Oportet e-
nim, inquit, corruptibile hoc induere in-
corruptionem, & mortale hoc induere im-
mortalitatem. Cum autem mortale hoc in-
duerit immortalitatem, tunc fiet sermo qui
scriptus est, Absorpta est mors in victoria.
Vbi est mors victoria tua? Vbi est mors sti-
mulus tuus? Destructura autem prorsus
ac delebitur mortis potentia, ut quæ
iam vim suam non exerat, verum deinceps
hominibus immortalitas, atque
in corruptibilitas sempiterna conceda-
tur. Erit igitur, erit, inquam, sine vl-
la dubitatione mortuorum resurrectio:
idque certissimè credimus.

Quinetiam rerum in vita gestarum
examen, ac præmia, & pœnas fore per-
spectum habemus, in metuendo vide-
licet aduentus Christi die, in quo cæ-
li igne soluentur, & elementa ardore
contabescunt, ut Theologi cuiusdam
verbis utar. Nouos autem cælos, ac no-
uam

1. Pet. 2.

*Operum
merces as-
seritur in
die iudicij.*

uam terram secundum ipsius promissionem expectamus. Nam quod illic operum præmia & poenæ sint, nihilque omnino bonorum vel malorum negligatur, verum & actionum & verborum, & cogitationum merces recondita sit, ex his Christi verbis constat:

Matt. 10. Quicumque potum dederit uni ex minimis istis calicem aqua frigida, tantum in nomine discipuli, non perdet mercedem suam. Ac rursum ex his: *Cum venerit*

Matt. 25. filius hominis in maiestate sua, & omnes Angeli cum eo, tunc sedebit super sedem maiestatis sue, & congregabuntur ante eum omnes gentes, & separabit eos ab inuicem, sicut Pastor segregat oves ab hædis. Et statuet oves quidem à dextris suis, hædos autem à sinistris. Tunc dicet Rex his qui à dextris erunt: Venite benedicti Patris mei: possidete regnum vobis paratum à constitutione mundi. Esuriui enim, & dedistis mihi manducare. Sitiui, & dedistis mihi bibere. Hospes eram, & collegistis me. Nudus, & cooperuistis me. Infirmus, & visitastis me. In carcere eram, & venistis ad me. Cum his verbis utitur, nisi quia beneficia, quæ à nobis in egentes conferuntur, si bi asciscit? Et alio loco ait: Omnis quicumque confitebitur me coram hominibus,

Luc. 12.

confite-

confitebor & ego eum coram Patre meo, qui est in calis.

En per hæc omnia, ac plura alia, fir- *En rursus*
ma & certa esse bonorum operum præ *habes fir-*
mia declaravit. Quemadmodum etiam *mā mer-*
contra improbarum actionum pœnas *cedem ac*
illic reconditas esse denunciauit, per *præmia*
admirandas scilicet, & eximias para- *bonorum*
bolas, quas ille sapientiæ fons, pror- *operum.*
sus sapienter exposuit. Etenim diuitem *Luc. 16.*
quendam inducit, purpura, & bysso in-
durum, ac quotidie splendide epulan-
tem, tenacem autem atque à misericor-
dia remotum, adeo ut pauperem quen-
dam Lazarum nomine, ad fores suas ia-
centem despiceret, ac ne ipsas quidem
mensæ suæ micas ei impertiret. Vtroque
igitur extremo vitæ die functo, pauper
quidem ille, atque ulcerosus in Abraham
finum delatus est (quo nempe vocabu-
lo proborum virorum sedem declara-
uit) diues contra acerbissimo flammæ
supplicio in inferno addictus est. Ad
quem etiam Abraham his verbis ute-
batur, *Recepisti bona in vita tua: Et La-*
zarus similiter mala. Nunc autem ipse
consolatur, tu verò cruciaris.

Rursum alio loco cælorum regnum
homini regi simile esse ait, qui filio suo
nuptias fecit. Per nuptias porro futura *Matt. 22.*
lati-

lætitia & claritas indicatur. Etenim ad humiles ac terrenis affectibus imbutos homines verba faciens, ab ijs rebus, quæ ipsis vsitate ac familiares erant, parabolas ducebat: non quod nuptias & mensas in xuo illo esse ostenderet, sed ad eorum crassitiem sese demittens, his vocabulis utebatur, ut futura ipsis perspicua faceret. Omnes itaque, inquit, rex ille sublimi præconio ad nuptias inuitauit, atque ut bonis illis ad satietatem usque fruerebatur.

Multi autem eorum, qui inuitati fuerant, ire neglexerunt: verum se ipsos, partim in agris, partim in negotiationibus, partim in vxoribus nuper acceptis occupantes, nuptialis thalami splendore caruerunt. Illis autem sua sponte à

† Explicatio
superioris
parabola.

Nota tu,
qui dicis
vestem nu-
ptialem esse
Fide qd nō
dixit Rex
ministris:
Ligatis pedi-
bus ac manibus
eius, tollite eum,
& mittite in tene-
bras exteriores.
Illic erit fletus
& stridor
dentium.
† Per hos porro,
qui nuptijs
interesse recusarunt,
nec ei, à quo vo-
caban-

suauissima illa lætitia exclusis, alij vocati sunt, atque impletae sunt epulae discumbentibus. Ingressus autem Rex, ut videret discumbentes, vidit illic hominem non vestitum veste nuptiali. Et dixit ei: Amice, quomodo huc intraisti non habens vestem nuptialem? At ille obmutuit. Tunc Fide qd nō dixit Rex ministris: Ligatis pedibus ac manibus eius, tollite eum, & mittite in tenebras exteriores. Illic erit fletus & stridor dentium. † Per hos porro, qui nuptijs interesse recusarunt, nec ei, à quo vo-

caban-

cabantur, vilo modo morem gesserunt, *Habebat*
 illi significantur, qui ad Christi fidem *enim ille*
 minimè accurrerunt, verum aut in ido- *fidem sed*
 lorum cultu, aut in aliqua hæresi persti- *fidē suam*
 terunt. Per eum autem, qui veste nup- *malis ope-*
 tijs consentanea carebat, is demum in- *ribus pol-*
 telligitur, qui fide quidem præditus *luerat, &*
 fuit, cæterum spirituales vestem impu- *ideo regno*
 ris flagitijs conspurcavit, meritoque *Dei fuit*
 proinde a nuptialis thalami læticia sub- *exclusus.*
 motus est. *Matt. 25.*

Quin aliam quoque huiusmodi pa-
 rabolam eodem pertinentem attulit,
 propositis nimirum decem quibusdam
 Virginibus, quarum quinque pruden-
 tes erant, & quinque fatuæ. Quæ qui-
 dem fatuæ acceptis lampadibus suis
 non sumpserunt oleum secum, pruden-
 tes autem sumpserunt. Hoc autem loco *Oleū quid*
 per oleum probarum actionum posset *significet.*
 tionem significavit.

Media autem nocte, inquit, clamor
 factus est; Ecce sponsus venit, exite ob-
 uiam ei. Porro per mediam noctem diei
 illius incertitudinem indicavit: Tunc
 surrexerunt omnes Virgines illæ: & quæ
 parata erant, exierunt obuiam sponso. &
 intrauerunt cum eo ad nuptias, & clau-
 sa est ianua. Quæ autem imparatæ e-
 rant (quas etiam idcirco non abs re
 stul-

stultas appellauit) cū lampades suas
extingui perspicerent, ad oleum emen-
dum sese contulerunt. Posteaque clau-
sis iam foribus accedentes, clamabant,
dicentes, Domine, Domine, aperi nobis.
Ipse autem respondens dixit eis, Amen dico
vobis, nescio vos. Ex his omnibus perspi-
cuè constat, improbis actionibus atque
adeo sermonibus, ipsisque etiam cogi-
tationibus, suam esse mercedem con-
stitutam.

Matt. 12. Dixit enim Saluator: Dico vobis,
quod omne verbum otiosum, quod lo-
cuti fuerint homines, reddent de eo ra-

Matt. 10. tionem in die iudicii. Ac rursus: Ve-
Cogitatio stri verò & capilli capitis omnes nume-
nū bonarū rati sunt. Quo scilicet loco per capil-
merces.

los minutissimas etiam consideratio-
nes, animique cogitationes significa-
uit. Consentanea autem his quoque
Hebr. 4. beatus Paulus tradit. *Viuis est*, inquit,
sermo Dei, & efficax, ac penetrabilior om-
ni gladio ancipiti, & pertingens vsque ad
diuisionem animæ & corporis, spiritus
quoque & compagum ac medullarum, &
discretor cogitationum & intentionum
cordis, & non est ulla creatura inuisibilis
in conspectu eius. Omnia autem nuda &
aperta sunt oculis eius, ad quem nobis est
sermo.

Hac

Hæc etiam Propheta longis ab hinc temporibus, Spiritus sancti gratia illustrati, apertissimè nunciauerunt. Ait enim Esaias: Ego opera illorum noui, *Esa. 65.* & reddam eis. Ecce venio, ut congregem omnes gentes & linguas: & venient, & videbunt gloriam meam: & erit calum nouum, & terra noua, qua ego faciam manere coram me. Et veniet omnis caro, & adorabit me in conspectu meo, dicit Dominus: Et exhibunt, & videbunt cadauera hominum, qui prauaricati sunt in me. Nam vermis eorum non morietur: & ignis eorum non exstinguetur. Et erunt vsque ad satietatem visionis omni carni. Ac rursus de die illo ait: Et inuoluetur calum sicut liber, *Esa. 13.* omnes stelle cadent sicut folium de vinea. Ecce enim dies Domini venit plenus furore & ira, ad ponendam terram in solitudinem, & peccatores eius conterendos ex ea. Quoniam stelle cali & splendor earum non expandent lumen suum. Et obtenebrabitur Sol in ortu suo, & Luna non splendet in lumine suo. Et quiescere faciam superbiam infidelium, & arrogantiam fortium humiliabo. Ac rursus ait: *Esa. 5.* Ve qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis, & quasi vinculum plaustrum, peccatum. Ve qui dicitur

dicitis malum bonum, ponentes amarum
in dulce, & dulce in amarum. Vae qui
potentes estis ad bibendum vinum, & vi-
ri fortes ad miscendam ebrietatem. Qui
iustificatis impium pro muneribus, & iu-
sticiam iusti aufertis ab eo. Qui declina-
tis iudicium pauperum, & diripitis sub-
stantiam egenorum, ut sit vobis Orphanum
in pradam. Et quid facietis in die visita-
tionis? Et ad quem confugietis in auxi-
lium? & ubi derelinquetis gloriam ve-
stram, ne in visitationem incidatis? Pro-
pter hoc, sicut deuorat stipulam lingua
ignis, & calor flamma exurit: sic radix eo-
rum quasi fauilla erit, & germen eorum
ut puluis. Abiecerunt enim legem Domini
exercituum, & eloquium sancti Israel bla-
sphemauerunt.

Soph. i.

Eodem accedit quod ait alius Pro-
pheta: Iuxta est dies Domini magna &
velox nimis. Vox diei Domini amara: tri-
bulabitur fortis. Dies ira dies illa, dies tri-
bulationis & angustia, dies calamitatis &
miseria, dies tenebrarum & caliginis, dies
nebula & turbinis, dies tuba & clangoris
super ciuitates munitas, & super angulos
excelsos. Et tribulabo malignos, & ambu-
labunt ut caci, quia Domino peccauerunt.
Et effundetur sanguis eorum sicut humus,
& corpus eorum sicut stercora. Sed & ar-
gentum

gentum eorum, & aurum eorum, non poterit liberare eos in die furoris Domini. In igne Zeli eius deuorabitur omnis terra, quia consummationem cum festinatione faciet cunctis habitantibus terram. Insuper etiam David Rex & Propheta ad hunc modum clamat: Deus manifestè *Psal. 42.* veniet, Deus noster, & non silebit. Ignis in conspectu eius exardescet, & in circuitu eius tempestas valida. Aduocabit calum desursum, & terram discernere populum suum. Ac rursum. Exurge Deus, in *Psal. 77.* quit, & iudica terram: quoniam cogitatio hominis confitebitur tibi. Ac rursum: Tu reddes unicuique iuxta opera sua. Complura autem etiam alia huiusmodi, tum Psalmista, tum omnes Prophetæ diuino Spiritu edocti, de futuro iudicio ac mercede prædicarunt. Quorum sermones Saluator quoque certissime confirmans, nos mortuorum resurrectionem, rerumque in vita gestarum mercedem, atque immortalitatem futuri seculi vitam credere docuit.

* *
*

122 BARLAAM ET IOSAPHAT

IOSAPHAT SUPERIORI ORATIONE compunctus, quidnam sibi faciendum sit, petit. Barlaam eum ad suscipiendum Baptismum hortatur, eique premium eorum exponit, qui ad Deum sese conuertunt.

CAPUT X.

Iosaphat autem ingenti ob hæc verba animi compunctione plenus, lacrymis perfundebatur: atque his ad Senem verbis usus est: Omnia mihi perspicue declarasti, ac horrendam hanc & admirandam narrationem luculenta oratione complexus es. His itaque nobis propositis, quid tandem faciendum est, ut ea supplicia, quæ sceleratis hominibus parata sunt, effugiamus, ac iustorum gaudium consequamur?

Respondit Barlaam, Litteris sacris proditum est, quod cum Petrus, qui Apostolorum princeps vocatus est, plebem doctrina instrueret, corde compuncti sunt: quemadmodum scilicet tu quoque hodierno die. Cumque dixissent: Quid faciemus? Petrus ad eos dixit: Pœnitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum in remissionem peccatorum. Et accipietis donum Spiritus sancti. Vobis enim est promissio, & filiis vestris, & om-

Quid faci-
ciendo vi-
tam ater-
nam possi-
debo.

Act. 2.

Et omnibus qui longè sunt, quoscumque
advocaverit Dominus Deus noster. En igitur
ipse misericordiae suae diuitias in te
effudit, teque, qui animo ac voluntate
procul ab eo distitus eras, & alienis,
non dicam dijs, sed pestiferis Dæmoni-
bus, & surdis ac sensus expertibus sta-
tuis cultum adhibebas, acciuit. Quo-
circa ante omnia ad eum, qui te voca-
uit, accede: à quo veram, tam eorum
quæ oculis cernuntur, quam quæ ab
oculorum sensu remota sunt, cognitio-
nem consequeris. Quod si posteaquam
vocatus es, accedere recusas, aut moras
nectis, iusto Dei iudicio exhaeres eris, ac
repudiaberis, quia ipse repudiasti.

Ad hunc enim modum ipse quoque *Hæc ex li-*
Apostolus Petrus ad quendam discipu- *bro quodā*
lum dixit: Ego autem credo, quod & obe *apocrypho*
diuisti vocationi, & adhuc sincerius obe *sumpta*
diens, crucem tolles, Deumque ac Domi- *videntur.*
num te vocantem sequeris, qui te à mor-
te ad vitam, & à tenebris ad lucem inui-
tat. Nam profecto Dei ignoratio, anima Dei igno-
raligo ac mors est: Et simulacra colere ad ratio ana-
tura exitium, amentiam omnem ex- *ma caligo*
cedit. *est.*

Quos quidem homines cui nam rei si-
miles esse dicam? & quamam imagine
eorum stoliditatem tibi ob oculos po-

*Cui simi-
les sint i-
dolorum
cultores.*

nam? Sed tamen exemplum quoddam
tibi proponam, quod mihi à viro quo-
dam summa sapientia prædito comme-
moratum est. Aiebat enim simulacro-
rum cultores aucupi similes esse, qui
cum lusciniam, perexiguam auiculam,
cepisset, gladiumque arripuisset, ut eam
ingularet, ac comederet, ea, concessa
sibi articulata voce, ad aucupem dixit:
Quidnam, ô Homo, ex mea nece ad te
utilitatis rediturum est? Neque enim
per me ventrem tuum explere poteris.
At si me vinculis liberaueris, tria præ-
cepta tibi tradam: quibus si parueris,
magnis per omnem vitam commodis
afficeris. Ille autem ex ipsius sermone
admiratione commotus, sese facturum
recepit, ut si nouum aliquid ab ea audi-
ret, statim eam libertate donaret, ac
missam faceret. Conuersa itaque luscini-
a, homini ait:

*Triapra-
cepta sa-
lubria.*

Nunquam rem, quam consequi ne-
queas, aggredere.

Nunquam rei præteritæ te poeni-
teat.

Rei incredibili nunquam fidem ad-
hibe.

Hæc tria mandata serua: & præcla-
rè tecum agetur. Ille autem horum ve-
borum sagacitatem ac prudentiam ad-

Amra

miratus, eam vinculis solutam in aërem emisit.

Luscinia itaque periculum facere cupiens, an ille verborum eorum, quæ audierat, vim intellexisset, atque aliquam ex ipsis utilitatem percepisset, per aërem volitans, ad eum dixit: Proh quàm nihil est in te consilij, ô homo! qualem thesaurum hodie amisisti! Est siquidem in meis visceribus vnio, struthionis ouum magnitudine excedens. Quæ vt ille audiuit, mœrore conturbatus est: eumque pœnituit, quod luscinia ex ipsius manibus effugisset. Atque eam rursus arripere tentans, dixit: Veni quæso in ædes meas: atque vbi præclare, & humaniter à me accepta fueris, honorificè te dimittam. Luscinia autem ipsi dixit: Nunc planè testolidum ac vecordem esse scio. Nam postquam ea, quæ ad te dicta sunt, prompto animo exceperis, ac libenter audijsti, nihil ex eis emolumentum consecutus es. Admonui enim te, ne ob rem præteritam pœnitentia ducereris: & ecce mœrore conturbatus es, propterea quod è manibus tuis fuga me subduxi, pœnitentia videlicet ob rem præteritam affectus. Præcepi tibi, ne ea, quæ assequi non posses, aggredieris: & tamen

arripere me conaris, cum iter meum al-
sequi nequeas. Ad hæc id quoque tibi
edixi, ne incredibili sermoni fidem ar-
rogares: & tamen in visceribus mei
vniõnem, statutz meæ modum exce-
dentem inesse credidisti: neque tantu-
lum tibi prudentiæ fuit, vt intelligeres,
me totam ad Oui struthionis magni-
tudinẽ accedere. Quonam ita-
que pacto tantum vniõnem corpuscu-
lum istud caperet?

*Adolatra-
rum va-
cardia.*

Ad hunc igitur modum illi quoque
in summa stultitia versantur, qui in si-
mulacris confidunt. Nam ea manibus
suis effecerunt, & opera digitorum suo-
rum adorant, dicentes: Hi opifices no-
stri sunt. Qui sit igitur, vt eos, quos effe-
cerunt, & condiderunt, opifices suos ef-
se censeant? Quin etiam cum ea magno
studio custodiant, ne à furibus surripi-
antur, tamen salutis suæ custodes nun-
cupant. Atqui, quæ hæc stultitia est, il-
lud non intelligere, fieri non posse, vt
qui sibi ipsi opem ferre, ac se tueri ne-
queunt, alios tueri ac seruare possint.
Ac præterea opes suas effundunt, dum
statuas & simulacra dæmonibus exci-
tant, eosque bonorum datores esse nũ-
gantur: ab ijs ea sibi dari, quæ nec ipse
vnquam habuerunt, nec vnquam habi-
turi

turi sunt. Eoque nomine scriptum est:
Similes illis fiant, qui faciunt ea, & omnes Psal. 113.
qui confidunt in eis. Qui quidem aurifice
mercede conducto simulacrum manu
effecerunt, ac prono corpore ipsum ad-
orarunt. Humeris illud tollunt: ac pro-
ficiscuntur. Si autem ipsum vspiam col-
locarint, illic manet, nec moueri potest.
Et quantumlibet quis ipsi clamauerit,
non exaudiet, nec ex calamitatibus
eum eripiet. *Quamobrem confundantur*
qui in sculpsilibus confidunt: Et qui di. Dent. 32.
cunt ijs, quæ conflata sunt, vos Dij nostri
estis. Immolauerunt enim demonijs, & non
Deo, dijs quos ignorabant. Noni recentef-
que venerunt, quos non coluerunt Patres
eorum. Generatio enim peruersa est, nec
iam fides ipsis inest.

Ex hac igitur peruersa & incredula ge-
neratione Dominus te vocat, his verbis
vtens: *Exi de medio eorum, ac separare,* Num. 16.
& immundum noli tangere: verum à ge- Mich. 2.
neratione hac peruersa te eripe. Surge &
ambula: quia non habes hic requiem. Ete-
nim multiplex Deorum, qui a vobis co-
luntur, principatus præposterus est, &
cum diffidio coniunctus, atque eiuſ-
modi, qui nullo modo consistere queat.
Apud nos autem non sunt dii multi,
nec Domini multi, verum *vnus Deus* 1. Cor. 8.

Coloss. 1.

Ioan. 1.

Psalm. 35.

Pater, ex quo omnia, & nos in ipsum: & unus Dominus Iesus Christus, per quem omnia, & nos per ipsum, qui est imago Dei inuisibilis, primogenitus omnis creaturæ, & omnium seculorum, quoniam in ipso creata sunt omnia, tam quæ in cælis, quàm quæ in terra, tam visibilia, quàm inuisibilia, siue Throni, siue Dominationes, siue Principatus, siue Potestates: Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil, quod factum est: & unus Spiritus sanctus, in quo omnia, qui Dominus est, & viuificat, qui Deus est, & diuinitatem affert, Spiritus bonus, Spiritus rectus, Spiritus paracletus, Spiritus adoptionis filiorum. Horum vnusquisque Deus est, si separatim consideretur: vt Pater, sic Filius: vt Filius, sic Spiritus sanctus. Vnus autem Deus: in tribus personis, vna natura, vnum regnum, vna potentia, vna gloria, vna substantia: quæ personarum ratione diuiditur, sed deitatis respectu vna est. Vnus enim est Pater: cui proprium est genitum non esse. Vnus item vnigenitus Filius: cui proprium est genitum esse. Vnus denique Spiritus sanctus: cui proprium est processisse. Sic enim nos ex lumine, hoc est ex Patre, Lumen, id est Filium, in lumine, hoc

ne, hoc est Spiritu sancto, cernentes, in
tribus personis vnam diuinitatem lau-
de ac gloria afficimus. Atque ipse ve-
rus ac solus Deus est, qui in Trinitate
agnoscitur: quoniam ex ipso, & per *Rom. II.*
ipsum, & in ipso omnia sunt.

Huius beneficio & gratia ipse quo-
que, cum de tuo statu certior factus es-
sem, missus sum, ut ea te docerem, quæ
didici, atque ab incunte ætate vsque ad
hanc canitiem seruauit. Quocirca sic *Marc. 16.*
didideris, & baptizatus fueris, saluus eris:
si autem non credideris, condemnaberis.
Nam ea, quæ hodierno die cernis, & *Res mun-*
quibus gloriaris, hoc est, gloria, & deli- *di fluxa ac*
cia, & opes, & omnis huiusce vitæ im- *bre niperio-*
postura, iam iamque præteribunt, te- *tura.*
que, inuitum etiam ac repugnantem,
hinc eicient.

Ac corpus quidem per exiguo sepul-
cro includetur, solum relictum atque
omni amicorum & cognatorum cœtu
destitutum. Facessent autem mundi iu-
cunditates, atque ingens quædam in-
suauitas ac foetida corruptio præsen-
tis pulchritudinis, & fragrantia loco
tibi vndique affundetur. Anima verò
in inferno addicta in inferiores terræ
partes vsque ad postremam resurrectio-
nem conijcietur. Quo scilicet tempore

F s anima

anima recepto corpore suo à Domino facie proijcietur, ac gehennæ, cuius flamma sempiterna est, mancipabitur. Hæc tibi, atque etiam longè his grauiora, contingent, si in infidelitate perstiteris.

Si autem ei, qui te ad salutem inuitat, prompto animo parueris, atque ad eum cupido, & lato animo accurrens, ipsius lumine signatus fueris, eumque ita sequaris, ut à tergo minime respectes, atque omnibus rebus abiectis & contemptis, ipsi soli adhareas, quantam inde fiduciam ac lætitiā consequeris, audi. Si sederis, securus eris: Si dormieris, iucundè conquiesces: nec timebis terrorem superuenientem, nec impiorum dæmonum impetus: verum confidenter, ut leo, incedes, ac cum lætitiā, & sempiternā exultatione viues. Etenim super caput tuum exultatio & laus & lætitiā te comprehendet. Effugiet dolor, & mœror, & gemitus. Tunc erumpet quasi manè lumen tuum, & sanitas tua citius orietur. Et anteibit faciem tuam iustitia tua: & gloria Domini colliget te. Tunc inuocabis, & Dominus exaudiet: clamabis, & dicet. Ecce adsum. Ego enim sum, qui deleo iniquitates tuas, & non memcrabor. Tu vero

Psalm. 4.

Prov. 3.

Prov. 28.

Isa. 58.

Isa. 43.

memor esto, & iudicemur. Dictu iniquitates tuas, ut iustificeris. Si fuerint peccata tua, ut coccinum, quasi nix dealbabuntur. Et si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt. O enim Domini locutum est.

POST SVSCEPTVM BAPTISMUM opera fidei adiungenda esse: & ijs qui postea peccarunt. poenitentiam necessariam esse.

CAPVT XI.

Alit ad eum Iosaphat: Hæc tua verba præclara & admiranda sunt: eaque credidi, & credo, omnemque idolorum cultum ex animo odia ac detestor. Etenim prius etiam quam ad me accederes, oblique quodammodo ac dubitanter, erga ea afficiebatur animus meus. Nunc autem posteaquam eorum vanitatem, hominumque, qui ea colunt stultitiam ex re intellexi, perfecto odio ea insector, ac Deo vero me in servitutem addicere gestio, modò me ipse, hominem indignum, ob iniquitates meas minimè submoueat, verùm pro sua, ut doces, benignitate mihi omnia condonet, meque servum sibi asciscere dignetur. Iam itaque baptisma suscipere paratus sum, atque omnia quæ præ-

F 6 scripse-

*Sola fides
non suffi-
cit.*

scripseris seruare. Quidnam autem mihi post baptismum faciendum est? Satisne est ad salutem, credere ac baptizari? an etiam alia quædam adiungere necesse est?

*Declina à
malo, &
fac bonū.*

Iacob. I.

Galat. 5.

Dixit autem ad eum Barlaam: Audi quid tibi post baptismum faciendum sit: nempe ut ab omni peccato, & ab omni vitiosa affectione abstineas, atque orthodoxæ fidei fundamento virtutum studium superstruas. † Quoniam fides sine operibus mortua est: quemadmodum etiam opera remota fide. At enim Apostolus: *Spiritu ambulate, & desideria carnis ne perficiatis. Manifesta sunt opera carnis, quæ sunt Adultèrium, Fornicatio, Immunditia, Luxuria, Idolorum seruitus, Veneficia, Inimicitia, Contentiones, Æmulationes, Ira, Rixæ, Dissensiones, Secta, Inuidia, Homicidia, Auaritia, Maledictiones, Amor voluptatum, Ebrietates, Comestationes, & his similia. Quæ prædico vobis, sicut prædixi, quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur. Fructus autem spiritus est. Charitas, Gaudium, Pax, Longanimitas, Benignitas, Bonitas, Fides, Mansuetudo, Continentia, Sanctificatio animæ, & corporis, Cordis afflictatio, & contritio, Eleemosyna, Iniuriarum obliuio, Humanitas,*

Vig.

Vigilia, sincera de omnibus praecedentibus peccatis Poenitentia, Compunctionis lachryma, luctus tum pro suis, tum pro aliorum peccatis, aliaque eiusdem generis: la quaedam quae quidem tanquam gradus & scalae calae sunt inter se cohaerentes, atque aliae ab alijs suffultae, animum in coelum subuehunt. En haec sunt quae post baptismum amplecti iubemur, atque ab alijs, quae cum his pugnant abstinere.

† *Adeste huc Nouatores, qui solam Fidem dicitis, & nullum opus ad salutem requiri: quoniam dicit Dominus, Hoc est opus Dei, ut credatis in eum quem misit ille. Ioann. sexto. Quasi opus fidei excludat opus actionis! O miseri & obcaecati, legite quae hic dicuntur, & erubescite, & confundimini.*

Quod si post acceptam veritatis cognitionem priora mortua opera rursus arripiamus, accanis instar, ad nostrum vomitum reuertamur, illud nobis vsu veniet, quod a Domino dictum est: Cum enim, inquit, exiuerit immundus spiritus ab homine, (per baptismi scilicet gratiam) ambulat per loca inaquosa, quarens requiem, & non inuenit. Per molestem ferens se diutius recti ac laris expertem esse ait, Reuertar in domum meam unde exiui. Et veniens inuenit eam scopis

*Virtutes
velut sca-*

2. Pet. 2.

Luc. 11.

mundatam & ornatam, cæterum inanem ac vacantem, ut que gratiæ cultum atque operationem minimè suscepit, nec se ipsam virtutum opibus cumulavit. Tunc vasit, & assumit secum septem alios spiritus nequiores se, & ingressus habitat illic Et sunt nouissima hominis illius peiora prioribus.

Siquidem baptisumus priorum quidem omnium peccatorum syngraphas aqua obruit, ac prorsus delet & obliterat, atq; in posterum firmissimus nobis murus est ac turris, & forte telum ad prælium cum hoste conferendum. Non tamen arbitrij libertatem tollit, neque peccata ea, quæ post baptismum contrahuntur, remittit, nec secundam in piscinam immersionem continet. Vnum enim baptisma confitemur. Ac proinde summa diligentia cauere debemus, ne in nouas sordes incidamus: verum Domini mandata capessamus. Nam cum ipse Apostolis dixisset, *Ite & docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti*, non hic constitit: verum adiecit, *Docentes eos seruare omnia quaecunque precepi vobis.*

Mar. 16.

*O Non ben-
zitudines.*

Matt. 5.

1.

Mandauit porò ut spiritu pauperes simus (tales enim beatos, cœlestiq; regno dignos esse pronuntiat.) Deinde ut

in presenti xuo lugeamus, monet, quò
videlicet in futuro consolatione afficia-
mur. Mox vt mites simus, ac iustitiæ fa-
me & siti teneamur. Tum, vt misericor-
des, & liberales, atque ad commiserationem
propensi simus. Cordis item
puritate præditi, atque ab omni iniqui-
namento carnis, & spiritus abstinentes.
Pacifici etiam tum erga alios, tum ipsi
cum animis nostris, nimirum id quod
deterius est præstantiori subiicientes,
atque intestinum, ac perpetuum bellum
recto iudicio comprimētes. Postremo,
vt omnē persecutionem & afflictionem
& probrum iustitiæ causa pro ipsius no-
mine nobis illatum sustineamus: quo
sempiternum gaudium in præclara illa
donorum distributione consequamur.
Quin etiam cum adhuc in mundo ver-
saretur, ad hunc modum suos hortaba-
tur. *Luceat lux vestra coram hominibus,*
vt videant opera vestra bona, & glorificent
Patrem vestrum qui in cœlis est.

2.
3. 4.
5.
6.
7.
8.

Matt. 5.

Etenim Moyses quidem lex antiquitus
Israelitis data, dicebat, *Non occides, Non*
mœchaberis, Non furtum facies, Non Fal-
sum testimonium dices. Christus autē ait: *terram.*
Omnis qui irascitur fratri suo sine causa,
reus erit iudicio. Qui autem dixerit fatue,
regnum erit gehenna ignis. Ac rursum:
Sicq-

136 BARLAAM ET IOSAPHAT

Si offers munus tuum ad altare, & illic recordatus fueris, quod frater tuus habet aliquid aduersum te, relinque illic munus tuum ante altare, & vade prius reconciliare fratri tuo. Et quicumque viderit mulierem ad concupiscendam eam, iam mæchatus est eam in corde suo (spurcitiam nimirum Animæ, ac libidinis assensum, ad alterium vocans.) Ad hæc, cum lex peritium prohibeat, Christus iurare omnino vetat, nec quidquam aliud permittit, quam, est, est, non, non. Oculum pro oculo, & dentem pro dente, illic autem, Quicumque percusserit te in dextram maxillam, prebe ei & alteram. Et qui tecum vult iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei & pallium. Et quicumque te angariauerit mille passus, vade cum illo alia duo. Qui perit à te, da ei. Et volentem à te mutuari, ne auertas:

LUC. 6.

Audistis quia dictum est, Diliges proximum tuum, & odio habebis inimicum tuum. Ego autem dico vobis: Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos, & orate pro persequentibus & calumniantibus vos: ut sitis filij Patris vestri, qui in calis est, qui Solem suum facit oriri super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos. Nolite iudicare, ut non iudicemini. Dimitte, & dimittetur vobis. Nolite be-

saurizare

saurizare vobis thesauros in terra, ubi arugo, & tinea demolitur, & fures effodiunt, & furantur. Thesaurizante autem vobis thesauros in caelo, ubi neque arugo, neque tinea demolitur, & ubi fures non effodiunt, nec furantur. Vbi enim est thesaurus tuus, ibi & cortium. Ne solliciti sitis anima vestra quid manducetis, neque corpori vestro quid induamini: Scit enim Pater vester coelestis, quoniam his omnibus indigetis. Quare, qui animam & corpus dedit, Prouidentius etiam cibum & indumentum dabit, ille inquam, qui caliaues nutrit, & agnilia tanta pulchritudine ornat. Quare autem primum regnum Dei, & iustitiam eius & haec omnia adicientur vobis. Nolite solliciti esse de crastino. Nam crastinus dies sibi ipse sollicitus erit.

Omnia quaecumque vultis ut faciant vobis homines, eadem & vos facite illis. Intra te per angustam portam: quia lata est porta, & spatioiosa via, quae ducit ad mortem, & sunt qui intrant per eam. Quoniam angusta est porta, & stricta via, quae ducit ad vitam, & pauci sunt, qui inueniant eam. Non omnis qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum coelorum: sed qui facit voluntatem Patris mei, qui in caelis est. Qui diligit patrem aut matrem plus quam me, non est me dignus. Et qui diligit

Mat. 6.

Prouidentia Dei.

Luc. 18.

Matt. 7.

Luc. 13.

Matt. 7.

Matt. 10.

filium

filium aut filiam plus quam me, non est me dignus. Et qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus. En hæc omnia, & his similia, Saluator Apostolis mandauit, vt fide præditos docerent. Atque hæc omnia nobis obseruanda sunt, siquidem nobis cordi sit perfectionem adipisci, & iustitiæ coronas ab omni corruptione alienas consequi, quas reddet Dominus in die illa iustus iudex omnibus his, qui ipsius aduentum dilexerunt.

2. Tim. 4.

Dixit autem ad eum Iosaphat: Ergo cum tam perfecta doctrina purissimam vitam desideret, dic quaeso, si mihi ab vno vel duobus mādatis aberrare contingerit, an propterea à toto scopo aberrabo, spesq; mea omnis inanis futura est?

*De pœnitentia dis-
serere in-
cipit.*

Respondit Barlaam: Non est quod ita existimes: Nam Deus Verbum, qui salutis nostræ causa humanitatē induit, ingentem naturæ nostræ imbecillitatem & ærurnam exploratam habens, ne in hac quidem parte, nos incurabili morbo laborare permittit. Verum, vt sapientissimus medicus, lubricæ nostræ ac peccandi cupidæ voluntati pœnitentiæ medicamentū admiscuit, eam videlicet, ad peccatorum remissionem prædicans. Posteaquam enim veritatis

agnitio-

agnitionem suscepimus, ac per aquam
& Spiritum sanctificati, atque ab omni
peccato, & spurcitie, sine vilo labore
purgati sumus, si nobis in aliqua pecca-
ta labi cōtigerit, non quidē superest iam
altera per baptismum regeneratio, quæ
in piscine aqua per Spiritū comparatur,
ac perfectē nos instaurat: (hoc enim be-
neficium semel duntaxat conceditur.)
Verū per asperam pœnitentiam, & ca-
lentes lachrymas, & labores ac sudores,
propter viscera misericordiæ Dei no-
stri, purgationem ac peccatorum remis-
sionem consequimur. Etenim per Do-
mini gratiam lacrimarum fons baptis-
mus appellatur: tamen si alioqui labore
ac tempore opus habeat. Ac complures
ē multis peccatis eripuit: quoniam nul-
lum peccatum est, quod Dei benignita-
tem vincat, siquidem prius resipueri-
mus, ac delictorum maculas lachrimis
eluamus: ne alioqui mors antevertens,
nos scelerum maculis inquinatos hinc
eijciat. *Non enim est in inferno pœniten-*
tia, nec confessio. Quam diu autem vitæ
usura fruimur, dummodo orthodoxæ
fidei fundamentum firmum maneat, et-
iam si trabium aliquid, aut tecti labefa-
cretur, quod per peccata corruptum est,
pœnitentiæ adiumento sarcire ac reno-
uare

Heb. 6.

Pœniten-
tia lachri-
me Baptis-
mi nomen
obtinere.

Psalm. 6.

Pfal. 144: uare licet. Neq³. n. miserationū Dei multitudo numerari potest, nec misericordie ipsius magnitudo in mensuram cadit. Peccata contra, quæcunq; tandem illa fuerint, mensuræ ac numero subiiciuntur. Quo fit, ut ea, cum in mensuram ac numerum cadant, immensam Dei misericordiam, atq; innumerabiles miserationes vincere nequeant.

Ob peccata minimè desperandum est.

Ac proinde ob peccatorum multitudinem animum despondere minimè iubemur, sed Dei bonitatem agnoscere, ac peccata nostra condemnare: quorum remissio propter Christi benignitatem proposita est, qui pro sceleribus nostris sanguinem suum effudit. Porro cum ex multis Scripturæ locis pœnitentiæ vim addiscamus, tum potissimum ex Domini nostri Iesu Christi actionibus ac parabolis. Extunc enim, capit Iesus docere, & dicere: Pœnitentiam agite: appropinquauit enim regnum celorum. Quin etiam in parabola filium quendam inducit, qui cum acceptis paternis opibus in longinquam regionem profectus fuisset, easque in omni luxus atq; intemperantiæ genere consumpsisset, postea, regione illa fame laborante, abiit, & adhæsit vni ciuium regionis illius. Qui etiam illum in agrum, ut por-

Matt. 3.

Luc 15.

Parabola de filio prodigo.

eos, hoc est asperissimum & execrandum peccatum, pasceret, misit. Cum itaque multis calamitatibus affectus fuisset, atque in tantam miseriam venisset, ut ne porcorum quidem siliquis ipsi ventrem suum implere liceret, tandem aliquando hanc usque adeo gravem ignominiam agnoscens, vitamque suam lugens, dicebat: *Quanti mercenarii in domo patris mei abundant panibus, ego autem fame pereor. Surgam, & ibo ad patrem meum, & dicam ei: Pater, peccaui in cælum & coram te, iam non sum dignus vocari filius tuus: fac me sicut unum de mercenariis tuis.* Et surgens venit ad Patrem suum. Cum autem adhuc longè esset, vidit illum Pater suus, & misericordia motus est, ac accurrens cecidit super collum eius, & osculatus est eum, atque in pristini honoris locum restituit, & ob ipsius inuentionem latissimum festum celebrauit, occiso vitulo saginato. En hanc parabolam de ijs, qui à peccatis resiliunt, atque ad poenitentiam accurrunt, nobis commemorauit.

Quin etiam bonum quemdam pastorem rursus inducit, qui cum centum oves haberet, atque unam amisisset, relicta 99. ad conquirendam eam, quæ perierat, profectus est, donec eam inuenisset, atque humeris sublatam, cum

Pastor bonus.

Luc. 15.

ijs

ijs quæ minimè aberrauerunt, coniun-
xisset. Qui etiã hoc nomine amicos ac
vicinos ad conuiuium ob eam inuen-
tam celebrandum inuitauit. Ita, inquit
Saluator, gaudium erit in celo super uno
peccatore poenitentiam agente quam super
nonaginta nouem iustis, qui non indigent
poenitentia.

*Cur Petr^o
labi per-
missus sit.*

Atque adeo discipulorum princeps
Petrus, illa inquam fidei petra, ipso salu-
tiferæ passionis tempore certo quodam
consilio aliquantisper à Deo desertus
nempe vt humanæ imbecillitatis vilita-
tem ac miseriam perspectâ haberet (eo
peccati prolapsus est, vt Dominum ab-
iuraret. Post autem *confestim*, inquit,
Luc 22. *verborum Domini recordatus, foras exiit,*
Et fleuit amarè, ac per calentes illas la-
chrimas acceptum detrimentum sarcui-
uit, victoriamque in alteram partem in-
flexit. Nam cum rei militaris peritus es-
set, etiamsi cecidit, non tamen animo
fractus est, nec salutis suæ spem abiecit:
verum resiliens, acerbissimas ex oppres-
so pectore lachrimas profudit, ac statim
vt eas hostis conspexit, non secus atque
vehementissimæ cuiusdam flammæ ar-
dore ambustis oculis, pedem retulit,
procul fugiens, atq; horrendum in mo-
dum ciulans. Contra autem ille princi-

pen

penrursum locum tenuit: quemadmo- *Petrus op-*
dū totius orbis magister institutus fuit *bis magi-*
rat, ita etiam pœnitentiæ exemplar effe- *ster.*
ctus. Post resurrectionem autem, cum
Christus tertio ad eum dixisset, Petre,
amas me? triplicem abjurationem cor-
rexit, respondens scilicet, Etiam Domi-
ne, tu scis quia amo te.

Ex his igitur omnibus, alijsq; quam
plurimis, atque adeo numerū omnem
superantibus exemplis, lachrymarum *Lachry-*
ac pœnitentiæ vim intelligimus. Tantū *ma ex cor-*
opera detur, ut ipsa, quemadmodum ra- *de fluant.*
tioni consentaneum est, fiat, hoc est ex
affectu peccatum execrante, ipsumque
odio insectante, atque condemnante,
ac lachrimas emittente: quemadmo-
dum ait Propheta David, *Laboravi in Psal. 6.*
gemitu meo, lauabo per singulas noctes
lectum meum, lachrymis meis stratum
meum rigabo. Actum peccatorum pur-
gatio per Christi cruorem in misericor-
diæ ipsius magnitudine, ac miseratio-
num multitudine continget. Ipsius e-
nim hæc verba sunt: *Si fuerint peccata*
vestra sicut coccinum, quasi nix dealba-
buntur: si autem ut vermiculus, quasi la-
na alba erunt.

Ecce quo-
modo agi-
tur vera
pœniten-
tia.

Esaia 1.

Operæ pretium est itaque, ut postea-
quam veritatis cognitionem accepi-
mus,

*Periculo-
sus in pec-
catū lap-
sus est.*

mus, atque regenerationem & filiorum
adoptionem consecuti sumus, diuināq;
mysteria percepimus, omni studio ac di-
ligentia prouideamus, ne corruamus.
Neque enim cadere athletam decet:
quandoquidem multi, cum cecidissent,
sele erigere minimè potuerunt. Etenim
alij, cum ianuas vitiosis affectionibus
aperuissent, atque arctissimo nexu ipsis
hæsisent, non iam ad pœnitentiam sele
conuertere potuerunt. Alij autem mor-
te prius abrepti, quam contractas vitio-
rum sordes per pœnitentiam absterfisse-
sent, condemnati sunt. Propterea peri-
culosum est in vitium, quodcumq; tan-
dem illud sit, labi. Cæterum, si labi con-
tigerit, statim enitendum est, vt resili-
mus, rursusq; ad præclarum certamen
obeundum stemus. Et quoties cadere
contigerit, toties etiam statim vsque ad
extremum vitæ diem curandum est, vt

Zacha. 1.

resurgamus, atq; in procinctu ste-
mus. *Conuertimini enim ad
me, & ego conuertar
ad vos, ait Do-
minus.*

BAR.

BARLAAM MVLTA SANCTIO-

ris vite genera filio Regis proponit. ac de in-
stituti monastici laude. multa in medium
affert. Ac demum per elegantem parabe-
lam. quo pacto mundi volupta-
tes fugienda sunt
ipsi osten-
dit.

CAPVT XII.

AD hæc autem Iosaphat: dixit: Qua-
nam igitur ratione seipsum quispiam
post baptismum ab omni peccati labe
purum seruabit? Nam etsi peccantibus,
ut ipse ais, poenitentia patet, tamen la-
bore & fatigatione, ac fletu & luctu o-
pus est: quæ quidem eiusmodi mihi ef-
se videntur, ut non ea multi facile con-
sequi possint. Quocirca viam potius
nancisci cuperem, qua sincerè, atq; ex-
actè Dei præcepta seruarem, nec ab ijs
deflecterem, nec post priorum peccato-
rum veniam impetratam, suauissimum
illum Dominum ac Deum ad iracun-
diam prouocarem.

*Innocentia
melior pa-
nitentia.*

Respondit autem Barlaam: Rectè
hæc dixisti, Domine mi ac Rex, atq; hoc
mihi pergratum est. Verum arduum est,
ne dicam impossibile, ut quispiam in
igne

*Difficile
est inter
mundi tu-
multum sa-*

luti stude-
re.

igne versetur, nec tamen fumo offundatur. Eodem item modo arduum est, ac perquam difficile, ut qui huiusce vite negotijs tanquam vinculis quibusdam astrictus tenetur, eiusque curis, ac tumultibus distinetur, atque in opibus ac delicijs viuit, sine vlla inflectione, mandatorum Dei viam peragret, purumque seipsum atque incolumem ab ijs seruet. Ait

Matt. 6.

enim Dominus: Nemo potest duobus Dominis seruire. Aut enim vnum odio habebit, & alterum diligit: aut vni adhaerebit, & alterum contemnet. Non potestis

Deo seruire, & mammona. Quin etiam charus ipse discipulus Ioannes, Euangelista & Theolog. in Epistola sua ait:

1. Ioan. 2.

Nolite diligere mundum, neque ea, quae in mundo sunt. Quoniam omne quod est in mundo, aut concupiscentia carnis est, aut concupiscentia oculorum, aut superbia vitae, quae non est ex Patre, sed ex mundo est. Et mundus transit, & concupiscentia eius. Qui autem facit voluntatem Dei, manet in aeternum.

1. Cor. 14.

Hac igitur cum diuini ac diuinitus inspirati Patres nostri animaduertissent, atque illud Apostoli audissent, quod per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum caelorum, in id omni animi contentione incubuerunt, ut post baptismum

prism
expers
confu
rum a
per aff
sangu
tus est
pellatu
ac sum
enim p
quina
accipi
uit. De
mum
cipuli
vniuer
rus, id
rannis
ciens
stinque
igne c
que p
cursu
sent, i
loru e
des eff
emicu
exieru
qua
Horu

primum, immaculatum ac labis omnis
 expers incorruptionis indumentum
 conseruarent. Ac proinde quidam eo-
 rum alterum etiam baptismum insu-
 per assumpserunt, hoc est, eum, qui in
 sanguinis profusione, ac Martyrio si-
 tus est. Baptismus enim hic quoque ap-
 pellatus est, & quidem præstantissimus,
 ac summa veneratione dignus. Neque
 enim posterioribus peccati sordibus in-
 quinatur. Quem etiam Dominus meus
 accipiens, baptismum meritò nuncupa-
 uit. Deinde ipsius imitatores effecti, pri-
 mum quidem ipsius spectatores, & dis-
 cipuli, atque Apostoli, deinceps autem
 vniuersus sanctorum Martyrum cho-
 rus, idolorum cultoribus, regibus, ac ty-
 rannis seipsum pro Christi nomine obij-
 cientes, omnia suppliciorum genera su-
 stinuerunt, feris videlicet obiecti, atque
 igne cremati, & gladijs obrutcati. Cum-
 que præclarâ confessionē edidissent, &
 cursum consummassent, ac fidē seruaf-
 sent, iustitiæ palmā cōsecuti sunt, Ange-
 lorū contubernales, & Christi cohære-
 des effecti. Quorum virtus vsque adeo
 emicuit, ut in omnem terrā eorum sonus
 exierit, & in fines orbis terræ fulgor eorum,
 quæ rectè cū virtute gesserunt, rutilarit.
 Horum non verba duntaxat, & opera,

*Martyrj
 baptisus
 omnium
 præstantis-
 simus.*

96.

Psal. 121

G 2 led

sed ipse quoq; cruor, & ossa, omni sanctitate plena sunt. Dæmones namq; per vim in fugam vertunt: atq; ijs. qui cum fide accedunt, incurabiles, alioqui morbos profligant. Quin vestes quoq; ipsæ, & si quid aliud ad pretiosa eorum corpora propius accessit, omnibus venerationi sunt.

*Vides, O Heretice. quod sanctorum Martyrum sanguis, ossa, vestimenta, & quidquid eorum pretiosis adharet corporibus, omni creatura veneranda sunt, Dæmones eijciunt, & insanabilium languorum sanitatem præstant. Sed & Sanctorum Martyrum reliquias venerandas esse docet B. Augustinus, exemplo reliquiarum B. Stephani, in Epist. 151. ad Quirianum.

De quibus longa oratione mihi opus esset, si præclara eorum facinora sigillatim exponere vellem. Posteaquam autem crudeles illi ac belluini tyranni miserè, ut eorum improbitas merebatur, perierunt, persecutioq; finem accepit, ac pij Imperatores totius orbis imperio potiti sunt, succedentes alij, ac Zelum illum, diuinamq; cupiditatem sibi imitandam proponentes, eodemq; timore fauciam animam habentes, illud optimè secum considerabant, atque spectabant, ut ab omni spurcitie puram animam

nam ac corpus Deo exhiberent: sic nimirum se comparantes, ut omnes vitiosarum affectionum actiones amputarent, seipsumque ab omni carnis & spiritus inquinamento repurgarent. Quoniam autem hoc non alia ratione, quam per mandatorum Christi observationem, se præstari posse intelligebant, mandatorum porro observationem ac virtutum cultum in medijs mundi tumultibus ægrè consequi se posse perspiciebant, nouum quoddam atque ab alijs diuersum vitæ genus sibi ipsis instituerunt, ac iuxta diuinam vocem relictis omnibus rebus, hoc est parentibus, liberis, amicis, cognatis, opibus, delicijs, cunctisque mundi commodis contemptis, in solitudines, tanquam exules quidam, sese contulerunt, egenes, angustiari, afflicti, quibus dignus non erat mundus. In solitudinibus errantes, in montibus, & speluncis, & in cauernis terræ: ac se ipsos ab omnibus terrenis incunditatibus & voluptatibus procul remouentes, atque ad eum panis etiam & vestimentorum graui penuriâ laborantes.

Quod ut facerent, duplex eos causa impellebat, altera, ut vitiosarum affectionum materias minimè cernentes, earum cupiditates radicitus ex animis

2. Cor. 7.

Cur mo-

nastica vi-

ta à pijs vi-

ris susce-

pta.

Religiosi

nouam vi-

tam elega-

runt.

*Duplex
motuum
monacho-
rum prisco
tum.*

suis euellerent, earumque memoriam
obliterarent, ac diuinarum, & cele-
stium rerum amorem & desiderium in
se ipsis insererent: altera, ut, per afflictio-
nem corpus conficerent, animo que
voluntate Martyres effecti, ea gloria
quam ij, qui Martyrio perfuncti sunt,
obtinere, minimè carerent, verum cum
ipsi quoque, quantum in se esset, Christi
passionem expressissent, ipsius quoque
regni participes essent. Ad hunc igitur
modum optima consideratione adhibi-
ta, monasticam, ac solitariam vitam
consecrari sunt.

* Tu qui dicis antiquos Monachos non es-
serasse qua nostri nunc seruant, in victu,
vestitu, conuersatione, pœnitentia, & alijs
religionis institutis, lege totum hoc caput:
& videbis quam sit arrogans totum hoc
mendacium tuum. Pro quo etiam vide D.
Basiliū de constitutionibus monasticis, &
in regulis contrariis, ac de institutio-
nibus Monachorum. Nec non B. Ephrem,
in tractatu de compunctione cordis.

*Monasti-
ca vita
quoddam
martyrii
genus est.
Vides ha-*

Atque alij quidem sub dio durantes,
Solis æstu, atq; asperis frigoribus, ac
pluuijs, & ventorū turbinibus afflicta-
bantur. Alij constructis tugurijs, aut in
speluncis & antris sese occultantes, vi-
tam agebant. Sicq; virtutem colentes,
omnem

omnem carnalem consolationē & quietem ad extremum vsque repudiarunt, crudis olerib⁹, & herbis, aut pomis, aut etiam sicco ac durissimo pane vitā tolerantēs: nec suauium ciborum qualitatē duntaxat nuncium remittentes, sed prae exuberanti quadā continentia magnitudinē animi sui ad ipsam quoq; quantitatem extendentes. Tantulum enim duntaxat, etiam ex ipsis vilibus, maximeque necessarijs cibis, percipiebant, quantum ad tolerandam famem satis esset. Quidam enim eorum integram hebdomadam per inediam transigētes, Dominico demum die cibum admittebant. Quidam bis tantum hebdomada quaq; ipsius meminerant. Alij alternis diebus sub vespere edebant, sic vt cibum duntaxat degustarent: precibusq; ac vigilijs propemodum cum Angelis quoque certantes, atque auri & argenti possessione, emptionibusq; & venditionibus prorsus valere iussis, inter homines omnino se esse obliuisciebantur.

Inuidiæ autem & animi elationi, quæ potissimum bonorum operum comites esse solent, locus inter eos nullus erat. Neque enim is, qui in vitæ monasticæ exercitationibus inferiorem locum tenebat, aduersus eum, cuius illustrior

*Invidia**& Superbia Reli-
gionis ho-
fes.*

virtus erat, liuoris cogitationem in a-
nimum admittebat: nec rursus eum,
qui virtutibus pollebat, arrogantia &
fastus aduersus imbecilliores efferebat,
atque in hanc fraudem impellebat, ut
proximum nihili penderet, aut dere-
ligiosa exercitatione gloriaretur, ob
eaque, quæ cum laude præstitisset, ma-
gnificè, atque arroganter de se senti-
ret. Nam qui virtute alterum ante-
cellebat, id totum non suis laboribus,
sed Dei virtuti ascribens, humili men-
te hoc sibi persuadebat, se nihil omni-
nò efficere, verum multo plura sibi
præstanda esse, iuxta illud quod ait
Dominus: *Cum feceritis omnia, quæ
præcepta sunt vobis, dicite, Serui inu-
tiles sumus: quæ debuimus facere, fe-
cimus.* Ac quidam etiam hoc sibi per-
suadebant, se ne ea quidem vllò mo-
do fecisse, quæ ipsis à Deo præcepta
essent, verum multo plura esse, quæ
sibi deessent, quam quæ iam præstitis-
sent.

*Ausum ac-
cusator est
sui.*

Rursum is, qui in religiosa exercita-
tione, ob corporis fortasse imbecillita-
tem, inferior erat, se ipsum nihili pende-
bat, ac miserum dicebat, animi scilicet
ignauia, ac non naturæ imbecillitati
defectum suum assignans. Ita alij alijs,
atque

atque omnes omnibus modestiores se præbebant.

Inanis porrò gloriæ affectus, aut hominibus placendi studium, quonam tandem pacto in illis inesset, quippè qui hac de causa orbem fuga reliquerant, atque in desertis morabantur, ut virtutes suas non hominibus, sed Deo, à quo virtutum quoque præmia sperabant, demonstrarent. Illud quippè probè norant, religiosa exercitia, quæ inanis gloriæ causa obeuntur, mercede carere: ut quæ non Dei, sed humanæ laudis causa fiant. Ac proinde huiusmodi homines duplici detrimento afficiuntur: dum nimirum corpus conficiunt, nec tamen mercedem ullam ferunt. Qui autem cælestis gloriæ desiderio flagrant, atque ad eam omni celeritate contendunt, terrenam omnem & humanam aspernantur.

Ex huiusmodi porrò hominibus alij sic degunt, ut in secessu ac solitudine pietatis certamen obeant: & ab hominum contubernio per omne vitæ tempus sese remoucant, atque ad Deum appropinquent. Alij procul inter se constructis ædiculis, Dominicis diebus ad unam & eandem Ecclesiam pergunt, ac divina mysteria, hoc est incrementum

Cur Monachi de mundo fugiebant.

Opera quæ laudis humanæ studio fiunt, mercede carent.

Eremitæ.
101.

Effectus Eucharistiæ.

G 5 puri

¶ 4 BARLAAM ET IOSAPHAT

puri corporis . ac pretiosi sanguinis Christi sacrificium , percipiunt : quod quidem Dominus pijs in peccatorum remissionem , ac tum animi , tum corporis illuminationem & sanctificationem donauit . Atque diuinorum oraculorum exercitatione , mirabilibusq; consilijs & cohortationibus mutuo sese pascunt , & occulta hostium bella pacificantes (ac quis videlicet luctandi adhuc ignarus ab ijs superetur) domum rursus singuli redeunt , virtutis meliorum suorum fauis studiosè recordantes , suauissimumq; fructum ac cœlesti mensa dignum , excolentes . Alij autem canobiticam vitam consecrantur .

Monachorum in desertis consuetudo.

Vide hic descriptum morem viuendi nostrorum monachorum.

Monachorum obedientia. Gal. 2.

Qui quidem maximo numero in vnum coacti , vnius Præfecti atque Antistitis (qui omnibus virtute præstat) imperio seipso subdunt : ac voluntatem suam obedientiæ muerone prorsus truncantes , seque velut emptitia mancipia ultro reputantes , non iam sibi ipsi viuunt , sed ei , cui ob Christi amorem sese submiserunt , vel , vt aptius loquar , viuunt iam non sibi ipsis , *viuit autem in his Christus* , quem rebus omnibus abiuratis secuti sunt . Nam in hoc deum secessus à mundo consistit , vt pro-

pter earum rerum, quæ natura subli-
miores sunt, cupiditatem, voluntarium. *Quid sit se-*
sui ipsius odium quispiam concipiat, ac *cedere à*
naturam abiuret. Hi igitur Angelorum *mundo.*
instar in vita versantur, Psalmos videli-
cet & Hymnos concordibus animis
Domino canentes, & Confessorum no-
men propter obedientiæ certamina ob-
tinentes. In quibus etiam Domini-
cum illud Oraculum expletur. *Vbi*
cunque fuerint duo vel tres congregati in
nomine meo, illic sum in medio illorum.
Quibus verbis, non hoc duntaxat nu-
mero eos, qui in ipsius nomine congre-
gantur, circumscripsit, verum per duos
aut tres indefinitum numerum signifi-
cavit. Nam siue pauci, siue multi, ob
sanctum ipsius nomen in vnum conue-
niant, eique ardenti amore cultum
adhibeant, illic eum in medio seruo-
rum suorum adesse minimè dubita-
mus.

Cœnobita
Psalmis &
Hymnis
unanimi-
ter Deum
laudant.

Matt. 18.

* *Catalogus virtutū omnium in antiquis*
Monachis: in quibus etiam fuerunt, quæ
sunt in nostris: videlicet, Ieiunia, Oratio-
nes, Vigilia, Lachrymæ, Luctus, Mansue-
tudo, Silentium, Paupertas, Castitas, Pru-
dentia, Humilitas, & Charitas perfecta.

* *Per hæc exempla, & per huiusmodi*
coitiones & actiones, terreni cœlitū vi-

G 6 iam

*Virtutes
Sanctorū.*

tam imitati sunt : vt qui in ieiunijs, precibus ac vigilijs, in calētibus lachrymis & luctu ab omni animi distractione libero, in peregrinatione ac mortis memoria, in lenitate animique affectu iracundia remoto, in labiorum silentio in paupertate atq; inopia, in castitate & pudicitia, in humanitate & quiete, ac deniq; in perfecta erga Deum & proximum charitate præsētis vitæ curriculum confecerint, Angelosque moribus exprefferint. Ob eamque causam Deus miraculis, ac signis, varijsq; virtutibus eos exornauit, effecitq;, vt admiranda eorum vitæ rationis sono, ipsi quoque orbis terrarum fines personent.

*Antonius
Monasti-
ca vita
princeps.*

Ac si vnus ipsorum, hoc est Antonij, qui etiam monasticæ vitæ auspex ac princeps extitisse dicitur, vitam tibi figillatim exponerem, nimirum ex vna arbore fructum eorum, qui eiusdem generis ac speciei sint, dulcedinem prorsus intelligeres, quodnamque ille exercitationis religiosæ fundamentum iecit, & quodnam fastigium struxit, & quantas à Saluatore gratias consecutus est. Plerique etiam alij post eum eodem certamine perfuncti, ad eadem coronas, & eadem præmia perueniunt.

Beati

Beati certè illi ac ter beati, vt qui Dei *Descriptio*
 amore flagrarunt, atque ob ipsius cha- *vita mo-*
 ritatem omnia pro nihilo duxerunt. Si *nastica.*
 quidem lachrymas profuderunt, diu- 1.
 que ac noctu, in luctu versati sunt: vt
 perpetuam consolationem adipisce-
 rentur. Seiplos vltro depresserunt: vt 2.
 illic in altum attollerentur. Carnes 3.
 suas fame ac siti & vigilijs confece-
 runt: vt illic Paradisi delitiæ & exul-
 tatio ipsos exciperent. Spiritus sancti 4.
 tabernaculum per cordis puritatem
 extiterunt, quemadmodum scriptum
 est, *Inhabitabo in ipsis & inambulabo.* 5
 Seiplos mundo crucifixerunt: vt ad 2. *Cor. 6.*
 CHRISTI dexteram starent. Lumbos *Ephes. 6.*
 suos in veritate succinxerunt, atque *Matt. 25.*
 in promptu semper lampades habue- 6.
 runt, immortalis Sponsi aduentum ex-
 pectantes.

Nam cùm mentis oculis præditi es-
 sent, horrendum illum diem semper
 prospiciebant: atque tum futurorum
 bonorum, tum futuri supplicij con-
 templationem ita in corpore defixam
 gerebant, vt ab ipsa nunquam diuel-
 lerentur. Atque hic laborare stude-
 runt, vt sempiternæ gloriæ compotes
 essent. Perturbationum expertes, non
 secus atque Angeli, fuerunt: ac nunc,

cum illis, quorum vitam imitati sunt, choreas agunt Beati illi, ac ter beati; quoniam firmis mentis oculis presentium rerum vanitatem, atque humanæ prosperitatis incertitudinem & inconstantiam perspexerunt, eaque reiecta, sempiterna bona sibi ipsis condiderunt, ac vitam eam, quæ nunquam occidit, nec morte interruptitur, arripuerunt.

Hos igitur admirandos & sanctos viros, nos quoque indigni ac despicabiles, imitari studemus. Verum eorum vitæ cælestis fastigium minimè assequimur, sed pro infirmitatis nostræ ac miseræ facultatis modulo eorum vitam exprimimus. Atque ipsorum habitum gerimus, etiam si opera non assequamur. Etenim diuinam hanc professionem peccatum propulsare, atque incorruptionis per diuinum baptisma nobis concessæ sociam & opitulatricem esse perspectum habemus. Ac beatorum illorum virorum sermonibus adducti, caducas atque interitui obnoxias huiusce vitæ res magnopere condemnamus, in quibus nihil firmum & æquabile, quodque eundem semper statum retineat, inueniri potest, verum omnia vanitas sunt, & afflictio spiritus, multas

tem-

*Atq; ipso
rum habi-
tum geri-
mus, hoc
dicit, quia
certus et-
iā illo tē-
pore erat
Monacho-
rum habi-
tus.
Vanitas
verum hu-
ius vite.
Eccl. 5.*

temporis puncto mutationes ferens:
 Siquidem insomnijs, & umbris, ac ven-
 tis aërem perflantibus, imbecilliora
 sunt. Quorum parua & brevis voluptas
 est, imò non voluptas, sed fraus qua-
 dam & impostura peruerſitatis mundi,
 quem nullo modo diligere, verum po-
 tius ex animo odiſſe atque inſectari do-
 cemur.

1 Ioan. 2.
 Mundus
 fallax in
 promiſſis.

Ac ſanè odio ac deteſtatione dignus
 eſt. Nā quicquid amicis ſuis dono dat,
 idem rursus animo irato eripit, atque
 omni bono ſpoliatos, ignominiaq; in-
 dutos, grauiusque ſarcinis onuſtos ad
 ſempiternam calamitatem tranſmittit.
 Et quos in ſublime attollit extremæ
 humilitati atque afflictioni obnoxios
 quamprimum reddit, hoſtiumque ſuo-
 rû ludibrio exponit. Huiusmodi enim
 ſunt ipſius beneficia: huiusmodi ipſius
 munera. Amicorum enim ſuorum ho-
 ſtis eſt, omnibusque, qui ipſius volûta-
 tibus obſequuntur, inſidias ſtruit: Hor-
 rendum videlicet in modum eos, qui
 ipſi inuituntur, conturbans, & eorum,
 qui fiduciam ſuam in eo collocant, ner-
 uos omnes elidens. Cum ſtultis fœdus
 ſancit, falſasque pollicitationes init:
 hoc tantum animo, vt eos ad ſe pertra-
 hat. Illis autem ſincero animo ſeſe ad
 ipſum

Mundus
 amicorum
 ſuorum
 hoſtis.

ipsum adiungentibus, improbus ipse ac mendax esse comperitur, nihil eorum, quæ pepigerat, præstans.

*Mundi
inconstan-
tia.*

Nam cum iucundis cibis eorum fauces hodie deliniuit, cras eosdem hostibus suis deuorandos obijcit. Hodie Regem aliquem creat: & cras eundem in miseram seruitutem addicit. Hodie innumeris bonis florentem reddit: cras mendicum & mancipiorum mancipium. Hodie insignem coronam ipsius capiti imponit: cras ipsius faciem terræ allidit. Hodie ipsius collum splendidis dignitatum honoribus exornat: cras eundem ferreis catenis vinctum deijcit. Ad breue tempus omnium amorem ac beneuolentiam ipsi conciliat: aliquantò post autem eidem omnium odium, & execrationem constat. Hodie ipsum voluptate afficit: & cras eundem luctibus ac lamentis conficit. Quemnam autem etiam ipsis finem imponat, audi. Incolas enim gehennæ, eos à quibus adamat, miserandum in modum efficit. Hæc semper ipsius mens ac sententia est, hoc institutum. Nec eos, qui præterierunt, luet, nec eorum qui relictæ sunt, commiseratione afficitur. Illis enim graui detrimento mulctatis, retribusque suis

*Mundus &
hic affligit
& æternū
cruciat.*

inclu-

inclusis, ad hos rursus artem suam transferre nititur, neminem videlicet, qui periculosos ipsius laqueos effugiat, esse cupiens.

Quamobrem eos, qui tam pestife- *Eleganti*
ro ac crudeli domino seruiunt, qui que *parabola*
à bono ac benigno per summam de- *mundi a-*
mentiam seipso remouentes, rebus *matorum*
presentibus inhiant & intabescunt, nec *stultitia*
futura ullo modo cogitant, verum ad *ostenditur*
corporeas quidem voluptates sine vlla 107.

intermissione sese conferunt, animas
autem suas fame confici, & innumeris
malis conflictari sinunt, homini à fu-
rentis Vnicornis facie fugienti similes
esse censeo, qui cum clamoris ipsius so-
num, atque horrendos mugitus ferre
nequeat, magno impetu, ne ipsi in præ-
dam cedat, aufugit. Dum autem celeri-
ter currit, in ingentem quandam scro-
bem ruit, ac ruendo manus extendens,
arborem quandam arripit, eamque ar-
ctissime retinet, atque gradu quodam
affirmatis pedibus, placata deinceps
omnia, atque ab omni periculo aliena
esse arbitratur. Respiciens autem, duos
mures cernit, alterum candidum, alte-
rum atrum, arboris illius, quam arri-
puerat, radicem perpetuo corrodescentes,
iamque penè eam amputantes. Atque
insu-

insuper, coniectis in imam scrobem oculis, horrendum Draconem conspicit aspectu ipso ignem spirantem, ac totius oculis ipsum intuentem, horrendoque ipsi deuorando inhiantem. Ac rursus in gradu illo, cui pedes ipsius innitebantur, oculorum acie defixa, quatuor aspidum capita videt, è pariete, in quo consistebat, prominentia. Sursum autem oculos conuertens, nonnihil mellis ex arboris illius ramis stillans perspicit. Quocirca calamitatum earum, quibus undique obsidebatur, & vrgebatur, omitta consideratione, nimirum quonam pacto externè quidem vnicornis vehementi furore percitus eum deuorare quæreret, ab inferiore autem parte acerbus draco eum deglutire vehementer expeteret, ac rursus arbor ea, quam arripuerat, iam iamque amputanda esset, pedes denique ipsius lubrico & infido gradu inniterentur. Horum inquam tantorum periculorum oblitus, in exigui illius mellis dulcedine percipienda seipsum occupauit.

Hæc eorum, qui præsentis vitæ ludibrijs intabescunt, figura est: cuius quidem explanationem protinus tibi exponam. Vnicornis igitur mortis typum gerit, quæ semper mortalium genus per-

*Vnicornis
Mors.*

persequitur, atque arripere contendit.

Scrobs autem mundus est, qui omnis generis malis ac mortiferis laqueis sca-

*Scrobs
Mundus.*

ter. Arbor ea, quam compressis mani-

Arbor

bus tenemus, & quæ à duobus muribus

Vita.

indefinenter arroditur, cuiusque ho-

Mures

minis vitæ curriculum est: quod qui-

Nox &

dem per diei ac noctis horas absumitur

Dies.

& conficitur, ac paulatim ad excisio-

Aspides

nem accedit. Quatuor autem aspides,

Elemen-

humani corporis super quatuor lubri-

ta.

ca & instabilia elementa constitutio-

Draco

nem designant: quicquid immoderate

Voluptas.

se habent, ac perturbantur, corporis

compages dissolvitur. Adhæc igneus il-

le ac truculentus draco, horrendum In-

ferni ventrem adumbrat, qui eos susci-

pere gestit, qui præsentis voluptates fu-

turis bonis anteponunt. Mellis verò

guttula distillans, mundi iucundita-

tem & dulcedinem significat, per

quam ille amicos suos ludifi-

cans, eos salutis suæ pro-

spicere minimè

finit.

BAR-

BARLAAM APTISSIMA PARABOLA, QUAM FLUXA ATQUE INFIDA DIVINITA
SINT, OSTENDIT: QUODQUE IN AFFLICTIONIBUS
UNICUM PERFUGIUM SIT ANIMI
VIRTUS.

CAPUT XIII.

HANC parabolam maiorem in me-
dum comprobans Iosaphat, dixit:
Quam verus hic sermo est, ac concin-
nitatis omnis plenus! Quamobrem ne
re quæso huiusmodi figuras mihi as-
siduè demonstrare pigeat: quò certo
intelligam qualis nostra vita sit, & quas
res amicis suis accersat. Dixit autem
Senex: Similes rursus sunt ij, qui vo-
luptatum huius vitæ amore capti, ca-
rumque suauitate deliniti, res fluxas &
imbecilles futuris, atque à iactatione
alienis antiquiores habuerunt, homi-
ni, qui tres amicos habuit, ex quibus
duos quidem ingenti animi affectu co-
lebat, ac vehementer amabat, adeo ut
ad mortem usque pro ipsis dimicare, ac
pericula quævis adire minimè recusa-
ret, tertium autem admodum asperna-
batur, ita ut nec honorem vnquam,
nec, quam par erat, benevolentiam ipsi
præstaret, sed exiguam quandam dun-
taxat.

*Parabola
de tribus
amicis.*

taxat, eamque fictam ac simulatam amicitiam exhiberet.

Venerunt autem quodam die imma-
aes atque horrendi milites, qui cum
summa cum festinatione ad Regem tra-
herent, ut decem millium talentorum,
quæ debebat, rationem redderet. Ille
igitur, in summam angustiam reductus,
aliquem quærebat, qui in metuenda il-
la rationum apud Regem redditione
opem ipsi ferret. Currens itaque ad pri-
mum, omniumque aliorum charissi-
mum Amicum, ad eum ait: Non te fu-
git, o amice, quemadmodum tua cau-
sa vitam meam semper in discrimen ad-
duxerim. Nunc autem hodierno die,
urgente necessitate, ope tua atque auxi-
lio indigeo. Ecquid ergo te mihi auxi-
lio fore polliceris? & quænam in te, vir
charissime, spes mihi constituta est: Re-
spondens autem ille, ait: Amicus tuus
non sum, o homo, nec qui sis novi. Sunt
enim mihi alij amici, quibuscum ho-
die oblectari me oportet: quosque in
posterum pro amicis habiturus sum.
Quare duo tantum cilicia tibi porri-
go, ut ea in via, qua pergis, habeas, quæ
etiam ipsa nihil tibi emolumenti alla-
tura sunt: nec est quod à me quicquam
expectes.

Hæc

Hæc ille audiens, ac de auxilio, quod ab eo expectabat, spem omnem abijciens, ad secundum amicum se confert, ad eumque ait: Recordare amice, quantum à me honoris & beneficiorum acceperis. Hodierno autem die in maximam calamitatem & afflictionem prolapsus, opitulatore aliquo opus habeo. Quidnam igitur adiumenti nunc mihi afferre queas, fac sciam. Ille autem ait: Hodie mihi per negotia tecum certamen subire minimè licet. Curis enim, & sollicitudinibus vndique vrgeor, atque in afflictione sum. Paulum tamen tecum pergam: quamuis nihil hinc commodi ad te rediturum sit: ac post statim domum reuersus, negotijs meis operam dabo.

Inanibus igitur manibus homo inde reuersus, atque omni ex parte auxilio destitutus, de vana spe, quam in perfidis & ingratis amicis suis collocarat, & de inutilibus laboribus, quos pro suo erga eos amore susceperat, seipsum deplorabat. Pergit autem etiam ad tertium amicum, quem nec vllò vnquam loco habuerat, nec lætitiæ suæ socium asciuerat. Atque ad eum pudibundo, & in terram deiecto vultu, his verbis usus est: Vix mihi ad te loquendi facultatem

os con-

concedit. Etenim illud perspectissimum habeo, me nunquam tibi benigne fecisse, nec amico erga te animo fuisse. Ceterum quoniam gravissima calamitate oppressus in reliquis meis amicis nullam salutis spem inveni, ad te accedo, teque rogo atque obsecro, ut si exigua aliquam opem mihi afferre queas, ne id, ingratitude meae memor, facere recuses.

Ille autem hilari & amœno vultu ait: Sanè sincerissimum amicum meum te esse profiteor: atque exiguae illius tuae erga me beneficentiae memor, eam tibi hodierno die cum foenore rependam. Quocirca ne metuas ac pertimescas. Nam ego ante te proficiscar, Regemque tuo nomine obsecrabo, ne te hostium manibus dedat. Quare fac bono animo sis, vir amicissime, nec te mœrore exerceas. Tum ille compunctione affectus, & lachrymis perfusus, dicebat: Heu me miserum, quidnam prius deiebo ac lamentabor? Vanamne meam in immemores & ingratos falsos illos amicos benevolentiam condemnabo? an potius insanam eam ingratitude, qua in hunc verum & sincerum amicum usus sum, insectabor?

Iosa-

Parabola explicatio. Iosaphat autem hunc sermonem non sine admiratione suscipiens, eius explicationem requirebat. Dixit itaque

Mundus perfidus mortuo viles praebet pānos. Barlaam: Primus amicus, opum copia est, & diuitiarum amor, ob quem homo in sexcenta pericula incidit, ac multas grummas perfert. Cū autem extremus vitæ dies clausus est, ex illis omnibus opibus, præter inutiles quosdam pānos, qui ad funus adhibentur, nihil omnino secum accipit.

Amici vix ad se pulchrum comitantur. Secundus autem amicus, vxor ac liberi sunt, cæteri que cognati & familiares, quorum affectione ac beneuolentia constricti tenemur, vt ab his diuelli vix queamus, ac præ eorum amore corpus etiam & animam nostram negligamus. Ex ipsis porro nemo in mortis hora utilitatis aliquid percipit, nisi quod ad sepulchrum vsque duntaxat cadauer comitantur: ac protinus domum reuersi, suis curis ac negotijs operam dant, memoriam eius, qui quondam ipsis charus erat, non minus obliuioni, quàm corpus sepulchro, relinquentes.

Quisnam verus amicus sit. Nota bo- At verò tertius amicus, qui contemptui ac fastidio erat, cuiusque aditum horremus & auersamur, optimorum operum chorus est, hoc est Fides, Spes, *Charitas.*

Charitas, Misericordia, Benignitas, re- *na opera*
 liquusque virtutum cœtus, qui qui *fidelissimū*
 demant nos, cū ē corpore excedi *esse amicū,*
 mus, proficisci, ac nostra causa Deum *q̄ nec post*
 precibus inflectere, atque ab hostibus *mortē nos*
 nostris & horrendis exactoribus, qui *deserit.*
 de referendis rationibus acerbam no-
 bis in aëre litem mouent, ac crudeliter
 nos arripere contendunt, liberare po-
 test. Hic nimirum est candidus ille, ac
 probus & gratus amicus, qui quamli-
 bet etiam exiguum bonum nostrum o-
 pus memoria tenet: ac cum cœnore no-
 bis illud rependit.

BARLAAM, VANITATE MVN-
di demonstrata, filium Regis monet,
ut opes suas in cœlum pra-
mittat.

CAPVT XIII.

R V R S V M igitur Iosaphat dixit:
 Utinam tibi à Domino Deo tuo
 omnia fausta & iucunda sint, homi-
 num sapientissime. Siquidem optimis
 tuis aptisque sermonibus animum me- *Pulchra*
 um exhilarasti. Quocirca vanitatis hu- *para iola*
 ius mundi rursus imaginem mihi ex- *de bonis*
 prime: & qua ratione hanc vitam in *per elea-*
 H pace

*mosynam
in calum
prater-
mittendis.*

pace ac securitate peragraré queam
Excipiens igitur sermonem Iosa-
phat, ait: Huiusce quoque quæstioni
similitudinem audi. Urbem quandam
magnam extitisse accepi, in qua ciues
hoc in more atque instituto positum
habebant, vt peregrinum quendam
ignotum virum, ac legum & consuetu-
dinum ciuitatis omnino rudem & igno-
rum acciperent, eumque sibiipsis Re-
gem constituerent, penes quem per
vnius anni curriculum rerum omnium
potestas esset, quique liberè, & sine vllò
impedimento quicquid vellet, faceret.
Post autem, dum ille omni prorsus cura
vacuus degeret, atque in luxu & delicijs
sine vllò metu versaretur, perpetuum-
que sibi regnum fore existimaret, re-
pente aduersus eum insurgentes, re-
giamque ipsi vestem derrahentes, ac nu-
dum per totam urbem tanquam in tri-
umphum agentes, in magnam quon-
dam ac longè remotam insulam eum
relegabant, in qua nec victu, nec indu-
mentis suppetentibus, fame ac nudita-
te miserrimè premebatur, voluprate sci-
licet, atque animi hilaritate, quæ præter
spem ipsi concessa fuerat, in moerorem
rursus præter spem omnem & expecta-
tionem commutata,

Con

Contigit ergo, ut pro antiquo civium illorum more atque instituto, vir quidam, magno ingenij acumine præditus ad regnum ascisceretur. Qui statim subita ea felicitate, quæ ipsi obtigerat, haudquaquam præceps abreptus, nec eorum, qui ante se regiam dignitatem obtinuerant, misereque eiectioni fuerant, incuriam imitatus, animo anxio ac sollicito id agitabat, quonam pacto rebus suis optimè consuleret. Dum ergo crebra meditatione hæc secum versaret, per sapientissimum quendam consiliarium, de civium consuetudine, ac perpetui exilij loco certior factus: quonam pacto sine ullo errore ipse sibi cavere deberet, intellexit.

*Consilia
vius fida-
lis.*

Cum igitur hoc cognovisset, futurumque propediem, ut ad illam insulam ablegaretur, atque adventitium illud & alienum regnum alijs relinqueret, patefactis thesauris suis, quorum tunc promptum ac liberum usum habebat, auri, quæ atque argenti, ac pretiosorum lapidum ingenti mole famulis quibusdam, quos fidissimos habebat, tradita, ad eam insulam, ad quam abducendus erat, præmisit. Vertente autem anno ciues commota seditione nudum eum, quemadmodum superiores Reges, in

exilium miserunt. Accæteri quidem
mentes, & brevis temporis Reges, gra-
uissimâ fame laborabant: ille contra
qui opes suas præmiserat, in perpetuo
rerum copia vitam ducens, atque in-
nita voluptate fruens, perfidorum &
sceleratorum ciuium metu prorsus ab-
iecto, sapientissimi consilij sui nomine
beatum se prædicabat.

*Parabola
superioris
explanatio.*

*Ciuitas
Mundus.*

*Ciues
Dæmones.*

*Prou. 1.
Exilium
Infernus.
Iob. 10.*

Hic porrò per ciuitatem, vanum hunc
atque impostorem mundum intellige.
Per ciues autem, principatus & potesta-
tes Dæmonum, ac mundi rectores te-
nebrarum huius seculi, qui nos per vo-
luptatis mollitiem inescant, atque in-
nimus nobis inducunt, vt de rebus ca-
ducis & interituris, velut de immorta-
libus cogitemus, tanquam scilicet ce-
rum fructus nobis perpetuus ac semp-
ternus futurus sit. Cùm igitur ad hunc
modum decepti, atque in fraudem im-
puli sumus, nec de certis illis ac semp-
piternis vllum vnquam consilium in-
imus, nec nobis in futurum æuum quic-
quam recondidimus, repentinus nobis
mortis interitus ingruit. At tum de-
mum nudos nos, atque omnibus huius
vitæ rebus spoliatos improbi illi ac sa-
ui tenebrarum ciues accipientes, vt quod
tempus illis omne impenderimus,

terram
cunt
vbi lux
intueri
liarium
pienti
salutar
humile
hucido
& ab o
stem,
quam
que o
contra
abduca
Que
do mis
& obli
rum c
uerissi
vniuer
lijs nin
dentib
bili sec
bus, &
bus in
pienti
cedun
tis in l
sibi vi

terram tenebrosam & obscuram abducunt, in terram sempiternæ caliginis, ubi lux non est, nec mortalium vitam intueri licet. Per probum verò Confiliarium, qui prudenti, ac perquam sapienti illi Regi, omnia verè aperuit, ac salutaria consilia tradidit, me vilem & humilem homunculum intellige, qui huc idcirco venio, ut tibi viam bonam, *Consiliarius* & ab omni errore liberam commonestrem, teque ad sempiternam, & nunquam finienda bona traducam, illic *Confessorius*. que omnia tua recondere suadeam, contraque te ab impostore hoc mundo abducam.

Quem quidem ipse quoque aliquando miserè amabam, eiusque voluptates & oblectamenta complectebam. *Certe. Nihil in* cum enim rectis mentis oculis animadvertissem, quemadmodum in his rebus *mundo fixam ac stabilem* universa mortalium vita conteritur, alijs nimirum accedentibus, alijs decedentibus, nec ullo omnino firmâ & stabili sede constituto, hoc est, nec divitibus, & copiosis in opibus, nec potentibus in potentia, nec sapientibus in sapientia, nec ijs, quibus prosperè res succedunt, in prosperitate, nec luxui deditis in luxu & cupedijs, nec ijs, qui securè sibi vivere videntur, in inani sua & im-

*Res huius
vite tor-
rentis si-
miles,*

becillissima securitate, nec in vlla alia
ex ijs, quæ laudibus efferuntur: Verum
hæc res, torrentium aquarum in pro-
fundum mare labentium transitui simi-
lis est, eodem enim modo fluxa sunt, &
fragilia omnia præsentia. Hinc scilicet
hæc omnia vana esse, neque quidquam
utilitatis habere intellexi. Quin potius
quemadmodum priora omnia oblivio-
ne obruta sunt (siue gloriam dixeris, siue
ac regnum, siue dignitatum splendo-
rem, siue potentiam amplitudinem, siue
tyrannorum audaciam, siue quid aliud
eiusdem generis) eodem modo præsen-
tia quoque tandem vetustas obscura-
bit. Quorum in numero cum ipse quo-
que sim, consuetæ immutationi pro-
fus subijctor. Vt enim ijs, qui ante me
extiterunt, præsentium rerum volupta-
tibus perpetuè frui minimè concessum
est: sic ne mihi quidem concedetur.

*Quo pacto
mundus
cum homi-
nibus a-*

Animaduerti enim, quemadmodum
tyrannus hic ac turbulentus mundus
homines tractet, eos nimirum huc at-
que illuc inuertens, hos scilicet ex opi-
bus ad egestatem, illos rursus ex grauissi-
ma paupertate ad gloriam, hos è vita
educens, illos rursus eorum loco in vi-
tam inducens: Sapientes quosdam &
ingeniosos viros improbens ac reijci-
ens,

ens, eosque qui in honore ac splendore *Rota for-*
erant, contemptos & despicabiles red- *tuna.*
dens: alios contra insipientes ac stoli-
dos in glorię throno collocans, eosque
qui abiecti & obscuri erant, ita euehēs,
ut ipsis ab omnibus honor tribuatur.

Ac cernere est hominum genus ita
comparatum esse, ut ante crudelem ip-
sius tyrannidem nihil omnino firmum
ac stabile habeat. Quemadmodum e- *Simili-*
nim columba aquilam aut accipitrem *tudo.*
fugiens, locum subinde commutat, ac
nunc quidem in hac arbore, nunc au-
tem in illo frutice, ac deinde in rupium
cauernis, ac varijs spinis pedem affi-
gens, nec tutum usquam per fugium in-
ueniens, in perpetua iactatione atque
arumna versatur: eodem modo se ha-
bent, qui res præsentes ad stuporem us-
que mirantur: quippe qui inconsidera-
to quodam impetu miserè laborent,
nec quicquam omnino firmum aut sta-
bile habeant, nec ad quem finem per-
uenturi sint, intelligant, nec quò tan-
dem vana vita, cui, perquam infelici-
ter ac miserè mala bonis præsferentes,
ac probitatis loco vitium consecutan-
tes, sese subiecerunt, eos ducat, nec
quisquam sciat quis frigidos multo-
rum ac miserorum laborum suorum

*Timor &
formido
præsens
vita.*

fructus excepturus sit, hoc est, propinquus an alienus, ac persæpe neamicus quidem aut notus, verum inimicus & hostis.

Hæc inquam omnia, & quæ his consentanea sunt, cum ipse in animæ meæ foro disceptassem, totius vitæ meæ quam in rebus vanis consumpsi, ac terrenis laboribus addictus transégi, odium me cepit. Cumque eorum amorem ex animo excussissem & eiecissim, ea sese oculis meis obrulerunt, quæ verè bona sunt, hoc est, Dei meriti præditum esse, atque ipsius voluntati obsequi. Nam hoc bonorum omnium caput esse compertum habui. Hoc enim sapientiæ initium esse dicitur, atque adeo perfecta sapientia. Etenim meroris expertis vita est, atque ab omni offensione libera, ijs, qui eam amplectuntur, & qui ei tanquam Domino, inniuntur, tuta & ab omni periculo immunis.

*Quanam
vera bona
existimanda
sint.
Psal. 110.
Iren. 1.*

*Vita sancta
suavitas.*

Cum itaque animum meum ad meroris omnis expertem mandatorum Domini viam adiecissim, nihilque in ipsis obliquum & anfractuosum, ac voraginibus & scopulis & sentibus & tribulis plenum esse certò comperissem, verum eam omnino planam & æquabilem

bilem esse, eorum quidem, qui hanc ingrediuntur, per clarissimas contemplationes oculos oblectantem, pedibusque pulchritudinem conciliantem, atque eos ad præparationem Euangelij pacis calceantem, me ipsum prioris imposturæ ac stolidæ fraudis nomine miserum existimaui, ac per rectam illam incedere aggressus sum: quam etiam optimo iure rebus omnibus antetuli, atque collapsam & dirutam animæ meæ domum instaurare cœpi.

Cum ergo ad hunc modum rebus meis consulerem, ac mentis lubricum corrigere studerem, sapientis cuiusdam magistri vocem audiui, hæc mihi inclamantis: *Egredimini, inquit, omnes, quos salutis cupiditas tenet, atque à Caeste mundi vanitate vos remouete. Transit iter mulierum ipsius figura. Iam iamque: & ecce to viatico non erit. Irretortis oculis excedite: opus habet tamen inanes & vacui, verum semper. piternæ vitæ viatica ferentes. Etenim 1. Cor. 2. longum iter vobis ineundum est, quodque multo huiusce vitæ viatico opus habeat.*

Atque ad sempiternum locum, duas *Dua regiones*, in quibus mansiones multæ sint, habentem, peruenietis. *Quarta.* Quam alteram quidem Deus ijs, qui *Calum.*

H 5 ipsius

Esa. 35.

ipsius amore flagrant, eiusque mandatis obtemperant, præparauit, omnibus bonis florentem & circumfluentem. Ad quam qui diuino beneficio admittuntur, in sempiterna incorruptione degunt, ut qui immortalitate interitus omnis experte fruuntur, vnde effugit dolor, tristitia & gemitus.

Infernus.

Altera autem, quæ tenebris, & calamitate, ac dolore conferta, diabolo & angelis eius parata est. In quam etiam conijciuntur, qui per flagitiosas actiones eam sibi conciliauerint, atque ab interitu aliena & sempiterna bona cum præsentibus commutarint, totosque sese ignis æterni pabulum effecerint.

Hac ego voce audita, atque ipsius veritate intellecta, in hoc vnum opus incubui, ut ad illud hospitium peruenirem, quod omni dolore & mortificatione vacat, tantaque contra securitate, actantis bonis scatet: quorum cognitio nunc mihi duntaxat ex parte est, ut qui spiritualis ætatis ratione purus sim, ac velut per specula duntaxat, & ænigmata res futuræ vitæ perspiciam. Cum autem venerit quod perfectum est, ac facie ad faciem cognoscam, tum demum euacuabitur quod ex parte est.

1. Cor. 13.

est. Quocirca gratias ago Deo per *Rom. 8.*

IESVM CHRISTVM Dominum nostrum. Etenim Lex spiritus vitæ in Christo Iesu, à peccati & mortis lege me liberauit, oculosque meos aperuit, ut carnis affectum mortem esse, spiritus autem affectum vitam & pacem, liquidò cernerem.

Quemadmodum igitur ego presentium rerum cognita vanitate, perfecto odio eas habui: eodem modo, ut de ipsis existimes, te moneo, atque erga eos, non secus ac alienas, & quàm primum diffluxuras afficiaris: atque hinc ereptis omnibus facultatibus, in immortalæuo, ad quod tibi sine vlla mora proficisci necesse est, thesaurum, qui furto compilari nequeat, & opes, quæ exhauriri nullo modo possint, tibi recondas: ut cum cò accesseris, haudquaquam penuria labores, verùm opibus circumfluas, quemadmodum tibi aptissimam imaginem superius proposui.

Luc. 12.

Matth. 6.

180 BARLAAM ET IOSAPHAT
BARLAAM ELEMOSYNAM
laudat: atque ostendit multos salutis cau-
sa facultatibus omnibus suis
nuntium remi-
sisse.

CAPVT XV.

DIXIT autem Iosaphat ad Senem:
Quanam igitur ratione pecunia-
rum thesauros illuc premittere queam,
vt eorum, cum hinc abscessero, fru-
ctum ab omni furto & interitu alie-
num nanciscar, quonamque item pa-
cto meum in res presentes odium de-
monstrare, resque sempiternas conse-
qui possim, aperte mihi velim expli-
ces. Ait igitur Barlaam: Diuitiz ad
sempiternam regionem per pauperum
manus pramittuntur. Ait enim qui-
dam sapientissimus Propheta, Daniel
nomine, ad Regem Babylonis: Pro-
pter hoc, Rex, consilium meum tibi pla-
ceat, & peccata tua elemosynis redime,
atque iniustitias tuas in miserationibus
pauperum. Quinetiam Saluator his ver-
bis vtitur: Facite vobis amicos de mam-
mona iniquitatis: vt cum defeceritis, re-
cipiant vos in aeterna tabernacula. Mul-
taque de elemosyna & largitione erga pau-

Dan. 4.

Luc. 16.

Matt. 25.

pauperes, in Euangelico volumine inculcat.

Ad hunc scilicet modum, quam tutissimè fortunas tuas omnes per egen-
tium manus illuc præmiseris. Nam *Quicquid in pauperes confer-*
quidquid in eos beneficij contuleris, *tur, Christus sibi*
Dominus sibi asciscens, magno cum *asciscit.*
scenore tibi rependet. Etenim eos, qui
ipsius amore præditi sunt, beneficio-
rem remunerationibus semper superat.
Ad hunc inquam modum huius sæculi,
cui diu iam non sine ingenti afflictione
seruisti, surrepris thesauris, ex his præ-
clare viaticum tibi in futurum compa-
rabis, atque alieno eos eripiens, tibi ipsi
prius recondes, per fluxa nempe & ca-
duca hæc bona, ea, quæ firma & stabilia
sunt, emens. Deinde autem, Deo tibi o-
pem ferente, huius mundi incertitudi-
nem & inconstantiam perspicias: omni-
busque rebus valere iussis, ad futurum
tetraferes, atque ea, quæ prætereunt,
ipse præteriens, ijsque rebus, quæ in spe
positæ ac firmæ sunt, te addicens, tene-
brasque cum mortis vmbra relinquens,
odioque tum mundum, tum mundi prin-
cipem infectans, carnemque interitui
obnoxiam hostem tibi esse ducens, ad
lucem inaccessibilem accurre cruceque
humeris sublata, Christum irretortis *1. Tim. 6.*

H 7 oculis

12. BARLAAM ET IOSAPHAT

oculis sequeris, ut etiam cum ipso glorificeris, vitaque; non iam caduca & fallacis Haeres efficiaris.

Iosaphat itaque ad eum ait: Istud ipsum, nempe omnia pro nihilo putare, atque usque adeo asperum vitae genus suscipere, quemadmodum superius dixisti, vetusne institutum est, ab Apostolorum doctrina manans, an recens mentis vestrae solertia excogitatum, tanquam scilicet hoc, ut melius ac praestantius, vobis amplexandum duxeritis.

Senex autem ait: *Non recens inducitur legem tibi affero (absit istud) verum antiquitus nobis traditam.* Dixit enim Dominus ad diuitem quendam, qui ex ipso percontabatur, quidnam sibi faciendum esset, ut vitam aeternam consequeretur, iactabatque se cuncta, quae in

Relinque lege scripta erat seruasse, Vnum tibi deest, re omnia vade, vende omnia qua habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in caelo, & veni, antiquum Dei consilium est. ac sublata Cruce me sequere. At ille his auditis maestitia affectus est. Erat enim admodum diues. Cum igitur Iesus eum dolore affectum vidisset, dixit, Quam difficile est illi qui pecunias habent, intrabunt in Regnum Dei! facilius enim est camelum per foramen acus transire, quam diuitem intrare in regnum Dei.

Hoc

Hoc igitur mandato audito, sancti *gelium nō*
 omnes id studuerunt, ut ab huiusmodi *consulero*
 opum difficultate sese abstraherent, ac *propriariū*
 per largitionem erga pauperes, dispensis *rerum ab-*
 omnibus facultatibus, semper eternis que *dicationē,*
 diuitijs sibi ipsis reconditis, crucemque *sed hanc*
 stulerunt. Christumque secuti sunt: sic enim *esse huma-*
 mirum ut quidam, velut iam à me dictū *nam tra-*
 est martyrio perfunderentur, quidam *dicionem,*
 autem religiosæ vitæ exercitatione con- *cum dica-*
 certarent, atque, quantum ad veræ huius- *tur hic om-*
 cæ Philosophiæ rationem attinet, nihilo *nes San-*
 illis inferiores essent. Quocirca illud *ctos, qui ad*
 scias velim, Regis nostri ac Dei manda- *perfectionē*
 tum hoc esse, per quod homines semper *vita con-*
 æternorū bonorum particeps redduntur. *rendere*

Cum igitur, inquit Iosaphat, tam an- *voluerūt,*
 tiqua & necessaria huiusmodi Philoso- *hoc Domi-*
 phia sit, quid causæ est, quamobrem *ni man-*
 hodierna die pauci sint, qui hanc vitam *datum ad*
 imitentur? *literam*

Respondit Senex: Multi quidem eam *seruasse.*
 imitati sunt, & etiamnum imitantur, *Martyri-*
 at multò plures cunctantur, ac moras *bus religio-*
 nectunt. Pauci enim sunt, ut ait Domi- *si nihilo in-*
 nus, qui per arctam & angustam viam *feriores.*
 incedant: qui autem per facilem & la- *Matt. 7.*
 tam, quam plurimi. Nam qui semel pe- *Luc. 13.*
 cuniarum cupiditate, & vitiorum, quæ

Peccatum ex voluptatibus oriuntur, amore corre-
compedes pti, venæq; & inani gloriæ addicti sunt,
inijcit. vix ab ipsis diuelli possunt, vt qui alieno
domino, quiq; omnia, contra ac Deus,
imperat, atque ipsos tanquam catenis
quibusdam vinctos tener, vltro seipso
manciparint. Animus quippe, cum se-
mel salutis suæ spem abiecerit, habenas
suas auersis à ratione cupiditatibus per-
mittens, quaqua uersum fertur. Ac pro-
inde Propheta offusam huiusmodi ani-
mis amentiam deplorans, caliginisque
ipsos vrgentis crassitiem lugens, his
Psal. 44. verbis vtebatur: *Filij hominū, vsqueque*
Nax. Ora. *de suis ser.* *gravi corde? vt quid diligitis vanitatem,*
& adulū *& quaritis mendacium.*

Exijoten.

Rerum
mundarū
vanitas.

Quemadmodum etiam quidam sa-
pientum magistrorum nostrorum, vir
rerum diuinarum peritissimus, eandem
cum Propheta cantilenam canens, ac
quædam à seipso adiungens, tanquam
ex alta quadam & ditissima specula, o-
mnibus inclamat: filij hominū, vsque-
quo gravi corde? vt quid diligitis vani-
tatem, & quaritis mendacium, ma-
gnū nimirum aliquid hanc vitam, &
delicias, & exiguā gloriolam, & mēda-
cem prosperitatem esse existimantes?
quæ quidem non magis eorum sunt, qui
fruuntur, quam qui ea in spe habuerūt:
nec

nec rursus horum magis, quam eorum, qui ne ea quidem unquam expectarunt: & quæ non secus ac pulvis à turbine ad alios atque alios subinde perflantur, ac vicissim iactantur, aut fumi instar defluunt, ac velut in somnium homines ludificantur, & ut umbra retineri nequeunt, ac denique ita natura comparata sunt, ut nec cum absunt, ea se habituros esse homines desperet, nec cum adsunt, possidentibus certa & stabilia sint.

Cum igitur ad hunc modum Saluator præcipiat, Prophetæ & Apostoli prædicent, ac sancti omnes viri, tum re ipsa, tum sermone ad virtutis viam ab omni errore maximè immunem nos impellant, etiam si pauci hanc teneant, contra, autem multi latam, atque in exitium ducentem sibi deligant, non tamè propterea divinæ huius Philosophiæ institutum minoris æstimandum est.

Ut enim Sol, cum illuminandi causa exorians radios suos affluenter emittat, omnesque ad excipiendum lumen cohortetur, si quidam clausis oculis splendorem ipsius intueri nolint, non propterea reprehensionem meretur, aut à reliquis negligi debet, nec splendoris ipsius gloria ob illorum stultitiam in contemptu versatur: quin potius illi quidem

Simile.

quidem seipfos lumine orbantes, tanquam cæci parietes palpant, atque in multas scrobes præcipientes ruunt, multisque spinis eorum oculi punguntur. Sol contra splendorem suum retinens, eos illustrat, qui ipsius lumen detecta facie contuentur: ad eundem quoque modum Christi lumen omnibus quidē illucet, splendoremq; suum nobis affatim impertit: at verò pro sua quisq; cupiditate, animiq; alacritate ipsum percipit. Nam nec ille iustitiæ Sol vllum ex his qui oculorum aciem in ipsum intēdere cupiunt, beneficio eo priuat: nec rursum his vim infert, qui suapte sponte tenebras eligunt: verum suæ quisq; liberæ voluntati & electioni, quam diuina hac vita est, relinquitur.

*Quid sit
liberū ar
bitrium.*

Electio.

Cum autem Iosaphat, quidnam arbitrij libertas, atque electio esset, quæreret, respondit Senex: *Arbitrij libertas, est anima ratione utentis voluntas, sine ullo impedimento, ad id quod vult, hoc est siue ad virtutem, siue ad vitium, incitata, atque à summo illo parente & architecto ita effecta.* Rursum, *arbitrij libertas est intellectualis anima pro suo arbitratu agitatio.* Electio autem est, earum rerum, qua in arbitrio nostro sita sunt, cum consilio coniuncta appetitio. Siquidem

Consilium
quid

Sensations.

Quid sit
ebeatio.

起天

Ex quo concluditur, electionem esse appetitionem *cum deliberatione conium-ctam earum rerum, quæ in nostra potestate sita sint*. Etenim id quod ex consilio prepositum est, eligentes appetimus. Omne quippe consilium actionis causa & propter actionem suscipitur. Ita, consilium quidem electionem antecedit: electio autem omnem actionem. Quocirca non modo actiones, sed ea etiam, quæ animo agitantur (quæ quidem electiones exhibent) tum coronas, tum pœnas accersunt. Etenim electio, in his rebus quæ in arbitrio nostro sitæ sunt, versans, tum peccati, tum iusti operis origo est. Nam quarum rerum facultates penes nos sunt, harum etiam actiones facultatibus consentaneæ penes nos sunt. Quamobrem cum facultates virtuti consentaneæ in nostra potestate sint, in nostra quoque potestate virtutes sint necesse est. Propriè enim in arbitrio nostro consistunt ea omnia, quæ animam attingunt, & de quibus deliberamus.

Ad hunc igitur modum liberè consultantibus hominibus ac libera item voluntate eligentibus, quatenus quispiam eligit, hætenus quoque diuinam lucem percipit, atque in Philosophiæ studijs

129.
*Cogitatio
meretur.*

*In homi-
nis potesta-
te virtus
est: præsup-
posita ta-
men diui-
na gratia.*

studij progressus facit, varia enim electionum sunt genera. Et quemadmodum quædam aquarum fontes è terræ visceribus scaturientes, partim è superficie terræ oriuntur, partim aliquanto profundius, partim profundissimè: atq; harum aquarum, aliæ è propinquo emanant, gustuque dulces sunt, aliæ ex imo exeunt, ac salsa aut sulphureæ sunt, atq; item aliæ vberrimè profluunt, aliæ paulatim stillant. Eodem modo in electionibus quoq; cogita, alias celeres ac perquam feruidas esse, alias segnes & frigidas, ac rursus alias ad virtutem omninò propensas, alias ad vitium omnibus viribus inclinatæ. Igitur quales earum affectiones sunt, tales quoq; ad agendū impetus consequuntur.

Simile.

*BARLAAM REGIS FILIVM IN
salutis spem adducit : ac deinde ostendit
Christianam religionem, et si prima
fronte aspera videatur, tamen si
rectè consideretur, dulcem
ac suauem esse.*

CAPVT XVI.

Dixit autem ad Senem Iosaphat:
Suntne etiam alij nonnulli, qui
eadem

eadem, quæ tu, prædicet, an vero tu hodierno die solus es, qui hæc doces, ac præsentem vitam vsq; adeo auersandâ, atque odio insectandam esse mones?

Ille autem ad hunc modum respondit: In hac vestra infelicissima regione neminem noui. Nam patris tui tyrannis innumeris mortis generib. eos multauit, deditque operam, ne prorsus inter vos diuinæ cognitionis prædicatio audiretur. Apud reliquas autem nationes hæc cantantur ac celebrantur, ab alijs quidem rectissima ratione, ab alijs autem peruersè: quippe cū animarū nostrarū hostis eos a recta via transuersos egerit, atque in alienas opiniones diuilerit, eosque loca quædam diuinæ Scripturæ, aliter quam germanus sensus ferat, interpretari docuerit. Cæterū

*Veritatem
alijs rectè
alijs peruersè
se docent.*

Vna est veritas, in tota Ecclesia & per uniuersū mundum, gloriosis Apostolis vna est veritas, quæ ab illustribus Apostolis, & diuinis Patribus prædicata est, & in catholica, atq; ab extremis orbis finibus, ad extremos vsque fines diffusa Ecclesia sole splendidius lucet. Quam quidem ego vt tibi prædicarem, ac traderem, ad te missus sum.

& Patribus coruscans: non ergo apud Dixit autem ad eum Iosaphat: Nihilne horum pater meus vnquam didicit?

Respondit Senex: Perspicue quidem, atque

atque ut par erat, nihil didicit. Occlusis *Luthera-*
enim sensibus, bonum de industria re- *nos & Cal-*
pudiat, atq; in malum libera animi in- *vinianos,*
ductione propender. *& huius-*

At vellem, inquit Iosaphat, ille quo- *modi natu-*
que hac doctrina imbueretur. *ra huma-*

Respondit Senex: Hæc apud homi- *na mon-*
nes sunt impossibilia: apud Deum autē *stra.*

nihil est, quod fieri non possit. Ecquid *Matt. 19,*
enim scis, futurumne sit, ut Patri tuo sa-
lutem afferas, atque admirando modo
Patris tui Pater tandem voceris?

Narratum enim mihi est Regem
quendam exstitisse, qui præclare admo-
dum regiam suam dignitatem admini-
strabat, leniterque ac placidè populum,
qui ipsius ditioni atque imperio sube-
rat, tractabat, in hac autem vna relabe-
batur, quod divinæ cognitionis lumi-
ne careret, atq; idolorū cultu cōstrictus
teneretur. Erat autem ei probus quidā *Tempus lo-*
Consiliarius, ac rū erga Deum pietate, *quendi, tē-*
tū cæteris virtutibus ornatissimus, qui *pus tace-*
cū Regis errore angeretur, eumq; per- *di.*
molestè ferret, atq; ipsum hoc nomine
coarguere in animo haberet, tamē hac
de causa, sese reprimebat, quod verere-
tur, ne, & sibi, & socijs suis perniciem
accerferet, eamque vtilitatem, quæ ex
ipso ad alios promanabat, amputaret.

Occasio-

Occasionem autem nihilominus quaerebat, qua commodè ipsum ad bonum pertraheret.

Dixit igitur nocte quadā ad eum Rex: Adest dum, egrediamur, ac ciuitatem circumueamus, num forrè aliquid, quod in rem futurū sit perspiciamus. Cum autē illi per urbem obambularēt, lucis splendorem per foramen quoddam radiantem cernunt: cui, cum oculos adiecerint, subterraneum quoddam & cauetosum domicilium conspiciunt, in quo præsidebat vir quidam extrema inopia laborans, ac vilibus quibusdam & laceris pannis indutus. Astabat autem ipsius vxor, vinum ipsi temperans. Cumque ipse poculum manibus accepisset, illa luauē quoddam carmen canens, voluptatem ipsi afferebat, salrans nimirum, ac maritum laudibus delinens.

Rex igitur aliquantisper hæc perspiciciens, mirabatur, quod, cum tanta egestate premerentur, vt nec domus, nec vestis ipsis suppleretur, tamen vsq; adeo lætam & hilarem vitam ducerent. Atq; ad primarium suum consiliarium his verbis vtitur. O rem miram, ô amice! quod scilicet, nec mihi, nec tibi, vita nostra, quamuis alioqui tanta gloria & delicijs

*Latitia
miserorū
Regi con
uersionis
origo.*

s quæ
onum
m Rex
em; cir
uod in
m autē
splen-
ad ian-
dicif-
cauer-
r, in
ma in-
dam &
autem
erant.
s acce-
nen ca-
salans
s deli-
perspi-
ra ege-
s, nec
q; adeo
c. Atq;
um his
micc.
i, vita
oria &
delicijs

delicijs & voluptate vndiq; collucens,
vsque adeo vnquam placuerit, & vilis
hæc & ærumnosa vita vecordes istos
oblectat & exhilarat, vt quæ, tametsi
alioqui aspera & auersanda, facilis ipsis
ac blanda videatur.

Opportunam autem horam nactus
princeps ille consiliarius, inquit: Tu
verò, O Rex, cuiusmodi tandem horum
vitam esse existimas? Omnium, inquit
ille, quas vnquam viderim, insuauissi-
mam & miserrimam, execrationeque
dignam & auersandam. Tum ait ad
eum primarius ille consiliarius: Ad
eundem ita modum mihi crede, ô Rex.
ac multo etiam acerbior vita nostra ijs
esse videtur, qui sempiternam illam
gloriam, ac bona illa, quæ omnem
mentis captum superant, contemplan-
tur atq; cognoscunt. Atque auro ruti-
lantes ædes, ac præclara hæc indumen-
ta, cæteræque vitæ delitiæ, ijs, qui cœle-
stium tabernaculorum non manufa-
ctorum, vestisque diuinitus contextæ,
ac diadematum corruptionis omnis
expertum, quæ rerum omnium archi-
tectus ac Dominus diligentibus se præ-
parauit, stercorebus & cæno foetidio-
res videntur. Quemadmodum enim
isti iudicio nostro ac sentētia desipiunt:

I

ita

*Qua in
hoc mun-
do magnā
astiman-
tur, pijs cō-
temptus
sunt.*

I. Cor. 2.

ita etiam, ac multò magis, nos qui in
 mundo oberramus, atque in mendaci
 hac gloria, stultis que delicijs nobis pla-
 cemur, in eorum oculis, qui bonorum
 illorum dulcedinem degustarunt, luctu
 & lachrymis digni sumus. His autem
 verbis percussus Rex, inquit: Quisnam
 igitur illi sunt, qui præstantiorem nobis
 vitam agunt? Omnes, inquit ille, qui
 sempiterna caducis & fragilibus præ-
 tulerunt. Cumque Rex rursus, quæ-
 nam sempiterna illa essent, quæ fuisset
 respondit ille, Regnum ab omni succes-
 sione alienum, ac vita morti minimè
 obnoxia, & opes egestatè non metuen-
 tes, lætitia item & oblectatio ab omni
 mœstitia & dolore seiuncta, paxque per-
 petua, & ab omni inimicitia & conten-
 tione libera. His bonis quibus divini-
 tatis frui contigerit, beati illi ac sæpè bea-
 ti. Vitam enim omni labore ac mœstitia
 vacuam in omni ævum ducent, omni-
 bus Regni Dei iucunditatibus & oble-
 ctamentis sine ullo labore fruantes, ac
 cum Christo in perpetuum regnantes.
 Cumque Rex dixisset, Quisnam tan-
 dem hæc consequi promerebitur? re-
 spondit ille, omnes qui vitam illuc du-
 cendam arripuerint. Aditu enim nemo
 prohibetur, qui modo voluerit. Tum

Rex

Rex,
 lucid
 vir: c
 Jesu
 lium.
 Rex i
 rus, a
 nus t
 expo
 ne ac
 tur, si
 sunt,
 est,
 guita
 Non
 est, ai
 rer, et
 tation
 tem g
 atque
 mole
 mulo
 in po
 obsec
 diu se
 hi ha
 que e
 verun
 bus a
 Aud

Rex, Et quænam, inquit, est via, qua illucitur? Respondit ille præclari animi *Ioan. 17.*

vir: cognoscere solum verum Deum, & Jesum Christum vnigenitum ipsius Filium, & sanctum ac viuificum Spiritum. Rex igitur, regia sanè prudentia præditus, ad eum inquit: Et quidnam hæc nus te prohibuit, quominus mihi hæc exponeres? Neque enim hæc cunctatione ac dilatione mihi digna esse videntur, siquidem vera sunt. Quod si dubia sunt, sedulo & accuratè inuestigandum est, quoadusque ea citra vllam ambiguitatem ac dubitationē inueniamus. Non negligentia & socordia factum est, ait ille, vt tibi hæc exponere cunctarer, cum vera sint atque ab omni dubitatione remota: verum quod excellentem gloriæ tuæ magnitudinem vererer, atque illud metuerem, ne tibi grauis ac molestus essem. Quocirca si mihi, famulo tuo, hoc imperas, te vt de his rebus in posterum submoneam, imperio tuo obsequar. Sane, inquit Rex, non interdiu solum, sed etiam qualibet hora, mihi harum rerum memoriam renoua. Neque enim negligenter ac perfunctorie; verum summo studio ac feruore his rebus animum intendere oportet.

Audiui igitur, ait Barlaam, hunc Regē de-

I 2 incept

*Aeternis
serio inten-
dere oportet.*

inceps pie ac religiosè vitā instituisse,
p̄sentisq; vitæ curriculo placidè ac tria-
quillè confecto, sempiternam beatitudi-
dinem consecutum esse. Quamobrem
si quis etiam patrem tuum de his rebus
tempestiuè admoneat, fortassis intelli-
get, atque exploratum habebit, quam
malis implicatus teneatur, atque ab ijs,
se se auerrens, quod bonum est, ample-
ctetur. Nam in præsencia quidem cæ-
cus est, & manu tentans, ut qui vero lu-
mine sese orbarit, atque ad impietatis
tenebras transfugerit.

Dixit autem ad eum Iosaphat: De
patre meo, quod Dominus iusserit, fiat.
Nam ipsi, velut etiam abs te dictum est,
ea omnia possibilia sunt, quæ apud ho-
mines impossibilia esse videntur. Ego
verò per eximios ac singulares tuos ser-
mone vanitatis præsentium rerum
pertæsus, ab his quidem omnino ani-
mum abducere constitui, ac tecum,
quidquid mihi vitæ superest, traducere:
ne per fluxa & fragilia sempiternorum
bonorum & omni interitu alienorum
fructu excidam.

Respondit Senex: Si hoc feceris, pru-
dentissimo cuidam iuueni, quem co-
piosis atque illustrissimis parentibus
natum esse intellexi, similem te præbe-
bis.

2. Pet. 1.

*Pulchra
parabola.*

bis. Cui cum pater nobilis cuiusdam
atque in primis copiosi viri filiam in
signi pulchritudine præditam despon-
disset, ac de huiusmodi matrimonio
cum filio sermonem conseruisset, quid
que in animo haberet exposuisset, hæc
ille audiuit, quasi absonum quiddam
ac præposterum, huiusmodi rem excu-
tiens, relicto patre profugit. Cumq; iter
faceret, apud Senem quendam paupe-
rē, ut adiei æstu sese recrearet, diuertit.

Filia porro senis illius, quæ vnica il-
li virgo erat, præ foribus sedens, manib.
operabatur, ore autem Deum sine vlla
intermissione laudabat, ex intimo pe-
ctore gratias ipsi agens. Ipsius autē laudē
iuuenis audiens, ait: Quodnam, o puel-
la, tuum institutum est? Et quā ob cau-
sam, cum in tanta vilitate & inopia ver-
seris, tāquam ob ingentia beneficia ac-
cepta, horum authorem laude afficis?
Ipsa autem ad eum respondit: An nescis
quod quemadmodum exiguum phar-
macum ē magnis plerumque morbis
hominem eripit, eodem modo, etiam
ob paruas res Deo gratias agere, in-
gentia bona conciliat? Ego igitur pau-
peris Senis filia, ob exigua hæc gratias
ago, ac Dominum laudibus afficio, il-
lud nimirum exploratum habens, quod

*Prudens
iuuenis o-
pes & for-
mam sper-
nit.*

*Pulchrum
simile.*

*Gratias a-
gendo pro
parutis
magna ob-
tinemus.*

qui hæc dedit. maiora quoque dare potest.

*Tempora-
lia in mi-
nimis po-
nenda.*

Atque hæc quidem de rebus exter-
nis, ac minimè nostris : ex quibus nec
his, qui multa possident, fractus ullus,
imò etiam sæpe damnum oritur, nec his
qui pauciora acceperunt, incommo-
dum ullum ac detrimentum existit :
quippe cum utrique eandem viam ob-
eant, atque ad eundem finem contem-
dant. At in istis, his magis necessaria,
maiorisque momenti sunt, multis ma-
ximisque atque adeò innumeris bene-
ficijs à Deo affecta sunt.

*Præcipua
Dei erga
nos bene-
ficia;*

Etenim ad Dei imaginem conditi,
ipsiusque cognitione imbuti, & ratio-
ne præter omnia animantia exornati,
& ex morte, per viscera misericordiae
Dei nostri ad vitam revocati sum, ac
percipiendorum ipsius Sacramentorum
potestatem accepi. Denique, Paradisi por-
ta patefacta est, liberum mihi, si quidem
voluero, aditum præbens. De tot igitur
actantis beneficijs, quorum pauperes
æquè ac diuites participes sunt, dignas
Deo gratias agere prorsus nequeo.
Quod si exiguam hanc quoque laudem,
ei, qui me tot muneribus cumulavit,
minimè obtulero, quam tandem excu-
sationem habitura sum?

*Præcipua
Dei benefi-
cia diuiti-
bus & pau-
peribus cõ-
munia
sunt.*

Iu.

Iuuenis autem ingentem hanc prudentiam admirans, accito ipsius patre, da mihi, inquit, filiam tuam: (siquidem ipse prudentiam ac pietatem amore complector.) Senex autem ait: Non licet tibi, qui diuitibus & copiosis parentibus ortus es, hanc pauperis viri filiam accipere. Rursum autem Iuuenis ait: Certè hanc accipiam, nisi tu prohibeas. Etenim filia quædam nobilis ac diues mihi desponsa fuerat: verum ea repudiata atque abiecta, in fugam me dedisti. Contra filia tuæ, ob ipsius erga Deum pietatem ac prudentiam, amore correptas, matrimonio cum ea iungi paratus sum. Senex autem ad ipsum ait: Eam tibi dare nequeo, utinam paternam domum abducas, atque à meis vlnis abstrahas: vnica enim mihi est. At ego, inquit iuuenis, apud vos manebo, vestramque vitæ rationem suscipiam: Ac postea, luculenta veste abiecta, senia illius vestes petijt, ijsque se induit. Cùmque ille ipsum diu multumque tentasset, varijsque modis ipsius animum explorasset, ut eum mentis gravitate præditum esse cognouit nec stulto quodam amore obsessum filiam suam in matrimonium perere, verum pietatis studio pauperem vitam amplexari, eamque

*Prudens
pietas op-
tima dos.*

*Gratiarum
actio has
nuptias
conciliavit*

*Gravitas
probata
premiū
meretur.*

200 **BARLAAM ET IOSAPHAT**

gloriæ suæ ac nobilitati anteferre, arrepta ipsius manu in conclave suum eum introduxit, & ingentes opes illic reconditas, atque innumerabilem pecuniarum molem, quantamque iuuenis illi nunquam viderat, ipsi commonstravit. Aitque ad eum: Fili, hæc omnia tibi dono do: propterea quod mearum opum hæres esse in animum induxisti. Quæ hæreditate percepta, ille omnes terras diuites, & claros homines superavit.

Omnia bona venerunt mihi pariter cum illa.

BARLAAM DEVM PRO SALUTE IOSAPHAT ORAT: ATQUE IPSI OSTENDIT, QUONAM PACTO PER RES CREATAS CREATOR COGNOSCATUR.

CAPVT XVII.

Dixit autem Iosaphat ad Barlaam: Aptè sanè hæc etiam narratio rerum mearum statum exprimit. Ac proinde de me quoq; hæc abs te dicta esse existimo. Verum quodnam tandem est illud experimentū, per quod animi mei constantiam exploratam habere cupis? Respondit Senex: Equidem ipse etiam periculum feci, & intellexi, quanta in te mentis prudentia, atque constantia

stantia, quamque rectus & integer tibi
animus sit. Verum actionis tuæ finis
hæc confirmabit. *Huius rei gratia flecto*
genua mea ad Deum nostrum, qui
in Trinitate celebratur, ad eum, in-
quam, qui omnia, tam quæ aspectu
sentiuntur, quam quæ oculorum sen-
sum fugiunt, procreavit, qui verè ac
sempiternè est, nec gloriosi status sui,
aut principium unquam habuit, aut fi-
nem habiturus est, ad illum, inquam,
merendum atque omnium rerum
præpotentem, bonumque & ad misce-
rationem propensum, ut cordis tui o-
culos illuminet, detque tibi spiritum
sapientiæ & reuelationis ad ipsius agni-
tionem, ut cognoscas quæ sit spes vo-
cationis tuæ, & quæ diuitiæ gloriæ hæ-
reditatis ipsius in sanctis, & quæ super-
eminens illa magnitudo potentiae i-
psius in nos, qui credidimus, ut iam nos
sint hospes, & aduena, sed ciuis sanctorum, Ephes. 5.
& domesticus Dei, superadificatus super
fundamentum Apostolorum & Prophetarum,
ipso summo angulari lapide Iesu
Christo, in quo omnis edificatio con-
structa crescit in templum sanctum in Do-
mino.

Iosaphat autem ingenti animi con-
punctione affectus, dixit. Hæc scilicet

I 5 omni-

omnia ipse quoque scire gestiens, ad te peto: ut & diuinæ gloriæ diuitias, & ipsius potentiae excellentiam mihi declarares.

*Dei diuitia nullis
verbis ex-
poni pos-
sunt.*

Ioan. I.

*Psal 18.
Rom. I.*

Dixit autem ad ipsum Barlaam. Deum supplex rogo, ut hæc te doceat, atque huiusmodi rerum cognitionem animo tuo inferat. Quandoquidem apud homines ipsius gloria ac potentia nullo modo commemorari potest, quamuis etiam omnes omnium hominum, tam qui nunc sunt, quam qui aliquando fuerunt, linguæ in vnum concant. Deum enim, inquit Euangelista, & Theologus, nemo vidit unquam. Vnigenitus filius, qui est in sinu Patris, ipse enarrauit. Eius porro, qui oculorum obtutum fugit atque immensus est, gloriam & maiestatem, quis tandem eorum, qui è terra concreti sunt, comprehensionem habere queat, nisi ipse arbitratu suo eam patefecerit, quemadmodum scilicet Prophetis suis & Apostolis patefecit. Nos autem, tum ex eorum prædicatione, tum ex ipsa rerum natura, quantum assequi nobis datur, eam discimus. Ait enim Scriptura: Cæli enarrant gloriam Dei, & opera manuum eius annuntiant firmamentum. Ac rursus: Inuisibilia ipsius à creatura mundi
di, pet

di, per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur, sempiterna quoque ipsius potentia & diuinitas.

Quemadmodum enim quispiam domum præclare ac summa arte constructam, aut vasculum eleganter con-
tinatum perspiciebat, architectum aut fabrum statim ob animum sibi proponit: Sic etiam ego ex nihilo effectus, atque in ortum productus, etiam si fictorem ac productorem meum cernere nequeam, tamen ex aptissima maximeque admiranda mei structura, ad sapientiam ipsius cognitionem veni, non quatenus est, sed quatenus intelligere queo: nempe quia non casu ac fortuito productus sum, nec à me ipso exiit, verum ipse arbitrari suo me effluxit: sic nimirum ut me rerum omnium conditarum principem constituerit, quibusdam autem inferiori fecerit, ac contritum etiam diuino suo imperio me ex hac vita educens, ad alteram vitam finis expertem ac sempiternam transferat.

Quibus omnibus in rebus providentiæ ipsius viribus oblectari nequeo, nec mihi quicquid, vel quantum ad statutam, vel quantum ad formæ figuræ attinet, adijcere, aut subtrahere, nec ea, quæ in me vetustate confecta sunt, re-

I 6 novare,

Simile
Ex rebus
conditis
conditor a-
gnosceatur.

πᾶν ἡμῶν
μὲν προ-
χρῆμα
χρῆμα τὰ
ξας τῶν
κλίσμα-
τῶν, ἡ-
νῶν δὲ τῶν
ἐλαττω-
σας.

nouare, nec quæ labefactata, & corrupta sunt, in integrum restituere. Neque enim mortalium ullus vnquam fuit, qui horum quicquam efficere posset, non rex, non sapiens, non diues, non potens, non denique alius quispiam humana studia cōsectans. *Nellus enim, inquit ille, regum, aut eorum, qui in sublimitate sunt, aliud habuit natiuitatis initium. Vnus enim est omnium introitus ad vitam: & idem exitus.*

Quamobrem ex ijs, quæ ad me pertinent, ad magnificentia summi illius Architecti cognitionem, velut porrecta manu, ducor. Præterea autem aptissimam rerum omnium conditarū structuram, atq; conseruationem consideravi, nempe quod suapte quidem natura cuncta mutationi atq; conuersioni subiecta sunt, nimirum ea, quæ mente prædita sunt, ratione voluntatis, progressusq; in bono, aut recessus à bono, ea autem, quæ in sensum cadunt, ratione ortus & interitus, accretionisq;, & iminutionis, & mutationis eius, quæ in qualitate posita est, ac denique localis motus. Ac per ea tacitis quibusdam vocib; prædicant, se à Deo creatore ac mutationis omnis & cōuersionis experte præcreata esse, atq; contineri & cōseruari,

sem;

semperque gubernari. Quonam enim alioqui modo naturæ inter sepugnantes ad vnius mundi ornatum omnibus numeris absoluendum in vnum coisissent, ac dissolutionis expertes permansissent, nisi vis quædam omnipotens hæc, & copulasset, & semper à dissolutione aliena conseruaret. Quonam enim pacto, nisi voluntas ipsius ita tulisset, aliquid mansisset? aut quonam pacto, vt Scripturæ verbis vtar, quod ab eo minimè vocatum est, conseruari potuisset?

Nam cum naui remoto gubernatore consistere nequeat, verum statim pessum eat, nec vlla quantumlibet exigua domus stare possit, nisi sit aliquis, qui ipsius curam gerat, quonam tandem pacto mundus, opus vsque adeo ingens, atque ita præclarum & admirandum, sine eximia aliqua & ingentiatque admiranda gubernatione, sapientissimaque prouidentia, tam diuturno temporis spatio constitisset? Ecce enim quantum iam temporis fluxit, ex quo cælum est, nec tamen obstaculum contraxit, nec terræ vis tam diu parens elanguit, nec fontes, ex quo orti sunt, scaturire destiterunt, nec mare tot fluuios excipiens mensuram suam

excessit, nec Solis ac Lunæ cursus immutationem ullam subierunt, nec dies ac noctis ordines inuersi sunt? Ex his nimirum omnibus Dei potentia & magnificentia, quæ omnem orationis facultatem superat, nobis declaratur, Prophetarum atque Apostolorum testimonio confirmata. Verum ipsius gloriam nemo vnquam pro dignitate cogitare aut collaudare poterit. Siquidem diuinus Apostolus, *ille inquam, qui*

2. Cor. 18.

CHRISTVM in seipso loquentem habebat, cum ea omnia, tam quæ intellectu percipiuntur, quàm quæ sensibus subiecta sunt, cum animo suo considerasset, dixit, Ex parte cognoscimus, & ex parte prophetamus. Cum autem uenerit quod perfectum est, euacuabitur quod ex parte est. Ac propterea ex immensis sapientiæ ipsius opibus admiratio-

1. Cor. 13.

ne ac stupore perculsus, apertè exclamauit: O altitudo diuitiarum sapientiæ & scientiæ Dei, quàm incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius.

Rom. 11.

2. Cor. 12.

Quod si ille, qui ad tertium usque cælum peruenerat, atque arcana uerba audierat, huiusmodi voces emisit, equis mei similibus in tantorum mysteriorum abyssum oculos aduertere, atque

quealiquid pro dignitate, non dicam
dicere, sed ne quidem cogitare pote-
rit, nisi ipse sapientiæ subministrator
atque insipientium corrector dederit.
Etenim in ipsius manu, & nos, & ser-
mones nostri sunt, & omnis prudentia,
ac solertiæ scientia. Atque ipsius bene-
ficio veram earum rerum, quæ sunt, co-
gnitionem habemus, mundi que con-
cretionem intelligimus, elementorum
vires, temporum initium & medietate-
tem & finem, partium anni vicissitudi-
nes, ac tempestatum mutationes: quo-
niam omnia in modo & mensura con-
stituit. Siquidem multum posse, ipsi
semper præsto est: & brachij ipsius ro-
bori quis resistet? Etenim *tanquam mo-
mentum statera, sic est ante eum orbis
terrarum: & tanquam gutta roris ma-
tutini, quæ descendit in terram. Sed mi-
seretur omnium, quia omnia potest, &
dissimulat peccata hominum, propter pæ-
nitentiam. Neminem enim ex ijs, qui
ad ipsum accurrunt, execratur, nec
aversatur solus ille bonus, atque ani-*

Sap. II.

Dax. 3.

*sit nomen gloria ipsius sanctum, &
laudabile, & superexalta-
tum in secula.*

Amen.

QVA

208 BARLAAM ET IOSAPHAT
QVÆ VERA VITA, ET QVÆ
*vera sit Mors: de monachorum in
victu ac vestibus tempe-
rantia.*

CAPUT XVIII.

DIXIT autem ad eum Iosaphat: Si
diuturno tempore tecum reputa-
ses, vir sapientissime, quonam pacto
propositarum quæstionum solutionem
mihi perspicuam redderes, meo qui-
dem iudicio, id melius præstare non
potuisses, quàm ea mihi, quæ nunc ex-
posuisti, commemorans: quippe qui
omnium quidem rerum effectorem &
conseruatorem Deum esse docueris,
Maiestatisque ipsius gloriam omnem
mentis humanæ caput excedere, cla-
rissimis rationibus demonstraris, ne-
que vlla alia ratione quenquam eam
consequi posse, nisi cui ipse arbitratu
suo eam patefaciat. Quo quidem no-
mine eloquentissimam tuam sapien-
tiam maiorem in modum admiror.

Sed illud velim mihi dicas, vir bea-
tissime, quam ipse ætate sis, & quibus
in locis commoreris, quosque Philoso-
phiarum socios habeas. Siquidem anima
mea tuæ arctissimè hæret: atque per
omne vitæ tempus ne latum quidem
vnguem à te discedere cupio.

Ait

Ait autem Senex: Annos ni fallor, *Quanam*
 quinque & quadraginta natus sum. At *vera vita*
 que in terræ Sennaar desertis vitam de *existimā-*
 go. Commilitones porro eos habeo, *da sit.*
 qui ad superni itineris cursum mecum
 laborant, accertant.

Quid ais, inquit Iosaphat? Mihi e-
 nim septuaginta annos excedere vide-
 ris. Quid igitur est, quamobrem te
 quadraginta quinque tantum annos
 habere dicas? neque enim hac in re mi-
 hi vera loqui videris.

Dixit autem ad eum Barlaam: Si
 annos meos ab ipso vitæ ortu nosse
 quæris, rectè sanè eos plusquam sep-
 tuaginta esse coniecisti. At mihi qui-
 dem nullo omninò modo inter vitæ an- *In mundo*
 nos censentur, qui in huius mundi va- *mors, in re-*
 nitate consumpti sunt. Nam cùm, pec- *ligione vi-*
 catis in servitutem addictus, carni vi- *ta.*
 uerem, quantum ad interiorem homi-
 nem attinet, mortuus eram. Quamob-
 rem mortis annos, vitæ annos nun-
 quam appellarim.

Ex quo autem mundus mihi cruci *Galat. 6.*
 fixus est, & ego mundo, atque exuto *Ephes 4.*
 veteri homine, qui secundum erroris de-
 sideria corrumpitur, non iam carni vi-
 uo, sed vivit in me Christus: quod au-
 tem vivo, in fide vivo Filij Dei, qui di-
 lexit

45. annis
Barlaam
in religio-
ne vixe-
rat.

Omnes qui
mundo ad-
dicti sunt,
in mortuis
habendi
sunt.

Peccatum
anima
mors.
Rom. 6.

lexit me, & pro me seipsum tradidit. Hos
vitæ annos & salutis dies, optimo iure
vocauerim. Quos quidem quinque &
quadraginta esse asserens, consentanea
ratione, ac non absurdè, horum nume-
rum tibi dixi. Quin tu quoque ea sem-
per mente ac sententia sis velim, nimi-
rum ut eos, qui quantum ad omne pro-
bum opus mortui sunt, peccatis autem
vivant, atque eorum qui humi prouo-
luti sunt principi obsequuntur, & in
voluptatibus ac pestiferis cupiditati-
bus vitam absument, nullo modo viue-
re existimes, verum eos extinctos es-
se tibi persuadeas, vitæque functioni
mortuos.

Nam peccatum immortalis animæ
mortem esse sapiens quidam non im-
merito pronunciauit. Atque etiam his
verbis Apostolus utitur; *Cum serui es-*
setis peccati, liberi eratis iustitiæ. Quem
ergo fructum habuistis in his, in qui-
bus nunc erubescitis? Finis enim illo-
rum mors est. Nunc autem liberati à
peccato, serui autem facti iustitiæ, ha-
betis fructum vestrum in sanctificatio-
nem, finem autem vitam æternam. Sti-
pendia enim peccati, mors: gratia au-
tem Dei, vita æterna, in Christo Iesu
Domino nostro.

Dixit

Dixit autem ad eum Iosaphat :
Quandoquidem vitam, quæ in carne
ducitur, vitam esse minimè censes, par
estigitur, ut ne mortem quidem hanc,
quam omnes subeunt, mortem esse
censeas.

Respondit Senex : Sine vlla dubi-
tatione de his quoque ita censeo, quip-
pe qui temporariam hanc mortem mi-
nimè pertimescam, imò nec omni-

*Mors hæc
tempora-
ria propriè
non est.*

no mortem eam appellem, siquidem
me per diuinorum præceptorum viam
incedentem arripuerit : quin potius
transitum à morte ad præstantiorem
& perfectiorem vitam, atque in Chri-
sto absconditam. Cuius quidem con-
sequendæ cupiditate flagrantes opti-
mi viri, præsentem hanc vitam permo-
lestè ferebant. Vnde etiam ait Aposto-
lus : Scimus enim, quoniam si terrestris
domus nostra huius habitationis dissolui-
tur, ædificationem ex Deo habemus, do-
mum non manufactam, æternam in ca-
lis. Nam & in hoc ingemiscimus, habita-
tionem nostram, qua de calo est, superin-
diti cupientes, si tamen vestiti, & non nu-
di inueniamur.

Coloss. 3.

2. Cor. 5.

Nam & qui sumus in hoc tabernacu-
lo, ingemiscimus grauati : eò quod no-
lumus expoliari, sed superuestiri, ut ab-
sorbea-

forbea-

Rom. 7.

Phil. 1.

Psal. 41.

forbeatur, quod mortale est, à vita. At
rursum: *Infelix*, inquit, ego homo, qui
me liberabit de corpore mortis huius? Et
alio loco: *Cupio dissolui*, & esse cum
Christo. Et Propheta David: *Quando*
veniam, & apparebo antefaciem Dei.
Quod autem ego quoque omnium in-
fimus corpoream mortem nullo mo-
do extimescam, hinc facile tibi intelli-
gerelicet, quod patris tui minis con-
temptis ac pro nihilo habitis, intrepide
ad te accesserim, ut salutiferam doctri-
nam tibi exponerem: tamen si aliqui
compertissimum haberem fore, ut si
hæc rescisceret, sexcentis me, si fieri
posset, mortibus afficeret. Verum ego
Dei sermonem omnibus rebus antepo-
nens, ipsoque frui cupiens, nec tempo-
rariam hanc mortem perhorresco, nec
eam huiusmodi nomine appellandam
duco, Domini scilicet mandato obtem-
perans dicentis, *Nolite timere eos, qui*
occidunt corpus, animam autem non pos-
sunt occidere, sed potius timete eum, qui
potest animam & corpus perdere in gehem-
nam.

Religiosi
naturam
superant.

Hæc, inquit Iosaphat, veræ vestre
Philosophiæ præclara facinora, terro-
rum hominum, qui à præsentī hac
vita vix auelli possunt, naturam longè
mul-

multumque superant. Ac vos beati, qui hac strenuissima mente præditi estis. Quinam porro tibi ac socijs tuis in huiusmodi solitudine victus sit, atque item unde, & cuiusmodi vobis vestes suppetant, verè mihi expone.

Barlaam autem dixit: Victus quidem *De victu,* nobis ex pomis, & stirpibus, quas soli- & vesti- tudo, cælesti rore perfusa, & Creato- bus Bar- tis imperio parens, alit, nobis suppetit. *laam &* Ob quæ nemo est, qui aduersum nos *sociorum* pugnam ineat, atque contendat, maio- *eius Mo-* remque partem, ut avaritiæ lex præscri- *nachorum* bit, arripere quærat: Verùm vberri- *desertum* omnibus illaboratus cibus, & extēpo- *incolentiæ.* ralis mensa proponitur. Quod si quan- do piorum fratrum, qui nobis vicini sunt, aliquis panis benedictionem affe- rat, hunc tanquam ad eorum, qui cum fide obtulerunt, benedictionem, à di- uina prouidentia missum, suscipimus.

Vestes autem nobis ex asperis cili- *Asperitas* cijs, & ouium pellibus sunt, vetustæ *vestitus* omnes, atque ex varijs pannis consute, *monacho-* imbecillam nostram carnem atterē- *rum anti-* tes. Etenim eadem nobis est tum æsta- *quorum* tis, tum hyemis vestis. Quam etiam ut semel induimus, exuere postea nobis non licet, quousque vetustate confecta prorsus deleatur. Ad hunc enim mo- dum,

dum, & frigoris, & æstus molestijs corpus afflictautes, futuræ immortalitatis vestem nobis comparamus.

*Barlaam
aliena veste
ad ne-
goria expe-
dienda in-
duitur.*

Cumque hic Iosaphat quæ fuisset, vnde nam vestem illam, qua induens erat, sibi comparasset, respondit Senex: A quodam piorum fratrum eam, cum ad te profecturus essem, vnde nam accepi. Neque enim par erat, ut cum ea, quam ferre soleo, veste accederem.

Simile.

Quemadmodum enim quispiam charissimum quendam cognatum in alienam regionem captivum abductum, illinc educere cupiens, abiecta veste sua, atque hostium suscepta persona, ad eorum regionem sese confert, varijsque artibus propinquum suum ex acerba tyrannide in libertatem asserit: eodem modo ego quoque de tuis rebus certior factus, hoc habitum suscepto veni, ut divina prædicatione pectus tuum confererem, atque à turculenti principis mundi servitute te vindicarem.

Ac nunc per virtutem diuinam, quantum quidem in me fuit, ministerio meo perfunctus sum. Etenim ipsius cognitionem tibi annunciaui, ac Prophetarum & Apostolorum prædicationem

nem exposui, vereque ac sine vllō errore præsentium rerum vanitatem demonstravi, quantisque malis hic mundus scateat, eos, qui ipsi obtemperāt, in fraudem inducens, varijsque modis irretiens: Deinceps igitur, eò, vnde huc veni, reuertendum est: ac tum alieno habitu deposito, meum induam.

Obscrauit autem Senem Iosaphat, ut se ipsi cum consueta veste ostenderet. Cùm itaque Barlaam vestem eam, quam gerebat, exuisset, Horrendum Iosaphat spectaculum sese obtulit. Etenim tota carnis ipsius ^{* πτότης} qualitas absump- ^{fortasse le-} praerat, ac pellis ex Solis æstu atque ^{gendum, id} ardore circum ossa tensa erat, non se- ^{est, pingue-} cus ac si quis pellem subtilibus calamis ^{do.} terendisset. Pannoso porro ac perquam aspero cilicio è lumbis vsque ad genua cingebatur, idemque pallium humeris gerebat.

Admiratus itaque Iosaphat, huius ^{Barlaami} modi vitæ duritiam & asperitatem, at- ^{vestitus} que ex ingērica & singulari tolerantia ^{asper.} stupore affectus ingemuit, profusisque lachrymis ad Senem ait: Quoniam ea tibi huc veniendi causa fuit, ut me ex acerba diaboli seruitute extraheres, beneficio tuo extremam manum impone, atque animam meam de custodia ^{Psal. 141.} educ,

educ, ac me itineris tui socium adhibe:
ut mundi impostura prorsus liberatus,
tum denique salutaris baptismi sigil-
lum accipiam, sociumque me tibi ad-
mirandæ huius Philosophiæ, atque exi-
miæ exercitationis præbeam.

*Parabola
valde ad
rem accō-
modata*

Dixit autem ad eum Barlaam: Caprea-
hinnulum diues quispiam olim aiebat.
Cum autem ipse creuisset, naturalis ob-
fectu pertractus solitudines expetebat.
Egressus igitur quodam die, caprea-
rum gregem pastui operam dantem in-
uenit: atque ad eas sese adiungens, per
agros & campos oberrabat, ac serò qui-
dam domum se referebat, manè autem
famulorum negligentia foras egredie-
batur, atque cum siluestribus capris se
aggregabat. Porro cum illæ pabulatum
longius processissent, ipse quoque eas
comitatus est. At verò Diuitis illius vi-
ri famuli, recognita, conscensisequis
eas à tergo insecuti sunt, ac suam qui-
dam capream viuam captam domum-
que reductam posthac ita tenuerunt, ut
nulli ad eam aditus pateret: reliquum
autem gregem, partim trucidarunt,
partim malè mulctarunt.

Eodem modo ne nobis accidat, me-
tuo, si mihi te comitem adiungas: Hoc
est, ne, & tuo contubernio priuer-

& in-

& ingentes socijs meis calamitates, ac sempiternam patri tuo condemnationem accersam. Vult itaque te Dominus nunc quidem diuini baptismi sigillo consignari, atque hic manentem omnipietatis generi studere, præceptisque suis operam dare. Posteaquam autem illius bonorum omnium datoris munere occasio sese obtulerit, tum demum, & ad nos venies, & per reliquum omne huiusce vitæ tempus nobiscum deges. Ac Domini benignitate fretus, haudquaquam dubito, quin in futura vita ita coniungemur, ut nunquam diuelli possimus.

Iosaphat autem lachrymis rursus perfusus, ad eum ait: Si Domino ita placet, ipsius voluntas fiat. Quocirca, cum diuino baptismo me iniunctis, pecuniasque à me & vestes, tam ad tutum, quam ad sodalium tuorum victum ac vestitum acceperis, in religiosæ exercitationis locum, diuinæ pacis præsidio septus, abscede: mea que causa sine vlla intermissione Deum roga, ut ne spe mea frustrer, verum primo quoque tempore ad te peruenire, atque in alta quiete vtilitatem ex te percipere possim.

Barlaam autem ait: **Q**uin Christi
quis

*Mundus
pauper, re-
ligio dives.*

quidem sigillum accipias, nihil est quod prohibeat. Quare te ipsum iam adorna ac Deo iuvante Christianæ fidei sacri initiaberis. De ijs autem pecunijs, quas te tum mihi, tum sodalibus natis daturum dixisti, qui tandem fieri posset, tu, qui pauper es, diuitibus elemosinam impertias? Si quidem diuitum est de pauperibus bene mereri, non autem contra pauperum de locupletibus & copiosis. Nam sodalium omnium meorum postremus, opibus omnino repperat. Verum diuinis miserationibus fretus, hoc mihi persuadeo, te prope diem locupletissimum fore. Quod cum contigerit, minimè ad largiendum promptus ac proclivis eris. Dixit autem ad eum Iosaphat.

Paradoxa.

Expone mihi quæso, quonam pacto, sodalium tuorum extremus, opibus me antecellat, cum paulò antè, tum eos in magna inopia vivere, atque extrema paupertate conflictari, dixeris. Quidnam item sit, quam obrem nunc me pauperem appelles: cum autem amplissimis opibus præditus fuero, minimè liberalem fore dicas, qui nunc ad largiendum promptus ac propensus sum.

*Avaris-
per paupe-
res.*

Respondit Barlaam: Non eos paupertate conflictari dixi, sed inexhaustis potius

potius opibus florere. Nam opibus opes semper adiungere, nec cupiditatem tanquam freno coercere, verum sine vlla satietate plura appetere, extrema paupertatis argumentum est. Contra, qui sempiternarum rerum cupiditate praesentia omnia contemnunt, eaque prostercoribus ducunt, ut Christum solum lucrentur, omni que ciborum & indumentorum excussa, atque in Deum proiecta cura, maiorem ex inopia voluptatem capiunt, quam quisquam eorum, qui mundi amore flagrant, ex opum & pecuniarum abundantia capiat, qui que amplissimas virtutum diuitias sibi aggrefferunt, atque immortalium bonorum spe se alunt, hos ego optimo iure, te, atque adeo quouis terreno Rege locupletiores dixerim.

Quod si Deo tibi fauente, tu quoque spirituales huiusmodi diuitias arripueris, eas summo studio, ac diligentia seruabis, ac semper, & quidem merito, augere cupies, nec vllam omnino earum partem effundere sustinebis. Nam in hoc demum verae diuitiae fixae sunt. Earum autem opum, quae in sensum cadunt, moles detrimento potius, quam commodo amicos suos affecerit.

Quare non abs re eas extremam pau-

*Qui vero
diuites
sint.
Philip. 3:*

*Diuitia
extrema
paupertas.*

K 2

perta-

*Serpens &
hostis.*

peritatem appellavi. Quas, caelestium bonorum amatores, rebus omnibus remisso nuncio, ita fugiunt, ut quispiam serpentem fugit. Si verò eum hostem, quem mei piæ exercitationis socij & commilitones iam obruncarunt, ac pedibus proculcarunt, viuum rursus abs te acceptum ad ipsos detulero, bellorumque ac perturbationum causa ipsis fuero, prorsus ipsis exitiosus nuncius ero. Quod quidem absit, ut faciam.

Idem autem de indumentis etiam intelligas velim. Nam eos, qui vetustatis labem & corruptelam exuerunt, atque inobedientiæ vestem, quantum in ipsis fuit, deposuerunt, Christum autem tanquam vestimentum salutaris, & pallium lætitiæ induerunt, quoniam tandem modo rursus pelliceis tunicis induerem, ipsisque ignominiae amictum imponerem? Quin potius, cum Sodales meos, ut qui pia, & religiosa solitudinis exercitatione contenti sint, eamque pro verissimis delicijs ducant, nullis omnino eiusmodi rebus indigere compertum habeam, pecunijs & vestibus, quas te ipsis daturum dicebas, in pauperes distributis, fac tibi eiusmodi thesaurum in futurum recondas, qui nullo

nullo modo surripi possit, Deum scilicet in ipso per illorum preces opitulatorem tibi adiungens. Sic enim hoc consequeris, ut opes ad optima quæque tibi adiumento sint. Ac deinde, cum *Ephes. 6.*

Spiritus armaturam acceperis, & lumbos in veritate succinxeris, ac iustitiæ lorica indueris, & salutis galeam capiti tuo imposueris, & pedes in Euangelij pacis præparationem calcearis, fideique scutum ac Spiritus gladium, quod est verbum Dei, manibus sumpseris, atque vndique te præstantissimis armis instruxeris, ac muniueris, ita demum fidei animo ad bellum cum impietate committendum egredere: ut ea in fugam versa, atque ipsius duce diabolo in terram alliso, à dextra Domini manu, quæ vitæ principium affert, victtricem coronam consequaris.

*BARLAAM REGIS FILIVM
mysterijs fidei ac sanctæ Eucharistiæ im-
buit. Tum de imaginum cultu, ac Nicæno
Symbolo verba facit. Atque ita demum
Baptismum & Eucharistiæ ipsi
impertit, atque ad virtu-
tis studium hor-
tatur.*

CAPVT XIX.

K 3

CVM

Ante ba-
pismū plu-
rimis die-
bus prapa-
rauit filiū
Regis, mā
dans ieiū-
nare & o-
rare: velu-
tieriam B.
Petrum
deuissē,
author est
Clemens
Pontifex
epist. 1 ad
Iacobum.

CUM Barlaam huiusmodi doctri-
 nis, ac salutiferis sermonibus, Re-
 gis filium imbuisset, atque ad diuinum
 Baptismum pręparasset, ei que, vt con-
 suetudo fert, ad aliquot dies ieiunare,
 ac precibus incumbere pręcepisset, ad
 eum crebrò ventitare non desinebat,
 atque omnia orthodoxę fidei dogma-
 ta ipsi tradebat, diuinumque Euange-
 lium exponebat, ac pręterea Aposto-
 licas cohortationes & Prophetarum
 loca ipsi explanabat. Nam cum vir ille
 diuinitus tradita doctrina polleret, om-
 nem, tam veteris, quàm noui Testa-
 menti Scripturam memoriter recitabat.
 Cumque diuino Spiritu incitatus ferre-
 tur, adolescentera verę Dei notitię luce
 collustrauit. Eo autem die, quo bap-
 tizandus erat, docendi causa, his ad eum
 verbis utebatur.

Oratio Bar-
laami ad
Iosaphat.
Psalms. 4.
SS. Trini-
ty.

En Christi sigillum accipere, at-
 que dominici vultus lumine consigna-
 ri, Dei que filius, ac viuifici Spiritus
 templum effici properas. Quocirca
 in Patrem, & Filium, & Spiritum san-
 ctum crede, sanctam, inquam, ex
 qua vita initium duxit, Trinitatem,
 quę in tribus personis, & vna diui-
 nitate celebratur, ac, quantum qui-
 dem ad personas & personales proprie-
 tates

rates attinet, distincta est, quantum
 autem ad essentiam, coniuncta & co-
 pulata: vnum Deum vnigenitum agno-
 scens, atque vnum Filium vnigenitum, *Pater.*
 Dominum nostrum I E S U M C H R I-
 S T U M, Lumen de Lumine, Deum ve-
 rum de Deo vero, genitum ante om-
 nia secula. (Etenim ex bono Patre bo-
 nus Filius genitus est: Et ex vnigenito *Verbum.*
 Lumine sempiternum Lumen effulsit:
 Et ex vera vita viuificus fons prodijt:
 Et ex ipsa met potentia, Filij potentia e- *Hebr. 1.*
 micuit: qui est splendor gloriæ, & ver-
 bum verè subsistens, qui *in principio e-*
rat, & apud Deum erat, & Deus erat,
 principij expers & sempiternus: per
 quem omnia facta sunt, tam quæ oculis
 cernuntur, quàm quæ cerni neque-
 unt.) Et vnum Spiritum sanctum, ex Pa- *S. Spiritus.*
 tre procedentem, agnoscens, Deum
 perfectam, & vitam afferentem, ac san-
 ctitatem præbentem, eadem volunta-
 te præditum, omnipotentem, eandem
 æternitatem habentem, verè subsisten-
 tem. Ad hunc igitur modum Patrem
 & Filium & Spiritum sanctum adora,
 in tribus personis seu proprietatibus,
 atque in vna diuinitate. Communis
 enim his tribus est diuinitas, atque vna
 ipsorum natura est, vna substantia, vna

gloria, vnam regnum, vna potentia, vna auctoritas. Commune autem est Filio & Spiritui sancto, quod ex Patre sunt. At verò Patri proprium est, ingenitum esse: Filio, genitum esse; Spiritui denique processisse.

Nō inquit, rēdum quo pacto vel Filius genitus sit, vel Spiritus processerit. Sic igitur hæc crede. At generationis aut processionis modum comprehendere minimè studeas, (neque enim comprehendi potest) verum integro corde ac sine vlla superuacanea inuestigatione illud tene, nimirum Patrem & Filium & Spiritum sanctum omnibus modis vnum esse, excepta ingeni proprietate, & generatione, & processione.

Incarnatio.

Illudque item, vnigenitum Filium ac Dei Verbum, & Deum, salutis nostræ causa Patris decreto, ac Spiritus sancti adiuncta opera, in terram descendisse, sine semine in sanctæ Virginis ac Dei genitricis Mariæ utero per Spiritum sanctum conceptum, ac sine vlla labe genitum, perfectumque hominem effectum: illudque præterea, ipsum perfectum Deum, ac perfectum hominem esse, ex duabus naturis, hoc est diuinitate, & humanitate, ac in duabus naturis intelligentia & voluntate & operatione & arbitrij libertate præditi, atque omnia

niratione perfectis, iuxta normam ac rationem utriusque naturæ, hoc est diuinæ & humanæ consentaneam, vna autem composita persona. Hæc inquam simpliciter, atque sine vlla curiosa inuestigatione accipe: nec illud intelligere stude, quoniam pacto Dei Filius se ipsum exinaniuerit, atque ex virginis sanguinibus homo sine semine atque corruptione factus fuerit: aut quoniam pacto duæ naturæ in vnam personam conuenerint. Nam hæc, quæ diuinitus nobis à Scriptura sancta dicta sunt, fide tenere docemur: modum autem nescimus, nec exponere possumus.

Crede Filium Dei, qui per viscera misericordiae suæ homo factus est, omnes *Christus* eas humanas affectiones, quæ natura- *omnes hu-* manas af-
les sunt, nec vitio dantur, suscepisse. Fa- *fectiones,*
me enim, quantum ad humanam natu- *qua vitio*
ram attinet, ac siti laborauit, & dormi- *carent, su-*
uit, & in angore versatus est, & pro no- *scepit,*
stris iniquitatibus ad mortem ductus,
crucique affixus, ac degustata morte se-
pultura affectus est, diuina interim na-
tura ab omni perpeffione ac mutatione
libera manente. Nullam enim omnino
perpeffionem ipsius naturæ ab omni
perpeffione alienæ attribuiamus: verum
in ea natura, quam assumpsit, eum pas-

sum & sepultum esse agnoscimus, ac
 diuina gloria à morte ad vitam & im-
 mortalitatem excitatum esse, atque
Matth. 16. in caelos ascendisse, tandemque rur-
 sum cum gloria venturum esse, ut de
Apoc. 22. viuis ac mortuis sententiam ferat, at-
 que vnicuique pro eo ac meritis est re-
 pendat.

Ioan. 5.

Resurre-

ctio.

Aduersus

Mani-

chaos.

Bonicle-

lio cū Dei

atque in

figenda

h.

Resurgent enim mortui, & excita-
 buntur qui in monumentis sunt. At-
 que illi quidem, qui Christi manda-
 ta obseruauerint, & in recta fide ex hac
 vita excefferint, sempiternam vitam
 hæreditariò possidebunt: qui autem
 in peccatis sese corruerint, atque
 à recta fide deflexerint, ad semper-
 num supplicium abituri sunt. Crede
 nec ullam mali essentiam, nec regnum
 vllum esse: nec principij expers illud
 esse statue, aut in seipso extitisse, vel
 etiam à Deo ortum traxisse (procul
 à te sit hæc absurditas:) verum opus
 nostrum, ac Diaboli, hoc esse, quod
 nostra incuria & negligentia obre-
 pit, propterea quod libero arbitrio præ-
 diti sumus, ac sponte nostra, tam bo-
 num, quam malum eligamus. Adhæc
 vnum baptisma ex aqua & Spiritu san-
 cto in peccatorum remissionem confi-
 tere.

Atque

Atque insuper ab omni labe pura *Quid de*
 Christi myteria accipe, certissimè ere- *Euchari-*
 dens, Dei nostri corpus & sanguinem *sua credet-*
 esse, quæ hominibus fide præditis, ad *dum.*
 peccatorum veniam dono dedit. Chri-
 stus enim ea nocte, qua tradebatur, te-
 stamentum novum Discipulis suis &
 Apostolis, ac per eos omnibus, qui in
 ipsum credituri erant, in hæc verba san-
 xit: *Accipite & manducate, hoc est cor-* 1. Cor. 11.
pus meum, quod pro vobis frangitur in re-
missionem peccatorum. Eodemque mo-
do sumptum calicem, ipsis porrexit, di-
cons: Hic est sanguis meus, novi testa-
menti, qui pro vobis effunditur in re-
missionem peccatorum. Hoc facite in
meam commemorationem Ipse igitur Dei *Hebr. 4.*
 sermo vivus & efficax, atque sua virtu-
 te nihil non efficiens, per diuinum ac
 sacrosanctum sermonem, ac Spiritus
 sancti aduentum, ex oblationis pane &
 vino corpus suum ac sanguinem efficit,
 atque immutat: & ijs, à quibus cupido
 animo percipitur, sanctitatem & lucem
 affert.

Venerandam characteris Domini, *De imagi-*
 hoc est, Dei Verbi, humanitate nostra *nibus hono-*
 causa induti, effigiem adora, cum fi- *re efficien-*
 de exosculans, atque ita existimans, te *dis.*
 ipsummet Creatorem in imagine con-

K. 6. rueri,

Basil. l. de Spiritu sancto cap. 18. tueri. Siquidem imaginis honor, vi-
Imago exemplar. sancto viro proditum est, ad exemplar
Vide pro cultu ima- ginum cõ- tra noua- tores huius æmperis. refertur. Exemplar porro est id, cuius
Non faci- mus ima- ginẽ Deũ, nec lignum aut lapides adoramus, sed imagi- nem intue- tes, men- temque ad Deũ trans- ferentes, ipsum so- lum ado- ramus, & colimus. imago effingitur, atque ab eo deriva-
 tur. Etenim cum picturam in imagine cernimus, ad veram formam, cuius imago est, mentis oculis transimus, cum, qui nostra causa carnem sibi adiunxit, piẽ adorantes: non ipsi quidem picturæ diuinitatem attribuentes, verum vt incarnati Dei imaginem, pro nostro erga eum, qui nostra causa etiam vsque ad serui formam sese exinaniuit, amore ac beneuolentia, complecten-
 tes. Eodemque modo etiam puræ ipsius Mattis, atque omnium sanctorum, effi-
 gies, eadem ratione complectens, atque adoramus, item viuificæ ac venerandæ Crucis ty-
 pum fide adorans, exosculare, ob Chri-
 stum videlicet ac Deum & mundi Ser-
 uatorem, qui salutis nostræ causâ carne in ipsa suspensus est, nobisque ad victo-
 riam aduersus Diabolum obtinendam hoc signum dedit. Cohorrescit enim il-
 le, ac tremore afficitur ipsius vim intue-
 ri minimè sustinens.
 In his dogmatibus, atque huiusmodi fide baptizaberis, eam mutationis om-
 nis expertem, atque ab omni hæresi pu-
 ram vsque ad extremum vitæ spiritum
 æti-

retinens: Omnem autem doctrinam, Diabolus
 atque omnia dogmata, quæ huic à re- *crucis sig-*
 prehensione alienæ fidei aduersantur, *nū timer.*
 execrare, atque ab alienationem à Deo
 esse existima. Ait enim Apostolus: *Et Galat. 1.*
inisi angelus de celo Euangelizet vobis,
præterquam quod Euangelizauimus vo-
bis, anathema sit. Neque enim aliud est
 Euangelium, aut alia fides, præter eam,
 quæ ab Apostolis prædicata, atque à di-
 uinis Patribus in varijs Concilijs con-
 firmata est.

Hæc cum dixisset Barlaam, atque
 illud fidei symbolum, quod in Nicæ-
 no concilio editum est, Regis filio ex-
 posuisset, in nomine Patris, & Filij, & *Baptiza-*
 Spiritus sancti eum, in Piscina, quæ in *tur Iosa-*
 ipso horto erat, baptizauit: ac super *phat.*
 eum Spiritus sancti gratia venit. Cum *Barlaam*
 quæ ad ipsius cubiculum rediisset, atque *missa pri-*
 incruenti sacrificij sacrum peregiisset, *uatam ce-*
 immaculata Christi mysteria ipsi im- *lebrat.*
 pertiuit. Posteaque illi spiritu exulta-
 bat, Christum Deum laude atque gloria
 afficiens.

Dixit autem ad eum Barlaam: *Bene. 1. Pet. 1.*
dictus Deus, & pater Domini nostri Iesu
Christi, qui pro ingenti sua misericordia
regenerauit te in spem viuam, in heredita-
tem incorruptibilem & incontaminatam,

Ivan. 1.

Gal. 4.

2. Pet. 3.

Iacob. 2.

Ephes. 4.

1. Pet. 2.

Ephes. 4.

& immarcescibilem, conservatam in celis in Christo IESU Domino nostro per Spiritum sanctum. Hodierno enim die à peccato liberatus, accepto sempiternæ vitæ pignore, Deo mancipatus es, ac relictis tenebris lumen induisti, adopratus in libertatem gloriæ filiorum DEI. Quotquot enim, inquit ille, receperunt eum, dedit eis potestatem filii Dei fieri, his qui credunt in nomine eius. Itaque non iam servus es, sed filius, & hæres Dei, per Christum in Spiritu sancto. Quocirca, charissime, id stude, ut mundus & immaculatus ipse inueniaris, supra fidei fundamentum proba opera extruens. Fides enim sine operibus mortua est, quemadmodum & opera sine fide.

Atque, ut iam prius, me ad te dicere memini, deposita iam omni malitia, veterisque hominis, qui secundum erroris desideria corrumpitur, operibus omnibus odio habitis, tanquam modò genitus infans, rationabile & sine dolo virtutum lac sugere concupisce: ut in eo crescas, atque ad mandatorum Dei cognitionem peruenias in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi: ut non iam sis paruulus sensibus, vitiosarum affectionum su-

aibus

stibus ac tempestate iactatus, & circumactus, verum malitia quidem parvulus sis, ad bonum autem firmam ac solidam mentem habeas, atque, ut dignum est ea vocatione, qua vocatus es, in mandatorum Domini observatione verseris, excussa nimirum atque a remoti prioris vitæ vanitate, quemadmodum gentes ambulant in vanitate sensus sui, obscuratum habentes intellectum, alienati à gloria Dei, cupiditatibusque suis & motibus à ratione avertis subiecti.

Tu verò quemadmodum ad Deum vivum & verum accessisti, sic etiam ut filius lucis ambula. Fructus enim *Galat. 5.* Spiritus est in omni bonitate, & iustitia, & veritate. Atque illud operam dā, non novum cum hominem, quo hodie indutus es, priori posthac verustate labefactes: verum quotidie in iustitia & sanctitate & veritate renoveris. Nam hoc nemo non potest, si velit: quemadmodum audisti, quod *Ioan. 1.* potestatem dederit filios Dei fieri, his qui credunt in nomine eius.

Quapropter non iam hoc dicere possumus, nos virtutes adipisci minime posse. Proclivis enim ac facilis via est: atque etiam si ob corporis afflictionem
arctā

Qua ratione facili in calum via sit. arcta quodammodo & angusta dicta est, tamen ob futurorum suorum spei recta & clara est, qui non stultè ambulat, verùm Dei voluntatem exactè intelligunt, atque ad dimicandum adversus diaboli hostis versutias, ipsius armaturam induunt, & in oratione atque obsecratione, cum patientia & spe in hoc ipsum inuigilant.

Matth. II.
Ephes. 5.

1. Tim. 6.

Ac proinde facito, ut, quemadmodum à me audisti, & eruditus es, firmiterque fundamentum iecisti, in ipso abundes, crescens videlicet & proficiens, ac boni militis officio fungens: fidem habens, & bonam conscientiam, proborum operum testimonio confirmatam: iustitiam colens, pietatem, fidem, charitatem, patientiam, lenitatem: vitam sempiternam, ad quam vocatus es, apprehendens: omnem autem voluptatum ac vitiosarum affectionum cupiditatem, non modò quantum ad actionem, sed etiam quantum ad cogitationem, procul à te remouens: ut animam tuam ab omni spurcitie puram Deo exhibeas.

Cogitationes nostrae apud Deum in numero sunt. Non enim actiones duntaxat, verùm etiam cogitationes nostrae apud Deum in numero sunt, coronasque aut supplicia nobis conciliant. Siquidem

dem Christum simul, cum Patre ac Spiritu sancto in puris cordibus habitare perspectum habemus. Ac rursum illud non ignoramus, quod quemadmodum fumus apes, eodem modo pravae cogitationes divini Spiritus gratiam à nobis propellunt.

Simile.

Quamobrem summo studio in hoc enitere, ut omni vitiosa cogitatione ex animo tuo extincta & deleta optimas quasque cogitationes in ea inseras, templumque Spiritus sancti te ipsum efficias.

Siquidem per cogitationes ad actiones ipsas venimus: atque omne opus à cogitatione, animique agitatione progrediens, paruum primò initium arripit, ac deinde tacitis incrementis augescens, ingens ad extremum efficitur. Ob eamque causam, nullo modo permittite, ut improba consuetudo tibi dominetur: verum donec recens est, parvam radicem è pectore tuo euellere; ne alioqui cum pullularit, ac radices suas altè infixerit, postea non nisi longo tempore, ac magno cum labore extirpari possit.

Per cogitationes ad actiones venimus.

Cauenda peccandi consuetudo.

Ob id enim maiora peccata quotidie ad nos aditum habent, atque in animas nostras imperium obtinent, quoniam

Qui spernit modica paulatim decidet.

ijs,

• Simile.

ijs, quæ minora esse videntur, hoc est improbis cogitationibus, inhonestis sermonibus, malisque colloquijs consentanea correctio minimè adhibetur. Vt enim in corporibus, qui parua vulnera negligunt, saniem plerumque, ac mortem sibi ipsis accersunt: ad eundem modum, etiam in animis hoc vis venit, ut qui minima vitia ac peccata nihil pendunt, graviora sibi inuehant.

Prov. 8.

2. Pet. 2.

Quatenus autem graviora peccata ipsis oboriuntur, contracto tandem habitu anima in contemptum cadit. *Impius enim, inquit ille, cum in profundum venerit, contemnit.* Ac deinceps, ut sus in coeno volutari gaudet, sic etiam anima illa pravae consuetudini immersa, ne peccatorum quidem fetorem sentit, verum potius ipsis gaudet & oblectatur, vitiumque instar boni cuiuspiam arctissimè retinet. Atque ut etiam aliquando, recepta meliori mente, scelerum suorum sensu afficiatur, non tamen sine magno labore, ac sudore, ac prava consuetudine, cui ultro ac sponte se in servitutem addixit, liberatur.

Quocirca omnibus viribus, ab omni mala cogitatione, atque omni vitiosa

cos

consuetudine, te remoue, ac potius virtutibus assuesce, easque ita coleatque exerce, vt earum habitus tibi compare-
tur. Nam si paulum laboris in ipsis susce-
peris, atque earum habitum contraxe-
ris, postea, Deo iuuante, citra laborem
vllum proficies. Siquidem virtutis ha-
bitus animæ insitus, vtpote naturalem
cum ea cognationem habens, Dei que
ope adiutus, vix omnino mutationem
vllam recipit, atque in primis firmus est,
quemadmodum vides fortitudinem, &
prudentiam, temperantiamque item, ac
iustitiam, vix omnino mutationem vllam
admittere, propterea quod animæ
habitus & qualitates & operationes
sint, eam penitus penetrantes.

Nam cum vitij affectiones, quæ nobis
non naturales, sed aduentitiæ sunt,
posteaquam ad habitum peruenerint,
vix omnino dimoueri possint: quid af-
ferri potest, quin virtus, quæ & natura-
liter nobis à summo illo parente & ef-
fectore insita est, ipsiusque ope & adiu-
mento nititur, si nobis non nihil la-
borantibus, per habitum in ani-
ma radices egerit, multò
minus immutari

queat.

QVÆ

vis sit. sub finem Capitis monetur Iosaphat
ut presentium rerum vanitatem, ac
futurarum aternitatem con-
templetur.

CAPVT XX.

De Virtu-
tis habitu
historia
notanda.

VND E etiam mihi quidam ipsius cul-
tor, rem huiusmodi narrauit. Cum
inquit, firmissimum diuinæ contempla-
tionis habitum mihi comparassem, ip-
siusque meditatione anima mea tincta
esset, huius rei periculum aliquando fa-
cere cupiens, mentem meam ita conti-
nui, vt eam pro suo more meditationi
se se adiungere minimè sinerem. Quod
quidem id eam peragrè ac permolestè
ferre intellexi, atque ad eam effrenata
quadam cupiditate properare, nec ad
contrariam vllam cogitationem vllò
modo inflecti posse. At cum habenas
ipsi nonnihil permisisset, statim ad stu-
dium suum, & operam celerrimò cursu
ferebatur: extabatque id quod ait Pro-
pheta: *Quemadmodum desiderat ceruus
ad fontes aquarum: ita desiderat anima
mea ad te Deus. Sitinit anima mea ad
Deum fontem viuum.* Ex his igitur om-
nibus demonstratum est, in nobis hoc
firum

sum esse, ut virtutem adipiscamur, id- *In nobis*
 que nostri arbitrij ac potestatis esse, *virtutem*
 carne amplecti, an contra peccatum *adipisci si-*
 ipsi anteferre velimus. Et quidem ij, qui *tum est, ac-*
 vitio in servitutem se addixerunt, *zgrè cedente ta-*
 ab eo abstrahi possunt, quemadmodum *men Dei*
 à me superius dictum est. *gratia.*

Tu verò, qui per viscera misericordiae
 Dei nostri eo liberatus es, ac per Spiri-
 tus diuini gratiam Christum induisti,
 fac te totum ad Dominum transferas,
 nec vitiosis affectionibus ianuam vlllo
 modo aperias, verum animam tuam
 luau virtutum odore ac splendore co-
 ornatam, sanctae Trinitatis templum
 reddas, atque in ipsius contemplatio-
 ne omnes mentis tuae facultates oc-
 cupes.

Nam cum is, qui cum terreno Rege
 degit, atque colloquitur, beatus ab om-
 nibus praedicetur, non est dubium, quin
 is, cui diuino beneficio contigit, ut
 mente cum Deo colloquatur, consue-
 tudinemque cum eo habeat, omni bea-
 titudine cumuletur. Quae cum ita sint,
 eum semper ob oculos tibi propone, at-
 que cum ipso colloquere.

Qua ratio-

Quanam autem ratione cum Deo *ne quispiam*
 colloqueris? Nimirum per orationem *cum Deo*
 & obsecrationem ad Deum appropin- *colloqua-*
 quans *tur.*

quans. Nam qui ardentissimo desiderio, ac purgato pectore orat, atque ab omnibus rebus ex materia concretis, & terrenis abducta mente, tanquam coram Deo astat, ac cum metu & tremore preces ad eum adhibet, hic nimirum cum eo consuetudinem habet, facieque ad faciem cum eo colloquitur.

Si quidem bonus noster Deus ac Dominus ubique adest, eos, qui sincero ac puro animo ipsum precantur, exaudiens: quemadmodum ait Propheta,

Psalm. 33. Oculi Domini super iustos, & aures eius in preceseorum. Quo fit. ut Patres, hominis cum Deo coniunctionem, orationem esse definiant, eamque Angelorum opus, ac futurae laetitiae praeludium appellent. Siquidem in hoc potius, quam in vllis alijs rebus situm est, se caelorum regnum censent, ut quis ad sanctam Trinitatem appropinquet, eamque contempletur. Quam quidem ad rem cum precandi assiduitas mentem velut manu ducat, non abs re beatitudinis illius praeludium, ac velut effigies quaedam appellata est.

Oratio futura beatitudinis praeludium.

Verum non omnis oratio eiusmodi est: sed ea demum hoc nomine nuncupanda est, quae Deum, qui orationis materiam suppeditat, magistrum habet

Quanam vera Oratio censenda sit.

bet, quod, atque in re. Haec pronuntium habet, per se vlla facies tuam prius probam fecerit, tione, qua orationis prae-rantur, etis quod animo & paulut per cum c. Ad dem v le Da ris di men a bus p cens,

bet, quæque supra terrena omnia affur-
git, atque cum Domino Christo sine vl-
la intermedia re versatur.

Hanc velim tibi acquiras, atque in ea
prouchi contendas. Etenim ipsa hanc
vim habet, vt te à terra in cælos subue-
here possit. Cæterum non temere, ac si-
ne vlla præparatione in ipsa progressus
facies: verum ita demum, si animam
tuam ab omnibus vitiosis affectionibus
prius repurgaris, eamque ab omni im-
proba cogitatione deterfam, puri cuius-
dam ac recens absterfi speculi instar ef-
feceris, & ab omni iniuriarum recorda-
tione, atque ira (quæ maiori quàm reli-
qua omnia, impedimento est, quo mi-
nus preces nostræ ad Deum sublimes fe-
rantur) te ipsum procul remoueris, can-
tisque, qui te læserint, offensionem ex
animo remiseris, atq; per eleemosynas,
& pauperum miserationes, orationi ve-
lut pennas quasdam additas, eam Deo
cum calentibus lachrymis obtuleris.

Ad hunc quippe modum orans, ijs-
dem verbis vti poteris, quibus beatus il-
le Dauid, qui Rex erat, ac sexcentis cu-
ris distrahebatur, nihiloque secius ta-
men animam suam à vitiosis affectioni-
bus perpurgauerat, ad Deum utebatur, di-
cens, *Iniquitas est odio habui, & abominatus sum:* *Psalm. 118.*

*Ira orationi
maximo im-
pedimento
est.*

sum: Legem autem tuam dilexi. Septies in die laudem dixi tibi, super iudicia iustitiae tuae. Custodiuit anima mea testimonia tua: & dilexit ea vehementer. Appropinquet deprecatio mea in conspectu tuo, Domine: iuxta eloquium tuum da mihi intellectum.

Esa. 58.

Sic, videlicet clamante te, Deus exaudiet, & adhuc loquente te dicet, *Eccum adsum.* Quocirca, si huiusmodi Orationem adeptus fueris, beatus eris. Neque enim fieri potest, quin is, qui cum huiusmodi animi alacritate Deum orat, atque obsecrat, quotidie novos in virtute progressus faciat, atque omnes hostis laqueos superet. Nam qui mentem suam, ut cuiusdam viri sancti verbis utar, excalefecit, animamque suam erexit, atque in caelum se transtulit, sicque Dominum suum inuocat, sceleraque sua in memoriam reuocat, ac de eorum remissione cum Deo colloquitur, calentissimisque lachrymis cum obsecrat, ut pro sua benignitate propitium ac facilem se ipsi praebeat, ex huiusmodi sermonum & cogitationum usu & consuetudine hoc consequitur, ut omnem huiusce vitae curam deponat, atque humanis affectionibus superior existat, dignusque habeatur, qui Dei congerio

appel-

appelletur. Quo quid beatius aut sublimius contingere possit? Utinam itaque Dei beneficio beatitudinis huiusce compos fias.

Ecce enim mandatorum Domini viam tibi demonstraui, nec quidquam subtraxi, quo minus omne Dei confilium tibi annunciarer. Ac iam quidem ego ministerium meum absolui. Superest, ut succinctis lumbis mentis tuæ, instar Sancti illius, qui te vocauit, ipse quoque in omni vitæ tuæ ratione sanctum te præbeas. *Act. 20.*

Leuit. 19.
1. Pet. 1.
Sancti enim estote, quoniam ego sanctus sum, dicit Dominus. Atque etiam Apostolorum princeps, ad hunc modum loquitur: Si Patrem inuocatis eum, qui sine personarum acceptione secundum cuiusque opus iudicat, in timore incolatus vestri tempore conuersamini, scientes quoniam non corruptilibus auro & argento liberati estis de vana vestra conuersatione paternarum traditionum, sed pretioso sanguine quasi agni incontaminati & immaculati Iesu Christi.

Hæc igitur omnia in mente cõdita sine vlla intermissione recordare, Dei metum, & horrendam ipsius tribunal & splendorem eum, quem iusti in futuro æuo accepturi sunt, ac contra peccatorum in teterrimis tenebris in æro-

L rem;

Esa 40.

1. Tim. 4.

Phil. 4.

rem; præcurium item rerum imbecillitatem & vanitatem, ac futurorum æternitatem, semper ob oculos habens: Illudque præterea, quod *omnis caro fœni instar est & omnis gloria eius tanquam flos fœni*. Exsiccatum est fœnum, & flos eius decidit. Verbum autem Domini manet in æternum. Hæc semper meditare: & pax Dei tecum sit, quæ te illuminet, & sapientia instruat, & ad salutis viam ducat, improbamque voluntatem procul à tua mente depellat, atque animam tuam Crucis signo imprimat, ne ullum peruersi spiritus scandalum ad te propius accedat, verum diuino beneficio in omni virtutum perfectione futurum illud ac finis & successionis expers regnum adipiscaris, ac beatæ & vitæ initium afferentis Trinitatis, quæ in Patre, & Filio, & Spiritu sancto glorificatur, lumine collustreris.

BARLAAM O B FREQUENTEM
cum Regis filio consuetudinem, præcepto-
ribus ipsius in suspensionem venit. Eaque
de causa, Iosaphat abeundi po-
testatem ipsi fa-
cit.

CAPVT XXI.

CVM huiusmodi doctrinis ad mores
informandos accommodatis, præ-
stat;

stantissimus Senex Regis filium instru-
xisset, ad suum hospitium se cōtulit. At
Adolescentis ministri & præceptores,
frequentem ipsum in palatium ingres-
sum perspicientes, admiratione afficie-
bantur. Vnus autem ex ijs, qui priorem
inter eos locum obtinebat, & quem
Rex, velut fidelissimum, ac sui studiosis-
simum filij sui palatio præfecerat, Zar-
dan nomine, Regis filium his verbis al-
locutus est: Non te fugit, Here, quanto
patris tui metu afficiar, quaq; erga eum
fide sim. Eoque etiam nomine, me tan-
quam fidissimum famulum tibi admi-
nistrum esse iussit. Nunc autem exte-
rum hunc virum crebrò tecum collo-
qui videns, illud vereor, ne Christianæ
religionis, quam pater tuus ingēti odio
infectatur, cultor sit: sicque ego capita-
lis sententiæ obnoxius reperiar. Proin-
de, vel de eo patrem certiorē fac, vel
posthac cum eo colloqui desine: vel
certē, ne in reprehensionem incurram,
à facie tua me ablega, atque alium, qui
mihi subrogetur, à patre tuo postula.

Regis autem filius ad eum dixit: Hoc
primum, ô Zardan, faciamus. Velo
quodam obductus, sta, ipsiusque ad me
sermōnes audi: atque ita, quidam tibi
faciendum sit, exponam.

L

Cum

Summa
doctrina
Christiana.
Matth 24.

Cum igitur Barlaam ad ipsum accessurus esset, Zardane intra velum introducto, ad Senem ait: Diuinam tuam doctrinam mihi summarim repete, quod firmitus pectori meo inseratur. Excepto igitur sermone, Barlaam longam de Deo, atque erga eum pietate, orationem habuit, quodque eum solum ex toto corde, & ex tota anima, & ex tota mente amare, ipsiusque mandata cum timore ac desiderio obseruare oporteret: quodque ipse esset, qui omnia, tam quæ in cernendi sensum cadunt, quam quæ ab oculorum sensu remota sunt, condidisset.

Ac deinde primi hominis effractionem, mandatumque ipsi datum, latamque in eum, ob violatum edictum, à creatore sententiam commemorauit. Deinceps bona ea recensuit, quibus nos reiecto ipsius mandato nosmet exclusimus. Mox earum molestiarum mentionem fecit, quæ, postquam ab illis bonis excidimus, miserè nos inuaserunt.

Tum autem ea, quæ, ad benignitatem, & amorem erga hominum genus pertinebant, subiunxit, nempe quoniam modo summus ille opifex salutis nostræ curam gerens, magistros ac Prophetas

pheras Vnigeniti incarnationem prædicantes miserit. Deinde etiam ipsius descensum, incarnationem, beneficia, miracula, tolerataque pro nobis, ingratitude vitio laborantibus, supplicia, crucem, lanceam, voluntariam mortem, ac denique nostram in integrum restitutionem, & reuocationem, atque ad primum bonum reditum: ac postea celorum regnum, quod homines eo dignos manet, reconditum improbis cruciatum, ignem nunquam extinguendum, perpetuas tenebras, immortalem vermem, cæterasque omnes penas, quas illi, qui peccati servitute se constrinxerunt, sibi ipsis aggererunt.

Hæc cum oratione profecutus esset, ac sub finem in doctrinam ad mores accommodatam delapsus fuisset, multaque de vitæ puritate verba fecisset, præsentiumque rerum vanitatem damnasset, eorumque, qui his totos se addicunt, miseriam coarguisset, orationem tandem precatione conclusit, a Deo nimirum ipsi firmam & constantem orthodoxæ fidei confessionem, vitamque ab omni reprehensionis nota immunem, ac purissimam muneris sui administrationem

optant. Ac postea, precationi sine imposito, ad hospitium suum rursus se recepit.

Regis autem filius accito Zardane, quid animi haberet, periclitans, dixit. Audijsti, quæ mihi rabula iste dixerit, me videlicet inani suo verborum lenocinio in fraudem inducere studens, ac iucunda hac oblectatione & amenitate priuare, atque ad peregrini Dei cultum traducere? Zardan autem, Quidnam, inquit, tibi visum est, o Rex, famulum tuum tentare? Perspectum enim habeo, viri sermones pectus tuum altissime penetrasse. Nam nisi ita esset, non tam libenter ac perperum, cum eo sermones misceres. Et quidem nos istiusmodi prædicationem haudquaquam ignoramus. Verum ex quo tempore Patertuus atrocissimam aduersus Christianos persecutionem excitauit, illi hinc expulsi sunt, atque ipsorum prædicatio conticuit. Quod si tibi dogma hoc arridet, ipsiusque duritiem & laborem subire potes, faustum sanè ac felix sit, id quod animo tuo insedit. Ego autem quid tandem faciam, qui huiusmodi duritiem ne aduersis quidem oculis intueri possim, ac Regis metu animum doloribus atque acerbita-

bitatibus distractum habeo? Quanam apud eum excusatione utar, qui ipsius imperia neglexi, atque huic viro ad te aditum permisi?

Dixit autem ad eum Regis filius: Equidem nihil aliud, quod ingenti tuæ erga me benevolentia satis præmij afferret, agnoscens, hoc vnum beneficio tuo maius reperi, nimirum ut tibi bonum illud, quod naturam superat, perspicuum reddere studerem, hoc est, ut *Finis crea-* quem ad finem procreatus sis, intelli- *tionis.* geres, ac creatorem agnosceres, relictisque tenebris ad lucem accurreres. Atque in hac spe eram, fore, ut simulatque de ea aliquid audires, ardentissima quadam cupiditate illam sequeris. Verum spemea, ut video, falsus sum, ut qui, ad ea, quæ dicta sunt, tepidè affectum te conspiciam.

Regi autem ac Patri meo si hæc indicaueris, nihil aliud hinc consequeris, quàm ut ipsius animum curis ac mœroribus conficias. Verum si candido ac sincero in eum animo es, caue ne ipse antequam commoda occasio se obtulerit, quicquam huiusmodi ex te resciscat. Hac oratione ad eum *In aquam* habita, tanquam in aquam seminare *seminare.* videbatur. Neque enim sapientiæ ad

stolidum animum aditus vnquam patebit.

Postridie autem Barlaam ad eum accedens, de discessu suo sermonem ingerebat. Ille autem, ab eo diuelli minime sustinens, animo excruciabatur, lachrymisque totus perfundebatur. Senex verò cum longum ad eum sermonem habuisset, eumque ut firmissimus in bono perstaret, obtestatus esset, verbisque ad cohortandum accommodatis ipsius pectus confirmasset, precibus ab eo contendebat, ut læto atque hilaro animo discedendi potestatem sibi faceret. Illud etiam adiungebat, eam breui inter se coniunctionem mutuam fore, quæ dissidij omnis expers esset. At Regis filius, cum nec diutius Seni negotium facessere, nec eum expetito itinere prohibere posset, ac præterea metuens ne Zardan ille Regem de eo certiores faceret, ac supplicijs eum afficeret, his ad eum verbis usus est. Quandoquidem ita tibi hoc animo insidet, spiritualis Pater ac Præceptorum optime, mihi que omnis boni author, ut me in mundi vanitate versantem deseras, atque ad spiritualis quietis locum proficiscaris, non ultra te retinere atque impedimento tibi esse audeo. Abiigitur

tur Dei pace septus, ac meæ miseriæ in præclaris tuis ad Dominum precibus memoriam ne intermittas, quo tandem ad te peruenire, ac faciem tuam perspicere queam.

Vnam autem rem à te postulo, nimirum ut, quoniam pro tuis religiosæ vitæ sodalibus nihil accipere voluisti, saltem pro te exiguum aliquid pecuniæ in victum, ac vestem in indumentum accipias. Ille autem ad eum respondit: *Barlaam à Regis filio nihil accipere vult.* Cum pro fratribus meis nihil à te acciperim (neque enim illi aliquid ex huius mundi rebus, à quibus vltro sese remouerunt, accipere opus habent) quoniam tandem pactò mihi id acquiram, quod ipsis interdixi? Nam si pecuniarum possessio bona esset, illis certè ante me eas impertissem. Quoniam autem exitiosam earum possessionem esse scio, nec illos, nec me item, huiusmodi laqueis implicabo.

Hoc intellige de diuitijs, quibus aliquis abutitur.

Cum igitur ne hoc quoque ipsi persuadere potuisset, ad alteram petitionem rursus se conuertit, supplexque ab eo petit, ne preces suas omnino negligeret, nec se omni mœstitiæ genere profligaret, verum ut detritum illud & asperum ac vetustate confectum pallium (tum ad religiosæ magistri sui

L 5 vitæ

vitæ refocillandam memoriam, tum ad præsidium aduersus omnes satanæ affatus) sibi relinqueret, atque ipse pro eo aliud acciperet: quò scilicet, inquit, id quod à me datum fuerit, perspicies humilitatis meę memoriam retineas.

Ait autem Senex: Vetus meum ac detritum pallium tibi dono dare, aliudque nouum indumentum accipere, mihi non licet: ne exigui mei laboris mercedem hic recepisse diuina sententia pronunciet. Cæterum, ne tuam animi alacritatem retundam, vetusta, nec à meis quicquam diuersa, ea indumenta sint, quę mihi abs te porrigentur. Regis itaque filius, cum asperos quosdam ac vetustos pannos quæsiuisset, eosque Seni dedisset, ipsius veste inuicem accepta, magnam inde lætitiā concepit, quauis purpura, ac regio ornamento, citra omnem comparisonem præstantiorem eam existimans.

Diuinissimus autem Barlaam iamque discedere cupiens, ea, quę ad discessum pertinebant, loquebatur, postrema

Postrema
Barlaami
ad Regis
filium o-
ratio.

Postremaque hanc ipsi doctrinam adhibuit. Charissime frater, inquit, ac suauissime fili, quem ego per Euangelium genui, scis cui Regi nomen dedisti, &

cum quo pacta iniuisti. Quare firma ea
serues necesse est, atque omnia militiæ
munia, quæ in huiusmodi pactorum
charta, præsentē ac restantē, atque et-
iam pacta ipsa litteris mandante vni-
uerso cœlesti exercitu, promissisti, alacri
animo exequaris. Quæ quidem si præ-
stiteris, beatus eris. Quocirca tibi pro-
uidendum est, ne quid præsentium re-
rum Deo, ipsiusque bonis anteponas.
Quid enim rerum præsentium tantum
terroris afferre potest, quantum ignis
æterni cruciatus, qui ita ardet, ut in te-
rim lucis omnis expers sit, nec vn-
quam exurendi finem faciat?

1. Cor. 4:

Ac rursum, Quodnam est huius *Nudum bo-*
mundi bonum, quod tanta animum *num cum*
voluptate perfundat, ut Deus, seipsum *Deo conse-*
ipsi, à quibus diligitur, donans: cuius & *rendum.*
pulchritudo sermone omni præstantior
est, & potentia inuicta, & gloria sempi-
terna, & cuius bona ea, quæ ipsius ami-
cos manent, omnia quæ oculis cer-
nuntur, incomparabiliter antecellunt:
qua oculus non vidit, nec auris audivit, 1. Cor. 2.
nec in cor hominis ascenderunt? Quo-
rum vti tibi, robustissima Deima-
nu septo ac munito, hæredem esse con-
tingat.

Regis autem filius lachrymis persu-
sus,

L 6

sus,

sus, angebatur, ac summa molestia afficiebatur: vt qui ab amantissimo Patre ac praestantissimo Magistro relinqui minimè sustineret. Et quisnam, inquit, ô Pater, tuas partes explebit? Aut quem tandem huiusmodi pastorem ac ducem consequi potero? Et quoniam solatio desiderium tui lenibo? Ecce enim me improbum ac rebellem seruum ad Deum adduxisti, atque in filij & heredis classe collocasti: ac me perditum, atque omnibus bestiis in prædam expositum, exquisisti, & cum ijs Dei ouibus, quæ minimè aberrauerant, copulasti, atque compendariam veritatis viam mihi demonstraisti, meq; de tenebris & vmbra mortis eduxisti, ac pedes meos è lubrica & exitiosa, ac peruersa accutua via extraxisti. Magna & admiranda mihi à te bona orta sunt, atque eiusmodi, vt singularem eorum magnitudinem nulla oratio consequi possit. Magnorum igitur ipse quoque pro me exiguo homunculo ipsius beneficiorum vtinam sis particeps: atque id quod meæ gratiarum actioni deest, expleat Dominus, qui solus beneficiorum relatione, eos qui ipsius amore præditi sunt, superat.

Barlaam autem, ipsius lamentatio-

Luc. 15.

Psal. 85.

Luc. 1.

nes amputans, surrexit, atque ad orandum se comparauit, manibusque in cœlum sublatis, his verbis usus est: *Oratio.*
 Deus, & Pater Domini nostri IESU *Barlaami.*
 Christi, qui ea, quæ prius tenebris ob- *pro Iosaphat.*
 ducta erant, luce perfudisti, atque res
 omnes conditas, tam quæ aspectu sentiuntur, quàm quæ ab oculorum sensu remotæ sunt, ex nihilo produxisti, qui figmentum tuum conuertisti, nec nos post insipientiam nostram abire permisisti, gratias tibi agimus, ac tuæ potentia & sapientia, hoc est Domino nostro Iesu Christo, per quem etiam seculi *Hebr. i.*
 la fecisti, nosque prolapsos & iacentes excitasti, & delinquentibus peccata remisisti, errore vagantes reduxisti, captiuos redemisti, morte extinctos per filij tui ac Domini nostri pretiosum sanguinem ad vitam reuocasti.

Te igitur inuoco, atque vnigenitum Filium tuum, & sanctissimum tuum Spiritum. Respice in ratione præditam hanc ouem, quæ per me indignum hominem ad altare tuum accedit: atque ipsius animam per virtutem ac gratiam tuam sanctifica. *Psal. 142.*
 Visita vineam hanc, quæ per Spiritum sanctum tuum plantata est: atque hoc ei da, ut iustitiæ fructum ferat: Corroboram eum, pa-

Psal. 142. Et cum tuum in ipso confirmans; Ac per
boni tui spiritus sapientiam eum à dia-
Psal. 50. boli fraude atque impostura eripe. Do-
ce eum facere voluntatem tuam, & au-
xilium tuum ab eone auferas. Atque
& ipsi & mihi seruo inutili, bonorum
tuorum, quæ finem nesciunt, hæredita-
tem consequi beneficio tuo contingat.

Daniel. 3. Quoniam benedictus es & gloriosus in se-
cula, Amen.

Absoluta autem oratione conuersus,
ipsum iam cælestis Patris filium, exol-
culatus est, pacemque ipsi ac sempiter-
nam salutem precatus, ex aula excessit,
lætusq; abiit, gratias Deo agens, cuius
fauore iter ipsi ex animi sententia suc-
cesserat.

POST BARLAAMI DISCESSVM
Iosaphat orationi studet. Zardan Regi, quo-
nam pacto ille ad Christiana sacra se con-
tulisset, exponit. Rex Barlaamum per-
sequi iubet, sed frustra. Qui-
dam monachi ad eum
adducun-
tur.

CAPVT XXII.

I Iosaphat autem, posteaquam exijt
Barlaam, precibus sese dedit, calen-
tissi-

tissimisq; lachrymis profusus ad hunc
modum locutus est: *Deus in adiutorium Psal. 69.*
meum intende, Domine ad adiuuandum Psal. 9.
me festina. Quoniam tibi derelictus est Psal. 85.
pauper: Orphano tu eris adiutor. Respice
in me, & miserere mei, qui omnes vis sal- 2. Tim. 1.
uos fieri, & ad agnitionem veritatis ve-
nire. Serua me, quæso, indignum licet
homunculum, atque corrobora: vt in
sanctorum mandatorum tuorum via
ambulem. Quoniam ego imbecillis ac
miser sum, nec ijs viribus, vt boni quic-
quam facere possim. Tu verò salutem
mihî afferre potes, qui omnia, tam quæ
oculis cernuntur, quam quæ cerni ne-
queunt, contines atque conseruas. Ne
me post improbas carnis meæ volunta- Psal. 142.
tes abire sine: verum doce me facere vo-
luntatem tuam, atq; in sempiternam ac
beatam vitam me conserua. O Pater,
& Fili, & diuine Spiritus, consubstan-
tialis, ac diuisionis expers diuinitas, re
inuoco, te gloria afficio. Te enim lau-
dat quicquid creatum est: ac te gloria
afficiunt intellectuales ac corpore va-
cantes virtutes in sæcula, Amen.

Deinceps igitur quam diligentissi-
mè seipsum conseruabat, atq; ita com-
parabat, vt & animæ & corporis puri-
tatem acquireret, atque in continen-

212.

tia, & orationibus, obsecrationibusque, per totum noctis curriculum se prorogantibus, vitam duceret. Nam cum plerumque diurno tempore, tum ob eorum, qui cum ipso versabantur, contubernium, tum etiam interdum ob Regis ad eum accessum, aut quod ipse ab eo acciretur, sese interrumpi videret, nox ipsi, quod diei deerat, supplebat: ut qui in precibus & lachrymis ad diluculum usque staret, ac Dei opem imploraret. Unde etiam Prophetica illa vox in ipso implebatur: *In noctibus extollite manus vestras in sancta, & benedicite Dominum.*

Psal. II.

Zardan autem ille, cum huiusmodi ipsius vitæ rationem intellexisset, summaque inde mœstitia afficeretur, grauibuscque animi curis vexaretur, nec quid faceret, haberet, ad extremum mœrore oppressus, simulato morbo in suas ædes concessit. Quod ut Rex comperit, alium quendam ex his, quos fidissimos habebat, misit, qui ipse loco filio ministraret. Ipse autem valetudinis Zardanis curam gerens, celeberrimum ad eum medicum mittit, eumque, ut summam ad ipsius curationem sollicitudinem adhibeat, rogat.

Medicus igitur, quoniam eum Regi

grat

gratum & acceptum esse perspiciebat, sedulo eum inuisebat. Cumque ipsius statum accuratè considerasset, Regi confestim indicauit, se nihil, quod morbum ipsi accerferet, in eo reperi-
re potuisse: ac proinde, ita existimare, cum aliquo animi mœrore affectum, in morbum incidisse. Rex autem his ver-
bis auditis, hoc arbitratus est, eum à fi-
lio asperius acceptum fuisse, atque hac
de causa concepto mœrore recessisse.
Quidnam autem id esset, deinceps sci-
recupiens, Zardani se cum, ut oborti
morbi causam intelligeret, crastino die
inuisurum significauit.

Zardan autem huius promissi cer-
tior factus, statim ut diluxit, indumen-
tis acceptis ad Regem proficiscitur,
eumque, simulatque ingressus est, hu-
mi prostratus, adorauit. Rex autem,
Quid, inquit, tibi vim attulisti, ut ad me
accederes? Nam ipse ad te proficisci,
meumque erga te amorem omnibus
declarare in animo habebam. Ille au-
tem respondit: Morbus meus, ô Rex,
non ex eorum numero est, quibus ho-
mines laborare solent, verum ex animi
mœstitia & anxietate, corde in dolo-
rem prolapso corpus quoque condo-
luit. Amentia porro mihi ducendum
esset,

esset, si, cum ita me haberem, non, si
seruum decet, ad te accederem, verum,
vt regia tua maiestas ad me famulum
veniens sese fatigaret, expectarem. Per
contante autem Rege, quidnam eum
hunc mœrorem coniecisset, respon-
dens Zardan, Magnum, inquit, pericu-
lum mihi impendet, magnisq; suppli-
cijs, ac multis mortis generibus di-
gnum me agnosco, quoniam præcep-
tis tuis negligenter obsequendo ingre-
tem tibi iam iamq; mœrorē accersui.

Rursus autem ex eo quærente Regi,
quanam huiusmodi negligentia esset,
in quam incidisset, quodq; periculum
illud, in quo versaretur, In custodia Do-
mini mei filij tui, inquit, negligentem
me præbui. Improbis enim quidam
præstigiator ingressus, de Christianæ re-
ligionis doctrina ad eum verba fecit.
Posteaq; Regi, quos ad ipsius filium Se-
nex sermones habuisset, sigillatim re-
posuit, quantamq; ille ex ip̄is volup-
tem cepisset, quodq; prorsus Christo
addixisset. Quin etiā Senis nomen ip̄i
indicauit, Barlaā ipsum nuncupari di-
cens. Nam etiam antea Rex de Barlaam
ac summa religiosæ ipsius vitæ aspi-
rate, multa auditione acceperat.

Vt autem hæc ad Regis aures per-
nerunt

erunt, tantus ei mœror obortus est, ut
totus concuteretur, iracundia æstua-
ret, atq; hoc nuncio pene exanimare-
tur. Ac statim Arachen quendam, qui
etiam secundum ab eo dignitatis gra-
dum obtinebat, primusque in omnibus
arcanis consilijs erat, ac præterea Astro-
logiæ scientiam tenebat, ad se acciuit,
eique magno cum mœrore atq; animi
consternatione, quod acciderat, narra-
uit. Ille autem ipsius perturbatione a-
nimi que confusione conspecta, Mæsto,
inquit, ô Rex, ac perturbato animo esse
desine. Neque enim me ipsum de sen-
tentia deducturum diffido. Quin po-
tius illud certissimum habeo, breui fo-
re, ut ille impostoris illius doctrinam
abiuret, tuæque voluntati morem
gerat.

*Rex Ars.
chen ad se
accescit.*

Cum igitur his verbis Araches Re-
gem ad animi hilaritatem conuertis-
set, ad huiusmodi negotij considera-
tionem animum adiecit. Ac primum, *Arachis*
ô Rex, inquit, hoc agamus. Demus o-
peram, ut pestiferum illum Barlaam
arripiamus. Quod si consequamur, à
scopo, mihi crede, non aberrabimus,
nec spe nostra falleremur. Nam ille ipse
aut verbis ad persuadendum accom-
modatis, aut varijs tormentorum in-
strumentis

consiliaria.

strumentis impulsus, inuitus etiam ac repugnans, falsa & erroris plena verba sua esse confitebitur, atque dominum meum filium tuum de sententia dimouebit, adducetque ut Patris dogmatibus hæreat.

Sin autem illum arripere nequeamus, alium ego Senem Eremitam noui, Nachor nomine, qui Barlaamo ita prorsus similis est, ut vix ab illo inter nosci possit. Hic porro eandem nobiscum doctrinam proficitur: eumque in mathematicis magistrum habui. Ad hunc igitur ego noctu me conferam, ei que omnia sigillatim exponam. Ac deinde rumore hoc sparsa, Barlaamum scilicet comprehensum esse, ipsum exhibebimus. Qui etiam ipse Barlaam sibi nomen attribuens, se Christianorum sacra colere simulabit, ea que intueri ac defendere præ se feret. Ac postea longa disputatione habita, tandem fractos manus dabit. Quod cum filius tuus perspexerit, hoc est, Barlaamum victum esse, ac doctrinam nostram palmam tulisse, non est dubium, quin ad victorum partes sese adiuncturus sit. Quam etiam ad rem istud magni momenti est, quod filius tuus maiestatem tuam reueretur, tibi que obsequi magnopere

det. A
mi per
errora

Hoc
minis q
dicauit
circa c
compe
nabat.
bus mi
pauit,
suspect
equis,
batur,
gitaba
inani l
dem in
ti situr
cum e
usque
quieren
cum a
nium
atque
esse ne
viros v
solitu
agras
quas d
faciles

det. Adde quod ille etiam, qui Barlaami personam geret, resipiscet, seque in errore versatum esse affirmabit.

Hoc sermone Rex delectatus est, hominisque consilium optimum esse iudicauit, inani videlicet spe nixus. Quocirca cum Barlaamum nuper recessisse comperisset, eum comprehendere festinabat. Itaque militibus ac centurionibus missis, varios itinerum exitus occupauit, ea autem via, quam ex omnibus suspectiorem habebat, ipse conscensus equis, eum omni celeritate persequabatur, atque omni ratione assequi cogitabat. Ceterum cum sex totos dies inani labore sese fatigasset, ipse quidem in regio quodam palatio, quod rursi situm erat, remanet. Arachen autem cum equitibus haud paucis ad ipsam usque Sennaariti dem solitudinem conquirendi Barlaami causa misit. Qui cum ad eum locum peruenisset, omnium incolarum animos perturbauit: atque, cum illi virum eum à se visum esse negassent, in solitudinem, ut pios viros venaretur, sese contulit. Cumque solitudinem illam magna ex parte peragrasset, ac montes cinxisset, vallesque quasdam minimè tritas, & accessu difficiles, cum ea hominum manu, quam secum

Psal. 21.

*Antistes
peram se-
cum defe-
rebat, ple-
nam reli-
qui san-
ctorum Pa-
trum.*

secum habebat, pedibus peruasisset, ad
tumulū quendā profectus, in eius fasti-
gio Eremitarum turmam inambulan-
tem cernit: nullaque interposita mora,
eos ad se adduci iubet. Milites itaque
celerrimo cursu, atque, alij alios ante-
uertere contendentes, tumultum pe-
tunt. Eoque cum peruenissent, circum-
dederunt eos tanquam canes multi, aut
tanquam pestiferæ quædam & imma-
nes belluæ. Atque ipsos, tum oris specie,
tum habitu venerandos, solitariaque
exercitationis notas in vultu ferentes,
comprehendunt, raptatosque Arachi
exhibent, sic animo comparatos, ut nec
villo modo perturbarentur, nec igna-
uum aliquid ac triste, vel præ se ferrent
vel loquerentur. Qui autem ipsos
omnes, tanquam antistes, præibat,
ex cilicio contextam peram, quorum-
dam sanctorum Patrum, qui ex hac vi-
ta discesserant, reliquijs confertam ge-
stabat.

Conspectis autem ipsis Araches, ut
Barlaamum minimè vidit, (nam cum
norat) in cerore conturbatus est, atque
ad eos dixit. Vbinam est impostor ille,
qui Regis filium in errorem induxit?
Is autem qui peram gestabat, respon-
dit: Non est ille inter nos, absit (liqui-
dem

dem C
git) ve
bet. Eu
tè, inq
dicitur
medio
adorati
laam e
bar vbi
Cur igi
tus es
ram fec
laamun
oportet
filium
lute de
est, ac
Multi
non vi
ilius, i
dit Mo
esser, c
Nobis
minim
Qu
Dux,
intuen
vos me
nisi st
tis. Et

*Pius Ab-
bas per Im-
postorem
diabolum
intelligit.*

dem Christi gratia pulsus, à nobis fu-
git) verum apud vos domicilium ha-
bet. Eum ergo, inquit Dux, nosti: Cer-
tè, inquit Eremita, eum, qui impostor
dicitur, noui, hoc est diabolus: qui in
medio vestri habitat, atque à vobis
adoratur & colitur. Hic Dux: De Bar-
laam ego quæro, de quæ copercontaba-
bar vbinam esset. Monachus autem:
Cur igitur, inquit, præposterè locu-
tus es, de eo qui Regis filio impostu-
ram fecit, me interrogans? Nam si Bar-
laamum quærebas, omnino ita loqui
oportebat, Vbinam ille est, qui Regis
filium ab errore in viam reduxit, ac sa-
lute donauit? Nam ille frater noster
est, ac religiosæ exercitationis socius.
Multi autem iam dies sunt, cum eum
non vidimus. Tum Araches, Domum
illius, inquit, mihi demonstra. Respon-
dit Monachus: Si ipsi vos videre cordi
esset, obuam vobis ipsemet prædijsset.
Nobis autem ipsius domum indicare
minime licet.

Qua de causa indignatione percitus
Dux, atque irato ac furioso vultu eum
intuens, ad eum dixit: Nouis & inuitatis
vos mortis generibus nunc mactabo,
nisi statim Barlaamum mihi exhibueri-
tis. Et quid, inquit Monachus, in nobis
per-

perspicis, cuius studio & amore ab hac
vita ægrè diuellamur, mortemque à
te nobis inuehendā pertimescamus?
Quin potius gratiam tibi habituri su-
mus, quod virtutis studio hærentes è
vita eduxeris. Neque enim incerta exi-
tus alea paruum nobis metum inijcit,
quod scilicet, quo statu nos arreptura
mors sit, minimè compertum habea-
mus: ne forte aut voluntatis lubricum,
aut quidam diaboli imperus institui
nostri constantiam inflectat, aliterque
nobis, quàm ut pactis cum Deo à no-
bis initis consentaneum est, aut sentire
aut facere persuadeat. Quo circa cum
ea, quæ vobis ipsis pollicebamini, con-
sequi iam omnino desperetis, sine ulla
cunctatione, quod lubet, facite. Ne-
que enim pij fratris nostri domicilium,
quamvis nobis cognitum, ostende-
mus: nec alia vlla vobis ignota mona-
stera prodemus, ut videlicet hac ra-
tione mortem turpiter effugiamus.
Quin potius præclare mortem oppete-
mus, ut prius virtutis sudores, sic nunc
fortitudinis animi cruorem Deo offe-
rentes.

Hanc eorum sermonis libertatem
secleratus ille minimè ferens, verum
ex huiusmodi animi magnitudine gra-
uiss-

vissim
eos v
Qua
rum a
que t
Cum
eos ra
quisq
Barla
arrep
ter eu
affici
interi

ABB
dispi

Inte
bus
coru
dein
flam
ipse
min
cruo
plag

uissima iracundia commotus, multis *Flagris ca-*
 eos verberibus ac tormentis affecit. *datur mo-*
 Quæ tamen illi sic pertulerunt, vt eo- *nachi.*
 rum animi robur ac fortitudo ipsi quo-
 que tyranno admirationem moueret.
 Cum autem multis illatis supplicijs,
 eos tamen flectere non potuisset, nec
 quisquam inter eos inuentus esset, qui
 Barlaamum ipsi ostendere sustineret,
 arreptos eos ad Regem duci, atque in-
 ter eundem percuti, contumelijsque
 affici iubet, reliquiarum etiam peram
 interim gestantes.

ABBAS LONGA CVM REGE
disputatione habita, cum ijs, quibus præ-
erat, martyrio postea affi-
citur.

CAPVT XXIII.

Interiectis itaque haud paucis die-
 bus, ad Regem ipsos adduxit, de quæ
 eorum statu eum certiores fecit. Ac
 deinde ipsi acerbissima iracundia in-
 flammato eos sistit. Quibus perspectis,
 ipse indignatione æstuans furentis ho-
 minis speciem præbebat. Cumque ipsos
 crudelissimè cædi iussisset, posteaquam
 plagis atrocem in modum concisos vi-
 dit,

M

dit,

De San-
ctorum
reliquiis di-
sputatio.

dit, vix tandem ex ingenti furore emer-
gens, carnificibus verberandi finem fa-
cere imperavit. Atque ad eos ait: Qua-
nam de causa hæc mortuorum ossa ge-
statis? Si eorum, ad quos pertinent, de-
siderio hæc fertis, hæc ipsa hora vos et-
iam cum illis collocabo: ut votorum
vestrorum compotes effecti, gratiam
mihi habeatis. Diuinæ autem illius co-
hortis Dux atque antistes, regias mi-
nias pro nihilo ducens, perinde ac si ni-
hil ipsi aduersi contigisset, libera voce,
ac splendido vultu, gratiamq; in ipsius
anima insidentem significante, ad hunc
modum respondit.

1. Hæc pura & sancta ossa idcirco cir-
cumferimus, ut admirabilem viro-
rum, quorum ipsa sunt, desiderium uti-
cumque leniamus.

2. Eorumque religiosam exercitatio-
nem, Deoque charam vitam nobis in
memoriam reuocemus, utque ad eius-
dem viæ studium nos ipsos excitemus.
Ac requiem eam, & delicias eas, in
quib' nunc versatur, ob oculos nobis
proponentes, ipsos quidē beatos predi-
camos: nos autem ad sequenda eorum
vestigia nos ipsos mutuo acuiamus.

Sanctarū
Reliquia-
rum vti-
litates
quinq;.

3.

Quin etiam mortis memoriam, quæ
permagnam utilitatem affert, atque ad
religiosam

religiosæ vitæ certamina promptos
nos, ac velut pennatos reddit, nobis
hinc comparamus.

Ac præterea ex eorum contactu san-
ctitatem haurimus,

Rursum igitur Rex: Si, inquit, mor-
tis recordatio vestra sententia utilita-
tem parit, quidnam causæ est, cur non
in corporum potius vestrorum ossibus,
quæ vestra sunt, ac propediem interi-
bunt, quam in his alienis atque cor-
ruptis hæc memoriam usurpatis?

Respondit Monachus: cum quinque
causas attulerim, quamobrem reli-
quias circumferamus, tu ad unam dun-
taxat respondens, cauillis in nos vteris.
Verum expressius, mihi crede, eorum
qui iam decesserunt, ossa mortis me-
moriæ repræsentant, quam eorum,
qui huius vitæ usura fruuntur.

Cæterum quoniam tu de his ita
statuis, atque ossa tua, quæ in car- *Retorsio*
nerua sunt, mortem tibi oculis obij- *argumenta*
ciunt, qui sit, ut ipse iam iamque ventu- *pulchra,*
re mortis memor tuis rebus rectè non
consulas, verum animam tuam omni
flagitiorum generi addictam habeas,
Dei autem cultores, ac pietatis studio-
sos, qui te nihil læserunt, nihil præsen-
tium rerum tecum commune habent,

aut tibi eripere contendunt, immen-
nem & crudelem in modum de medio
tollas?

Rex autem ait: Vos, ut pestiferos ho-
mines, ac populi seductores, supplicij
afficio: quoniam omnes in fraudem
impellitis, atque à vitæ iucunditatibus
auocatis, ac pro dulci vita, & suauissi-
ma cupiditate huc eos adigitis, ut du-
ram & sordidam atque ærumnosam
hanc vitæ rationem amplectentur, Deo-
rumque honorem, Iesu tribuendum
esse prædicatis. Quocirca, ne populus
imposturam vestram sequens, deserat
tam terram relinquat, atque à patri-
dijs deficiens, alienum adoret, suppli-
cij vos ac morte mulctare dignum esse
iudicavi.

Monachus autem inquit: Si omnes
bonorum huiusce vitæ participes esse
cupis, cur non omnibus ex æquo deli-
cias & opes tuas impertis: Verum alij
quidem quàm plurimi paupertate con-
flictantur, tu verò ipso- rum facultates
per vim ereptas tuis adiungis? Ex quo
perspicuum est, te salutis populi cura
minimè tangi, verum carnem tuam sa-
ginare, materiam videlicet corrosuris
vermibus præparantem? Ac propterea
omnium Deo abiurato, eos, qui non

sunt,

sunt, & qui omne flagitiorum genus inuenerunt, deos appellasti: ut dum ad eorum imitationem libidinosè ac flagitiosè uiuis, id assequaris, ut deorum imitator esse prædiceris: Nam quid afferri potest, quin, quæ vestri dii fecerunt, eadem quoque homines, qui ipsis animum adijciunt, faciant? Quapropter in magno profectò errore versaris, ô Rex.

Vereris autem, ne quosdam populares tuos adducamus, ut nostris decretis assentientes, à tuo imperio desciscant, atque ad eius, qui omnia continet ac tuetur, parres se adiungant. Cupis enim multos te auaritiæ tuæ ad ministros habere: ut ipsi quidem ætumnas subeant, tibi autem eorum opera quæstus augeantur: quemadmodum videlicet si quispiam canes aut aues ad prædam cicuratas alens, eos quidem ante prædam demulceat, posteaquam autem aliquid arripuerint, ex ore prædam ipsis extorqueat: Ad eundem enim modum tu quoque multos habere cupiens, qui tibi partim è terra, partim è mari tributa & vestigalia deferant, ais quidem tibi eorum salutem curæ esse, cæterùm sempiternum ipsis, priusquæ etiam tibi ipsi, exitium accer-

Simile.

M 3 sis, ti-

sis, tibi que illud satis est, ut opes, quous stercore ac coeno viliores, tibi affluant: nec animaduertis, te luminis loco tenebras complecti. Verum ex hoc graui somno quæso emerge, clausosque tuos oculos aperi, ac Dei nostri gloriam, omnibus vndique illudentem cerne, tandemque aliquando ad te ipsum redi. *Intelligere enim, inquit, insipientes in populo: Et stulti aliquando sapienter.* Illud scias, alium Deum non esse preter Deum nostrum: nec vllam, nisi in ipso, salutem.

Psal. 39.

Psal. 17.

Rex autem: Stultis, inquit, his rebus augis finem impone, ac mihi proxime Barlaamum ostende: aut alioqui eiusmodi pœnarum instrumenta experiris, quorum nunquam abs te periculum factum est. Fortissimus autem ille, ac prestanti animi magnitudine Monachus, celestisque philosophiæ amator, ob regias minas nullo modo de sententia dimouebatur, sed intrepido pectore stans, dicebat: Ea quæ à te iubentur, O Rex, facere minimè nobis indictum est: sed quæ à Domino nostro imperata sunt: qui nos temperantiæ studere, atque omnes voluptates & cupiditates in potestate tenere, fortitudinemque colere, ac laborem omnem & afflictio-

acti

nem iustitiæ causa sustinere docet. Quo igitur grauiora nobis pietatis causa mala intuleris, eò præclarius de nobis meritis fueris. Quocirca quicquid lubet, fac: Neque enim commitemus, ut aliquid quod à recto abhorreat, faciamus, ac peccato nos addicamus. Nec enim leue hoc scelus esse putes, si colluctatorem ac commilitonem nostrum tibi in manus tradamus. Verùm hoc nomine minimè nos irridebis: quamuis etiam sexcentas mortes nobis inferas. Neque enim adeo ignaui sumus, ut tormentorum tuorum metu philosophiam nostram prodamus, atque aliquid diuinâ lege indignum perpetremus. Aduersus hæc, quæcunque tormentorum instrumenta nosti, ea expedias licet. Nobis quippe viuere Christo *Philip. 1.* est, ac mori præstantissimum lucrum.

Ob huiusmodi verba Rex furore inflammatus, theologas eorum linguas amputari iubet, oculosq; erui, manusq; simul ac pedes truncari. Qua sententia pronunciata, lictores & satellites circumstantes, inhumanè ac crudeliter ipsos demutilabant. Ac linguas quidem *Monachorum* vncinis ex ore extractas bellui-*rum* *caedes.* nâ quadam feritate abscindebant: oculos, autem ferreis vnguibus eruebant,

M 4 ac de-

ac denique instrumentis quibusdam eorum manus ac pedes luxantes, amputabant: At beati illi ac venerandi & generosi viri, tanquam ad epulas vocati, strenuo & forti animo ad cruciatus accedebant, mutuis cohortationibus sese acuentes, atque ad mortem pro Christo subeundam forti atque intrepido animo pergentes.

Septendecim Martyres.

In huiusmodi varijs supplicijs sacrosancti Monachi, numero *decem & septem*, fortes ac tolerantia prædita animas suas. Domino commendarunt.

Quodratio affectibus imperet.

Iosephus lib. Quodratio affectibus imperet.

Ex quo perspicuè constat, animum pietate præditum vitiosis affectionibus imperare, quemadmodum quidam à nostris decretis alienus prodidit, senis sacerdotis ac septem filiorum certamina commemorans, qui vnà cum Matre pari omnino sententia prædita pro patriæ legis defensione dimicauerunt. Quibus tolerantia & animi magnitudine nihilò inferiores hi-

eximij patres ac supernæ.

Hierusalem ciues.

extiterunt.

* * *

NA-

NACHOR AB ARACHE SVB-

ornatur, ut se Barlaam esse fingat. Rex

*Filium ob susceptam Christia-**nam religionem ob-**iurgat.*

CAPVT XXIIII

Hic igitur pia morte perfunctis, Rex ad primum consiliarium suum Arachen dixit: Quoniam prius consilium minimè successit, ad posterius animi adijce, ac Nachorem accersendum cura. Araches igitur intempesta nocte ad eius speluncam se contulit. Siquidem in solitudine habitabat, diuinationi operam dans. Cumque ipsi consilium id omne, quod cepissent, declarasset, simulatque diluxit, ad Regem se recepit. Ac cum quesitis rursus equis, ad inuestigandum Barlaamum sese abire simulauit. Cum autem exisset, ac loca solitaria perlustraret, virum vnum ex voragine quadam egredientem conspicit. Quem cum persequi iussisset, ipsius comites eam celeritatem adhibuerunt, ut hominem arriperent, eumque ad ipsum adducerent. De quo cum quisnam esset, quamque religionem cole-ret, & quonam nomine vocaretur, que-

M 5

fuit

fuisse, Christianum ille se esse profes-
sus est. Barlaamumq; nuncupari (quē
admodum videlicet ab ipsis instructus
fuerat.) Quō nomine gaudio perfusus
Araches, ut quidem prae se ferebat, ac-
cepto cō quamprimum ad Regem re-
uertitur, ei que ipsum exhibet.

Aitque Rex audientibus ijs, qui astan-
bant: Tunc es ille dāmonis administer
Barlaam? Ille autem respondit: Dei ad-
minister sum, ac non Dāmonū. Quam-
obrem ne me conuitijs incessas. Phari-
sas enim mihi gratias agere debēs,
quoniam filium tuum errore atque im-
postura liberatum ad Dei cultum eru-
diui, atque cum vero Deo in gratiam
reductum omni virtutis genere insti-
tui. Rursum autem Rex irati animi spe-
ciem praeferens, dixit: Par sanē erat, ut
tibi sermonis omnis, ac defensionis fa-
cultate praeclisa, sine vlla interrogatione
te morte mulctarem. Verū pro mea
humanitate tantisper te fero, quousque
ad certum diem de te quæstionem ha-
buero. Ac si quidem mihi obtempera-
dum duxeris, veniam obtinebis. Sin mi-
nus, pessimam mortem oppetes. Hæc
locutus, Arachi eum tradit, mādaturque,
ut eum quā diligentissimē custodiat.

II.

Postridiē autem illinc ad Palatium
suum

suum reuersus est. Repentè igitur captum esse Barlaamum rumore ferebatur: adeo vt ipse quoque Regis filius hacre audita grauissimo animi dolore afficeretur, nec vllò modo lachrymis moderari posset, verum gemitibus ac luctibus Deum obsecraret, ipsumque vt Seni opem ferret, obtestaretur. Nec verò lugentem eum bonus ille Deus despexit. Benignus enim est ijs, qui ipsius opem in die tribulationis expectant: atque eos, qui ipsius metu præditi sunt, agnoscit. Vnde etiam iuueni per nocturnum visum omnia declarat ro- *In somnis*
burque ipsi addit, atque ad pietatis cer- *docetur va-*
tamen eum confirmat. Experfectus ita- *ritatem.*
que cor suū paulo ante mœstitia ac dolore profligatum, lætitia & fiducia suauissimoque lumine perfusum reperit.

Rex autem his ita gestis, atque inita huiusmodi cogitatione, gaudebat. præclarâ consideratione se vti existimans, amplissimamque Arachi gratiam habens. Verum, vt diuini Davidis verbis utar, *Mentita est iniquitas sibi: atque iustitia aduersus iniquitatem palmam tulit, Psal 29.*
prorsus videlicet eam sternens ac deijciens, Psal 9.
perijtque memoria eius cum sonitu (quem admodum sermonis progressu à nobis ostenderur.)

*Regis ad
filium ora-
tio.*

Iob. 33.

Biduo quippe post Rex ad filij palatium accessit, eoque ipsi obuiam procedente, pater cum suo more minime osculatus est: Verum indignanti atque irato similis, in Regium cubiculum ingressus, mœsto vultu consedit. Ac deinde accito Filio his ad eum verbis vitur: Fili, quanam hæc fama est, quæ ad aures meas permeauit, animumque meum mœrere conficit? Neque enim existimo vllum vnquam hominem ob filij ortum tanto gaudio perfusum fuisse, quantam ego tua causa voluptatem percepi: nec rursus vllum vnquam tantum mœroris ex filio contraxisse credo, quantum nunc ex te contraxi. Meam enim canitiem dedecore affecisti, ac lucem oculorum meorum abstulisti, neruorumque meorum robur excidisti. Timor enim, quem tua causa timebam, euenit mihi: & quod verbar, accidit mihi. *Factusque sum hostibus meis in ludibrium: & in risum aduersarijs meis.* Stulta mente, ac puerili animo, impostorum verbis fidem adhibuisti: atque improborum & maleuolorum hominum consilium consilio meo antiquius habens, ac deorum nostrorum cultum relinquens, ad alieni Dei cultum te contulisti. Quidnam tibi fi-

lin

in mentem venit, ut hæc faceres: ac tu, quem in omni securitate alere me sperabam, quemque senectutis meæ baculum ac robur habiturum, optimumque regni mei successorem relicturum me existimabam, inimici atque hostilis in me animi argumentum exhibere minime dubitares?

Annon consentaneum erat, ut mihi potius parceres, mea que secreta sequeris, quam versipellis ac pueri senis nugis, stultisque sermonibus cederes, qui tibi hoc in animum immisit, ut pro dulci vita acerbam susciperes, ac pro suauissimis delicijs duram illam & asperam viam, quam Mariæ filius teneat admonet, ingredereris? Annon autem etiam summorum decorum iram perimescis, ne fulmine te feriant, aut tonitruo interimant, propterea quod repudiatis ac pro nihilo habitis ijs, qui nos tot tantisque beneficijs affecerunt, ac regio diademate ornarunt, gentesque numerosissimas ditioni nostræ atque imperio subiecerunt, ac denique ut precum mearum & orationum opera gigneris, ac dulcissimæ huius lucis particeps fieres, præter spem effecerunt, ei, qui cruci affixus est, arctissime te coniunxisti, inanimibus, videlicet ipsius cultorum pro-

Dulcis vita Apostata facit.

MI 71 missis

missis deceptus, qui noua quædam sacula confingunt, mortuorumque corporum resurrectionem nugantur, aliæque sercenta, ut stolidis hominibus succum faciant, introducunt.

Verum nunc saltem, charissime fili, si quid mihi, Patri tuo, obtemperandum putas, prolixis his nugis longum valere iussis, benignis dijs quæso sacrificatque oco plurimis victimis & sacrificijs placare studeamus, ut errati veniam ab ipsis impetres, siquidem hanc vim illi habent, ut & beneficijs, & supplicijs afficere possint.

Ac nos eorum, quæ diximus, exemplum tibi sumus, qui ipsorum beneficio, ad hoc imperium peruenimus, atque hanc ipsis beneficij vicem rependimus, ut & eorum cultoribus honorem tribuamus, & eos qui adduci nequeunt, ut ipsis sacrificent, supplicijs exerceamus.

Multas igitur huiusmodi nugas commemorante Rege, ac nostra quidem dogmata suggillante & traducente, idolorum autem cultum laudibus & encomijs prosequente, diuinissimus ipuenis, rem eo loco esse videns, ut non iam angulum & latebras, verum candela-rium potius ac speculam desideraret.

ter, quo omnibus in perspicuo esset, li- *Matt. 5.*
bertate ac fiducia plenus, ad hunc mo-
dum locutus est.

Quod à me factum est, ô Here, haud- *Filij ad pa-*
quaquam inficias iucrim. Tenebris e- *rem pira*
nim fuga relicta, ad lucem accurri; ac *responsa.*
relicto errore ad veritatem me adiunxi:
nuncioque demonibus remisso, ad
Christi ordines me contuli, qui Dei
Patris Filius ac verbum est, cuiusque
verbo omnia ex nihilo in ortum pro-
ducta sunt, quique effuso è terra homi-
ne vitalem ipsi spiritum insufflauit,
cumque in voluptatis paradiso, ut illic
degeret, collocavit. Cumque ipsius
mandatum violasset, mori que pro in-
de obnoxium se reddidisset, atque hor-
rendi mundi principis potestati subie-
cisset, non tamen omnia facere destitit,
quo cum ad pristinam dignitatem re-
vocaret.

Ac propterea illi rerum omnium
conditarum effector generisque nostri *Baruc. 3.*
architectus, nostra causa homo effectus *Philip. 2.*
est, atque in terram veniens, & ex fan-
cta Virgine nascens, cum hominibus
consuetudinem habuit. Ac pro nobis
ingratis servis Dominus mortē subiit,
& quidem mortem Crucis: ut videlicet
peccati tyrannis de medio tolleretur,
priorque

1^a Cor. 2.
Apoc. 19,

priorq; condemnatio delererur, ac celi portæ nobis rursus paterent. Nam illud naturam nostram euexit, atque in gloriæ throno collocavit, regnumque finis expers, ijs, qui ipsius amore præditi sunt, donavit, bonaque omni sermone atque auditu præstantiora. *Ips enim est fortis ille, ac solus potens, Rex regum. & Dominus dominantium*, cuius robur invictum est, & potentia eius modi, quæ omnem ingenij coniecturam excedat: qui solus sanctus est, & in sanctis requiescens: qui cum Patre & Spiritu sancto glorificatur.

In quorum nomine baptizatus sum, & quos confiteor, celebroy atque adoro, vnum Deum in tribus personis, consubstantialem, ac confusionis expertem, increatum, immortalem, sempiternum, infinitum, ab omni circumscriptiōe remotum, corpore vacentem, & perturbationibus & mutatione atque conuersione alienum, omni termino carentem, bonitatis & iustitiæ ac sempiternæ lucis fontem, rerum omnium conditarum, tam quæ cerni possunt, quam quæ oculorum sensum fugiunt, effectorem atque omnia continentem & conseruantem, omnibus prospicientem, atq; in omnia regnū & imperium obtinentem.

Neq;

Neque enim sine ipso res vlla facta
est, nec sine ipsius providentia quid-
quam conflare ac consistere potest. Ipse
liquidem est omnium vita, omnium *Cant. 5.*
coagmentatio, omnium illuminatio,
totus dulcedo, ac totus sine vlla saturi-
tate desiderabilis, omniumque rerum
expetendarum summus vertex. Quo-
circa Deum hunc, qui tanta bonitate
ac potentia præditus est, relinquere, at-
que impuros dæmones vitiorumque
omnium architectos colere, surdisque
ac mutis statuis, quæ nec aliquid sunt,
nec erunt, cultum ac venerationem tri-
buere, cuius tandem, ô Pater, stultitiæ
ac dementiæ fuerit.

Ecquando enim vox ab ipsis audita
est? Ecquando vel exiguum ijs, qui pre-
ces ad ipsos adhibebant, dederunt? Ec-
quando ambularunt, aut sensum vllum
acceperunt? Nam neque hi, qui stabat,
sessionis vnquam meminerunt: nec qui
sedebant, stantes vnquam visi sunt. Ho-
rum turpitudinem, ac fœtorem & stu-
porem, atque etiam dæmonum in ipsis
operantium, ac per ipsos imposturam
vobis facientium, infirmitatem atque
imbecillitatem, cum à viro sancto in-
tellexissem, eorumque improbitatem
reiecissem, ac profecto odio infectatus
fuissem,

fuissem, ad Deum viuum ac verum me adiunxi, ipsique ad extremum usque vitæ spiritum seruam, quod etiam in ipsius manus spiritus meus veniat.

Psalm. 4.

Cum igitur tanta bona, quæque nulla oratione explicari possint, mihi occurrissent, gaudebam quidem me improborum dæmonum seruitute liberatum, atque ab horrenda captiuitate reuocatum, ac Dominici vultus lumine collustratum esse: illud autem me angebat, animumque meum distrahebat, quod tu, Dominus ac Pater meus, huiusmodi beneficiorum minimè participes esses. Verùm animi tui in sententia tua perinaciam mouens, in sinu meum pectore premebam, quod vis stomachum mouere minimè velle. Deum autem orare atque obsecrare non intermittebam, ut à longinquo exilio, quod tibi ipsi accersuisti, cum pietatis fugitiuus, vitijque omnis & impietatis minister effectus es, te reuocares.

Quoniam autem tu ipse, ô Pater, meas in apertum protulisti, quæ res omnino sententia sit, audi. *Pacta cum Deo meo inita non frangam: non, inquam, per eum qui me pretioso cruce suo à seruitute vindicauit.* Quamobrem, cum quid animi habeam, tibi exploratum

lit, negotium tibi ipsi faceffere define, à *Magnus a-*
 praelara confessione me deducere mo- *nimus lo-*
 liens. Nam quemadmodum si cœlum *saphar.*
 manu arripere, aut totum mare exsic-
 care in animum induxeris, irritus at-
 que inutilis tibi hic conatus fuerit; eo-
 dem modo hoc quoque irritum tibi
 fore persuade. Ac propterea, aut ipse
 consilio meo obsequens, ad Christum
 te adiunge, ut bona ea, quæ cogitatio-
 nem omnem superant, percipias, socij-
 que inter nos, ut naturæ, ita etiam fi-
 dei simus, aut à tua filierate, mihi cre-
 de, abscedam, pura que conscientia
 Deum meum colam.

Hec, ita omnia ut Maxantius,
 impotens, et confectus, perterritus,
 is eundem ad eum loquebatur, de tribus
 furentis, instar frendens, his verbis usus
 est: Quisnam alius mihi tantorum ma-
 lorum author est, ut ego ipse, qui te tā-
 to amore complexus sum, eaque tua
 causa feci, quæ nullus unquam pater
 fecit? Quæ etiam de causa mentis tuæ
 peruersitas ac pernicacia, ex licentia mea
 collectis viribus, ut in meum caput insa-
 nires, fecit. Non abs te igitur in ortu
 tuo Astrologi malum & improbū virū,
 atque arrogantem, & aduersus paren-
 tes contrariam, te fore dixerunt. At si
 nunc

nunc quoq; commiseris, vt consilium meum frustra cadat, hostilem in te animum geram, atque ita te mulctabo, vt ne in hostes quidem suos tantæ sæuitiæ specimen quisquam exhibeat.

Pater appellandus non est, qui filij salute angitur.

Rursum autem ille: Quidnam est, ô Rex, cur iracundia inflammeris, eoque nomine discrutieris, quod tanta bonæ diuinitus sim consecutus? Et quis vnamquam pater filij felicitate dolere atque angî visus est? Aut quonammodo pater ille, ac non potius hostis vocandus sit: Quocirca nec ego posthac te patrem appellabo, verum à te abscedam, non secus atque is qui serpentem fugit: si quidem te salutis meæ inuidere, meque in exitium per vim impellere perperitum habuero. Nam si mihi vim afferre, ac tyrannicè mecum agere velis, quænam admodum etiam dixisti, nihil aliud, mihi crede, hinc lucrifacies, quam vt patris loco, tyrannus & carnifex appellaris.

Quandoquidem facilius tibi fuerit aquilæ vestigia consequi, ac per ipsum aerem volare, quàm me de mea in Christum fide, ac præclaro fœdere cum ipso inito, deducere. Verum intellige, ô Pater, atque ista oculorum mentis lippitudine & caligine discussa, suspice, ac

Dei
frans
quan
lumin
nis aff
tum tr
emerg
caro fœ
quam
flos
ni mei
manet

Qu
gloria
instar
que d
delicia
fra ver
dem
sus ob
postea
vmbra
insom
tuo ig
nebro
qui in
uentu
sine ip
in infi
ter qu

Dei

Dei mei lumen, omnes undique collustrans, intueri: atque ipse tandem aliquando suauiſſimo illius splendore illuminare. Vt quid enim te ipsum carnis affectionibus, ac voluntatibus totum tradidisti, nec vlllo modo ex ipsis emergis? Illud intellige, quod *omnis caro foenum est, & omnis gloria eius tan-* 1. Petr. 2.
quam flos foeni. Exsiccatur est foenum, & flos eius decidit: verbum autem Domini mei, quod omnibus annunciatum est, manet in aeternum.

Quid igitur ita perditè atque insanè gloriam eā retines & amplecteris, quæ instar recentium florum marcescit, atque deletur, & execrandas ac foetidas delicias, ventrisque & eorum quæ infra ventrem sunt, affectiones, quæ quidem ad aliquod tempus stultorum sensus oblectant, ceterum amariùs felle *Voluptates mundi cum amaritudine degenerant.*
postea digeruntur, tum nimirum cum umbræ istæ, atque inanis huiusce vitæ insomnia præterierint, atque in perpetuo ignis nunquam extinguendi ac te nebroſi cruciatu eorum amatores, & qui iniquitati operam dant, prouoluntur, ubi insomnia vermis absq; vlllo sine ipsos corrodet, ac perpetuus ignis in infinita secula eos concremabit? Inter quos, *o* rem grauem, tu quoq; conclusus,

*Sera impio-
rum poeni-
tentia
Psalm. 6.*

*Merces
Christi in
infinitum
seu erat mer-
cedem mundi.*

*Iob. 14.
Psalm. 143.*

clusus, ob scelerata consilia tua gravi
poenitentia afficeris, atque hos dies
multum requires, meorumque verbo-
rum recordaberis. Verum nihil ex eius-
modi poenitentia utilitatis percipies.
Siquidem in inferno poenitentiae atque
confessioni locus non est. Nam praesens
tempus labori praestitutum est: futurum
autem mercedi. Ac profecto etiam
praesentes voluptates fluxioni & interi-
tui minime subiectae essent, verum cum
Dominis suis in aeternum durarent,
non tamen propterea eas Christi be-
neficijs, ac bonis omni cogitatione
praestantioribus anteferre oportebat.
Nam quanto Sol profunda nocte cla-
rior est atque splendidior, tanto quoque
atque etiam multo magis bona ea, quae
Dei amore praeditis promissa sunt, quo-
vis terreato regno illustriora & ma-
gnificentiora sunt. Proinde quae omnia
consentaneum erat, ea quae maiora &
praestantiora sunt inferioribus ac vilio-
ribus antiquiora habere.

Cum autem omnes huiusce vitae
& corruptioni obnoxiae sint, & insola-
nij atque umbrarum instar praetereant, &
delcantur, adeo ut instabilibus ponti-
bus, & navis per mare currentis ves-
tigijs, quam hominum prosperitati si de-

habenda sit, quæ tandem simplicitas. *Stulti cadu-*
 vel rectius loquar, stultitia & demen- *ca aternis*
 tia hæc est, ea quæ caduca & imbecilla, *proponunt.*
 corruptioni quæ obnoxia sunt, imò ni-
 hil prorsus sunt, ijs, quæ à corruptione
 aliena ac sempiterna sunt, potiora du-
 cere, ac propter caducarum rerum fru-
 ctum, bonorum illorum fructu ab om-
 ni successionem remoto privari? An non
 hæc, ô Pater, intelliges? An non præter-
 untia præteribis, atque ad ea quæ fixa
 & certa sunt animum adiunges? An non *Præter-*
 patriam peregrinationi antepones, lu- *euntis*
 cem tenebris, spiritum carni, vitam æ- *præter-*
 ternam umbræ mortis, ea quæ non di-
 labuntur, fluxis & fragilibus? An non
 ex atroci hac horrendi mundi princi-
 pis, hæc est peruersi diaboli, servitute
 longa te subduces, teque ad bonum & ad
 misericordiam propensissimum Domi-
 num conferes? An non à multorum
 commentitiorum decorum cultu te ip-
 sum abduces, atque vni viuo ac vero
 Deo cultum adhibebis?

Nam etsi in Deum peccasti, cum
 multas in eum blasphemias effudisti,
 atque ipsius servos grauib. tormentis
 excruciatos necasti: non tamē dubito,
 quia te ad meliorem ipentem redeuntē
 suscepturus sit, omniaq; delicta tua è
 me;

memoria eiekturus. Non enim mortem peccatoris, sed magis ut conuertatur & nat, ille vult, qui ut nos à recta via aberrantes requireret, ex ea sublimitate, quæ nullis verbis exponi potest, descendit, crucemque & mortem nostræ causa pertulit, ac nos, qui sub peccato venditi eramus, pretioso suo sanguine redemit. Ipse laus & gloria in secula culorum, Amen.

Rom. 7.

Rex stupet
& irascitur.

Rex autem stupore simul atque correptus est: illud nempe, ob filij prudentiam, atque eiusmodi sermones, qui nullo pacto refelli possent: hoc autem quia ipsius deos traducere, ac criminari non desinebat, totamque ipsius vitam suggillabat, ac proscindebat. Atque huiusmodi quidem sermonis splendorem, ob internam tenebrarum crassitiam, haudquaquam admisit. Cum autem ob amoris à natura insiti affectum ipsum animadvertere, aut eum malo aliquo mulctare non posset, rursus ipsam de sententia demouere se potius prorsus desperaret, veritus ne si plumbum sermonibus lacefferet, eò liberatius fidenter loquente, deoique suggillante, atque cauillis insectante, maiore iracundia inflammatus, hostile aliquod in eum designaret, irato animo

Prudentia iracundiam temperat.

gens, secessit, his duntaxat verbis vtens:
 Vtinam nunquam natus fuisses, nec in
 lucem prodixisses, siquidem futurum
 erat, vt in deos tam impius & contu-
 meliosus esses, atque à paterna amici-
 tia & admonitione abscederes. Verum
 aduersarij deos, quorum inuictum ro-
 bur est, non perpetuo subsannabunt,
 nec diu gaudebunt, nec eorum præsti-
 giæ vim habituræ sunt. Nam nisi mihi
 dicto audientem, atque erga deos gra-
 tum te præbueris, multis prius ac varijs
 tormentis affectum acerbissima morte
 te de medio tollam, nec tecū vt cū filio,
 sed vt cum hoste aliquo ac rebeli agā.

EGRESSO REGE, IOSAPHAT
 diuinam opem implorat. Cumque Rex de
 Arachis consilio filium leni oratione allice-
 re tentaret, operam lussit, Iosaphat po-
 stea de morte ac resurrectione
 longam ad ipsum
 orationem ha-
 bet.

CAPVT XXV.

His minis cum in eum pater vsus ef-
 set, atque iratus secessisset, filius in
 cubiculū ingressus, sublati ad sui cer-
 taminis

Oratio Io-
saphat ad
Deum.

Psal. 37.

taminis arbitrum oculis, ex intimo corde exclamavit: Domine Deus meus, dulcis spes, minimeque mendax promissio, ac firmum eorum, qui se tibi totos deuouerunt, perfugium propitio ac benigno oculo pectoris mei contritione cerne, nec me derelinquas, nec discendas à me: verum iuxta pollicitationem tuam ab omni mendacio alienam mecum, hoc est, cum indigno atque abiecto homunculo sis. Te enim rerum omnium conditarum effectorem & gubernatorem agnosco, & confiteor. Quocirca in hac præclara confessione velim me confirmes, ut ad extremum usque spiritum in ea permaneam.

Psal. 24.

Respice in me, & miserere mei: mihi que asta, illa sum atque incolumen ab omni Satanæ operatione me conseruans. Respice, ô Rex. Siquidem anima mea vehementi tui desiderio flagrat, atque ita incensa est, tanquam in sitis ardore in terra inaquosa, te immortalitatis fontem concupiscens. Ne tradas bestiis animam confitentem tibi: & animam pauperis tui ne obliuiscaris in finem. Verum mihi beneficio tuo contingat, ut per omnem vitæ cursum pro tuo nomine, tuaque confessione omnia perpetiar, meque totum tibi immolem.

Psal. 62.

Psal. 73.

que asta, illa sum atque incolumen ab omni Satanæ operatione me conseruans. Respice, ô Rex. Siquidem anima mea vehementi tui desiderio flagrat, atque ita incensa est, tanquam in sitis ardore in terra inaquosa, te immortalitatis fontem concupiscens. Ne tradas bestiis animam confitentem tibi: & animam pauperis tui ne obliuiscaris in finem. Verum mihi beneficio tuo contingat, ut per omnem vitæ cursum pro tuo nomine, tuaque confessione omnia perpetiar, meque totum tibi immolem.

molam.

molem. Te enim robur afferente, imbecilles etiam viribus pollent : Quoniam tu solus inuictus es propugnator, ac Deus misericors, quem quidquid creatum est, benedicit, ac celebrat in secula seculorum, Amen.

Hac oratione functus diuinam cō-*Totam noctem* solationem in pectus suum illabi sensit: *Item Iosaphat in precibus traduxit.* Rex autem cum de *cibus abstumpfit.* filij statu cum Arache sermones contulisset, ipsique rigidam ipsius libertatem animique in sententia peruicaciam declarasset, hoc consilium capit, ut quam fieri posset amicissimè, atque obsequiosissimè, cum eo colloqueretur, blanditijs videlicet perfecturum se sperans, ut eum ad se pertraheret. Crastino itaq; die ad filium se confert, ac propius sedens, ipsum accersit, atque complectitur & exosculatur, leniterque ac placidè irrepens.

O charissime & amantissime fili, in-*Regis ad filium blanda oratio.* quit, patris canitiem honore affice, precibusq; meis auditis accede, ac dijs sacrificium adhibe. Sic enim & illos benignos & faciles habiturus es, & diuturnitatem, gloriamq; omnē, & inoffensum regnū, omnisq; generis bona ab ipsis percipies, & mihi patri tuo

per omnem vitam charus eris : ac denique hoc assequeris, vt omnes homines te in honore habeant, laudibusque cefferant. Siquidem ad laudem adipiscendam magni interest patri obedire, ac præsertim in ijs rebus, quæ ad bonum & ad deorum beneuolentiam spectant.

*Malitia
& igno-
rantia ma-
tres erro-
rum.*

Quidnam autem, fili, censes, vtum ne me consulto ac de industria à bona via deflexisse, atq; contrariam ingressum maluisse, an vero boni ignoratio & imperitia me ipsum pestiferis dogmatibus dedidisse? Certè si me sponte ac de industria, contra quam vtile sit, malis bonis præferre, mortemq; vitam potiorè habere existimas, vehementer, & si li, à recto iudicio mihi aberrare videris. An non vides, quot ærumnis & afflictionibus me ipsum persæpe tradam, in expeditionibus aduersus hostes, tum in publicorum negotiorum procuracione me ipsum occupans, adeo vt famem etiam, ac sitim, cum ita necesse est, perferam, ac pedibus ambulem, humi quoque somnum carpam? Opum autem & pecuniarium tanta in me contempcio & despicientia est, vt interdum profusa manu palatij mei thesauros exhauriam, quo amplissima dijs delubra extruam, omniq; ornatu illustrem, aut pecuniam

rum a
stribu
luptat
lis tol
nem, e
stantie
sum
pris o
parare
Sin
arque
cum r
gerim
quide
cessari
sonce
accor
inuen
harum
conte
no co
vilita
(Sic e
ror.
sunt,
accu
ipse
diuin
hono
duxit

rum aggeres militibus liberalissimè distribuam. Cum itaque tantus in me voluptatum contemptus, tanta in periculis tolerantia sit, si Galilæorum religionem, ea, quam manibus tenemus, præstantiorem esse cognoscerem, an non summo studio id agerem, ut contemptis omnibus rebus, salutem mihi compararem.

Sin autem mihi boni ignorationem, atque imperitiam vitio vertis, illud tecum reputa, quot noctes insomnis exegerim, quæstione aliqua proposita, & quidem interdum haud admodum necessaria: nullam omnino mihi requiem concedens: priusquam perspicuam & accommodatissimam ipsius solutionem inuenissem. Quocirca cum caducarum harum rerum ne minimam quidem contemnendam ducam, verum omnino conducibiliter, atque ad omnium utilitatem, eam excuriam & absolvam (Sic enim inter omnes constare arbitror, neminem omnium, qui sub sole sunt, arcanarum rerum cognitionem accuratius unquam inuestigasse, quam ipse fecerim) quonam pacto res diuinas, & ea quæ venerari, ac deorum honore afficere oportet, contemnenda duxissem, ac non potius omni studio,

omnibus viribus, toto deniq; animo, ac tota mente, in eorum inuestigatione tempus atq; operam posuissim, vt quæ vera & maximè consentanea sunt, inuenirem? Etenim magno cum labore sic ea quæsiui, vt & multas noctes ac multos dies in his consumpserim, & multos item sapientes & eruditos viros ad consilium adhibuerim, atq; etiam cum multis eorum, qui Christiani appellantur, sermones contulerim.

Ac per impigram conquisitionem, & ardentem inuestigationem, via veritatis à me inuenta est, sapientum virorum, atque tum doctrina, tum ingenio prædicatorum testimonio confirmata. Quorum hæc sententia est, nullam aliam esse, præter eam, quam hodierno die tenemus, summos deos colentes, ac dulcem & cum voluptate coniunctam vitam omnibus hominibus ipsorum munere concessam, ac iucunditate animique oblectamento perfusam arctissimè complectentes. Quam quidem Galilæorum duces & antistites stultè repulerunt: adeo vt suave hoc lumen, atque omnes voluptates, quas nobis frundas dii concesserunt, alterius cuiusdam incertæ vitæ spe prompto animo abijciant, nescientes vi-

*Epicurise-
sta.*

res videlicet, nec quid dicant, nec de *1. Tim. 1.*
quibus affirmant.

Tu verò, charissime fili, patri tuo,
qui per accuratam ac verissimam inue-
stigationem id, quod verè bonum est,
inuenit obtempera. En enim demon-
stratum est, me, nec sponte, nec per i-
gnorationem, à bono aberrasse: verum
& illud inuenisse, & accepisse. Cupio
autem te quoque in stulto errore mini-
mè versari: verum meis vestigijs hæ-
rere. Quamobrem fac Patrem tuum
verearis. An nescis quantum bonum
sit Patri obtemperare, atque ipsi in o-
mnibus rebus obsequi: quemadmo-
dum contra quam exitiosum & exe-
crandum Patris animum exacerba-
re, ipsiusque iussa pro nihilo habere?
Omnes enim, qui hæc fecerunt, malo
mortis genere interierunt. Quo in nu-
mero, fili, utinam ne censearis: Verum
ea, quæ parenti grata sunt, faciens, bo-
norum omnium compos fias, regni-
que mei hæres sis.

Magnanimus autem, ac verè nobi-
lis adolescens, cum superuacaneâ pa-
tris orationē, ac stultum consilium au-
diisset, atq; flexuosi serpentis artes ani-
maduerteret, nempe quod à dextris la-
queum pedibus ipsius parasset, id scili-

Matt 10.

ectagens ac moliens, ut diuinam ipsius
animam inflecteret, atque ipsi ad pro-
positam palmam impedimentum affec-
ret, illud Domini præceptum sibi ante
oculos posuit, *Non veni mittere pacem,
sed gladium. Veni enim separare filium ad-
uersus patrem suum, & filiam aduersus
matrem suam, & quæ deinceps sequun-
tur. Illudque item, Qui amat patrem aut
matrem plusquam me, non est me dignus.*
Ac rursum illud: *Quicumque me negauerit
coram hominibus, negabo etiam eum cor-
am patre meo, qui in calis est.* Hæc cum
secum ipse reputasset, diuinoque metu
animam constrinxisset, illud Salomo-
nis dictum, perquam tempestiuè usur-
pauit, *Tempus amandi, & tempus odiendi,
tempus belli, & tempus pacis.* Ac primum
quidem mente ad hunc modum prece-
ratus est: *Miserere mi Deus, miserere mihi,
quoniam in te confisit anima mea: Et in
umbra alarum tuarum sperabo, donec
transeat iniquitas. Clamabo ad Deum al-
tissimum, Deum qui benefecit mihi, ac re-
liqua, quæ deinceps in Psalmo sequun-
tur.*

Eccles. 3.

Psal 56.

Iosaphat.
patri re-
spondet.

Post autem ad patrem his verbis re-
spondit: *Patrem quidem colere, atque i-
psius imperijs parere, ipsique amico &
beneuolo animo inservire, communis*
ma-

magister noster docet, ut qui naturalem
huiusmodi charitatem in animis no-
stris inleuerit. At cum parentum amor, *Exod. 20.*
atque erga eos beneuolentia animæ
ipsi periculum creat, eamque à sum-
mo illo effectore procul remouet, hunc
affectum prorsus exscindere iubemur, *Patri pra-*
a nullo modo ijs, qui nos à Deo ab- *ponendus*
strahunt, cedere, ac manus dare, *ve. Deus.*
rūm eos odisse & auersari: quamuis et-
iam is, qui execranda præcipit, pater
sit, quamuis mater, quamuis Rex,
quamuis denique penes eum vitæ no-
stræ potestas sit. Quæ cum ita sint, pa-
ternæ beneuolentiæ causa Dei iactur-
am facere prorsus nequeo. Ac proinde
tum tibi ipsi, tum mihi negotium facess-
lere desine: verum mihi morem gere, ac
vium & verum Deum ambo colamus.
Nam quæ nunc veneraris, simulachra
sunt, hominum manibus effecta, spiri-
tus expertia, & surda, nihilque omnino
aliud, quàm exitium & sempiternum
cruciatum cultoribus suis accersentia.
Sin autem id reculas, quidquid lu-
bet, mihi infer. Seruus enim CHRIS-
TI sum. Ac neque blanditijs, ne-
que tormentis ab eius amore descis-
cam: quemadmodum etiam pridie tibi
dixi, Domini mei nomen interponens.

N s. ac ser-

298 BARLAAM ET IOSAPHAT
ac sermonem interposito iureiurando
confirmans.

Quod autem nec te sponte malè a-
gere, nec rursus ignoratione à bono
aberrare dixisti, verum ingenti ac la-
boriosa inuestigatione hoc cognouis-
se, nempe bonum esse simulachra cole-
re, ac libidinum voluptatibus affixum
esse, certè te sponte malè agere, dicere
haud nequeo. Quod autem magna in-
scitiæ caligine circumfusus sis, ac tan-
quam in tractabilibus tenebris ambu-
lans, ne minimum quidem luminis
splendorem perspicias, ob id quæ recta
via amissa in præcipitia & barathra ob-
erres, id verò certissimum ac comper-
tissimum habeo, te quæ etiam, ô Pater,
id intelligere cupio. Ac propterea tene-
bras lucis loco tenens, ac mortem vitæ
instar complectens, vtilia consilia inij-
se, fructuosasque cogitationes susce-
pisse tibi videris. At non ita est, non in-
quam, est ita. Nam nec ea, quæ venera-
ris, dii sunt, sed dæmonum statuar, om-
nem eorum execrandam operationem
intus continentes: nec rursus vitæ ea,
quam suauem & voluptuariam appella-
las, iucunditatesque omnis & hilarita-
tis plenam esse censes, eiusmodi na-
turam habet: sed si veritatis iudicio
statu-

*Improbo-
rum vita
nil vera
iucundi-
tatis ha-
bet.*

standum est, execranda ac modis omnibus auersanda est. Quamuis enim ad aliquod tempus fauces delinias, post tamen, ut à magistro meo dictum est, felle amarius digeritur, gladioque accipiti acutior est.

Et quonam tandem pacto eius mala tibi recensere possem? *Dinumerabo ea, & super arenam multiplicabuntur:* Diaboli enim hamus est, execranda voluptate, tanquam illecebra quidam obductus, per quam eos, qui in fraudem inducuntur, ad imum inferni gurgitem trahit. Bona autem à Domino meo promissa, quæ quidem tu incertæ vitæ spem nuncupasti, ab omni mendacio & mutatione aliena sunt, finem nesciunt, corruptioni subiecta non sunt: denique nulla est oratio, quæ illius gloriæ & incunditatis, illius inenarrabilis gaudij ac perpetuæ lætitiæ magnitudinem exprime-
te queat.

Omnes enim, quemadmodum ipse vides, morimur, nec est homo qui vivat, & mortem visurus non sit. futurum est autem, ut rursus ad vitam redeamus, tum nimirum, cum Dominus Iesus Christus Dei Filius in gloria, quæ nullis verbis declarari potest, ac tremenda
N. 6. poten-

Psal. 138.

Præfens

vitæ dia-

boli hamus

est.

2. Reg. 14.

Psal. 88.

Matt. 25. potentia veniet, ille inquam Rex re-
Apoc. 19. gum, ac Dominus dominantium, cui
Philip 2. omne genu flectetur, cœlestium, terra-
Luc. 21. strum, & infernorum: quique tantum
Dan. 7. omnibus pauorem commouebit, ut et
Iudicium iam ipsæ cœlestes virtutes obstupefiant
extremū. Astabunt porro ei cum timore millia
 millium, & decies centena millia An-
 gelorum & Archangelorum, cuncti-
 que metu ac tremore plena erunt. Vnus
 enim Archangelorum, buccina clau-
 get: ac statim cœlum sicut liber inuolut-
 tur, terra autem effracta omnium ho-
 minum, qui vnquam à primi hominis
 Adami ortu vsque ad diem illum fue-
 runt, corpora sursum emittet. Ac tunc

1. Cor. 15. omnes, qui ab orbe condito morte-
 functi sunt, in ictu oculi, ad Domini
 tribunal sistentur: atque vnusquisque
 rerum in vita gestarum rationem reddet.

Iustorum gloria. Tunc iusti, qui in Patrem, & Filium,
 ac Spiritum sanctum crediderunt, at-
Matth. 13. que in probis actionibus præsentis vite
Non suffi- curriculum confecerunt, Solis instar
cit tantum fulgebunt. Quonam autem pacto glo-
credere, riam eam, quæ ipsos exceptura est, ti-
sed ex ope- bi commemorabo? Nam etiam si ipso-
rari necesse rum splendorem ac pulchritudinem
est. Solis lumini, aut etiam clarissimæ ful-
 getur.

getræ comparem, nihil tamen, quod
huic splendori par sit, dixero. Oculus ^{1. Cor. 2.}
enim non vidit, nec auris audiuit, nec
in cor hominis ascenderunt, quæ Deus
in cælorum regno, in incomparabi-
li luce, in arcana & finis experte gloria,
ijs, qui ipsius amore præditi sunt, præ-
parauit. Ac iusti quidem eiusmodi bo-
na atque eiusmodi beatitudinem con-
sequuntur.

Qui autem verum Deum abiurarunt, *Impiorum,*
ac fictorem & opificem ignorarunt, *miseria.*
impurosque dæmones coluerunt, ac
surdis simulacris venerationem tribue-
runt, voluptatumque huius vanæ vitæ
cupiditate flagrarunt, atque in vitiosa-
rum affectionum cœno porcorum in-
star sese volutarunt, suasque animas vi-
tij omnis officinam effecerunt, nudi &
aperti stabunt, ignominia effusi, mæsti,
ac tum gestu, tum re ipsa miserabiles.
Atque omnes ipsorum sermones, &
actiones, & cogitationes, ante ipsorum
ora venient. Ac deinde post grauissi-
mam ignominiam, atque intoleran-
dum illud probrum, gehennæ igni nun-
quam extinguendo, ac lucis omnis ex-
perti, exterioribus tenebris, dentium
stridori, ac venenato vermi addicetur.
Hæc illorum portio erit, hæc hæreditas.

In his per sempiterna secula versabuntur, scelerum poenas dantes: propterea quod bonis ijs, quæ in pollicitatione recondita erant, propter breuem voluptatem repudiatis & abiectis, æternum sibiipsis supplicium ascerfuerunt.

Pro his igitur, hoc est, ut & gaudium illud omni sermone præstantius consequamur, & arcana illa gloria fruamur, angelosque splendore adæquemus, ac bono & dulcissimo Domino fidenti animo affitemus, atque atrocissimas & nunquam finiendas poenas, & acerbissimam illam infamiam effugiamus, quas non pecunias, quæ non corpora, imò etiam ipsas animas profunderè par fuerit? Quis tam ignavi animi est, quis tam excors, quin sexcentas temporarias mortes subire in animum inducat, ut à sempiterna, & finis omnis experte morte liberetur, beatamque & ab omni interitu remotam vitam hæreditariò possideat, ac sanctæ, & vitæ initium afferentis Trinitatis lumine collustretur?

NACHOR IOSAPHATI ORATIONE perterritus, Christianam fidem aduersus Gentiles philosophos inuenitur.

CAPVT XXVI.

HÆc verba cum Rex audisset, filijque firmi-

*Regni celestis causa
nullus doctor recu-
satus.*

firmitatē, atq; cōstantiam pers̄ exisset,
nec blanditijs, nec sermonū lenocinio,
nec deniq; suppliciorū minis cedentis.
orationis quidē illius probabilitatē, ac
responsa, quę refelli non possent, admi-
rabatur, atque etiam à propria cōscien-
tia, quę ipsum vera & iusta dicere de-
mōstrabat, coarguebatur: verū à pra-
ua consuetudine, atque à vitiosis affe-
ctionibus, quarum habitum contraxe-
rat, & quę eū velut chamo & freno co-
ercebant, nec veritatis lumen prospice-
re sinebant, in diuersum trahebatur. Ac
propterea nullum non lapidem, vt dici
solet, mouens, in eo quod prius sibi
proposuerat, hærebat, consilium nimi-
rum, quod cum Arache ceperat, in opus
perducere cupiens. Itaq; ad filium ait.

Oportebat quidem fili, te meis impe-
rijs omnibus in rebus simpliciter obse-
qui. Quoniam autē pro tua duritia atq;
contumacia mihi ita vehementer resti-
tisti, hoc vnum contendens, vt tua sen-
tentia maioris apud te, quàm omnia al-
lia, ponderis atque authoritatis esset, a-
ge, inani contentione valere iussa, ra-
tionibus ad persuadendum aptis aga-
mus. Ac quia Barlaam, à quo tibi fu-
cus factus est, vinctus à me tenetur, am-
plissimo cœtu habito, atque omnibus,

*Veritati
vitiosi ha-
bitus resis-
tens.*

tum

tum nostris, tum Galilæis in vnum co-
actis, præconibusque disertis verbis e-
dicere iussis. ne quisquam Christiano-
rum vllius periculi metu afficiatur, ve-
rùm omnes omni metu vacui per sode-
lita & cognationes in vnum coeant,
communi consilio rem consideremus.
Atque aut vos & vester Barlaam, nobis
in sententiam vestram adductis, ea que
optatis consequimini: aut contra vos
in sententiam nostram adducti, ius-
sis meis sponte ac prompto animo pa-
rebitis.

Prudens autem reuera & cordatus
iuuenis per visum, quod diuinitus ipsi
contigerat, Regis versutia cognita, ait:
Domini voluntas fiat, sitque quemad-
modum iussisti. Ipse autem bonus Deus
ac diuinus hoc nobis concedat, ne à re-
cta via aberremus. Nam in ipso confi-
dit anima mea: & ipse mei miserebitur.

Tunc igitur Rex, omnes tam idolo-
rum cultores, quàm Christianos in v-
num conueniri iubet, literis nimirum
quaqua uersum missis, ac præconibus,
qui per omnia oppida proclamarent,
ne quis Christianorum, tanquam ino-
pinati aliquid perpeffurus in metu ver-
saretur, verùm omnes per sodelitia &
cognationes in vnum coirent: quod

*Astus dia-
boli.*

veru-

veritatis studiosa, ac non coacta & violenta inquisitio una cum eorum duce atque antesignano Barlaamo futura esset. Eodemque modo idolorum etiam cultores ac sacerdotes. Chaldaeorumque & Indorum sapientes, qui in vniuerso ipsius Imperio erant, quosdamque etiam augures, & praestigiatores, ac vates conuocauit, ut aduersus Christianos victoriam obtinerent:

Et quidem ingens ad Regem ex-
crandae ipsius religionis multitudo confluxit: Christianorum autem vnus tantum Barachias nomine inuentus est, qui Barlaamo (ut quidem existimabatur) suppetias ferret. Nam pij viri partim extremo vitae die functi fuerant, a furiosis scilicet vrbiū praeioribus obtruncati: partim impendentium periculorum metu in montibus ac speluncis delitescabant: partim denique Regis minas pertimescentes, in lucem prodire minimè audebant, verum nocturni pietatis cultores erant, in occulto dun-
taxat Christum colentes, non autem liberè ipsius fidem profitentes. Ille autem solus, utpote generoso animo praeditus, ad propugnandam veritatem accessit.

Vnus inuentus confessor Dei.

Intimidos Christianos.

Cum igitur Rex in alto atque edito solio,

folio confedisset, filium vnà sedere iussit. At ille pro suo erga Patrem honore ac reuerentia id facere recusauit: atque in terra non longè ab eo sedit. Astiterunt igitur viri infatuatæ à Deo sapientiæ periti, quorum, vt Apostoli verbis utar, *insipiens cor errauit*. Putantes enim se esse sapientes, stulti facti sunt, & mutauerunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem corruptibilium hominum, & quadrupedum, & serpentium. Hi, vt cum Regis filio, atque ijs, qui ab ipsius partibus stabant, sermonem confererent, in vnum conuenerunt. Atque in eis illud adagium implebatur. *Caprea cum Leone pugnam iniit*. Etenim ipse

1. Cor. 1.
Rom. 1.

Caprea cū se Altissimum posuerat refugium suum, & in alarum ipsius umbra sperabat. Illi autem in huius sæculi Principibus, qui destruuntur, ac mundi principe tentoriarum, cui se ipsos miserè subiecerunt, fiduciam suam collocabant.

Psal 90.
Psal 56.
Ephe. 6.

Producitur itaque Nachor, qui Barlaamum se esse simulabat. Ac rex quiddam hoc sibi propositum habebat: verum sapientis Dei prouidentia cœlitus aliud administrabat. Astantibus enim his omnibus, Rex ad Oratores suos & Philosophos, vel potius plebis seductores & stolido corde præditos, ait. En vobis

ccr

certamen, & quidem maximum propositum est. Duorum enim alterum vobis continget, nempe ut vel doctrina nostra confirmata, errorisque conuicto Barlaamo, ipsiusque socijs, maximam gloriam, & honorem, tum à nobis, tum à senatu, consequamini, ac victricibus coronis ornemini: vel fracti ac superati, cum omni ignominia gravissimam mortem oppetatis, atq; omnes vestrae facultates populo addicantur, quo memoria vestra prorsus à terra deleatur. Nam & corpora vestra bestijs deuoranda obijciam & liberos vestros perpetua seruitute mulctabo.

Hac oratione à Rege habita, ipsius filius his verbis vsus est. Aequam sententiam hodierno die tulisti, ô Rex, eamque velim Deus confirmet. Atque ego eadem magistro meo dico. Conuersusque ad Nachorem, qui Barlaam esse putabatur, ad eum ait: Non refugit, ô Barlaam, in qua gloria, quibusq; delicijs me inueneris. Tu tamen per multis sermonibus me adduxisti, ut à patrijs legibus & institutis abscederem, atque ignotum Deum colere, arcanorum quorundã videlicet ac sempiternorum bonorum spe mentem meam ad sequenda tua dogmata, & exacerbã-

dum

dum Patris mei ac Domini animum,
me pertrahens. Quocirca ita existima,
te nunc velut in trutina stare. Nam si
ex proposito certamine superior disces-
seris, eam scilicet, quam mihi tradidi-
sti, doctrinam veram esse demonstrans,
atque eos, qui hodierna die nobis ad-
uersantur, in errore versari ostendens,
tu quidem maiorem, quam ullus va-
quam habuerit, gloriam referes, ac ve-
ritatis præco vocaberis: atque ego in
tua doctrina perstabo, Christumque,
quemadmodum prædicasti, ad exte-
rius usque spiritum colam. Sin autem,
sive dolo, sive serio ac verè superatus,
ignominiam mihi constaueris, contra-
meliam meam statim ulciscar. Etenim
meismet manibus cor tuum ac lingua
euellam, eaque cum reliquo tuo cor-
pore canibus in prædam dabo: ut tuo
exemplo, omnes Regum filijs im-
itaturam minimè facere condiscant.

His verbis auditis, Nachor inge-
ntem tristitiam ac mœrorem concepit:
ut qui seipsum in foueam, quam fecer-
at, incidere, ac laqueo, quem abscon-
derat, implicari, suoque gladio se con-
fodi perspiceret. Cùm igitur rem secum
reputasset, ad filij Regis partes, ut im-
pendens vitæ discrimen effugeret, sese

po-

potius adiungere, ipsiusque dogmata confirmare statuit, quod videlicet ille optimo iure supplicio eum afficere posset, siquidem ipse animum offenderet. At id totum diuinæ providentiæ erat, quæ religionis nostræ decreta sapienter per aduersarios confirmabat.

Nam cum Idolorum antistites & *Num: 22.*

Nachor sermones conferere inciperet, ut Barlaam ille, cum sub Balaac Israelem quondam execrari, ac diris deuovere constituisset, multis tamen eum ac varijs benedictionibus cumulauit: ad eundem etiam modum Nachor insipientibus ac stolidis sapientibus vehementer oblectabatur: Cum enim Rex in throno sederet, atque ipse filius, ut iam à nobis dictum est, ipsi assideret, ijque etiam stulti Rhetores astarent, qui ut gladium linguas suas ad *Psal 63.*

opprimendam & euertendam veritatē acuerant, quique, ut cū Esaia loquar, laborem parturiunt, & iniquitatem pariunt, plebis etiam ad certaminis spectaculum innumerabilis multitudo confluxisset, ut vtra pars victoriam adipisceretur, cognosceret, Rhetorum vnus, qui omnibus doctrina præstabat, ad Nachorem dixit: Tunc es ille vsque ad eo audax, atque in deos nostros contum-

*Disputa-
tionis ini-
tium.*

meliosus Barlaam, qui charissimum Regis filium in eiusmodi errorem coniecisti, eumque crucifixum colere docuisti? Respondit Nachor: Sanè, ego sum Barlaam, qui deos tuos, quemadmodum dixisti, nihilipendo: quique Regis filium, non in errorem conieci, sed errore liberaui, atque ad verum Deum adiunxi. Tum Rhetor ille ad hunc modum locutus est.

Quoniam magni & eximij viri, à quibus omnis sapientia & scientia inuenta est, sublimes deos atque immortales eos nuncupent, omnesque orbis terrarum Reges & illustres viri ipsos colant & venerentur, quoniam modo ipse lingua aduersus eos acuis, atque omnino eò audaciæ prorumpis, vt hæc proferas? Quoniam item argumento probas eos deos nō esse, sed eū qui Cruci affixus est.

Excipiens autem sermonē Nachor, Rhetorem quidem illum nullo responso dignatus est. Verū cum plebi silentium manu indixisset, atque os suum, tāquam illa asina Barlaam, aperuisset, ea, quæ dicere minimè instituerat, prolocutus est. Aitque ad Regem: Ego, Rex, Dei prouidentia in mundum veni: conspecto quæ cælo, terra, mari, Sole ac Luna, reliquisque eiusmodi re-

*Nachoris
oratio.]*

bus, earum ornatum admiratus sum.

Mundum autem, eaque omnia, quæ ip- *Ex creatu-*
sius complexu continentur, necessariò *ris cogno-*
moveri conspiciens, eum, à quo mo- *scitur crea-*
uerur, & conseruatur, Deum esse intel- *tor.*

lexi. Etenim quicquid mouet, eo, quod
mouetur, fortius est: & quod continet,
atque conseruat, fortius est eo, quod
continetur, & conseruatur. Quocirca
ipsum Deum esse dico, qui omnia pro-
creauit, atque conseruat, quique prin-
cipij expers est, & sempiternus, & im-
mortalis, & nulla re indigens, omni-
busque perturbationibus ac defectibus
sublimior, hoc est ira & obliuione, at-
que ignorantia, reliquisque omnibus
rebus generis eiusdem. Per ipsum au-
tem omnia coagmentata & concreta *Psal. 15.*
sunt. Nec verò sacrificijs, aut libamini- *Act. 17.*
bus, aut vlla alia re in aspectum cadente
opus habet: verum contra omnes co-
opus habent.

NACHOR GENTILIVM DEOS
falsos esse ostendit: Iudaos etiam in erro-
re versari: ac Christianos solos
de religione rectè sen-
tire.

CAPVT XXVII.

HIS ita de Deo commemoratis. *Tria in*
quemadmodum ipsius beneficio *mundo*
mi-

*religionis
genera.*

*Multorū
deorum
cultus ab
Ægyptijs
fluxit.
Chaldaei.*

mihi de ipso loqui concessum est, ad
humanum genus veniamus, ut, quinā
ipforum veritatis, quinam erroris par-
ticipes sint, conspiciamus. Illud enim,
ō Rex, inter nos constar, tria in mundo
hominum genera esse, nimirum eos,
qui apud vos deorum cultores dicuntur,
& Iudæos, & Christianos. Ac rursū eo-
rū qui multos deos colūt, triplex genus
esse, nempe Chaldæos, Græcos, & Æ-
gyptios. Nam hi reliquis nationibus
plurium deorum cultus & adorationis
duces ac Magistri fuerunt. Quocirca
quinam ipforum in veritate, quinam in
errore versentur, videamus.

At Chaldæi quidem Deum ignoran-
tes, post elementa aberrauerunt, resque
conditas, Creatoris loco, colere cepe-
runt: quarum etiam cum formas qual-
dam effecissent, eas Cœli, & Terræ, &
Maris, & Solis, ac Lunæ, reliquorumque
elementorum & siderum figuram ap-
pellarunt: easque res in templis con-
clusas adorant, ac deos appellant. Quos
etiam diligenter ac studiosè seruant,
ne à furibus surripiantur. Nec illud ip-
sis in mentem venit, quidquid seruato,
eo, quod seruatur, maius esse, & item
eum, qui aliquid efficit, eo quod effici-
tur, præstantiorem esse: Nam si ipforum
dij ea

pacto alijs salutem afferent? Itaque magno errore Chaldaei lapsi sunt, mortuas & vtilitatis expertes statuas venerantes.

Atque etiam mihi mirari subit, ô Rex, quonam modo ij, qui apud eos Philosophorum nomen obtinent, illud haudquaquam animaduenterint, Elementa quoque interitui obnoxia esse. Quod si elementa interitui omnino obnoxia & subiecta sunt, qui tandem dij esse queant? Quod si elementa dij non sint, quonam modo statuae, quæ eorum nomine construuntur, dij erunt?

*Elementa
Deos non
esse.*

Ad ipsa igitur elementa, ô Rex, accedamus, ut ea deos non esse demonstramus, sed corruptioni ac mutationi subiecta, atque ex nihilo in ortum veri Dei in se producta esse, qui quidem corruptionis & immutationis expertus est, & inuisibilis, contraque ipse omnia cernit, & arbitrato suo immutat, atque conuertit. Quid igitur de elementis dico?

Qui cœlum Deum esse arbitrantur, errant. Nam ipsum conuerti, ac necessario moueri, atque ex multis rebus constare videmus, Propterea enim κόσμος, id est, mundus appellatur. Mundus por-

*Cœlum
Deum non
esse.*

ro artificis cuiusdam constructio est. Quod autem constructum est, principium ac finem habet. At cœlum vnâ sideribus suis necessariò mouetur. Si quidem astra certo ordine ac spacio impulsâ, à puncto in punctum, partim occidunt, partim exoriuntur, certisque temporum spatijs iter suum obeunt, et æstates & hyemes, quemadmodum ipsi à Deo imperatum est, efficiant. Nec leges sibi iuxta inenitabilem naturæ necessitatem constitutas cum cœlesti ornatu infringunt. Ex quo perspicuum est, cœlum non Deum, sed Dei opus esse.

*Terram
deam non
esse.*

Qui autem terram deam esse censent, errant. Videmus enim eam ab hominibus iniuria affici, & eorum imperio subiectam esse: effodi etiam & contaminari, atque inutilem fieri. Nam si igne torreatur, emoritur. Siquidem ex testa nihil oriri potest. Ac præterea si imbris nimium perfundatur, tum ipsa, tum ipsius fructus corrumpuntur. Quin ab hominibus reliquisque animalibus proculcatur, interfectorum sanguine inquinatur, effoditur, completur, cadauerum theca efficitur. Quæ cum ita sint, fieri non potest, vt terra dea sit, sed res à Deo ad hominum vsum effecta.

Eodem modo, qui aquam deam esse *Aquam de*
 putant, errant. Nam ea quoque ad ho- *am nō esse.*
 minum usum procreata est, eorumque
 dominationi subest. Contaminatur et-
 iam & labefactatur, & cum igne cocta
 est, immutatur: alios atque alios subin-
 de colores sumit, utpote quæ, & frigore
 concresecat, & ex cruore spurcitiem cō-
 trahat, & ad impurarum omnium re-
 rum ablutionem adhibeatur. Ex quo
 liquidò constataquam deam esse non
 posse, sed Dei opus.

Iam verò, qui ignem Deum esse ar-
 bitrantur, ipsi quoque errant: Etenim *Ignem deū*
 ignis ad hominum usum creatus est, ip- *non esse.*
 sorumque dominationi subest, & ab
 ipsis ad omnis generis carnes, partim e-
 lixandas, partim assandas, atque etiam
 ad mortua corpora concremanda, è lo-
 co in locum circumfertur. Atque insu-
 per multis modis corrumpitur, & ab
 hominibus extinguatur. Ac proinde ig-
 nis Deus esse non potest, sed Dei opus.

Ad eundem etiam modum, qui ven- *Ventos*
 torum flatum Deum esse existimant, *Deos non*
 errant. Perspicuum enim est, ventum al- *esse.*
 teri inservire: atque hominum causâ ad
 transuehendas naues ac frumenta cō-
 portanda, reliquosque ipsorum usus à
 Deo conditum esse. Huc accedit, quod

pro Dei iussu atque imperio, tum au-
gescit, tum imminuitur. Quare fieri nō
potest, ut ventus Deus sit, verū Dei
opus.

*Solem Deū
non esse.* Porro qui Solem Deum esse putant,
ipsi quoque errant. Siquidem cum ne-
cessariō moueri perspicimus, atque a
puncto in punctum migrare, & com-
mutari, & occidere, & exoriri, ut ad ho-
minum utilitatem stirpes & plantas ca-
lore afficiat: atque in luper eum diuisionem
cum reliquis sideribus habere,
ac multis partibus cælo minorem esse,
lucēque interdum deficere, nec vllum
imperium & principatum obtinere. Ex
quo illud planum est, fieri non posse,
ut Sol Deus sit, sed Dei opus.

*Lunam
Deam non
esse.* Consimili etiam modo ij, qui Lu-
nam deam esse opinantur, errant. Nam
ipsam necessariō moueri & immutari
videmus, atque a puncto in punctum
migrare, & ad hominum utilitatem
nunc exoriri, nunc occidere, ac Sole
minorem esse: augeri etiam, atque im-
minui, ac deliquia interdum pati. Qua-
re fieri non potest, ut Luna dea sit, ve-
rū Dei opus.

*Hominem
Deum non
esse.* Denique qui hominem Deum esse ar-
bitrantur, errant. Nam cum necessariō
moueri, & alii, & inuitū etiam senescere

re videmus, atque interdum delectari, interdum mœrore affici, ciboque ac potu, & veste indigere. Iracundum etiam atque invidum esse, & libidine incitari, & poenitentia duci, ac multis defectibus laborare. Verùm multis etiam modis corrumpitur, nimirum ab elementis, & animantibus: ac postremò à morte ipsi imminente. Ex quo efficitur, ut homo Deus esse nequeat, sed Dei opus: Quocirca iungenti auctore Chaldaei lapsi sunt, dum opinionem suam continuam sequuntur. Ele- mentariorum, in quibus incensus cadit, et inanimatus statim venerantur: nec se in Deorum numerum ea referre solent.

Ad Græcos iam veniamus, ut si quid forte de Deo rectè sentiant, videamus. Græci igitur, sapientiæ laudem sibi arrogantes, stultiores etiam Chaldaeis se prabuerunt, complures videlicet deos inducentes, partim masculos, partim feminas, vitiosarum omnis generis affectionum, ac scelerum architectos. Et tenim ridicula & stulta, & impia, ò Rex, Græci induxerunt, eos qui non sunt, iuxta perversas suas cupiditates, deos appellantes: ut nimirum eos viri patros ac defensores habentes, adulteria

*Diffusio
adversus
Græc.*

O 3 per.

perpetrent, rapiant, trucident, atque atrocissima quæque scelera committant. Nam cum ipsorum dii huiusmodi flagitia designarint, quonam pacto ipsi quoque non eadem perpetrabunt? Ex his igitur erroris studiis & institutis, hominibus bella & cædes, atque acerbas captiuitates crebro experiri contingit. Quin etiam, si de ipsorum diis sigillatim verba facere velimus, ingentem absurditatem perspecturus es.

De Saturno.

Siquidem Saturnum ipsi ante omnes Deum inducunt, ei que filios suos mactant. Qui quidem ex Rhea multos filios habuit: quos etiam ipse furore percitus deuorabat. Aiunt autem Iouem ipsi genitale membrum abscidisse, atque in mare proiecisse: ex quo Venerem ortam esse fabulantur. Iupiter autem patrem suum vinculis constitutum, in tartarum præcipitem dedit. Vides errorem, ac libidinem, quam aduersus Deum suum inuehant. Num enim fieri potest, ut Deus cathenis vinciatur, ipsique genitales partes amputentur? O singularem amenitiam! Quis mente præditus hæc dixerit?

De Ioue

Secundus Iupiter inducitur, quem in omnes deos suos regnum tenore aiunt,

at-

atque in varias animantium figuras immutari, ut mortalibus mulieribus stuprum inferat. Etenim eum in taurum sese immutasse tradunt, ut Europa petiretur: in aurum, ut Danae, in cygnum, ut Leda: in satyrum, ut Anthiopa: in fulmen, ut Semela. Ac postea multos ex ijs filios extitisse, Bacchum scilicet, Zethum, Amphionem, Herculem, Apollinem, Dianam, Perseum, Castorem & Pollucem, Helenam: Minoem, Radamantum, Sarpedonem, & nouem item filias, quas Musas nuncupant. Ac demum de Ganymide sermonem inducunt. Hinc itaque ô Rex, hominibus concigit, ut ad Dei sui imitationem hæc omnia imitarentur, arque adulteriescent, & infano masculorum amore tenerentur, & alia horrenda flagitia perpetrarent. Quonam igitur modo fieri potest, ut Deus adulter sit, aut prædo, aut parricida?

Quin Vulcanum etiam quendam Deum esse tradunt, cumq; claudum, mal. no. leumque ac forcipem tenentem, & ferrariæ arti victus causa operam dantem. Ergo rerum penuria laborabat. Atqui a Deo abhorret, claudum esse, arque hominum ope indigere.

*De Mer-
curio.*

Adhuc Mercurium etiam nobis Deum inducunt, qui cupidus sit, & fur, & auarus, & magus, & versipellis, ac sermonum interpres. Quod quidem item in Dei naturam minimè cadit.

De Aesculapio.

Aesculapium in superin deorum numero habent, qui medicus erat, & pharmacum conficiebat, atque emplastra, vitæ parandi causa, nam in egestate versabatur, componebat, post autem cum propter Tynclari Lacedæmonij filium à Ioue fulmine percussum interijssent, narrant. Quod si Aesculapius, cum Deus esset, ac fulmine percuteretur, si- bi ipsi opitulari nequirit, qui tandem alijs opera ferre poterit?

De Marte.

Mars etiam ab ijs Deus belli studiosus & iracundus, ac pecudum aliarumque rerum cupidus inducitur. Quæ item postea, cum Venerem constupraret, à puero Cupidine ac Vulcano vinculis astrictum fuisse dicunt. Qui igitur Deus is esse queat, qui cupiditate flagrat, ac bellis delectatur, adulteriumque perpetrat, ac vinculis constringitur?

De Baccho.

Rursum autem Bacchum inter deos numerant, nocturna festa celebrantem, temulentia magistram, aliorumque uxores abstrahentem, furore & stuantem, fugientem, ac postremò à Titani-

bus

bus obtruncatum. Quod si Bacchus cum interimeretur, sibiipfi opitulari non potuit, verum & furore præceps agebatur, & ebrietati studebat, & profugiebat, quonam pacto Deus esse queat?

Tum autem Herculem inducunt, *De Hercu-*
qui sese vino obruat, atque in furorem *le.*
ruat, suosque filios iugulet, ac deinde
flammis absumptus intereat. Qui au-
tem Deus esse is queat, qui se vino ob-
ruit, ac liberos suos obtruncat, ignisq;
ardore conflagrat? Aut quo tandem
modo alijs auxilio esse poterit, qui sibi
auxilium afferre non potuit?

Præterea Apollinem inducunt, in- *De Apolli-*
vidia laborantem, atque arcum & pha- *ne.*
rettram, ac nonnunquam etiam citha-
ram & tibiam tenentem, hominibus-
que quæstus causa vaticinia edentem.
Egebat igitur. Atqui fieri non potest, ut
Deus egeat & inuideat, & citharædus
sit.

Eodem etiam modo Dianam ipsius *De Diana.*
sororem inducunt, venationi studen-
tem, atque arcum & pharetras haben-
tem, solamq; cum canibus vagantem,
ut ceruum aut aprum intercipiat. Quo-
nam igitur modo dea erit v. natrix mu-
lier, & cum canibus oberrans?

O s.

Postre-

*De Ve-
nere.*

Postremo Venerem etiam deam esse adulteram dicunt. Aliquando enim cum Marte concubuit, aliquando cum Anchise, aliquando cum Adonide. Cuius etiam mortem deplorat, Amasium suum requirens. Quin etiam eam ad inferos descendisse aiunt, ut Adonidem à Proserpina redimeret. Vidistine unquam, ô Rex, dementiâ hac maiorem! deam nimirum inducere, quæ adulteri crimine se obstringat, & ploret ac lamentetur.

*De Ado-
nide.*

Adonidem autem etiam Deum venatorem inducunt, eumque ab apro percussam violenta morte interijisse aiunt, nec in huiusmodi calamitate opem sibi ipsi afferre potuisse. Quoniam itaque pacto hominum curam geret adulter & venator, quique violenta morte interijt?

Hæc omnia ac multa alia eiusmodi, adhuc foediora & sceleratiora, ô Rex, de dijs suis, Græci inducunt, quæ nec dicere, nec memoria ullo modo usurpare fas est. Vnde homines à dijs suis occasionem arripientes, omne sceleris & libidinis atque impietatis genus perpetrarunt, horrendis flagitijs suis terram & aerem contaminantes.

Ægypti

Ægyptij autem, eos stultitia & stoliditate superantes, gravius quam vllæ alia nationes aberrarunt. Neque enim Græcorum deos venerari satis habuerunt: verum insuper bruta animalia, tam terrestria, quam in aquis degentia; tam stirpes, quam plantas, in deorum numero habuerunt, atque omni insanix ac libidinis genere, gravius quam vllæ terræ nationes, sese conspurcarunt. Antiquitus enim Isidem colebant, virum simul ac fratrem Osiridem habentem, qui à fratre suo Tiphone obtruncatus est. Eaque de causa, Isis cum filio suo Oro in Biblum Syriæ fugit. Osiridem quærens, atq; acerbè lamentans, quoad tandem Orus creuisset, ac Tiphonem de medio sustulisset. Ergo nec Isis fratri suo ac viro suppetias ferre potuit, nec Osiris, cum à Tiphone trucidaretur, sibi ipsi auxilio esse potuit, nec deniq; Tiphon fratricida cū ei ab Oro & Iside exitium afferretur, seipsum à morte vindicare. Et tamen cum hi ob huiusmodi calamitates ad hominum notitiam peruenissent, à stultis Ægyptijs dij habiti sunt.

Quin neque his, aut reliquis Gen-
 tium numinibus contenti, bruta etiam

O 6

animan-

*Aduersus
 Ægyptios
 disputat.*

De Iside.

*Ægyptio
 rum imper-
 ras.*

animantia inuexerunt. Nonnulli etenim ipsorum ouem, alij hircum, alij vitulum & suem, alij coruum & accipitrem, alij vulturem & aquilam, alij crocodilum: quidam felem, & canem, & lupum, & simiam, & draconem, & aspidem: alij cepas, & allia, & spinas, cæterasq; res conditas coluerunt. Nec homines miseri nihil omnino virium his omnibus rebus inesse sentiunt. Nam cum deos suos ab alijs hominibus & comedi, & igni cremari, & iugulari, atque corrumpi videant, non tamen proinde eos deos non esse intellexerunt.

Quocirca magno errore, tum Aegyptij, tum Chaldæi, tum Græci lapsi sunt, deos huiusmodi inducentes, atq; ipsorum statuas efficientes, surdaq; & sensus expertia simulacra pro Dijs habentes. Ac demiror, quo pacto, cum deos suos ab artificibus secari & dolari ac truncari, atque temporis longinquitate inueterascere & immutari, atque igne conflari cernerent, hinc eos minime deos esse non animaduertent. Nam qui in suæ salutis negotio nullam vim habent, quonam tandem modo hominum saluti consulent?

At vero Poetæ ipsorum, & Philosophi

ram

nam Chaldaeorum quam Ægyptiorum,
cum versibus suis ac litterarum monu- *Poetarum*
mentis deos suos exornare studuerunt, *impietas*
eorum ignominiam magis detexerunt,
nudamque omnium oculis proposue-
runt. Nam cum hominis corpus,
quamvis alioqui multis partibus con-
sistat, nullum tamen membrorum suo-
rum abiecit, verum firmissimam cum
ipsis omnibus coniunctionem habens,
secum ipsum concordat, qui tandem in
Dei natura tanta pugna & discordia fu-
tura est? Nam si una Deorum natura
esset, Deus Deum insectari, aut obtrun-
care, aut malo aliquo mulctare mini-
mè debebat. Quod si dii à dijs vexati, &
interempti, & spoliati, ac fulmine per-
cussi sunt, non iam una eorum natura
est, sed distinctæ voluntates, atque o-
mnes exitiosa ac pestifera.

Ex quo concludendum est, nemi-
nem eorum Deum esse. Perspicuum
est igitur, O Rex, omnem eorum de-
corum natura disputationem erroris
plenam esse. Quoniam autem pacto, ij
qui apud Græcos sapientiæ atque do-
ctrinæ laus floruerunt, illud minimè
intellegerunt, eos qui leges tulerunt,
fuisse legibus iudicari? Nam si leges
iustæ sunt, iniusti omnino ipsorum dii
sunt.

*Mutua
deorum
intersepu-
gna, eos
deos non
esse osten-
dit.*

Impij sunt sunt, qui contra legum præscripta
qui legibus tuo se se interfecerint, atque in vene-
non con- ficia, & adulteria, & furta, & præpos-
formiter ras libidines prouerint. Sin autem re-
agunt. stè fecerunt, leges certè iniquæ sunt,
 utpote aduersus deos constitutæ. Nunc

autem leges præclaræ ac iustæ sunt, ut
 quæ & virtutes laudent, & vicia prohibeant : deorum autem, quos ipsi co-
 lunt, iniqua sunt opera. Quare iniqui
 etiam ipsorum dij sunt, omnesque im-
 pij ac morte mulctandi, qui eiusmodi
 deos inducunt. Nam si ea, quæ de ipsis
 litterarum monumentis prodita sunt,

Aut men- ficta & fabulosa sunt, nihil aliud sunt,
dacia, aut quam meri sermones. Si autem natura-
impietates, lia, non iam dij sunt, qui hæc fecerunt
aut fabule ac perpeffi sunt. Quod si allegorico ser-
sunt Deo- tu ea dicuntur, fabulæ sunt, ac nihil
rum com- præterea. Demonstratum est itaque, o
menta. Rex, hos omnes cultus, qui multis dijs
 tribuuntur, erroris, atque exitij opera
 esse, (Neque enim deos appellare con-
 uenit, qui videntur, ac non vident : ve-
 rum eum, qui cum ipse cerni nequeat,
 omnia cernit.) Deumque, qui omnia
 condidit colendum esse.

Aduersus Veniamus igitur, o Rex, etiam ad Iu-
Iudaos dæos, ut quidnā ipsi quoq; de Deo sen-
disputat. tiant, videamus. Nam ipsi ab Abraham,
 Isaac,

Haac, & Iacob oriundi, Ægyptum incoluerunt. Hinc autem Deus eos in manu potenti & brachio excelso, per Moſen ipſorum legiſlatorem eduxit, ac per multa prodigia & ſigna ſuam ipſis potentiam declarauit. Verum ipſi quoque perfidos atq; ingratos ſeſe præbentes, Gentium deos ſæpe numero adorant, Prophetasq; ad ſe miſſos ac iuſtos viros morte affecerunt. Ac deinde, poſteaquam ita Dei voluntas tulit, vt filius ſuus in terram veniret, eum contumelia affectum, Pontio Pilato Romanorum Duci tradiderunt. Crucisq; ſupplicio condemnarunt, nulla videlicet ipſius beneficiorum, atque innumera- bilium miraculorum, quæ inter ipſos designarat, habita ratione: ſuoque ſcelere perierunt. Nam nunc quoque ſolum quidem omnipotentem Deum colunt, ſed non ſecundum ſcientiam. Si- quidem Chriſtum filium Dei negant, Gentilibusq; ſimiles ſunt, etiam ſi ad veritatem, à qua procul ſe remouerunt, propius aliquanto accedere videantur. Ac de Iudæis hætenus.

At Chriſtiani à Domino noſtro Ieſu Chriſto, doctrinæ ſuæ originem ducunt. Hic autem Dei aliſſimi filius in Spiritu ſancto creditur. Qui quidē hu- manæ

Iudeorum impietas.

Rom. 10.

Chriſtiano- rum do- ctrina.

*Thomas
in Indiam
profectus
est.*

manæ salutis causa de cœlo descendit, atque ex sancta Virgine genitus est, ac sine semine, & corruptione carnem suscepit, hominibusque apparuit, ut eos à falso multorum deorum cultu reuocaret. Atque admiranda incarnationis suæ dispensatione perfunctus, mortem sponte, atque ingenti quodam consilio per Crucem degustavit. Triduo autem post resurrexit, atq; in cœlos ascendit. Cuius præsentiae gloriam ex scriptura, quæ apud eos Evangelica vocatur, si eam legere in animum induxeris, perspicere licet, ô Rex.

Hic duodecim discipulos habuit, qui post ipsius in cœlum ascensum in orbis terræ provincias exierunt, ipsiusq; augustam amplitudinem promulgarunt: quemadmodum etiam vnus ex ipsis regiones nostras peragrauit, ut veritatis dogmata prædicaret: Vnde etiam nunc ij, qui prædicationis eorum iustitiæ administram operam nauant, Christiani appellantur. Atque hi sunt, qui veritatem supra omnes terræ nationes inuenerunt. Si quidem Deum rerum omnium conditorem atque architectum in Filio

*Verorum
Christia
norum nota.* unigenito & Spiritu sancto agnoscunt: nec præter eum ullū alium Deum veneratur. Habēt autē Domini Iesu Christi

man-

mandata, cordibus suis insculpta, ea-
que custodiunt, mortuorum resurre-
ctionem ac futuri sæculi vitam exspe-
ctantes.

Non adulterij, non fornicationis
crimine se deuinciant: non falsam te-
stimonium dicunt: aliena non concu-
piscunt: patri & matri honorem tri-
bunt: proximos amant: iustum iudi-
cium ferunt: quæ sibi ipsis fieri molantur,
alijs non faciunt: eos, à quibus lædamur,
obsecrant, ut sibi eorum amicitiam
concedant. Inimicos beneficijs affi-
ciunt: laudes & faciles se prebent:
ad omni iniquo concubitu atque ab-
omni impunitate abstinere: viduam
non contemnunt: pupillo incedorem
non inferunt. Qui habet, non habenti
proximè subministrat. Peregrinum si vi-
derint, recto admittunt, eiusque non
secus ac veri & germani fratris aduentu
delectantur. Non enim carnis, sed ani-
mi ratione fratres se vocant. Vitam
suam Christi causa profunderè parati
sunt. Nam ipsius præcepta firmè obser-
uant, sanctè videlicet ac iustè, quemad-
modum Dominus Deus ipsis imperauit, *Ephef. 5.*
vientes: gratias ipsi omni hora in om-
ni cibo & potu, ac reliquis bonis agen-
tes, Verè enim hæc veritatis via est, quæ
quis

quidem eos, qui eam ingrediuntur, ad sempiternum regnum, quod à Christo in futura vita promissum est, tanquam porrecta manu ducit.

Atque ut intelligas, ô Rex, me hac ex cerebro meo minimè fingere, si ad Christianorum Scripturas oculos adiceris, menihil à veritate alienum loqui reperiēs. Quare præclarè filius tuus intellexit, optimoque iure Deo viue cultum adhibere didicit, ut in futuro æuo salutem obtineat. Magna etenim atque admiranda sunt, quæ à Christianis tum dicuntur, tum geruntur. Neque enim hominum, sed Dei, verba proloquuntur. Reliquæ autem nationes errant, ac sibiipsis imposteram faciunt. Siquidem in tenebris ambulantes, ebriorum iustar in seipsos impingunt. Atque hic sit, ô Rex, mea ad te orationis finis, quam quidem veritas in mente mea distauit. Desinant itaque væcordes tui sapientes aduersus Dominum nugari. Nam vobis Deum Creatorem venerari, atque ipsius verbis ab interitu alienis aurem accommodare expedit: ut condemnationem ac supplicium effugientes, vitam interitus expertem hæreditatio possideatis.

REX,

REX,
cernen
fidem

Re

H
m
astru
cerdo
tra, p
lius m
sent.
bar, a
braba
posita
tis ex
cum
effici
signa
sepra
Re
riveh
cum
quod
mulg

REX, VICTOS PHILOSOPHOS
 ternens, irascitur. Nachor à Regis filio ad
 fidem conueritur, ac Baptismum suscipit.

Rex Philosophos cum ignominia ex-
 pellit. Iosaphat multos
 ad fidem addu-
 cit.

CAPVT XXVIII.

HÆc posteaquam à Nachore com-
 memorata sunt, Rex iracundia
 affluabat, Rhetores autem ipsius & sa-
 cerdotes muti stabant, vt qui nihil con-
 tra, præter infirmos quosdam ac nul-
 lius momenti sermunculos afferre pos-
 sent. At verò Regis filius spiritu exulta-
 bat, atque hilari vultu Dominum cele-
 brabat, qui ijs, quorum fiducia in ipso
 posita est, in rebus perplexis & impedi-
 tis exitum dat, qui que etiam per inimi-
 cum & hostem veritatem confirmabat,
 efficiebatque, vt & qui erroris ante-
 signanus erat, recte doctrine patronum
 se præberet.

Rex porrò, quamuis alioqui Nacho-
 rivehementer irasceretur, nullo tamen
 eum malo afficere potuit, propterea
 quod lege coram omnibus ante pro-
 mulgata, ei pro Christianis liberè ver-
 ba fa-

ba facere permisisset. Ceterum ipse per
sæpe sermonibus ipsius oblectans, cum
per signa quædam admonerat, ut illam
pugnandi acrimoniam remitteret, at-
que Rhetorum disputationi manus da-
ret. At ille vehementius inualefcebat,
omnes ipsorum propositiones atque
argumenta refutans, errorisque, qui
tenebantur, fraudem ac fallaciam de-
regens. Cum autem pene ad vesperam
vique disputatio producta fuisset, Rex
concionem solui iussit: tanquam scili-
cet postmodum rursus de hac re agitari
vellet.

Iosaphat autem Regem ita est alle-
cutus. Ut primò iuste omnia geri in-
fuiti, o Rex, ita iustitia quoque faciem
imponere, duorum alterum faciens, nempe
ut vel magistrum meum hac nocte
mecum manere permittas, ut de his re-
bus, de quibus crastina die cum ijs, qui
nos bello laceissent, verba facienda
sunt, una dispiciamus, ac tu item tuos
assumens, arbitrato tuo cum illis ea,
quæ in rem futura videbuntur, medi-
teris: aut tuos mihi hac nocte conce-
dens, meum accipe: Quod si utriusque
apud te sint, meus nimirum in afflictio-
ne & metu, tui autem in lætitia & ani-
mi remissione, æquum mihi iudicium
istud

istud esse non videtur, sed principatus
licentia, & pactorum violatio. Rex ita-
que huius orationis lepore victus, as-
sumptis sapientibus & sacerdotibus
suis, Nachorem filio concessit, hac ni-
mirum spe fretus, fore, ut ea quæ polli-
citus fuerat, præstaret.

Regis itaque filius in palatium suum
proficiscitur, non secus atque Olympi-
cus quidam victor superatis aduersarijs
secum Nachorem habens. Quem cum
remotis arbitris acciuisset, his ad eum
verbis usus est. Neme, qui sis, ignora-
re existimes. Certissimum enim habeo
te diuinissimum Barlaamum haudqua-
quam esse, verum Nachorem Astrolo-
gum. Ac miror, quid vobis in mentem
venerit, ut huiusmodi fabulam fingere-
tis, etque hoc vobis persuaderetis, vos
eas clarissima die oculis meis tenebras
obiecturos esse, ut pro oue lupum acci-
perem. Verum non abs re, prouerbio
fertur, Cor stulti vana cogitare. Atque
hæc quidem cogitatio & consilium ve-
strum rancidum sanè ac prorsus stoli-
dum erat. Opus autem quod ipse egi-
sti, omni prudentia & sagacitate ple-
num est. Ac propterea gaude, ô Na-
cher, & exulta.

Multas enim tibi hoc nomine gra-
tias

tias habeo, quod veritatis patrocinium
 hodierno die suscepisti, nec sceleratis
 verbis, ac versuta simulatione labia tua
 contaminaisti: quin potius ea multis
 sordibus expurgasti, falsorum nimirum
 deorum errore confutato, atque Chri-
 stianorum dogmatum veritate confir-
 mata. Ego verò duplici de causa, vte
 mecum adducerem, operam dedi: al-
 tera, ne te Rex, priuatim tenens, sup-
 plicio afficeret, propterea quod non ea
 es locutus, quæ ipsi grata essent: alte-
 ra, vt hodierno tuo beneficio, gratiam
 tibi rependam. Quoniam autem tan-
 dem pacto istud? Nimirum te admo-
 nens, vt à praua & periculosa hac via
 quam ad hunc vsque diem tenuisti, de-
 flectas, ac rectam & salutarem semitam
 ingrediaris: quam quidem non igno-
 rans, sed sponte malum amplectens, ef-
 fugisti, in iniquitatis barathra & præ-
 cipitia te ipsum impellens. Intellige ita-
 que, ô Nachor, cum prudens & sagax
 sis, ac Christum solum, & vitam apud
 ipsum abstrusam elucari stude, fluxis
 his & caducis contemptis ac pro nihilo
 habitis. Non enim in æternum vi-
 ues: sed cum mortalis sis, iam iamque
 hinc abiturus es, quemadmodum &
 omnes, qui ante te extiterunt. Atque, ô
 remi-

temiferum, si, ubi iustum iudicium, ac iusta operum merces est, gravem peccati sarcinam tecum ferens abeas, nec eam prius abieceris, cum abicere proclive sit.

Nachor itaque ob huiusmodi sermones animo compunctus, his verbis usus est: Rectè dixisti, ô Rex, rectè inquam. Nam ipse quoque verum & ab omni mendacio alienum Deum, per quem omnia facta sunt, novi: atque item futurum iudicium scio, ex multis videlicet Scripturæ sacre verbis id edoctus. Verum improba consuetudo, atque antiqui supplantatoris versutia cordis mei oculos cæcavit, densasque animo meo tenebras offudit. Nunc autem ad verbum tuum abiecto tenebroso velamine, ad vultus Domini lucem accurram, fortassè enim mei miserebitur, pœnitentiæque ianuam mihi improbo ac rebeli seruo aperiet. Quanquam mihi fieri non posse videtur, ut peccatorum meorum, quæ arena graviora sunt, & corum, quæ tum scias, tum ignorans perpetraui, veniam obtineam.

Hac oratione audita, Regis filius statim exurgit, atque animo incalescit, animumque Nachoris ad desperationem pro-

*Nachor
resipiscit:*

*Ioan. 8.**Despera-
tionis re-
medium.**Matt. 20.*

propendentem recuperare atque erigere incipit. Nulla enim, ô Nachor, inquit, nulla de hac re dubitatio animi tuum subeat. Scriptum est enim, posset Deum etiam ex his lapidibus excitare filios Abrahæ. Quod quidem, ut aiebat, Pater Barlaam, quid aliud est, quam quod homines deploratæ improbitatis, atque omni iniquitatis genere contaminati, salutem consequi possint, Christi que filij effici: qui pro sua summa & incredibili humanitate omnibus sese ad meliorem frugem recipientibus cœlestes portas patefecit? Neque enim cuiquam omnino salutis aditum præcluserit. Verum eos, quos scelerum prænitet, misericordî animo suscipit. Ob eamque causam ijs, qui hora prima, & tertia, & sexta, & nona, & undecima ad vineam accesserunt, æqua merces attribuitur, quemadmodum Evangelicis scriptis proditum est. Ac proinde etiam si ad hunc usque diem in peccatis consenueris: tamen si ferventi animo accedas, eadem, quæ ijs, qui ab adolescentia certamen subierunt, præmia consequeris.

Hæc & multa alia cùm diuinissimum iuuenis ad Nachorem in malis inuenerat de pœnitentia locutus fuisset

ip

ipſūque veniam ſpopondiffet, Chri-
ſtumque facilem ac propitium ipſi fo-
repromiſſet, illudque pro certo affir-
maſſet, eum pro ſua bonitate ſemper
peccatoris pœnitentiam ſuſcipere pa-
ratum eſſe, ægram ipſius animam, tan-
quam medicamentis quibuſdam co-
molliens, ipſum prorsus in ſanitatem
aſſeruit.

Statim enim ad eum Nachor dixit:
Tu quidem, ô animo etiam quàm cor-
pore nobilior, qui admirabilibus his
myſterijs præclarè imbutus es, ad ex-
tremum uſque in præclara conſeſſione
velim maneat: nec eam aut ullum tem-
pus, aut ullus modus è tuo pectore e-
uellat. Ego autem hac ipſa hora proſi-
ciſcar, ut ſalutem meam quæram, mihi-
que Deum, quem ad iram prouocaui,
per pœnitentiam propitium ac facilem
reddam. Non enim poſthac, niſi tibi
aliter videatur, Regis faciem conſpi-
ciam. Ingenti autem animi lætitia af-
fectus Regis filius, atque hunc ſermo-
nem libenter excipiens, ipſum com-
plectitur, & exoſculatur: attentis que
ad Deum ſuſis precibus, cum è palatio
emittit.

Egreſſus autem Nachor, animo com-
punctus, in denſiſſimam ſolitudinem

P

cer-

cerui instar profiliit, atque in monachi
cuiusdam, qui sacerdotij dignitate or-
natus erat, speluncam se confert: in qua
ille propter imminentem metum deli-
tescebat. Atque ante ipsum feruentissi-
mo pectore humi sese prouoluit, ipsius-
que pedes, instar videlicet veteris illius
meretricis, lachrymis perfudit, ac di-
uinum baptismum exposcit. Sacerdos
itaque, utpote diuina gratia plenus, in-
gentem animo voluptatem cepit, eum-
que confestim, ut mos ferebat, per dies
haud paucos Christianę fidei rudimen-
tis institutum, diuino baptismate perfo-

Luc. 7.

Marc. ult. cit in nomine Patris, & Filij, & Spiritus
sancti. Mansit autem cum illo Nachor,
perpetua ob ea peccata, quę perpetua-
rat, pœnitundine ductus, Deum quęre-
nedicens, qui neminem perire vult, re-
rum omnium resipiscentiam expedit,
atque eos, qui pœnitentiam agunt, la-
manè ac benignè excipit.

2. Pet. 3.

Ezech. 18.

*Regij ani-
mi anxie-
tas.*

Rex autem, cùm de Nachoris rebus
manè certior factus fuisset, ac spe sua
excidisset, & præterea sapientes suos
ac stolidos oratores nullo negotio su-
peratos fuisse conspexisset, in magnâ
animi anxietate versabatur: eosque
cùm graues prius contumelias ac dedecus
coram ipsis intulisset, ac nonnullos etiam
bub

bubulis nervis atrocem in modum la- *Impostorū*
 cerasset, ipsorumque oculos fuligine il- *iusta pœ-*
 leuisset, à se ablegavit. Ipse autem fal- *na.*
 sorum deorum imbecillitatem damna-
 re incepit: etiam si alioqui nondum ad
 Christi lucem plenè ac perfectè oculos
 conijcere in animum induceret. Ete-
 nim densa caliginis nubes, ipsi vndique
 affusa, cordis ipsius oculos adhuc tene-
 bat. Ceterum non iam Sacerdotes suos
 in honore habebat, nec festa & libami-
 na simulacris suis peragebat: verum *Passiones*
 animo in utramque partem vacillabat: *retinent*
 hinc nimirum deorum suorum imbe- *à verita-*
 cillitatem improbens, illinc autem E- *te.*
 uangelicæ vitæ sinceritatem reformi-
 dans, prauaque consuetudine ita con-
 strictus, ut ab ea vix auelli posset. Siqui-
 dem corporearum voluptatum seruitu-
 ti maiorem in modum addictus erat,
 vitiosisque affectionibus prorsus ope-
 ram dabat, captiui instar ductus, atque
absque vino, ut Isaia verbis utar, ebrius, Isa. 51.
& ab improba consuetudine tanquam fre-
no quodam retractus.

Cum igitur Rex cum duplici cogita-
 tione ad hunc modum luctaretur, nobi-
 lissimus ipsius filius, ac verè Regio ani-
 mo præditus, in suo palatio quietus de-
 gebat, naturæ suæ generositatem, mo-
 destiam,

destiamque & constantiam per opera cunctis declarans. Nam theatra & eorum certamina, & venationum exercitationem & inania omnia iuuenilis ætatis studia, & imposturas quibus stulti animi deliniuntur, & inescantur, nihili omnino ducebat: verum ex Christi mandatis omnino pendebat, ac diuino amore sauciatus, cum expetebat, qui verè expetendus est, totus suauis, ac totus desiderabilis, atque eiusmodi, ut sine vlla saturitate expetatur.

Cant. 5.

In memoriam autem rediens magistri sui Barlaam, atque ipsius vitam sibi ante oculos proponens, ipsius amore animam suam demulceri sentiebat, ac quonam pacto ipsum videret, summo studio curabat. Atque ipsius sermones sine vlla intermissione in corde suo circumferens, erat tanquam arbor secus aquarum decursus plantata, perpetuoque irrigata, ac tempestiuos Domino fructus afferens. Multas enim animas è diaboli laqueis eripuit, Christoque seruatas obtulit. Siquidem multi ad eum sese conferentes, salutaribus sermonibus fruebantur. Ex quibus non pauci, fuga relicto errore, ad salutarem doctrinam accurrebant. Alij autem rebus

Zelus animarum.

bus huius vitæ longum valere iussis. *Iosaphat*
 monasticam palæstram capessabant. *orationi-*
 Ipse autem orationibus & ieiunijs ope- *bus vaca-*
 ram dabat, identidemque hanc vocem *bat & ie-*
 ad Deum mittebat. O Domine mi, & *ieiunijs.*

Domine mi ac Rex, cui ego credidi, ad
 quem ego profugi, atque errore libera-
 tus sum, dignam famulo tuo Barlaamo
 mercedem repende, pro eo quod mihi
 oberranti, te, qui via, vita, & veritas es, *Ioan 14.*
 demonstravit. Ac mihi hoc concede,
 ut rursus illum in corpore angelum, *Hebr. 11.*
 quo mundus dignus non est, conspi-
 ciam, atque cum eo, quod mihi vitæ
 superest, conficiam, ut vitæ ipsius vesti-
 gijs insistens, tibi Deo ac Domino pla-
 ceam.

THEVDAS MAGVS AB IMPIIS

Sacerdotibus accersitus. Regem ad deorum
cultum reuocat, ipsique suadet, ut per
impudicarum mulierum blandi-
tias filium ad se pertra-
here con-
tur.

CAPVT XXIX.

EO autem tempore publicum falso-
 rum deorum festum in vrbē illa erat.
 Regem porro huic festo interesse, ac
 P 3 copia-

copiosissimis victimis illud exornare oportebat. Verum cum sacerdotes ipsum in deorum cultu segnem ac tepidum esse conspicerent, id verebantur, ne ad templum venire negligeret, sicque ipsi muneribus ijs, quæ a Rege accipere consueverant, cæterisque proventibus orbarentur. Surgentes itaque, ad speluncam quandam in vastissima solitudine sitam proficiscuntur, in qua vir quidam magicis artibus deditus, atque falsi idolorum cultus acerrimus, propugnator habitabat, Theudas nomine, quem etiam Rex singulari honore complectebatur, charumque magistrum existimabat, ipse nimirum vaticinijs regnum suum omnium rerum copia florere, atque in dies augeri dicens. Cum igitur sacerdotum cultores ad ipsum venissent, eius opem atque auxilium implorabant: ei que deorum improbationem, in quam Rex inciderat, exponebant: quæque Regis filius fecisset: & quemadmodum Nachor ad ipsum voluntatem atque sententiam concionem habuisset. Ac nisi tu ipse venias, inque nobis opem afferas, spes omnis extincta est, omnisque deorum cultus ac veneratio periit. Nam tu unicum nobis calamitatis solacium

latium relictus es: atque in te vno spes omnes nostras positas habemus.

Theudas itaque cum Satanico eo exercitu, quem secum habebat, in expeditionem pergit, atque aduersus veritatem arma comparat: accitis nimium multis prauis spiritibus, quos ad res improbas promprè ac libenter auxiliarem manum afferre morat, & quos ipse semper ministros adhibuerat. his comitatus ad Regem accedit.

Vt autem ipse aduentus Regi nunciatus est, atque ipse palmarum virgam manu tenens, ouinaque pelle indutus ingressus est, Rex è throno suo exiit, ipseque obuiam prodijt, cumque osculatus est. Cumque cathedram afferri iussisset, ipsum prope se collocauit. Posteaque Theudas his ad Regem verbis utitur: Rex in æternum viue, maximorum deorum fauore ac beneuolentia septus. Ad me enim allatum est, te ingens certamen aduersus Galilæos inijsse, ac luculentissimam palmam retulisse. Eoque nomine huc veni, vt ad edendam grati animi significationem, festum vnà celebremus, atque eleganti forma præditos adolescentes ac formosas puellas dijs immortalibus immole-

P 4

mus,

*Theudas
Magnus ad
Regem se
confert.*

*Honor Re-
ligioni ex-
hibitus.*

*Theuda
ad Regem
impudens
oratio.*

344 *BARLAAM ET IOSAPHAT*
mus, taurosque centum, ac plurima alia animalia ipsis offeramus: quo eos quoque in posterum inuictos adiutores habeamus, qui nobis vniuersum vitæ curriculum planum & æquabile reddant.

Ad hæc Rex: Minimè verò, inquit, o Senex, vicinus, minimè, inquam, vicinus verum nullo potius negotio victi sumus. Nam qui à nobis stabant, repente aduersum nos extiterunt, ac velut furore & insania laborantem atque imbecillam nostram aciem nacti, prorsus eam fregerunt ac prostrauerunt. Nunc autem, si qua tibi facultas & vis suppetit, qua tu humi iacenti religioni nostræ opitulari, eamque rursum excitare queas, velim exponas.

Theudas autem Regi ad hunc modum respondit: Galilæorum contentiones atque inanes sermones, o Rex, minimè pertimesce. Quæ enim sunt ea, quæ ab ipsis afferuntur, quantum quidem ad viros ratione ac prudentia præditos attinet? Meo quidem iudicio facilius deiicientur, quàm folium à vento excussum. Neque enim vel conspectum meum sustinebunt, tantum abest vt sermones conserant,
arque

atque ad mecum disputandum pedem
conferant. Cæterum ut & propositum
illud cerramen, & quicquid aliud in
animo habuerimus, recto cursu fera-
tur, resque nobis ex animi sententia
succedant, fac publicum hoc festum ex-
ornes, deorumque beneuolentiam, tã-
quam firmissima quædam arma indu-
as: ac tum fausta omnia habiturus es.

Hæc cum ille iactasset, qui, ut cum
Dauid eloquar, in malitia potenserat, at-
que iniquitatem tota die meditabatur,
turbidamque, ut Esaiæ verbis utar, sub-
uersionem amico suo propinabat, improbo-
rum spirituum, quos ipse comites ha-
bebat, ope atque adiumento perfecit,
ut Rex cogitationes eas, quæ ipsum sa-
lutis submouebant, prorsus è memoria
eijceret, iisdemque, quibus solebat,
studijs sedulo hæreret. Ac proinde cum
Regiæ litteræ quaquaversum com-
meassent, quibus omnes ad execran-
dum deorum festum conuenire iube-
bantur, cernere erat ingentem homi-
num multitudinem confluentem, atque
oues & boues, variaque animalia se-
cum adducentem.

Cum igitur omnes coiissent, surgens
Rex, vnâ cum impostore Theuda, ad
templum profectus est, ut tauros ac

P 5 per-

Psal. 51.

Memoria

lapsus est

Author.

Hic enim

locus non

est apud

Esaiam, sed

in cap. 2.

Habacuc.

permulta animantia immolarent. Sicque nefarium & execratione dignum festum celebrabant: adeo ut & brutorum animantium mugitibus tota urbs personaret, & victimarum nidore ipse quoque aer inficeretur. His ad hunc modum confectis, cum improbi spiritus de Theudæ victoria maiorem in modum gloriarentur, sacerdotesque gratias ipsi habuissent, Rex rursus ad palatium se recepit, aitque ad Theudam: En quem admodum iussisti, nihil omnino studij à me prætermisum est, quod quidem ad festi splendorem, & sacrificiorum magnificentiam pertineret. Iam itaque tempus est, ut quæ mihi promissisti expleas, filiumque meum, qui à religione nostra desciuit, & Christianorum errore vindices, ac cum benignis dijs in gratiam reducas. Nam ego cum artem omnem adhibuerim, atque omnem lapidem mouerim, nullam tamen morbi medicinam reperi, sed ipsius mentem omnibus rebus superiorem esse perspexi. Nam si blandè ac leniter cum eo agere institui, ne sic quidem cum mihi ullo modo animum adijcere comperi. Rursus si seuerè atque acerbè eum accepi, in perniciam potius inde ipsum attolli conspexi. Quamobrem calamitatem

cam.

eam, quæ mihi accidit, sapientiæ tuæ committo. Ac siquidem ea, ope tua & auxilio liberatus, filium meum mecum rursus deos meos colentem, atque voluptariæ huius vitæ cupiditatibus, ac regni voluptatibus fruentem video, auream tibi statuam erigam, efficiamque, ut posthac in sempiternum idem tibi, qui dijs, honor à cunctis tribuatur.

Theudas igitur attentam aurem diabolo subiiciens, atque ab illo improbum ac pestiferum consilium edoctus, ipsiq; linguæ atq; oris operam nauans, ad Regem ait: Si filium tuum in potestatem tuam redigere, ipsiusque impugando perniciem inanem reddere cupis, ars à me extogitata est, cui oblitari nullo modo poterit, verum durus ipsius animus facilius emollietur, quàm cera ingenti rogo admota. Rex itaque vanum hominem inani tumore inflatū videns, ad voluptatem statim animiq; lætitiā sese conuertit, sperans videlicet petulantem illam & audacem linguam animū diuinitus edoctū ac philosophic plenū superaturam esse. Cumque, quænam illa ars esset, ex eo sciscitaretur, tum Theudas, tanquàm nouacula acuta dolum cōtexit, callidæq; phar-maca comparat. Atq; improbam tech-

*Ars corrū-
pendi bonos
mores.*

Psalm. 67.

P. 6 nam.

nam, diabolique consilium, quæso, perspice. Omnibus, inquit ô Rex, qui filio astant, atque inseruiunt, ab eo procul disiunctis, pulchra & perquam elegantiforma præditas mulieres, atque ad pelliciendos animos adornatas, cum

Conspetus mulierum eneruat animum. eo perpetuò versari, ipsique ministrare, vitæque consuetudinem & contubernium cum eo habere iube. Ego autem vno ex ijs spiritibus, quos ad res huiusmodi comparavi, ad cum postea sub-

misso, acriorem voluptatis ignem excitabo. Ac simulatque vel cum vna sola huiusmodi muliercula rem habuerit, nisi tibi omnia ex animi sententia fluant, erit iam cur me contemnas, atque ut nullius usus hominem, nō honoribus, sed maximis supplicijs afficiendum ducas. Nihil enim masculorum animos perinde allicere ac demulcere solet, ut sceminarum conspectus. Atque ut ser-

monibus meis fidem adhibeas,
historiam hanc velim
audias.

THEV

THEVDAS VNIVS TABVLAE
narratione, Regem in suam opinionem
trahit: Itaque pulcherrimas mulieres ad
filium mittit: Iosaphat tamen ora-
tionis ope huiusmodi tenta-
tionem superat.

CAPVT XXX.

REx quidam, cum mascula prole ca-
teret, vehementer animo angeba-
tur, eamque calamitatem haud par-
uam existimabat. Hoc igitur cum sta-
tu esset, filium in lucem edidit: eoque
nomine summa voluptate perfusus est.
Dixerunt autem ad eum eruditi quidā
medici, fore, ut si puer intra duodecim
annos, Solem aut ignem videret, lumi-
ne prorsus orbaretur, id enim ex oculo-
rum ipsius situ designari. Quæ cum pa-
ter audisset, cubiculum quoddam ob-
scurum ex rupe quadam condidisse, fi-
liumque illic vna cum nutricibus in-
clusisse fertur, nec ante duodecim an-
nos exactos vllum omnino ipsi lucis
splendorem ostendisse. Confecto au-
tem huiusmodi temporis curriculo, fi-
lium, qui nihil omnino rerum munda-
narum ad hunc usque diem perspexe-
rat, ex hoc cubiculo educit. Ac tum ipsi

omnia, iuxta suum quodque genus, exhiberi ac demonstrari iubet, viros ammirum in vno loco, in alio foeminas, aliunde aurum, alia ex parte argentum, vniiones, & lapides exquisiti pretij, vestes luculentas & elegantes, currus insigni pulchritudine, simul cum regijs equis aureo freno instructis, cum aula is purpureis ac scissoribus armatis, bo-um item armenta, & pecudum greges: atque, vt summatim dicam, omnia certo ordine puero demonstrabat. Percuntante autem eo quonam singulae res nomine appellarentur. Regis satellites ac stipatores vniuscuiusq; nomen exponebant. Cum autem mulierum nomen scire cuperet, tum Regis armiger lepidè ac festiuè daemones eas appellari dixit, à quibus hominum mentes in errorem traherentur. Pueri autem pectus earum amore atque cupiditate vehementius, quàm ullius alius rei desiderio, illectus ac delinitus est. Cum igitur omnibus rebus peragratis ad Regem eum adduxissent, ac Rex ex ipso quidnam ex omnibus rebus, quas vidisset ipsi magis arrideret, quæ fuisset. Quid, inquit, aliud quàm Daemones illi, qui homines in fraudem inducunt? Neque enim ullius rei, ex his omnibus, quas

*Mulieres
daemones
erroris.*

hodierno die vidi, perinde atque eorum amore animus meus incensus est.

Atque hunc pueri sermonem Rex ille *Tyrannica res amor mulierū.* admiratus est, quamque violenta, ac tyrannica res foeminarum amor esset, hinc indicavit. Quocirca tu quoque non vlla alia ratione, quam ista, te filium tuum in potestatem redacturum putes.

Rex hoc consilium excipit, atque confestim ad eum delectæ puellæ præstanti atque egredia forma inducuntur. Quas etiam cum ipse eleganti ornatu illustrasset, atque omnino ad pelliciendum iuuenis animum instruxisset, omnes ipsius famulos & ministros à palatio eiecit, easque in eorum locum substituit: Hæ itaque ipsi vndique hærebant, eumque complectebantur, atque ad nefarium concubitus extimulabant, per omnes videlicet gestus ac sermones ipsum ad voluptatem prouocantes. Neminem alium habebat quem conspiceret, cum quo colloqueretur, aut cerneret. Ipsæ enim omnia ipse erant. Atque hæc quidem Rex faciebat.

Forte certamen.

Theudas autē rursū ad pestiferā suā speluncā profectus, libros, quæ res huiusmodi efficere poterant, in manū sumit:

euoca-

*Spiritus
fornicatio-
nis.*

euocatumque vnum ex improbis spiritibus ad Christi militem bellolacessendum emittit, nesciens scilicet miser ille, quantum sui risum excitaturus, quantamque simul cum vniuersa sua diabolica cohorte infamiae notam subiturus esset. Improbus autem spiritus alijs insuper nequioribus spiritibus assumptis, ad generosi adolescentis cubiculum se confert, in eumque impetum facit, vehementissimam carnis formicem succendens. Ac diabolus quidem internas ipsi flammis admovebat: puellae autem, ut corporis pulchritudine insignes, sic animo deformes, improbam materiam externae suppeditabant.

*Quod re-
mediū qua-
rat Iosa-
phat ad-
uersus pe-
stiferum
amorem.*

At verò pura illa anima postiferi spiritus impetum agnoscens, ac praeposteri cogitationum bellum, quod magno ac vehementi aduersum se impetu veniebat, conspiciens, perturbabatur, tantoque maloliberari, purumque sese Christo exhibere cupiebat, nec sanctam illam stolam, qua eū baptismi gratia induerat, libidinis ceno contaminare. Confestim itaque amoriamorem, hoc est impudico, diuinum opponit: sibi que pulchritudinem illam ac gloriam omni sermone praestantior, quam purae animae in Christi sponsi nuptijs, ex quibus illi

illi, qui nuptialem tunicam conspurca-
rint, eijciētur, vinctisq; manibus & pe-
dibus in exteriores tenebras protru-
dentur, habituræ sunt, in memoriam
reuocat. Hæc cum animo suo confide-
rans, & lachrymas profundens, pectus
verberabat, improbas illas cogitatio-
nes, non secus ac fucos quosdam in fu-
gam vertens. Deinde surgens, ac manus
attollens, calentibus lachrymis ac ge-
mitibus Dei opem atq; auxilium im-
plorabat, ijsq; verbis utebatur. Omni-
potens Domine, qui solus viribus pol-
les, atq; ad misericordiam procliuus es,
Domine, inquam, spes desperatorum,
& eorum qui auxilio carent, mei quæ-
so, inutilis tui serui, nunc recordare, fa-
ciliq; ac propitio oculo me intuerere, ani-
mamq; meam à diabolica fraude eripe, ac
de manu canis vnicam meam: nec me in
hostium meorum manus incidere per-
mittas. Non supergaudeant mihi, qui ode-
runt me iniquè: nec me in iniquitatibus
corrumpi sinas, corpusq; meum, quod
tibi castum exhibere promisi, probro &
contumelia afficere. Te enim concupi-
sco, te que adoro, Patrem & Filium &
Spiritus sanctum in sæcula.

Cumque, Amen, subiunxisset, divi-
nam consolationem cælitus ipse sibi
adue-

Matt. 22.

Pulchri-

tudinem

anima cõ-

siderat.

Pectus tun-

dit.

Flet.

Orat Iosa-

phat aduer-

sus ingruẽ-

tem carnis

tentatio-

nem.

Psal. 22.

Psal. 34.

Psal. 22.

Psal. 34.

Psal. 22.

Psal. 34.

Psal. 22.

Psal. 34.

Psal. 22.

Psal. 34.

Psal. 22.

Psal. 34.

Psal. 22.

Psal. 34.

Psal. 22.

Psal. 34.

Psal. 22.

Psal. 34.

Psal. 22.

Psal. 34.

Psal. 22.

Psal. 34.

Psal. 22.

Psal. 34.

Psal. 22.

Psal. 34.

Psal. 22.

Psal. 34.

Psal. 22.

Psal. 34.

Psal. 22.

Psal. 34.

*Efficacia
castitatis
remedia.*

*Securitas
incantos
decipit.*

aduenire sensit: atque improba cogitationes sese subdixerunt. Ipse autem ad maturinum usque tempus in precibus perstitit: intellectisq; versipellis hostis technis atq; artibus, corpus suum, tum cibi penuria, tum siti, alijsq; afflictionum generibus premere coepit, in orationibus erecto corpore pernoctans, sibi que ipsi pacta ea, quæ cum Deo, ini erat, in memoriam reducens, atq; tum eorum, qui iustitiam coluerint, futurum splendorem animo & cogitatione informans, tum denunciata in improbis gehennâ apertè sibi ob oculos proponens. Quod scilicet ea de causafaciebat, ne hostis intertem actolutam ipsius animam nactus, prauas cogitationes ipsi nullo negotio infereret, animique ipsius puritatem turbaret & inficeret. Cum igitur hostis omnino mēte concideret, seque strenuum iuuenem deiecturum prorsus diffideret, ad aliam callidiorem fraudem sese cōfert: (vt qui semper malus sit, nec vnquam aliquid moliri, atque incommodum aliquod & detrimentum afferre intermittere) in id omni studio incumbens, vt quæ sibi à Theuda mandata fuerant, exequatur. Itaq; rursus huiusmodi pharmaca comparat.

Ad

Ad iuuenem enim ex puellis illis vna omnium formosissima ingreditur: quæ etiam Regis cuiusdam filia erat, captiuaque à patria sua abducta, Regi Abenner, præstantissimi cuiusdam muneris instar, oblata fuerat: quam Pater, vt eximia pulchritudine præditam, ad labefactandum ac deiiciendum filij animum miserat. Hanc impostor ille subit, ipsique eiusmodi sermones suggerit, qui animi ipsius prudentiam ac sapientiam perspicuè declararent. Siquidem diabolus omnes ad vitium accommodatas artes facile ac promptè exercet. Posteaque Regis filium à dextris adortus, puellæ amorem ipsi inserit, ob ipsius videlicet prudentiam & grauitatem, atque etiam ob eam causam, quod cum ea nobilitate esset, atque è regia stirpe prodijset, patria tamen simul ac gloria orbata esset. Ad hæc huiusmodi quoque cogitationes ipsi subserit, vt eam ab insano idolorum cultu liberaret, Christianamque efficeret.

Hæc autem omnia versuti draconis technæ erant. Nam cum Regis filius animo ita comparatus & constitutus esset, vt nullam obscenam cogitationem, aut libidinosum amorem ad puellam

*Damon
specie boni
multos de-
cipit.*

vacat

*Nazianz.**Hic spiri-
tum, illa
carnem
meditatur.*

vacillantem in se ipso perspiceret, re-
rum ipsius duntaxat calamitate, ani-
mæque exitio se commoueri sentiret,
rem hanc, diabolicum commentum esse
se minime animaduvertebat. Siquidem
re vera caligo ille est, ac lucem assimi-
lat. Vt enim Regis filius puellam allo-
qui diuinæq; cognitionis oracula
exponere cœpit, Agnosce, inquit, in-
quiesco. Mulier, Deum in omne æuum viu-
tem, nec te idolorum errore detineri
sine, verum Dominum rerum omnium
effectorem intellige: ac beata eris, im-
mortali ipso adiuncta: multa, in-
quam, eiusmodi cum ipse dixisset, sta-
tim improbus spiritus mulieri in men-
tem immittit, vt fraudis laqueos expli-
caret, ac Deo charam illam animam id
libidinis foueam præcipientem traheret,
quemadmodum videlicet olim gentis
humani authorem Eux opera è paradiso
ac Deo miserè exterminauit, eumque
beata atq; immortalis vitæ loco morti
addixit.

Posteaquam igitur puella verba illa
omni sapientia referta audiuit, pro sua
stultitia ea non intellexit, verum huius-
modi responsum edidit, quale ab ea edi-
consentaneum erat, quæ diaboli lingua
atque os erat. Aitque: Si salutis mea,

o Do-

o Domine, cura tangeris, ac me Deo tuo conciliare, abiectæque animæ meæ salutem afferre studes, factu quoque vni meæ petitioni annuas: ac statim patrijs omnibus dijs meis repudiatis, Deo tuo me adiungam, ipsumque ad extremum vsque spiritum colam. Ita tu salutis meæ, atque ad Deum conuersionis, mercedem referes.

Cum autem ille, quænam hæc petitiō esset, quæ fuisset, tum illa, & habitu, & aspectu, & sermone, ac deniq; omni ex parte sese ad alliciendum ipsius animi comparans, Matrimonio, inquit, mecum coniungere: atq; ego imperijs tuis lubens obsequar.

At ille. In cassum, inquit, o mulier, duram huiusmodi petitionem mihi proposuisti. Nam quanquam ingenti salutis tuæ cura teneor, teque ex mortis & exitij voragine extrahere cupio: mihi tamen corpus meum per fœdum concubitum inquinare nimis graue est, imò prorsus impossibile.

Illam verò planam ipsi viam ad scelus sternens, Ecquid, inquit, huiusmodi *Spurcities* sermone vteris, qui omni sapientiæ genere polles? Ecquid, inquam, hanc rem *est post voranubere.* spurcitiem ac fœdum concubitum appellasti? Neque enim ipsa quoq; Christiano-

stianorum liberorum ignara, atque cer-
 pers sum : verum & multos in patria
 mea libros perlegi, & sæpe cum Chri-
 stianis sermones contuli. Quid igitur?
 Nonne in quodam librorum vestro-
 rum scriptum est, *Honorabile connubium*
& thorus immaculatus? Ac rursum: *Ma-*
lius est nubere quàm vtri? Ac rursum: *Quid*
Matt 16. Deus coniunxit, homo non separet? Non-
 ne omnes veteres iusti, tam Patriarchæ,
 quam Propheta legitimo matrimonio
 copulatos fuisse Scripturæ vestræ do-
 cent? Nonne Petrus ille, quem Apostolus
 principem fuisse prædicatis, uxorem
 habuisse scribitur? Quid igitur te adde-
 xit, ut rem huiusmodi spurciæ appella-
 ris? Magnopere sanè mihi à dogma-
 tū vestrorū veritate aberrare videris.
 Cui ille respondit. Ita profecto mi-
 lier, hæc se habent, quemadmodum
 abs te dictum est. Licet enim quibusli-
 bet matrimonio copulari, exceptis ta-
 men ijs, qui virginitatem Christo semel
 promiserint. Ego enim ab eo die, quo per
 diuini baptismi lauacrum à iuuentutis
 & ignorantia meæ peccatis purgatus
 sum, purum me ipsum Christo exhibe-
 re pollicitus sum. Quonam igitur mo-
 do pacta ea, quæ cum Deo sanxi, dis-
 soluere atque infringere audebo?

Heb. 13.

1. Cor. 7.

Matt 16.

Luc. 4.

Huc huc,
 oculos ad
 mouete,
 qui Deo di-
 catas vir-
 gines, &
 foeminas
 virginita-
 tem profes-
 sas: Mona-
 chos item
 sub nuptia-
 rum præ-
 textu ad
 incestum
 sollicitatis

Rur

Rursum autem ad eum mulier his
 verbis vsa est : Sit sanè de hac re, vt ipse
 vis. At exiguam alteram, ac nullius
 momenti cupiditatem meam exple, si-
 quidem animæ meæ salutem afferre
 tibi cordi est. Hac duntaxat nocte me-
 cum rem habe, atque effice, vt & ego
 tua pulchritudine fruatur, ac tu rursus
 formæ meæ elegantia explearis. Quod
 si feceris, hoc tibi polliceor, me simu-
 latque dies illuxerit, Christianam reli-
 gionem suscepturam, atque omnem
 deorum meorum cultum fuga relictu-
 ram esse. Atque ob huiusmodi consi-
 lium, non modo veniam, sed etiam be-
 neficia, salutis meæ causa, à Deo tuo
 consequeris. *Gaudium enim* inquit Scri-
 ptura tua, *est in cælo super vno peccatore*
poenitentiam agente. Nam si ob scelerati
 hominis resipiscentiam lætitia in cælo
 excitatur, quid afferri potest, quin hu-
 ius resipiscentiæ authori magnum præ-
 mium debeat?

Luc. 19.

Ita certe res se habet : nec est quod
 dubites. Quid? An non Apostoli quoq;
 religionis vestræ duces, complura cer-
 to consilio faciebant, diuinum præce-
 ptum maioris præcepti causa interdum
 violantes? An non Paulus Timotheū,
 præstantioris consilij causa, circum-
 cidisse

Act. 16.

*Semel pec-
canti quis
vires re-
surgendi
dabit!*

cidisse dicitur: Atqui circumciso apud
Christianos in crimine censetur. Nec
tamen ille hoc facere dubitavit. Atque
alia eiusmodi permulta in Scripturis
tuis reperiēs. Quocirca si serio animæ
meæ salutem afferre cupis, exigam
hanc meam cupiditatem exple: & ego
quanquam alioqui perfecto matrimo-
nij nexu tecum copulari cupiens, te-
men quoniam id tibi minimè gratum
est, non iam tibi vim afferam, verum
quicquid animo tuo infederit, posthac
faciam. Tu igitur ne me quoque pro-
sus abijcias, & execreris, verum in hac
vna re mihi obsequens, salutem mihi
affer, atque à superstitioso errore melli-
bera: tu autem deinceps per omnem vi-
tæ cursum, quæ tibi visa fuerint, facies
licebit.

His verbis utens (nam & habebat,
qui ipsi suggereret, cui etiam aures illæ
admonebat: atque Scripturarum peti-
tus est ille vitij artifex diabolus) his in-
quam, verbis utens, eum que de omni-
bus, ac retia & laqueos ipsi, tum à dex-
tris, tum à sinistris, vndique necenti,
animi ipsius turrim labefactare, instita-
tiq; ipsius nervos debilitare, ac volun-
tatem & sententiam emollire incipie-
bat. Vitij autem sator, ac proborum vi-
torum

rorum hostis, labantem ipsius animum
conspiciens, ac summa inde lætitia per-
fusus, statim pestiferos spiritus, qui vna
cum illo aderant, appellat: Cernite, in-
quiens, quonam pacto puella ista ea
perficere contendat, quæ à nobis perfici-
cinequiuerunt. Agite igitur, acriter
nunc in eum impetum faciamus. Neq;
enim ad explendam eius, à quo missi
sumus, voluntatem aliud æque oppor-
tunum tempus nanciscemur. Hæc cum
versipellis ille ad socios dixisset, in
Christi militem insiliunt: omnes animi
ipsius vires perturbantes, atque acerrim-
um puellæ amorem ipsius pectori in-
serentes, vehementissimumque libidi-
nis ignem in ipso inflammantes.

Ille autem cum seipsum vehemen-
ter vri, captiuumque ad peccatum trahi
perspiceret, atque cogitationes suas,
puellæ salutem conversionemque ad
Deum ipsi proponentes, flagitium tan-
quam hamum quendam esca occulta-
re, hostisq; instinctu sibi negotium fa-
cessere, perinde videlicet ac scelus mi-
nimè esset, seruandæ animæ causa,
cum muliere semel rem habere, in hu-
iusmodi animi anxietate consilijque
penturia alto pectore ingemiscens, se-
ipsum statim ad orationem confert, at-

*Caro &
demon cō-
currunt.*

*Sub specie
virtutis
latet vi-
tium.*

Q que

Oratio tē
rationes
frangit.
Psal 30.
Psal 24.

que vberes lachrymarum riuos ex oculis profundens, ad eum, qui salutem ipsi qui in ipso confidunt, afferre potest, clamabat. *In te Domine speravi non confundar in aeternum: neque irideant me inimici mei, dextera tua harentem*: verum hac hora pro tua voluntate mihi asta, vias meas dirigens, vt sanctum tuum & gloriosum ac formidandum nomen in me famulo tuo illustretur, quoniam benedictus es in saecula, Amen.

Visio Iosaphat.

Cum autem per aliquot horas cum lachrymis preces fudisset, genua quoque saepe flexisset, in terram se prostratus paulumque obdormiscens seipsum a quibusdam horrendis viris arripi videret: gionibusque quibusdam, quas nunquam viderat, peragratis, in amplissimum campum perduci, pulchris floribus, atque ingenti suauitate praeditum, vbi & plantae omnis generis cernebat inusitatis quibusdam & admirandis fructibus, tum visu iucundissimis, tum perceptu suauissimis redundantes. Arborum porro folia ex tenuissima quadam aura dulcedinem edebant: ac dum impellerentur, inexplabilem odoris fragrantiam emittebant. Quin etiam sedes illic sitae erant auro atque ingentis pretij lapidibus stratae, luculentum sane splendorem afferentes.

rentes: lectiq; item illustres, miris quibusdam stragulis, atq; elegātia, omnem *Paradyse* orationis facultatem superante coor- *descriptio.* nati. Adhæc aquæ profluiebant, perquā limpida, oculosque ipsos oblectantes. Tū autē per ingentem atq; admirandū hunc campum horrendi illi viri cum in urbem quādam introduxerunt, inenarrabili splendore rutilantem, ex pellucido, quidē auro muros, ex lapidibus aut, nemine vnquam visis, pinnas ac propugnacula extructa habentem. Et quis *Vrbs Ierusalem bea-* tandem est, qui vrbis illius pulchritudinem ac splendorem sermone consequi *ta.* possit? Lux porrò supernè radijs identidem micans, omnes ipsius vicos implebat, atque alati quidam exercitus, lucidi omnes in ea morabantur, eiusmodi tantum edētes, quem nunquam mortalis auris audiuit. Vocemq; dicentem radijs. Hæc eorum, qui iustitiam coluerant, est requies. Hoc eorum, qui Domino suæ vitæ rationes probarint, oblectamentum. Hunc autem ex illo locoeductum terribiles illi viri retrorsum ducere velle dicebant. At ipse iucunditate illa, lætitiaq; animi omnino raptus, Neme quæso, inquebat, neme, inquam, hac lætitia, quæ nullis verbis exprimi potest, priuatē: verum

Q 2 hoc

*Abnega
temetipsū.*

hoc mihi concedite, vt in vno am-
fima huiusce ciuitatis angulo dega-
Illi autem ad hunc modum respon-
bant, fieri nunc minimè potest, vt
sis. Hoc autem multis laboribus ac
doloribus tandem consequeris, si qui-
tibi ipsi vim intuleris.

*Gehenna
descriptio.*

Hoc sermone habito, ac maximè
lo campo rursus peragrato, cum in-
nebrofa loca, omnisque mœoris ple-
na, atq; cum eo splendore, quem pri-
conspexerat, ac lætitia illa, è diametro
pugnantia, duxerunt. Etenim obfcur-
prorsus ac tenebrofa caligo erat, atque
afflictione ac tumultu totus ille locus
redundabat. Illic ignis fornax accen-
debatur, & carnificum vermium genus
serpebat, vtricesque virtutes femi-
imminebant. Ac nonnulli miserum in
modum igni conflagrabant: vnde
huiusmodi audiebatur: Hic scelerato-
rum locus est: hic eorum cruciatus qui
fœdis flagitijs seipfos contaminant.
Post autem ab his, qui cum illuc intro-
duxerant, ex eo loco eductus est. Sta-
timque ad sese rediens, toto corpore
contremiscebat, lachrymarumque flumi-
num instar ex ipsius oculis fluebant:
atque omnis impudicæ illius puellæ
liquarumq; aliarum pulchritudo, quo-
uis

no am
lo degm
respon
test, vt
ibus ac
s, si quid
maxim
eum
ceroris
quem pri
e diam
im ob
erat. ac
s ille loc
max acc
ium gen
res fou
niferu
: ruque
scelero
ciatus
minant
lucino
s est. Sta
o corpore
que ami
fluebant
puellere
udo, pro
uis

his cœno & sanie fœtidior ipsi visa est:
memoriaque, ea quæ viderat, recolens,
tum bonorum illorum cupiditate, tum
dolorum illorum metu correptus, in
lecto iacebat, sic affectus, vt nulla ipsi
exurgendi potestas esset.

Vt autem de aduersa filij valetudine
ad Regem illatum est, statim ad eum
profectus, quidnam ipsi accidisset, per-
contabatur. Ille autem quidnam vidisset,
exponit, aitque: *Cur pedibus meis la-
queum parasti, & incuruasti animam
meam? Nisi enim Dominus adiuuisset me,
paulo minus habitasset in inferno anima
mea. Verum quam bonus Israel Deus his,
qui recto sunt corde: qui etiam eripuit hu-
militatem meam de medio catulorum leo-
num: dormiui conturbatus. Sed visitauit
me Deus Saluator meus, mihi que
quantis ij, qui eum ad iracundiam pro-
locant, bonis sese priuent, quantisque
tursus tormentis obnoxius se reddat,
demonstrauit.*

Psal. 56.

Psal. 39.

Psal. 72.

Psal. 56.

At nunc, ô pater, quoniam tu aures
tuas occlusisti, ne vocem meam bona
atque vtilia tibi occinentem audires,
ne me saltem quo minus rectam viam
capebam, impedias. Hoc enim cupio,
hoc expeto, vt omnibus rebus libera-
tus, ad ea loca contendam, in quibus

Q 3

Barlaam

Barlaam Christi famulus habitat, et cum eo, quod mihi reliquum est vite, conficiam. Quod si me per vim retinere in animum induxeris, quam primum me moerore accedio extinctum videbis. Ita fiet, ut nec tu pater iam appelleris, nec me filium habiturus sis.

*IOSAPHAT CRVCIS SIGNO
demonos fugat, atq; acerrimè cum Theuda
disputans, eum, idolorumq; cul-
tum insecatur. Deumq; lau-
dibus afficit.*

CAPVT XXXI.

Rursum igitur ingens Regem moer-
sticia inuasit: rursus omnem vite
sue spem despondere coepit: atque
acerba secum animo agitans, in pa-
trium suum abiit. At vero improbi
spiritus, qui aduersus diuinum iuue-
nem à Theuda missi fuerant ad eum
pudore suffusi redeunt, atq; quamvis
alioqui mendacio gaudeant, acceptam
tamen cladē confitentur. Quippe per-
spicua cladis signa in scelerato suo vul-
tu gerebant. Ille autem, usque adeo,
inquit, imbecilles ac miseri estis,
ut adolescētem vnum vincere minimè
potueris.

potueritis : Tunc improbi spiritus virtute diuina excruciat, veritatem inuicti in lucem protulerunt, his verbis videntes: Christi potentia, ac passionis ipsius signo, quod Crucem appellant, ne tantillum quidem oblectari possumus. Nam cum ea effingitur, statim quotquot acris principes ac mundi rectores tenebrarum sumes, quam celerrime fugimus, ac prius etiam quam ea plene ac perfecte expressa sit, propulsamur. Quamobrem nos quidem in hunc iuuenem imperu facto, grauitate eum perturbauimus: verum ille cum Christi opem implorasset, ac Crucis signo seipsum muniuisset, nos irate animo propulit, atque firmissimum sibi praesidium comparauit. Ac proinde nulla interposita mora instrumentum illud arripimus, cuius opera etiam princeps noster primum hominem aggressus est, eumque potestati suae subiecit. Et quidem profecto nos quoque vanam adolescentis spem pro nihilo ducebamus: verum ad auxilium rursus accitus Christus, coelestis irae igni nos exustos in fugam vertit. Quare stat sententia, non ultra ad eum accedere. Ad hunc scilicet modum improbi spiritus Theudæ, ea quæ contigerant, perspicue declararunt.

*Crucis signum
demonibus
terrori est.
Ephef. 6.*

Q 4

Rex

Rex autem omni ex parte animo hærens, consilioque destitutus, Theudas rursus accersit, ad eumque ait: Omnibus ijs, quæ docuisti, vir sapientissime, perfectis & absolutis, nihil tamen utilitatis consecuti sumus. Nunc igitur, si quod tibi aliud consilium superest, illud experiamur. Fortasse enim aliquam depellendi mali rationem nanciscemur.

Cum autem Theudas, ut cum ipso filio in colloquium veniret, petisset, manè Rex, eo secum assumpto, ad visendum filium proficiscitur. Cumque prope eum consedisset, eum alloqui, ac probris insectari, atque ipsius contumaciam animique rigiditatem accusare cepit. Illo verò recta dogmata rursum conformante, Christi que amore nihil antiquius habendum esse clamante, Theudas in medium prodiens, his verbis usus est: Quidnam, Ælosaphat, quod in immortalibus dijs nostris reprehendum sit, inuenisti, ut tu ab eorum cultu discederes, ac Regis patris tui animum ita offendendo, totius populi odiū tibi commoueres? An non ab ijs vitam accepisti? An non ipsi patri te dono dederunt, auditis videlicet ipsius precibus, eoque sterilitatis vinculis soluto? Cum

autem

autē multos inanes sermones, ac multas inutiles quaestiones ille inueteratae improbitatis homo proponeret, atq; de Euangelij prædicatione argumenta neciteret, hoc videlicet animo, ut eam suggillaret, atq; idolorum cultum confirmaret, ille superni Regis filius, atq; illi⁹ *Hebr. 8.*

Audi, ô imposturae vorago, ac palpabilibus tenebris caliginosior, semen Babylonicum, atque Chalanicæ turris extructorum, quorum causa mundus confusus est, nepos, vane, inquam, atque infelix senex, qui grauioribus, quàm quinque illæ diuino igne concrematae vrbes, sceleribus te cōstrinxisti. Ecquid salutis prædicationem, per quā ea, quæ tenebris circumfusa erant, lucem acceperunt, per quam errantes viam inueniunt, per quam ij, qui perierant, ac misera seruitute premebantur, in pristinum statum restituti sunt, cauellis insectari conaris?

Cedo vtrum tandem ex his duobus præstantius est, nempe omnipotentem Deum cum vnigenito Filio & Spiritu sancto colere, *DEVM*, inquam, increatum & immortalem, honorum

Q s omnium

omnium fontem, cuius nec imperium
ac robur coniectura percipi, nec gloria
mente comprehendipotest, cui Ange-
licorum ac cœlestium ordinum millia
millium, & decies millia millium astât,
cuius gloria cœlum & terra plena sunt,
per quem omnia ex nihilo in ortum
producta sunt, per quem mundus cō-
tinetur ac conseruatur, ipsiusque pro-
uidentia gubernatur, colere ac venera-
ri, an verò pestiferos dæmones, atque
inanima simulacra quorum laus &
gloria adulterium est, ac puerorum cō-
stupratio, cæteraque flagitia, quæ de
dijs vestris, in superstitionis vestræ vo-
luminibus conscripta sunt.

Non vos pudet, miseri, atque ignis
sempiterni cibus, Chaldaiciq̃ue gen-
ris similitudinem gerentes, non vos,
inquam, mortuas statuas humana ma-
nu extructas adorare pudet? Cæsum e-
nim lapidem aut lignum ac fabrilis ar-
te politum Deum nuncupatis: ac de-
inde eximium taurum, aut aliud for-
tasse ex pulcherrimis cuiusque gene-
ris animantibus assumentes, mortuo
numini, qua vœcordia estis, immolatis.
Atqui victima Deo tuo præstantior
est. Nam illum homo elaborauit: De-
us autem animal procreauit. Ac pro-
pter-

*Victima
Deo præ-
stantior.*

pterea etiam brutum animal te, qui ratione præditus es, prudentia & sagacitate antecellit. Illud enim eum, à quo alitur, nouit: tu cōtra eius, à quo ex nihilo productus es, cuiusq; beneficio uis & cōseruaris, ignoratione laboras.

Ac Deum appellas, quem paulo ante ferro verberari, atque igne conflagri, & malleis tundi videbas: quem argento atque auro cinxisti, atque à terra in altum sustulisti: posteaq; in terram abiectus abiecti lapidis abiectior es adorator, non Deum adorans, sed mortua & animæ expertia manuum tuarum opera. Imò verò, ne mortuum quidem æquum est simulacrum appellare: verū nouum quoddam ac tanta amentia dignum nomen excogitare par est. Nam lapideus comminuitur, testaceus confringitur, ligneus corrumpitur, æreus rubigine inficitur, aureus & argenteus igni conflatur. Quin etiam dii tui, partim exiguo ac vili partim summo pretio venduntur. Neque enim ipsis diuinitas, sed materia pretium dat. Atqui Deum quis nā emere, aut videri queat? Iam quonam pacto Deus appellatur, qui morus expertus est? An non illud cernis, nec eum qui stat, vnquam sedere: nec eum qui sedet, vnquam stare?

Q 6

Pudeat

*Homo pe-
ior bestijs.*

*Idolo nul-
lum dignū
nomen.*

*Dij præ-
stantiam
dat mate-
ria.*

*Idololatra
rum amē-
tia.*

*Homo Djs
antiquior.*

Pudeat te, ô vācors: manum ori ap-
pone, ô stulte, qui res huiusmodi lau-
das. Etenim à veritate auersus, falsis pi-
cturis deciperis, atque in fraudem in-
duceris, statuas videlicet effingens, re-
busque manu tua effectis Dei nomen
attribuens. Resipisce miser, atque illud
intellige, te Deo abs te facto antiquio-
rem esse. Cuius tādē furoris ista sunt:
Hoccine tibi persuasisti, te cum homo
sis, Deum efficere posse? Qui tandem
istud fieri queat: Quocirca non homi-
nem efficis, verum hominis, aut cuius-
spiam animantis formam, non lingua,
non faucibus, non cerebro, non vlla a-
liqua interna parte præditam. Ac pro-
inde ne hominis quidem, aut animan-
tis, similitudo est: sed inutilis omnino
res, ac vanitatis plena. Quid igitur reb-
sensus expertibus blādiris: Quid mēte
carentibus & inutilibus assides? Nisi la-
tomi, aut architecti, aut malleatoris arti-
adesset, Deum non haberes. Nisi custo-
des præsto essent, Deum tuum amissi-
les. Nam quē sæpe stolidorum hominū
copiosissima vrbs tanquam Deum, ut
ab eo custodiatur obsecrat, cum eo ipso
pauci custodes, ne surripiatur, reman-
ent. Ac si quidem ex argento vel auro
constet, diligenter custoditur. Si autem

ex lapide, aut argilla, aut alia quadam *Deus testa.*
 viliori materia, seipsum custodit. Ita *ceus aureo*
 de vestra sententia valentior estis, qui *valentior.*
 ex argilla, quàm qui ex auro confa-
 tus est.

An non igitur optimo iure vos stul-
 tos & cœcos ac stolidos homines irri-
 dere, vel potius luctu prosequi possumus? Quippe opera vestra, furorem po-
 tius, quàm pietatem redolent. Nam
 qui rei militari studet, statuam, ad mi-
 litaris speciei similitudinem expref-
 sam, ac certo loco positam, Martem *Mars.*
 nuncupat. Qui autem mulierum amo-
 re ad insaniam vsque flagrat, animæ
 suæ cupiditatem pictura informans, vi-
 tium suum Deum efficit, Veneris scili- *Venus.*
 cet nomine eum appellans. Alius rur-
 sus temulentia suæ causa, efficto simu- *Bacchus.*
 lachro, Bacchum ipsum nominat. Eo-
 demque modo aliorum vitiorum cupi-
 di, eorum simulachra constituerunt,
 vitijque suis Deorum nomen impo-
 nunt. Ea que de causa apud eorum aras
 libidinosa saltationes existunt, ac me-
 retricij cantus, furiosi que imperus. Quis
 nam autem execrandum eorum flagi-
 tium deinceps commemorare queat?
 Aut quis scœdissimam ipsorum libidi-
 nem oratione complectens, os suum

conspurare sustineat? Verum hæc omnibus perspicua sunt, etiam si ipsi taceamus. Hi tui dii sunt, o statuis tuis stupidor Theuda! Hos ut adorem, hos ut venerer, admones. Tuæ profectò improbitati ac stultæ sententiæ consentaneum est istud consilium. At similis ip-

Psal. 113. sis tu fias, *atque omnes qui confidunt in eis.*

Ego autem Deum meum colam, meque totum ipsi consecrabo, Deo inquam Creatori, ac rerum omnium gubernatori, per Dominum nostrum Iesum Christum, spem nostram, per

Ephes. 2. quem etiam ad lumen Patrem in Spiritu sancto accessum habuimus, per quem ab acerba servitute in ipsius sanguine liberati sumus. Nisi enim ipse etiam usque ad servilem formam sese ab-

Phil. 2. icieisset, haudquaquam id consecuti essemus, ut in filios adoptaremur. Quippe nostra causa se ipse abiecit: nec deitatem rapinam arbitratus est, sed quod erat permansit, & quod non erat assumpsit. Consuetudinem cum hominibus habuit, carne sua in crucem ascendit, triduo in sepulchro conditus est, ad Inferos descendit, inde eos, quos sub peccato venditos, horrendus mundi princeps victos tenebat, eduxit.

Baruch 3. Quid-

Quidnam igitur hinc detrimenti tulit,
 quod eo nomine cum cauillis insectari
 videris? An non perspicis, in quorū fœda *Deus im-*
 & obscœna loca radios suos Sol demit- *possibilis*
 tat, quorūq; fœrida cadauera conspi- *vi Sol &*
 ciat? An hinc labem aliquam contra *Ignis.*
 hit? An non potius ea, quæ sordida ac
 putida sunt, exsiccat atque constringit,
 quæ caliginosa sunt illuminat, atque
 interim ipse prorsus incolumis, ac labis
 omnis expers manet? An non item ig-
 nis ferrum, quod sua natura nigrum ac
 frigidum est, assumens, prorsus inflam-
 mat, atque candefacit, nec interim fer-
 ri proprietates vlla ex parte recipit?
 Non enim eo malleis contuso aliquid
 perpetitur, aut detrimenti quicquam
 accipit.

Quocirca si hæc quæ creata sunt,
 eamque naturam habent, vtrali quan-
 do intereant, ex viliorum ac deterio-
 rum rerum contagione nullo incor-
 modo afficiuntur, qua tandem ratio-
 ne, ô stolide ac saxeo corde prædite,
 irridere me idcirco audes, quod Fili-
 um ac Deum Verbum à paterna gloria
 nullo modo discessisse, sed cùm Deus
 esset, humanæ salutis causa corpus hu-
 manum assumpsisse dicam, vt homines
 diuinæ ac spiritualis naturæ participes
 effice-

*Christus
 gentibus
 stultitia.*

Homo pā-
ritur, Deus
mira pā-
trat.
Luc. 23.

efficeret, nostramque substantiam et
subterraneis inferni partibus eductam
coelesti gloria exornaret, atque item ut
tenebrarum huius sæculi principem,
susceptæ carnis tanquam illecebris qui-
busdam inelcatum; superaret, genul-
que nostrum ex ipsius servitute ac ty-
rannide liberaret? Vade etiam Crucis
tormentum sine perpeffione subiit,
duas videlicet suas naturas declarat.
Ut enim homo, in Crucem agitur: Ut
Deus autem, Soli tenebras offundit,
terram quatit, ac multa corpora morte
functa è sepulchris excitat. Rursum, ut
homo moritur: ut autem Deus, spolia-
to Inferno, ad vitam redit. Ob idque
etiam clamavit Propheta, *Infernus in
amaritudine fuit, occurrens tibi deorsum*.
Siquidem in amaritudine fuit, atque
illusus est, cum nudum hominem se
accepisse putans, in Deum incidit et
repente inanis & caprius exitit. Re-
surgit itaque ut Deus: atque in cælum
vnde nullo modo digressus fuerat, as-
cendit, ac nostram despicabilem atque
omnibus inferiorem naturam omni-
bus superiorem reddidit, immortalique
gloria rutilantem in gloriæ throno col-
locavit. Quidnam igitur hinc Deo
Verbo detrimenti conflatum est, quod
tuum

tu cum maledictis atque contumelijs
insequi non erubescis?

Vtrum quæso ex his duobus præ-
stantius est, nempe hæc confiteri, at-
que hunc bonum, hominumque a-
mantem Deum venerari (qui iustitiam
mandat, continentiam præcipit, puri-
tatem præscribit, ad misericordiam
propensum esse docet, fidem præbet,
pacem prædicat, ipsamet veritas & no-
minatur, & est, ipsamet charitas) hunc
inquam venerari, an contra improbos
& plurimis flagitijs deinctos, ac tam
rebus ipsis, quàm nominibus fœdos &
obscœnos deos tuos? Væ vobis, ô saxis
duriore, & brutis amentiores, atque
exilij filij, ac tenebrarum hæredes. Bea-
tus autem ego, ac Christiani omnes,
qui bonum ac benignum Deum habe-
mus. Nam qui ei cultum adhibent, et-
iam si ad breve aliquod tempus in hac
vita rebus aduersis conflidentur, ac
immortalem tamen mercedis fructum
in sempiternæ ac diuinæ beati-
tudinis regno perci-
pient.

THEV.

378 BARLAAM ET IOSAPHAT
THEVDAS SUPERIORI ORA-
tione commotus, Dei fidem amplecti-
tur, magicosque omnes li-
bros urit.

CAPVT XXXII.

*Sapientia
mūdi stul-
titia est a-
pud Deū.*

Dixit autem ad eum Theudas:
En illud perspicuum est, multos
& magnos & sapientes viros atque in-
terpretes, ac tum virtute, tum doctri-
na admirabiles, religionem nostram
instituisse, omnesque orbis terrarū Re-
ges ac Principes eam ut præclaram ac-
que omni periculo vacuam excepisse.
Galilæorum contra doctrinam rusti-
cos quosdam ac pauperes & abiectos
viros, eosque perpauca, nec plures
quàm duodecim, prædicasse. Num igitur
ignobilium ac rusticorum prædica-
tio, multorum ac magnorum viro-
rum, quique tanta sapientiæ laude flo-
ruerunt, legibus atque institutis por-
tior habenda est? Quid autem habes,
vnde hos vera dicere, illos mentiri de-
monstres?

Psal. 57.

Rursum igitur Regis filius respon-
dit: Asinus es, ô Theuda, ut dici solet.
lyram audiens, atque intellectus expertus
manens, vel, ut rectius loquar, aspis, au-
res ob-

res obturans, ne præclarè incantantium vocè exaudias. Rectè igitur de te à Propheta dictum est: *Si mutare queat Hier. 13.*

Æthiops pellem suam, ac pardus varietates suas, tu quoque stulte & cæce, benefacere poteris, cum mala didiceris. Quin te

vis veritatis sensu afficit? Nam hoc ipsum quod ais, à multis admirabili sapientia præditis viris nefarios tuos cultus laudari, atque à multis Regibus confirmari, cōtraque Euangelicam prædicationem à paucis, ijsque obscuris viris

prædicari, id verò tum religionis nostræ vim, tum improborum vestrorum dogmatum imbecillitatem ac perniciem demonstrat: quippe cū doctrine vestra,

quamvis eruditos patronos ac firmos adiutores habeat, debilitetur tamē & exinguatur, nostra autem religio,

licet omni humano subsidio careat, Soletamen clarius luceat, orbemque totum occuparit: Nam si ab Oratoribus & Philosophis edita fuisset, Regesque

ac Principes adiutores habuisset, dice-re fortasse, vir improbe, potuisses, humanam potentiam id totum præstitisse. Nunc verò sanctum Evangelium à

vilibus piscatoribus conscriptum, atque ab omnibus tyrannis vexatum, nihilo tamē secius totum orbem obtine-

reper-

*Argumentum Theu-
de in eum
retorquet.*

*Gentes au-
thoritas,
Christia-
nos inuat
veritas.*

Psal. 18.

Rem. 10.

re perspicuus (in omnem enim, inquit ille, terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terra verba eorum) quid iam aliud dicere possis, quàm diuinam & inuictam potentiam esse, salutis humanæ causa cultum suum confirman-
tem?

Digitus
Dei.

Ecquod autem, ô vâcors, argumen-
tum, ijs, quæ iam allata sunt, præstan-
tius quæris, quo tuos mentiri, nostros
vera loqui probem? Nam nisi tua om-
nia nugæ ac figmeata essent, profectò
cùm tantis humanis viribus nitantur,
minimè imminuerentur ac debilita-

Psal. 35.

rentur. Vidi, enim, inquit ille, *impium
superexaltatum & eleuatum sicut cedros
Libani: & transfiri, & ecce non erat, qua-
sui eum, & non est inuentus locus eius.* De
vobis, qui insani idolorum cultus pro-
pugnatores estis, hæc dixit Propheta.
Iam iamque enim: & non inuenietur
ipsius locus: sed sicut deficit fumus, defi-
ciet, & quemadmodum deficit cera à fa-
cie ignis, sic peribit.

Psal. 67.

Luc. 21.

Contra de Euangelica DEI cogni-
tione dixit Dominus: *Cælum & terra
transibunt, verba autem mea non transi-
bunt.* Ac rursum Propheta his verbis

Psal. 101

aitur. *In principio tu Domine terram fun-
dasti, & opera manuum tuarum sunt cæ-
li.* 196

li. Ipsi peribunt, tu autem permanes: & omnes, sicut vestimentum veterascent. Et sicut opertorium mutabis eos, & mutabuntur: tu autem idem ipse es, & anni tui non deficient.

Ac diuini quidem aduentus Christi præcones, & sapientes orbis terrarum piscatores, qui ex erroris ac fraudis voragine omnes extraxerunt (quos quidem tu, qui peccati verè seruus es, aspernaris, ac nihili pendis) per signa & prodigia Solis instar, in mundo fulserunt, cæcis lucem donantes, surdis auditum, claudis gressum, mortuis denique vitam impertientes. Nam vel eorum duntaxat umbræ omnes hominum morbos profligabant. Dæmones, quos vos ut Deos metuitis, non modò ab humanis corporibus depellebant, sed etiam Crucis signo ex ipso terrarum orbe fugabant: cuius ope atque adiumento omnem quidem Magiam deleuerunt, veneficiaque omnia irrita reddiderunt.

Atque illi quidem humana infirmitate per Christi virtutem ad hunc modum sanata, rebusque omnibus conditis renouatis, tanquam veritatis præcones ab omnibus ijs, qui sapientia præditi sunt, laudantur, admirationique

Miracula
Apostolorum.

Act. 5.

que

1. Cor. I.

que habentur. Quid autem habes, quod de Sapientibus atque oratoribus tuis, quorum Deus sapientiam stultam fecit, de illis, inquam, diaboli patronis, in medium afferas? Quid memoria dignum mundo reliquerint, exponere. Quid de ipsis, quod prædices, habes, nisi dementiam ac turpitudinem, inanemque artem, verborum elegantia foetidae suæ religionis cœnum contegentem?

*Seruch statuarum
inuentor.*

Quinetiam ex poetis tuis quicumque ab ingenti furore atque insania vel tantulum emergere potuerunt, id quod verius erat, dixerunt, nempe eos, qui Dij appellantur, homines extitisse, ac propterea quod quidam eorum urbibus & regionibus imperarunt, quidam autem aliud quiddam nullius penè momenti, dum viverent, effecerunt, homines errore lapsos, Deorum nomine eos appellasse. Principio enim Seruch ille statuas inuenisse litterarum monumentis proditus est. Siquidem eos, qui antiquitus, vel strenui animi, vel amicitie, vel cuiuspiam alterius virtutis opus memoria dignum edidissent, statuis ornasse dicitur. Posteriores autem, maiorum mentem ignorantes, nempe quod memoriae duntaxat causa, ijs, qui

lau-

laude dignum aliquid effecissent, statuas & columnas erexissent, dæmonis vitij auctori opera paulatim aberrantes, homines iisdem passionibus obnoxios, ac corruptioni subiectos, tanquam immortales Deos adorarunt, sacrificiaque ipsis ac libamina excogitarunt: dæmonibus videlicet in statuibus habitantibus, atque huiusmodi honorem & sacrificia ad sese pertrahentibus.

Rom. I.

Illi itaque eos, qui Deum in notitia habere minimè probantur, duplici de causa, ut se Deos esse existiment, adducunt: altera, ut ipsi hoc nomine celebrentur: gaudent enim ipsi, utpote fastu atque arrogantia pleni, cum ipsi tanquam dijs honor tribuitur. Altera, ut eos, quos in fraudem induxerint, ad præparatum sibi sempiternum ignem trahant. Eoque nomine omni flagitij ac turpitudinis genere ipsos crudierunt: adeò ut eorum fraudi atque imposturæ semel addicti homines, mæris tenebris circumfusi, atque ad malorum colophorem venientes, sui quisque vitij ac suæ cupiditatis statuam fixerint, Deumque nominarint. Qua quidè in re, cum erroris sui nomine execrandi sint, tum verò ob earum rerum, quas adorant, absurditatem maiori execratione dignos se præbuerunt.

*Dæmon
Idololatria
parens.**Execranda
Idola.**Id au-*

Id autem tandiu locum habuit, quo-
ad Dominus, per viscera misericordiae
suae, nos, qui ipsius fide praediti sumus,
ex improbo ac pestifero huiusmodi er-
rore liberauit, veraque Dei cognitione
imbuit. Neque enim in alio villo salus
est, nec praeter ipsum solum, qui mun-
dum effecit, ac virtutis suae verbo om-
nia portat, alius Deus aut in caelo, aut
in terra est. *Verbo enim Domini*, inquit
Psalm. 32. *ille, caeli firmati sunt: & spiritu oris eius,*
Ioan. 1. *omnis virtus eorum: atque omnia per ip-*
sum facta sunt, & sine ipso factum est ni-
hil, quod factum est.

Theudas
oratione
Iosaphat
ad fidem
adduci-
tur.

Theudas autem cum haec verba au-
diuisset, atque huiusmodi sermonem
diuinitus infusa sapientia plenum esse
cerneret, tanquam tonitruum sono per-
cussus, silentio tenebatur. Tandem au-
tem aliquando miseriam suam agnos-
cens (obtenebratos enim cordis ipsius
oculos salutaris doctrina tetigerat) in-
genti antea vitae poenitudine affec-
tus est: atque condemnato idolorum
errore, ad pietatis lucem accurrit, ac
deinceps à scelerata & execranda vitae
ratione usque adeo sese remouit, tan-
tumque cum turpibus animi affectio-
nibus magicisque artibus bellum gese-
rit, quantum ante amoris foedus cum
ipsa

ipsis ferierat. Nam tum in medio concilio stans, præsidente Rege, magna voce exclamavit. Verè, ô Rex, spiritus Dei in filio tuo habitat, verè fracti ac superati sumus, nec defensionem ullam habemus, nec ad ea, quæ ab ipso commemorata sunt, vel oculos ipsos obvertere possumus. Magnus igitur re vera Christianorum Deus est, magna ipsius fides, magna mysteria.

Conuersus itaque ad Regis filiū, ait: Dic quæso, o claro ac illustri animo prædite, Deusne me excepturus est, si ab improbis actionibus abscedens, ad eum me conuertero.

Sanè, inquit veritatis præco, sanè, inquam, te excipiet, omnesque item qui ad ipsum sese conuerterint. Nec verò vulgari modo excipiet: verum ut filio è longinqua regione redeunti, hoc est, à scelerata vitæ ratione ad meliorem frugem sese conuertenti, obuiam prodibit, eumque amplectetur, & exosculabitur: ac peccati foeditate detracta, statim ipsi vestimentum salutis imponet, clarissimaque gloriæ stola eum induens, mysticum supernis virtutibus epulum peraget, ob receptam videlicet ouem perditam festum diem celebrans. Ipse enim Dominus

*Inimicæ
confessio.*

Luc. 15.

*Dei misericordia in
peccatores.*

Ibid.

R lo

Luc 5.
Ezech. 18.

logaudium esse dixit. super uno peccatore
penitentiam agente. Ac rursum: Non veni
vocare iustos. sed peccatores ad poenitentiam.
Et per Prophetā: Vno ego, dicit Dominus,
nolo mortem peccatoris. sed magis ut conuer-
tatur à via sua. & viuat. Coruertimini à
via vestra mala: & quare moriemini do-
mus Israel: Iniquitas iniqui non nocebit ei.
in quacunque die conuersus fuerit ab ini-
quitate sua. & fecerit iustitiam. & in man-
dato vita ambulauerit: vita viuet. & non
moriatur. Omnia peccata quae admisit non
memorabuntur. quia iudicium & iustiti-
am fecit: in ipsis viuet. Ac rursum per al-
terum Prophetam exclamat: Lauamini
mundi estote. auferte malum cogitationum
vestrarum ab oculis meis. quiescite agere per-
verse. discite benefacere. Si fuerint peccata
vestra sicut coccinum. tamquam nix al-
babuntur: & si fuerint rubra velut ver-
miculus sicut lana alba erunt.

Esa. 1.

Psal. 32.

Cum igitur hae pollicitationes. illi
qui ad meliorem frugem sese recepe-
runt. à Deo propositae sint. ne cuncteris.
ô homo. nec moram vllam adhibeas:
verum ad Christum benignum Deum
nostrum accede. & illuminare. & facies
tua non confundetur. Nam simulat-
que in diuini baptismatis piscinam
immer-

immeritus fueris, tota veteris hominis spurcicies, atque vniuersa scelerum sarcina in aqua sepelietur, atque in nihilum dilabatur: tuque nouus illinc ac recens, atque ab omni labe purus conscendes, nullam peccati labem aut rugam tecum ferens. Ac deinceps in te situm erit, vt purgationem per viscera misericordiae Dei nostri hinc contractam tuearis, atque conserues.

Theudas igitur his verbis institutus, *Peccandi* statim ex aula excedit, atque ad scelera- *instrumenta* tam speluncam suam profectus, magi- *sa abiciens* cos libros suos tanquam sceleris omnis *da.* primitias, ac diabolicorum arcanorum thesauros, *exussit.* Ipse autem ad sacrosancti illius viri, ad quem etiam Nachor perrexerat, antrum sese cōfert, rerumq; suarū omnium statum ipsi exponit, capiti suo terram aspergens, grauesq; gemitus edens, ac seipsum lachrymis perfundens, nefariaque sua flagitia Seni ordine commemorans. Ille autem, vt qui salutis animae afferendae, atque ex versipellis draconis faucibus eripiendae, *Ieiunium* peritissimus esset, salutaribus verbis eum *indictum* demulcet, ac velut excantat, veniā spondet, ac propitium & facilem ipsi iudicē *pro peccato* fore pollicetur. Ac postea, cum eum

R. 2 Chri-

torum cō- Christianæ fidei rudimentis imbuisset,
missorum multorumque dierum ieiunium ipsi in-
satisfactio dixisset, cum diuino baptismo lustra-
ne, contra uit. Ac deinceps per omnem vitæ cur-
nos ha- sum ille sincero animo de admissis sce-
reticos. leribus pœnitentiam egit, lachrymisque
 ac gemitibus Deum placare studuit.

REX DE ARACHIS CONSILIO
 regnum suum cum filio suo ex a quo parti-
 tur, eumque ad sui regni partem mit-
 tit, in qua ille innumeros ho-
 mines ad fidem con-
 uertit.

CAPVT XXXIII.

QVæ cum ad hunc modum euenisset, Rex consilij inopia vndique desit-
 titurus, in graui planè mœrore versaba-
 tur, animoque magnopere iactabatur. Coacto autè rursus Senatu, quid-
 nam de filio suo faceret, dispiciebat. Cùm autem multi multas sententias in
 medium protulissent. Araches ille, de
 quo superius mentionem fecimus, qui
 & ducum omnium clarissimus erat, &
 principem in Senatu locum obtinebat,
 his ad Regem verbis vsus est. Quidnam
 ô Rex, filio tuo facere oportuit, quod
 non fecerimus, vt ad sequenda nostra
 dog-

dogmata, deosque nostros colendos cum induceremus? Verum, ut video; impossibilia aggredimur. Siquidem à natura ipsi, aut etiam fortasse à fortuna peruicacia & animi durties insita est. Itaque si ipsum suppliciis ac cruciatibus afficere in animum induxeris, tum ipse naturæ hostem te præbebis, patrisque nomen amittes, tum ipsius iacturâ facies, ut qui pro Christo mortem oppetere paratus sit.

Reliquum est igitur, ut hanc rationē ineas, nempe ut regnum cum eo paritatis, ei que in ea parte, quæ ad eum attinerit, regij muneris administrationē committas. Ac si quidem negotiorum natura, rerumque mundanarum cura, cum ad institutum nostrum viteq; generis amplectendum pertraxerint, res nobis ex sententia succedet. Mores etenim in animo vehementer corroborati, ægrè expungi atque obliterari possunt, verborumq; potius blanditijs; quàm vi cōmutantur. Sin autem in Christianorum religione perstiterit, illud ipsum certè, quod filio non sis orbat, mœrorem tuum aliqua ex parte mitigabit. Hanc orationem cum Araches habuisset, omnes ipsius sententiam comprobauerunt. Ac proinde Rex se ita facturū assensit.

R 3 Ita-

*Arachis
sententia*

*Mundana
sensim
tollit per
tatem,*

*Inueterati
mores vix
possunt per
vim euelli*

Itaque postridie, cum illuxisset, filium acciuit, eumque ita est allocutus: Hic mihi, ô nate, postremus ad te sermo est, cui nisi quam primùm parueris, atq; in hac saltem re pectoris mei dolorem leniueris, non vltra, mihi crede, indulgenter tecum agam.

Percontante autem illo, quid sibi hoc sermone veller: Quoniam, inquit ille, multis susceptis laboribus præfractum & contumacem te ad omnes reperi, vt qui nullis vnquam sermonibus meis parendum tibi duxeris, age, diuiso imperio meo, id faciam, vt tu separatim degas, ac regnum geras. Ita, iam tibi, quam cupis, viam ingredi tutò licebit.

Diuina autem illa anima, quamquã alioqui Regem hoc sibi labefactãdi sui instituti causa proponere compertum haberet, obtemperandum tamen duxit hoc scilicet animo, vt ex ipsius manibus elapsus, viam, quam expetebat, ingrederetur. Sermonẽ igitur excipiens, ad Regem ait: Equidem ipse diuinum illum virũ, qui mihi salutis iter com monstrauit, quærere gestiebam, rebusque omnibus valere iussis, cum eo, quicquid mihi vitæ reliquum est traducere. Verũ quoniam per te, ô pater, mihi ea, quæ cordi
sunt

sunt, facere minimè licet, hac in re tibi morem gero. Siquidem in ijs rebus, in quibus perspicuum exitum atq; ab alienatio à Deo non proponitur, Patri obtemperare pulchrum est,

Rex itaque summa lætitia perfusus, regionem omnem imperio suo ac ditioni subiectam in duas partes diuidit, filiumq; Regem creat, ac diademate exornat, regiaq; omni gloria insignitum in eam regni partem, quæ ipsi attributa erat, cum luculenta satellitum manu emittit. Principibus autem ac ducibus, reliq; militaris perfectis & satrapis, si quorū voluntas ita tulisset, cum filio suo ac Rege proficiscendi potestatem facit. Atque ingentem quandam ac numerosissimam urbem, in qua regiam sedem haberet, assignat, omniaque ea, quæ Regibus conueniunt, ipsi impertit. Tum igitur regiam auctoritatem ac potestatem nactus Iosaphat, cum ad eam urbem, in qua ea, quæ ad regnum gerendum pertinebant, parata erant, venisset, Dominicæ passionis signum, hoc est, venerandam Christi Crucem, in singulis vrbis turribus collocauit. Idolorum autem delubra & aras deiecit, atq; à fundamentis ipsis eruit, nullas videlicet impietatis reliquias linquens.

R 4

Atq;

Quid in regni auspiciis fecerit Iosaphat.
Crux ubiq; nusquam Idolum.

Templum Atque in media vrbe ingens ac prae-
magnū & clarum templum Christo Domino ex-
speciosum citauit, plebiq̃ue imperauit; vt ad eum
Iosaphat locum crebrò commeans, Deo per Cru-
Christo Do cis adorationem cultum adhiberet. Ac
mino adifi tunc ipse ante omnes in medium pro-
cari impe- diens, intentissimo animo preces fun-
rat, util- debat, omnesq̃ue eos, qui sub ipsius po-
luc oēs cō testate ac ditione erant, monebat, obse-
ueniāt, ad crabat; nihil denique prætērmittēbat
exhibendū quo ipsos à superstitioso errore abstra-
Deo cultū heret, atque ad Christum adiungeret
per Crucis idolorum cultus fraudem atque impo-
adoratio sturam indicabat, Euangelij prædica-
nē. Quid tionem exponebat, Dei verbi plenam
hic dicent indulgentiæ demissionem commemo-
harerici: rabat, aduentus ipsius miracula prædi-
Summa cabat, Crucis supplicij, per quod salutē
concionis cōsecuti sumus, declarabat, Resurrecti-
Iosaphat. onis vim atq; in cælos ascensionē nar-
 rabat, deniq; tremēdū illū diē annūcia-
 bat secundi ipsius horrēdi aduētus, atq;
 tum recondita pijs bona, tum eos cru-
 ciatus, qui impios ac sceleratos manēt.

Modestia
authorita-
q̃ cōciliat.

Hæc omnia perquam lenibus ac blan-
 dis verbis complectebatur. Neq; enim
 tam potestatis amplitudine ac regia
 magnificentia, quam modestia & leni-
 tate venerationem ac terrorem sibi cō-
 mouere cupiebat. Quæ etiam res om-
 nia

nes ad eum magis pertrahebat, nimirum quod, ut vita & actionibus admirandus, ita etiam animo facilis ac modestus esset. Ex quo effectum est, ut potentia magnum à modestia & mansuetudine subsidium nata, omnes eò adduceret, ut ipsius verbis parerent.

Siquidem in tam breui ad eò temporis curriculo, plebs omnis ipsi subiecta, tam oppidani quàm finitimi, diuinis ipsius sermonibus in Christiana religione instituebantur, ac falsum multorum deorum cultum eiurabant, & ab idolorum sacrificiis & execrâdo eorum cultu sese abrumpebant, atque ad fidem erroris expertem sese conferebant, ipsiusq; doctrina innovati, ad Christum adiungebantur. Omnes autem sacerdotes & monachi, ac nonnulli Episcopi, qui ob patris ipsius metum in montes & speluncas sese abdiderant, è latibulis suis exeuntes, læto animo ad eum proficiscebantur. Ipse verò ijs, qui Christi causa tantis molestiis & acerbitatibus, totque calamitatibus affecti fuerant, obuiam prodiens, eos honorificè excipiebat, atque in palatium suum introducebat, pedes ipsorum lauans, squalidam comam abstergens, atque omni officij genere ipsos complectens.

R s

Post

Post autem Ecclesiam recens à se con-
*Dedecet Ec-*structam dedicandam curat, atque E-
*clesiam Io-*piscopum quendam, qui fidei Christia-
*saphat à se*næ causa multis ærumnis confictatus
adificam. fuerat, sui que Episcopatus thronum.
 Quod nota miserat, antistitem in eo instituit, si-
 co tra sub- rum, inquam, sanctum, & Ecclesiæ sti-
 uer fore, qui eorum canonum peritum, diuinoq; zelo
 Ecclesiarū prorsus flagrantem. Ac tum piscina ex
 dicationes tempore facta, eos, qui ad Christum sele-
 di ri lent, i- conuenerant, baptizari iubet. Et qui-
 p si magis de- dem principes ac magistratus primi ba-
 ridendi aut ptisati sunt: post autem, qui militaris or-
 porius de- dinis erant, ac reliquum vulgus. Ac qui
 fendit. baptismum suscipiebant, nō modò ani-
 marum sanitatem consequiebantur, ve-

*Baptismi
miracula.*

rum etiam quicunque corporis morbis
 & febribus laborabāt, abiecta omni ad-
 uersa valetudine, tum animo puro, tum
 integro corpore è piscina reuerteban-
 tur: excepta videlicet tum animorum,
 tum corporum sanitate.

Legant hac Ob eamq; causam ingens hominum
haritici qui multitudo ad Regem Iosaphat vnde-
templorum cunque confluebat, pietatis doctrina
cultui tan- ab eo imbui exposcens, atque omnia
topere ad- idolorum templa eueriebantur: omnes
uersantur, que opes ac pecuniæ in fanis reconditæ
& resipiscāt abstrahantur: eorumque loco sacro-
à suis erro- sancta templa Deo ædificabantur, o-
ribus- pesque

pesque illas, ingentisque pretij vestes
ac thesauros Rex Iosaphat ipsis assigna-
bat: vilem scilicet ac superuacaneam
illam materiam hac ratione vtilem ac
fructuosam efficiens. Execrandi porro
dæmones, qui in fanis illis & altaribus
commorabantur, atrocissimum in mo-
dum vexabantur, ac fugabantur. coor-
tamque sibi calamitatem audientibus
multis clamabant. Atque finitima illa
vniuersa regio tenebrosa ipsorum frau-
deatq; impostura liberabatur, ac Chri-
stianorum fidei ab omni labe ac repre-
hensione libera luce collustrabatur.

Siquidem ipse quoque Rex omni-
bus virtutis exemplar erat, ac permul-
tos ad eandem voluntatem & senten-
tiam excitabat, & inflammabat. Huius
modi quippe principatus atque imperii
natura est. Semper enim subditi ad eum,
qui rerum potitur, sese componunt,
eaque amare ac consecrari solent; qui-
bus principem delectari sentiunt. Hinc
Deo adiuuante pietas ipsis augebatur,
nouosque in dies progressus faciebat,
ac Rex in Christi mandatorum obser-
uationem totus incumberebat, atque
ex ipsius charitate pendeat. Eratque
verbi gratiæ dispensator, ac multarum
animarum gubernator, ad DEI por-

*Subditi prin-
cipes imita-
ri solent.*

*Quodnam
præcipuū
Regis munus sit.*

tum eas appellens. Etenim illud exploratum habebat, omnium regionum merum hoc primarium & præstantissimum esse, ut homines ad Dei merum ac iustitiæ cultum erudiat. Quod etiam ipse faciebat, seipsum videlicet ad imperio tenendas animi perturbationes comparans, subditosque suos admonens, atque optimi naucleri instar iustitiæ clauum sedulò tenens.

*Imperare
voluptati-
bus optima
regni lex.*

Nam hæc demum veri regni lex ac norma est, nimirum voluptatibus imperare, ijsque dominari, quemadmodum ipse etiam faciebat. Quippe nec demiorum nobilitate, nec de regia gloria, in qua versabatur, vlllo modo sese effrens (quandoquidem luteum omnes generis autorem habemus, eiusdemq; argillæ pauperes & quæ ac diuites sumus) verum in humilitatis abyssum mentem suam assiduè conijciens, futurâq; beatitudinem animo & cogitatione complectens, in quiliuum hic seipsum effundebat: ea autem propria esse statuabat, quibus post huius vitæ peregrinationem frueretur.

Cum autem hæc præclarè gessisset, atque omnes, quibus præerat, à veteri atque à patribus tradito errore liberatos, eius

eius, qui nos pretioso suo sanguine ex
mala seruitute redemit, seruos effecis-
set, postea id animo agitare cœpit, vt
beneficentiæ ac largitionis virtutem
excoleret. Nam temperantiam quidem
ac iustitiam numeris iam omnibus ab-
soluerat: vt qui, & temperantiæ corona
redimitus, & iustitiæ purpura conuesti-
tus esset. Illud igitur animaduvertebat,
terrenarum opum inconstantiam pro-
fluentium aquarum cursum imitari.
Quocirca illic eas recondere propera-
bat, vbi neque tinea, neque rubigo de-
molitur, nec fures effodiunt ac furan-
tur. Itaque sine vlla parsimonia pecu-
nias omnes in pauperes distribuere cœ-
pit. Illud enim perspectum habebat, ei,
qui ad ingētem potentiam peruenerit,
curandum esse, vt eum, cuius beneficio
potentiam consecutus sit, pro viribus
imiteretur.

Hac porrò ratione eum ad Dei imi-
tationem accessurum esse, si nihil mise-
ricordia potius atque antiquius ducat.
Quamobrem pietatis opes, quæ & hic
futuræ voluptatis spe animum oble-
ctant, & illic speratæ beatitudinis fru-
ctu animum exhilarant, super aurum &
lapidem pretiosum sibi aggerebat. Po-
stea carceres suos perscrutans, tum ijs,

*Opum ter-
renarum
inconstan-
tia.*

*Liberali-
tas princi-
pem decet.*

qui ad metalia damnati erant, tum iis, qui à creditoribus strangulabantur, ac denique omnibus omnia copiosè subministrabat. Orphanorum omnium, & viduarum, ac pauperum pater erat, indulgens inquam ac benignus pater, atque ita comparatus, ut seipsum beneficio afficere existimaret, cum in eos beneficij aliquid conferret. Nam cum animo liberalissimo ac vere regio præditus esset, egentibus omnibus affatim tribuebat: quod scilicet infinitis partibus maiorem mercedem hinc speraret, cum tempus illud aduenisset, quo merces actionibus rependenda esset.

Cum autem huiusmodi ipsius fama breui quaquaversum sparsa esset, omnes ad eum, tanquam aliquo vnguenti odore concitati, quotidie confluebant, ut tum corporum, tum animarum paupertatem excuterent. Atque ipse omnibus in ore erat. Neque enim terror ac tyrannica vis populum pertrahebat: verum desiderium ac sincerus erga eum amor: qui quidem diuinitus atque ex præstantissima ipsius vitæ ratione in omnium animis insitus erat. Tum igitur, tum inquam, ij quoque qui sub patris ipsius imperio erant, ad eum potius sese adiungebant, omniq; abiecto errore veritatem prædica-

prædicabant. Ac domus quidem Iosaphat crescebat & inualefcebat : domus autem Abenner decrefcebat, ac debilitabatur, quemadmodum fcilicet de Dauid & ac Saule in Regum libro prodirum eft.

Pietas regni augmentum.

2. Reg. 31.

REX ABENNER RESIPISCIT

ac Christianos amare incipit, filiumque accersit, ut ab eo fidei doctrinam intelligat.

CAPVT XXXIV.

HAEC Rex Abenner conspiciens, tandem aliquando recepta mente fallorum Deorum suorum, atque inanis imposturae imbecillitatem condemnavit. Ac rursus coactis senatorij ordinis principibus, quæ ipse in animo haberet, in lucem protulit. Omnibus autem eadem confirmantibus (visitavit enim eos Oriens ex alto, hoc est, Saluator, exaudita videlicet famuli sui Iosaphat oratione) Rex de his rebus filium certiore facendum esse censuit. Itaque postridie Epistolam ad eum scribit, hoc exemplo. Rex Abenner charissimo suo filio Iosaphat salutem.

Luc. 1.

Regis ad filium Epistolæ.

Cogitationes multæ, ô charissime fili, animum meum subeuntes, eum gravissimè

ma

mè conturbant. Etenim nostra omnia
 instar fumi deficere atque euanescere,
 ac contra religionem tuam Sole clarius
 fulgere conspiciens, ea, quæ à te mihi
 dicta sunt, vera esse sensi, quodque de-
 fa scelerum & impietatis tenebræ nos
 ita obruebant, vt in veritatem oculos
 conijcere, atq; omnium rerum paren-
 tem & architectum agnoscere minimè
 possemus, verum lucem vsq; adeo splē-
 didam abs te nobis demonstratam, oc-
 clusis de industria oculis perspicere re-
 cularemus, atque te multis malis affi-
 ceremus, & (ô me miserum) haud pau-
 cos Christianos crudelem in modum
 trucidarem: qui quidem inuicta po-
 tentia ipsis opem ferente, corroborati,
 ad extremum vsque spiritum aduersus
 immanitatem nostram dimicarunt.
 Nunc vero detracta ex oculis nostris
 crassa illa caligine, exiguum quendam
 veritatis radium cernimus: priorumq;
 vitiorum pœnitudo animum subit. Ve-
 rum hunc quoq; splendorem alia hor-
 rendæ desperationis nubes exorients
 opprimere atque extinguere conatur,
 mihi videlicet, peccatorum meorum
 multitudinem ob oculos proponens,
 quodque iam ego Christo odio atque
 execrationi sum, ea que in causa, vt iam
 ab ipso

*Desperatio
 cauenda
 pœnitenti-
 si.*

ab ipso recipi nequeam, ut qui aduersus eum rebellarem, ipsique bellum indixerim. Quid igitur ipse, o suauissime fili, ad hæc dicas, fac quam primum sciam: ac, quid mihi, Patris tui faciendum sit, doce, atque ad eius, quod in rem meam futurum sit, cognitionem, me tanquam porrecta manu, fac ducas. Vale.

Hanc epistolam cum Iosaphat accepit. Procumbens, quæque in ea continebantur, le-
gendum paragrasset, voluptate simul & gine Christi-
admiratione animus ipsius impletus fuit, ad agē-
est. Atque in cubiculum suum confes-
tim ingressus, & ante Dominicam ef-
figiem in faciem abiectus, terram la-
chrymis perfundebar, simul & Domi-
no gratias agens, & ad ipsius laudatio-
nem exultationis labia mouens, hisque
verbis vtens.

Exaltabo te Deus meus Rex, & benedi-
cam nomini tuo in seculum, & in seculum
seculi. Magnus es, Domine, & laudabilis
valde: & magnitudinis tua non est finis. Psal. 144.
Et: Quis loquetur potentias tuas? auditas
faciet omnes laudes tuas? Qui conuertisti
petram in stagna aquarum: & rupem in
fontes aquarum. En enim etiam rupes
hæc, ac rupe durius patris mei pectus.
tua voluntate ceræ instar emollitum
est.

*Matth. 3.
Basil lib.
const. ca. 1.*

Genes. 19.

Matth. 12.

est. Potes enim etiam ex lapidibus excitare filios Abraha. Gratias tibi ago, benigne Domine ac Deus. misericordiae quoniam in peccatis nostris lenitate vifuses, atque etiamnum vteris, & ad hunc usque diem impunitos nos reliquisti. Nam nos quidem iam pridem à tua facie abiici merebamur, atque in hac vita publica infamia notari, quemadmodum scelerati illi Pentapolitae, qui igni ac sulphure conflagrarunt. At patientia, & incomparabilis lenitas tua, benigne nobiscum egit. Gratias tibi ago indignus ego ac despicabilis, etiam si benignitati tuae laudandae ac celebrandae impar sum. Ac te Domine Iesu Christe, invisibilis Patris fili ac Verbum, qui omnia verbo produxisti, ac voluntate tua contineres & tueris, qui in ligno excrevisti, ac fortem vinxisti, usque, qui ab eo victi tenebantur, sempiternam libertatem attulisti, te inquam per miserationes tuas obtestor, ut nunc quoque invisibilem, & omnium rerum effectricem manum tuam extendas, ac servum tuum & Patrem meum ex graui illa diaboli captiuitate prorsus liberes, teque sempiterna vita praeditum, & verum Deum ac solum immortalem & aeternum Regem

gem esse, apertissime ipsi ostendas.

Contritionem quæso animi mei propitio ac placido oculo aspice, ac pro tua pollicitatione, in quam mendacium non cadit, à meis partibus sta, qui tererum omnium effectorem, conditorem, & gubernatorem cōfiteor, & agnosco. Fluat in me saliens aqua tua, derur-
Ioan. 4.
Ephes. 6.
 que mihi sermo in apertione oris, ac mens in te angulari lapide rectè defixa: ut ego inutilis servus tuus Patri meo incarnationis tuæ mysterium, vti par est, exponere, atque à vano pestiferorum demonum errore per potentiam tuam ipsum abducere, tibi que Deo ac Domino, qui non vis mortem peccatorum sed eorum resipiscenciam ac poenitentiam expectas, conciliare queam. Quo-
Ezech. 18.
 niam tu gloriosus es in sæcula sæculorum, Amen.

Cum ad hunc modum orasset, atque hoc sibi persuasisset, se voti sui compotem futurum, Christi misericordia fretus, illinc cum regio satellitio excessit, atq; ad Patris palatium sese contulit. Vt autem Pater de filij aduentu certior factus est, statim obviam ei prodit, atque ipsum complectitur, & exosculatur, deque ipsius aduentu maxima voluptate

luptate afficitur, publicumque ac solenne festum celebrat. Quid autem postea? Remotis arbitris vnà confident. Et quis tandem eos sermones, quorum filius ad Regem habuit, & quantum sapientia differuit, vlla oratione complecti queat?

Quid enim aliud loquebatur, quam quæ ipsi à diuino Spiritu, per quem predicatores vniuersum mundum Christo irretierunt, & litterarum expertes eruditis viris doctrinæ præstiterunt, instillabantur? Per eius gratiam ipse quoque eruditus & instructus, ad Regem verba faciebat, scientiæ luce eum collustrans. Ac prius quidem, cum, vt Patrem à superstitioso errore abstrahere, diuinitumque laborasset, nihil non dicens ac faciens, quo ipsius animum ad se alliceret, frustra tamen canere, ac surdus loqui videbatur. At cum Dominus afflictionem serui sui Iosaphat inspexit, & que exauditis ipsius precibus clausis patris ipsius ianuas patefecit (*Voluntatem enim, inquit ille, timentium se faciet, & deprecationem eorum exaudit*) tum denique Rex ea, quæ dicebantur, facile intelligebat, adeo vt opportunum tempus nactus filius, per Christi gratiam aduersus improbos spiritus, qui

Psal. 144.

qui Patris animo dominabantur, victoriam adipisceretur, ipsumque illorum errore atque impostura omni ex parte liberaret, salutaremque doctrinam perspicuè ipsi traderet, ac cœlesti & viuo Deo ipsum conciliaret.

Principio enim altius exorsus, ipsi magnas & admirandas res, quas prius *Quam rationem tene-* nec intellexerat, nec cordis auribus per *nuerit Io-* ceperat, annūtiavit. Etenim longam ad *saphat in* eum de Deo orationem habuit, piam- *erudiendo* que doctrinam ipsi ostendit: (nempe, *Patre,* quod non sit alius Deus sursum, præter *Patrem,* unum Deum, qui in Patre & Filio ac Spiritu sancto agnoscitur:) ac multa item Theologiæ arcana ipsi aperuit. Posteaque etiam ea, quæ ad rerum conditarum tam inuisibilem, quam visibilem procreationem attinebant, exposuit: nimirum quo pacto summus ille parens & opifex rebus omnibus ex nihilo productis, hominem ad imaginem & similitudinem suam effinxerit, ipsumque arbitrij libertate donatum, eorum quæ in paradiso pulchra erant, participem fecerit, vnus tantum arboris gustu ipsi interdicto, hoc est ligni scientiæ. Quo quidem mandato violato, *Adam ille* *psus.*

*Adamila-
psus.*

to, cum, è paradiso exterminauit. Vnde & ipse, & vxor, ea, quam cum eo habebant, coniunctione lapsi, in hos multos errores inciderunt, peccato videlicet in seruitutem addicti, mortique per diabolici tyrannidem obnoxij effecti. Qui quidem hominibus semel in potestatem suam reductis, hoc egit, vt Dei ac Domini obliuione prorsus caperentur: ipsique persuasit, vt per execrandam idolorum adorationem sibi cultum adhiberent.

Incarnatio.

At verò, Deus creator noster, miseratione commotus, benigna Patris voluntate, ac Spiritus sancti adiuncta opera, ex Virgine Sancta nostri instar incedi voluit: cumque cruciatu affectus fuisset, is, qui à perpeffione immanis erat, triduo post à morte ad vitam excitatus, nos à priori multa & condemnatione liberauit, præstantiorque gloria donauit. Siquidem in cœlum ascendens, simul nos eò, vnde descendit, euexit. Quem etiam rursus venturū credimus, vt figmentum suum ad vitam reuocet, atque vnicuique secundū ipsius opera reddat.

*Iudicium.
Regnum
cœlorum.*

Postea de illo cœlorum regno, quod eos, qui id promerentur, manet, verba fecit, atque arcana illa bona, reconditam.

ditamque item improbis poenam pro-
posuit, nimirum ignem nunquam ex-
tinguendum, exteriores tenebras, im-
mortalem vermem, cæteraque tormen-
torum genera, quæ peccati serui sibi i-
psis recondiderunt.

Hæc omnia, quàm plurimis sermoni *Gehenna.*
bus, ac Spiritus sancti gratiam abunde
ipsi inesse testantibus, prosecutus, tum
demum imperuestigabile diuinæ beni-
gnitatis pelagus enarrauit, quamque *Misericor-*
ille eorum, qui ad eum sese conuertunt, *dia Dei.*
pœnitentiam libenter expectet, quodq;
nullum scelus sit, quod ipsius misericor-
diam superet, siquidem ad meliorem
frugem redire in animum inducamus.
Quod cum multis exemplis ac Scriptu-
ræ testimoniis declarasset, orationi fi-
nem imposuit.

ABENNER SVSCEPTA FIDE
Christiana idola confringit, atque eorum
delubra in templa conuertit: at quo
quadriennio pœnitentia, mo-
ritur.

CAPVT XXXV.

REX autem diuinitus tradita hac
sapientia compunctus, ingenti
voce ac

*Rex Abenner inspe-
ctantibus
omnibus
signum
Crucis a-
dorat.
Rom. 5.*

voce ac feruentissimo animo Christum Saluatorem confiterur, atque ab omni superstitioso errore abscedit, viuifica- que Crucis signum inspectantibus om- nibus adorat, & audientibus omnibus, Deum verum ac Dominum nostrum Iesum Christum prædicat. Atque com- memorata priori sua impietate, & aduersus Christianos crudelitate & im- manitate condēnata, ingens ad pietatē portio efficitur. Extrabatque id, quod à Paulo dictum est, *Vbi abundauit iniqui- tas, illic & superabundauit gratia*

Cum igitur sapientissimus Iosaphat etiam ad rei militaris duces & satrapas, atque ad omnem denique populum de Deo atque erga ipsum pietate multa verba faceret, & quasi ignea lingua præ- clarum aliquid ac modulatū caneret, superueniens Spiritus sancti gratia om- nes ad celebrandam Dei gloriam exci- tabat: ita ut vniuersa multitudo una voce clamaret: Magnus Christianorum Deus est nec præter Dominum nostrum Iesum Christum, qui cum Patre & Spi- ritu sãcto glorificatur, alius Deus est.

*Rex Abenner idola
euerit.*

Diuino porro zelo impletus Rex Abenner, in aurea illa & argentea idola quæ in ipsius palatio erant, acri animo impetum facit, eaque omnia deiecit, postea

posteaque in minutas partes redacta, pauperibus distribuit: sic nimirum utilia ea reddens, quæ prius utilitate omni ac fructu carebant. Quin etiam ipse cum filio idolorum templa & aras omnes obsidens, à fundamentis ipsa eruit, *Templa Deo edificata.* eorumque loco templa Deo extruxit. nec vero in vrbe duntaxat, sed etiam in tota regione eandem operam sedulo nauabant. Peruersi autem spiritus, qui in aris domicilium habebant, cum vultu pellebantur, inuictamque Dei nostri potentiam tremulo clamore testabantur: omnisque vicina regio, ac multæ item finitimæ gentes ad piam fidem sese conferebant.

Tum igitur, cum diuinissimus ille Episcopus, de quo superius verba fecimus, accessisset, Rex Abëner fidei Christianæ elementis imbuitur, ac diuino baptismo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, perficitur. Ac Iosaphat ex diuina piscina ipsum excipit: res sanæ omnium maximè noua. Patris enim *Patrinus* pater existit: & ei, à quo carnali modo *pater filius.* progenitus fuerat, spirituales regenerationem conciliat. *Ioan 15.* Etenim cœlestis Patris filius erat, diuinæque profectò radicis diuinissimus fructus, radicis inquam illius, quæ clamat. *Ego sum vitis, vos palmites.*

S

Ad

Ad hunc modum Rex per aquam
ac Spiritum regeneratus, eiusmodi
voluptate, quæ nulla oratione ex-
plicari potest, afficiebatur. Simul-
que etiam cum ipso vniuersa ciui-
tas, ac finitima regio diuino ba-
ptismate donabatur: lucisque filij
existebant, qui prius in tenebris ver-
fabantur. Atque omnis morbus, & o-
mnis à dæmonibus inuecta calamitas
procul ab ijs, qui fide præditi erant, pro-
pellebatur: omnesque tum animis, tum

*Quam diu
non vides
Ecclesias
reædifica-
ri, Episco-
pos pulsos
ad suas se-
des recipi,
Sacerdotes
& Mona-* corporibus integri atque incolumese-
rant. Multaque item alia miracula fi-
dei confirmandæ causa edebantur. Ec-
clesiæ etiam ædificabantur: & Episcopi,
qui metu delitesciebant, in lucem prodi-
bant, suasque Ecclesias recipiebant. Ac
præterea alij, tum ex sacerdotum, tum
ex monachorum ordine, ad pascendū
Christi gregem instituebantur.

*Porro Rex Abenner ad hunc mo-
dum ab improba & flagitiosa vitæ ra-
tione sese remouens, ac de perpetratis
sceleribus pœnitentiam agens, regium
omne imperium filio tradit, ipse autem
in solitudine degēs, caputq; cinere sine
vlla intermissione aspergens, & graues
gemitus edens, ac sese lachrymis ablu-
ens, solus cum eo solo, qui vbique præ-
sens.*

sens est, colloquebatur, noxarum sua- *pœnitenti-*
 rum veniam ab eo petens. Quin in tan- *am, & quo*
 tam compunctionis atque humilitatis *modo Sa-*
 abyssum sese demisit, ut ipsum quoque *tisfactio-*
 Dei nomen labiis usurpare recusaret, *nis operib⁹*
 ac vix tandem à filio admonitus, illud *priora pec-*
 pronunciare auderet. Tanta autem, ac *cata com-*
 tam præclara in eo vitæ commutatio *pensavit.*
 fuit, ac tanta cum laude virtutis iter te-
 nuit, ut priorum iniquitatum ignoran-
 tiam pietatis magnitudine superaret.
 Cum autem quatuor annos hoc pacto
 in pœnitentia & lachrymis atque omni
 virtutis genere transegisset, in letalem
 morbum incidit. Cum autem ipsi vitæ
 finis immineret, in metu, animique an-
 xietate versari cœpit, mala ea, quæ à se
 perpetrata fuerant, in memoriam re-
 uocans. At Iosaphat consolatoria o- *Iosaphat*
 ratione coortum ei mœroris onus sub- *patrē con⁹*
 levauit, his verbis utens: *Quare tristis solatur.*
 es, ô Pater, & quare te ipsum conturbas? *Psal 41.*
 Spera in Deo, & confitere ipsi, qui est spes *Psal. 49.*
 omnium finium terræ, & in mari longe,
 qui per Prophetam clamauit. *Lauami- Esa. 1.*
 ni, mundi estote, auferte malum cogitatio-
 num vestrarum ab oculis meis: discite be-
 nefacere. Et si fuerint peccata vestra si-
 cut coccinum, tanquã nix dealbabuntur: &
 si fuerint rubra sicut vermiculus, tanquã
 S 2 lana al-

Lana alba erunt. Quocirca ne timeas, o Pater, nec dubio animo sis. Neque enim eorum, qui ad Deum sese conuertunt, peccata immensam ipsius bonitatem vincunt. Illa enim quocunque tandem numero fuerint, sub mensuram cadunt: Hanc autem, nec metiri, nec numerare quisquam potest. Quocirca fieri non potest, ut quod mensuræ subijciatur, id quod nulla mēsurā comprehendi potest, superet.

Huiusmodi verbis ad consolandum accommodatis, ipsius animum leniens, ac velut excauitans, cum ad bonā spem reuocauit. Deinde Pater extensis manibus gratias ipsi agebat, ac bene precabatur, diemq; eū, quo ipse in lucem editus esset, laudibus efferebat, his verbis vtens: Dulcissime fili, fili inquam, qui non tam meus es, quam cœlestis Patris, quamnam tibi gratiam referam? quibus te benedictionibus prosequar? quas Deo tua causa gratias agā? Perieram enim; ac tua opera inuentus sum. Peccato mortuus eram, & reuixi. Hostis & perduellis Dei: & in gratiam receptus sum. Quid igitur tibi pro his omnibus rependam? Deus est, qui satis amplis præmiis te remunerari queat. Hoc sermone habito, cum charissimum filium

sæpius

Luc. 15.

*Psal. 30.
Iosaphat
exequias*

ſæpius exoſculatus fuiſſet, ac deinde Patri exhibere preces fudiſſet, atque, *In manus tuas, bœuit collo-*
ô benigne Deus, commendo ſpiritum me- *cans corpus*
um, dixiſſet, in pœnitentia animam ſuam *eius in mo-*
domino reddidit. *numento*

Filius autem Ioſaphat, Patrem mor- *inter viros*
 tuum lacrymis proſecutus, iuſtisq; ipſi *ſanctos &*
 perſolutis, corpus eius in piorum viro- *panitentia*
 rum ſepulchris coadidit. Nec tamen i- *celicio texit.*
 pſius corpus regia veſte obuoluit, ſed *Quia vir*
 pœnitentia veſtimentis exornauit. Atq; *ſanctus pro*
 ipſe in ſepulchro ſtans, ac manus in cœ- *anima Pa-*
 lum tendens, lacrymasq; ex oculis flu- *tris ſui de-*
 uii inſtar profundes, his verbis ad Deum *functi ora-*
 clamauit. *tionem ſua-*

Gratias tibi ago Deus rex gloriæ, qui *dit, inferitur*
 ſolus potens, & immortalis es, quoniam *orationes*
 orationem meam minime deſpexiſti, *uiciorum*
 nec lacrymas meas pro nihilo duxiſti: *iunare ani-*
 verum ſeruum tuum, ac Patrem meum, *mas mor-*
 à ſclerata viuendi ratione auocatū, ad *tuorum.*
 te omnium Saluatorem pertrahere vo-
 luſti, eum videlicet ab idolorum erro-
 re abducens, atque ipſi hoc donans, ut
 te Deum verum, ac benignum intelli-
 geret. Ac nunc, ô domine Deus, cu-
 ius bonitatis pelagus perueſtigari ne-
 quit, in loco paſcuæ, in loco reſectio-
 nis, ubi vultus tui lux plendet, eum col-
 loca: nec antiquarum ipſius iniquitatū

recordare, sed pro ingenti tua misericordia peccatorum ipsius chirographū dele, ac debitorum ipsius chartas con- cerpe, sanctosque tuos, quos & igni &

Psal. 78, gladio de medio sustulit, cū ipso in gra-
Deo impos- tiam reduc, eisq; ne ipsi infensos & ira-
ibile est tos sese præbeant, impera. Omnia quip-
pœnitentiū pe tibi omniū Domino possibilia sunt,
non mise- hoc vno excepto, quod, quin te eorum,
veri. qui sese ad te cōuertunt, misereat, face-
Tu qui di- re non potes. Misericordia enim tua, in
eis āniuer- omnes diffusa est: atque ijs, à quibus in-
sariā mor- uocaris, salutem affers, Domine Iesu
tuorum, Christe: quoniam decet te gloria in sa-
tricenaria cula. Amen.

et septena- Huiusmodi preces & orationes Deo
ria orandi offerebat, septem dies à sepulchro om-
pro defun- nino non discedens, nec cibi quicquam
etis, esse cu- aut potus admittens, nec rursus somno
pidorum corpus recreās, verū & lachrymis so-
sacerdotū lum rigans, & cum luctibus omnem o-
inuenta rationis facultatem superantibus in o-
nota hic ob ratione perstans. Octauo aurem deniq;
seruari se- die in palatium reuersus, opes omnes
ptem dies ac pecunias pauperibus distribuit: adeo
in funden- vt nullus iam, qui rerum inopia preme-
dis precib⁹ retur, superesset. Paucisque diebus in
pro Patre huiusmodi ministerio exactis, omnes
mortuo. thesauros exhaustit: id videlicet agens,
Matth. 7. ne angustam portam introire paranti pe-
 cunia;

cuniarum moles impedimentum afferret.

IOSAPHAT *QUADRAGESIMO*

ab obitu patris die regno suo Barachia cedit, suisq; valere iussis, in solitudinem se confert.

CAPVT XXXVI.

AT verò quadragesimo à paterni obitus die memoriam ipsius celebrans, magistratus omnes ac militaris classis & plebei ordinis haud paucos conuocat: atq; in regio throno sedens, cunctis audiētibus, hanc orationem habuit: En, vt ipsi cernitis, Abenner Rex ac Pater meus, haud secus ac pauperum quiuus, mortem obiit. Ac nec diuitiæ, nec opes, nec regia gloria, nec rursum ego Patris amantissimus filius, nec reliquorum ipsius amicorum ac cognatorū quisquā opem ipsi & auxilium adferre, atque ab inuitabili sententia ipsum eximere potuit: verū ad illud tribunal, vt præsentis vitæ rationem reddat, proficiscitur, neminem omnino, qui ipsi opituletur, secū ducens, ijs duntaxat exceptis (quæcunque tandem illa fuerint) quæ ab eo gesta sunt. Hoc autem ipsum quoq; omnibus, qui mortalem naturam nacti sunt, contingere natura cōparatum est: neque aliter fieri potest.

Ecce & quadragesimo dies obitu patris memoriam

Oratio Iosaphat.

§ 4

Nunc

Nunc igitur audite me, ô filii ac fratres, plebs domini, ac sancta hæreditas, quos Christus deus noster pretioso sanguine suo redemit, atque à veteri errore, & aduersarii seruitute in libertatem vindicauit. Vos meam inter vos vitæ rationem nostis: nempe quod, ex quo tempore Christi cognitionem conlecutus, diuinoque beneficio ipsius seruus effectus sum, omnibus aliis rebus contemptis, atque odio habitis, ipsius dūtaxat cupiditate flagraui: idq; vnum mihi in votis fuit, vt ex huius vitæ tempestate, atque inani perturbatione, ac tumultu egressus, solus cum ipso solo consuetudinem haberem, atque in summa animi tranquillitate Deo meo ac Domino seruirem. Verum me Patris mei in diuersum nitentis voluntas retinuit, præceptumque illud, quod patribus honorem haberi iubet. Vade Dei gratia & adiumento incassum minimè laboraui, nec huiusmodi dies frustra consumpsi: verū & illū, & vos omnes, deo conciliaui, cumq; solū Deū verum, ac rerum omnium dominū cognoscere docui, nō quidē ego istud faciens, sed gratia Dei mecū, qui me etiā, è superstitioso errore atq; idolorū cultu eripuit, ac vos, ô plebs mea, graui & acerba captiuitate liberauit.

Iam

2.5.

Iam igitur tempus est, ut ea, quæ Deo pollicitus sum, expleam. Tempus, inquam est, ut, quod ipse me ducet, proficiscar, eaque vota, quibus me ipse obstrinxi, persoluam. Nunc itaque vobiscum ipsi considerate, quem vobis præesse, ac regnum obtinere velitis. Iam enim in Domini voluntate perfecti estis: nec quicquam ex ipsius præceptis vobis occultum est. In his ambulate, nec vel ad dexteram, vel ad sinistram declinare. Ac Deus pacis velim sit cum omnibus vobis.

Hæc ut plebs audiuit, tumultus statim ac strepitus, ingensque clamor & confusio exorta est, plorantibus omnibus, atque orbitatem suam deplorantibus. Quin etiam præter luctus & eiulatus illud etiam iureiurando affirmabant, sese illum minimè dimissuros, sed retenturos, nec secedendi potestatem vlllo modo ipsi facturos. Sic clamante populo, atque omnibus magistratibus, excipiens Rex, populares compescit, silentiumque ipsis imperat, seq; illorum contentioni cedere, atque obtemperare asserens, eos, quamuis alioqui incoerentes atque eiulatus signa in genis ferentes, domum remittit. Ipse autem unum ex Principibus (quem ipse, tum pietatis

Premium publica confessionis Dei. pietatis, tum vitæ sanctitatis nomine, pluris omnibus faciebat, admiratione-
Iosabat Barachia regnum offerre. que prosequeretur, hoc est, Barachiam, cuius etiam superius, cum Nachor Barlaamum se esse simulans cum Philo-
 sophis disputavit, verba fecimus, quemq; solum zelo diuino penitus flagrantem ab ipsius partibus stetit, atq; ad disputationem aduersus illos incundam paratum fuisse diximus) hunc inquam remotis arbitris assumptum, blandè ac leniter allocutus est, obnixisq; precibus, ut regnum acciperet, atque in timore Dei plebem suam regeret, obsecrabat: quo ipse ad expetitum iter se accingeret.

Piacentio de regni fuga. Ut autem cum reuertens, atq; istud omnino repudiātem, vidit, hisque verbis utentem: O Rex, quā istud tuum iudicium iniquum est, quā tuus sermo diuino mandato parum consentaneus: Nam cum proximum non secus ac te ipsum amare docearis, quā tandem ratione sarcinam eam, quam tu abijcere studes, mihi imponere festinas? Nam si regio munere fungi bonum est, ipse quod bonum est retine. Sin autem offendiculum istud ac scandalum animi est, quid mihi illud obijcis, ac me in fraudem inducere cupias?

Vt, inquā, cum his verbis videntem, & asseuerantem vidit, cum eo quidē colloqui destitit: ipse autē intempesta nocte Epist. ingenti sapientia plenam, atque ad omne pietatis genus impellentem, ad populares suos exarat, nempe quam de Deo sententiam tenere, quam ipsi vitam, quas laudes, quas denique gratiarum actiones offerre deberent, præscribens. Ac postea, ne quemquam alium præter Barachiam ad regiam dignitatem admitterent, prohibebat. Hac Epist. in cubiculo suo relicta, inscientibus omnibus egreditur.

Nec tamen efficere potuit, ut ipsius discessus ad extremum usque incognitus esset. Nam simulatque illuxit, ea res audita perturbationem ac luctum plebi attulit: omnesque summa celeritate ad eum inuestigandum perrexerunt, ipsius fugam omni ratione occupare cogitantes. Quo etiam factum est, ut studium ipsis frustra minimè cesserit. Nam cum itinera omnia occupassent, ac montes omnes obsedissent, inuiasque valles peragrassent, in torrente quodā ipsum manus in cœlum tendentem, ac sextę horę precationem persoluentem inuenerunt.

Cōspecto autē eo, circumfusi statim, cū lachrymis eum obsecrabant, ac dis-

*Iosaphas
extensis
manibus
orationem*

§ 6 cœlum

*sexta hora
persolvens
inuentus.*

Act. 20.

cessum ipsi obiectabant. At ille, Quid, inquit, inanem laborem suscipitis? Nec enim est, quod vos me Regē, vltra habituros esse speretis. Nihilo secius tamen eorum ingenti contentioni cedens, ad palatium reuertitur, coactisque in vñ omnibus, quid in animo haberet, declarauit, ac postea interposito etiam iurando sermonem confirmauit, nēpē se posthac ne vnum quidem diem cum ipsis fore. Ego enim, inquit, me erga vos ministerio perfunctus sum, nec quicquam pratermisi, nec subterfugi, quos minus annūciarem vobis, ac docerem testificans omnibus in Dominum nostrum Iesum Christum fidem, ac pœnitentiæ viam ostendens. Ac nūc ego viam hanc in eo, quam iam pridem expetebam, nec vltra faciem meam, quisquam vestrum videbit. Quapropter, vt diuini Apostoli verbis vtar, contestor vos hodierno die, quod mundus ego sum à sanguine omnium vestrum. Non enim subterfugi, quominus annuncierem vobis consilium Dei.

Hæc illi audientes, ac sententiæ ipsius firmitatem exploratam habentes, nempe quod eum à suscepto consilio reuocare minimè possent, orbitatem quidem

quidem suam deplorabant, nec tamen
 villo modo eum de sententia deduce-
 bant. Tum autem Rex Barachiam il-
 lum, de quo supra locuti sumus, manu
 tenens, Hunc, inquit, ô fratres, hunc
 vobis Regem creo. Cumq; ille eiusmo-
 di rei vehementer oblectaretur, inui-
 tum eum ac repugnantē in regio thro-
 no collocat, ipsiusq; capiti diadema
 imponit, atque annulum regium ipsi
 in manum præbet. Atque ad Orientem
 stans, pro Rege preces fudit, hoc vide-
 licet à Deo postulans, vt Dei fidem cō-
 stanter teneret, ac Christi mandatorū
 iter ab omni flexu alienum inueniret.
 Adhæc pro Clero etiam atque vniuer-
 so grege precatus est, opem videlicet &
 auxilium ac salutem ipsis à Deo petēs,
 atque, vt quicquid ipsi postularent, ad
 vtilitatem moderaretur.

Hac oratione habita, conuersus ad
 Barachiam, ait: En tibi frater, hoc præ-
 cipiam, quod Apostolus testatus est. At-
 tende tibi ipsi, & vniuerso gregi, in quo
 te Spiritus sanctus Regem posuit, vt
 Christi populum, quem proprio san-
 guine acquisiuit, regas. Et quemadmo-
 dum Deum ante me cognouisti, eumq;
 puro animo & conscientia coluisti, ita
 nunc quoq; maiori studio in hoc incū-

*Oratio Iosa-
 phat ad Ba-
 rachiam.
 Act. 20.
 Reges intel-
 ligite, erudi-
 mini qui in-
 dicatister-
 ram.*

§ 7   bc, vt

*Magnos
magna ma-
nent præ-
mia aut
pana
Simile,*

be, vt ipsi vite tue rationes probes. Quò enim maius à Deo imperium consecutus es, eo quoq; maiora ipsi rependas oportet, Ac proinde gratitudinis debitum ei, cuius beneficijs auctus es persolue, sancta ipsius præcepta custodiens, atq; ab omni via in exitiũ ducente deflectens.

*Priuatus
peccans
se tantum
Rex laedit
omnes.*

Vt enim in ijs, qui nauigant, cum nauta quispiã peccat, exiguum ijs, qui simul nauigant, detrimentum affert: cùm autem gubernator, vniuersæ naui exitium accersit: ita etiam in regnis vsu venit, vt cùm quispiam eorum, qui subsunt, peccat, non tam alium, quàm se ipsum lædat, sin autem Rex ipse peccet, totum regnum labefactat, ac detrimento afficit. Quapropter, vt ingentes rationes redditurus, si quid eorum, quæ opus sint, prætermiseris, magno studio, magnaq; cura te ipsum in bono custodi: Voluptatẽ omnem ad peccatum te pertrahentem odio insectare. Ait enim Apost. *Pacem sectamini cum omnibus, & sanctificationem, sine qua nemo videbit Deum.* Rerum humanarum circulum animaduerte, quo pacto videlicet in orbem voluatur, alias atq; alias alio atq; alio modo eas ferens, ac torquens. Illudq; stude, vt in varia earum mutatione

Heb. 12.

ne pium animum constanter retineas. Siquidem vnà cum rebus commutari, dubiè atq; instabilis mētis argumentū est. Tu verò fac in virtute firmus sis, ac prorsus stabilitus. Ob temporariam & caducam gloriā inani tumore minimè insolesce: verū repurgato animo na. *Humilitas.* turæ tuæ vilitatem cogita, viræq; huius breuitatem atq; adiunctam carni mortem cogita. Hæc enim si consideres, in superbiam haud quaquam incidēs, sed Deum verum ac cælestem Regem metues, sicq; præclarè ac feliciter tecum agetur. *Beati enim, inquit ille, omnes qui timent Dominum: qui ambulant in vijs eius: Ac rursum: Beatus vir qui timet Dominum: in mandatis eius volet nimis.* *psal. 127. psal. 111.* Quamnam autem præ cæteris præcepta tibi seruanda sint, audi: *Beati misericordes: quoniam ipsi misericordiam consequentur.* *Luc. 6. Timor Dei* Ac rursum: *Estote misericordes, sicut & Pater vester cælestis misericors est.* *Misericordia.* Hoc enim præceptum ab ijs potissimum exposcitur, qui in summo imperio constituti sunt.

Ac sanè q magnā potētiā nactus est, *Quoniam* cum, à quo huiusmodi potētiā accepit, pacto quis pro virib⁹ imitari debet. Hac porò in piā Deum re Deū maximè imitabitur, si misericor *maximè* dia nihil potius antiquiusque habeat. *imitetur.*

Huc

Huc accedit, quod subditos, nihil-
quē ad beneuolentiam allicit, vt bene-
ficij gratia egētibus concessa. Nam ob-
sequium illud, quod ex metu oritur, ad-
umbrata est adulatio, per fictum hono-
ris vocabulum eos, qui animum ipsi ad-
iiciunt, ludificans ac circumscribens.
Atq; is, qui inuito animo paret, oblata
occasione seditionem excitat: qui autē
beneuolentiæ vinculis constrictus te-
netur, firmam ei, qui rerum potitur, o-

*Quales erga
alios fueri-
mus, talis
erga nos
Deus erit.*

*Da & dabi-
tur.*

*Dimitte &
dimittetur.*

bedientiam præstat. Quæ cum ita sint,
da operam, vt egentibus facilis ad reac-
cessus sit, ijsq; qui inopia conflictantur,
aures tuæ pateant: vt tu quoq; apertas
Dei aures inuenias. Nam quales nos ip-
sos conseruis præbuerimus, talem etiā
erga nos Dominum nanciscemur: &
quemadmodum audierimus, audie-
mur, & quemadmodum viderimus, a-
diuinæ & omniū rerum conspectore o-
culo videbimur. Quamobrem ante mi-
sericordiam, misericordiam conserua-
mus: vt simile per simile recipiamus.

Quin etiam aliud quoq; præceptum
cum superiore isto coniunctum, ipsiq;
cognatum audi. Dimittite, & dimittetur
vobis. Quod si non remiseritis homini-
bus delicta ipsorum, nec Pater vester ce-
lestis peccata vestra vobis remittet. Ob

idq;

idq; ne iis, à quibus offensus fueris, iniuriarum memorè te præbeas : verùm cum ipse peccatorum tuorum veniam postules, iis etiā, qui in te peccāt, ignosce. Remissioni enim remissio rependitur: & si cum nostris conseruis in gratiam redeamus, Dominus quoq; suā in nos iracundiam comprimet. Ac contra nostra aduersus eos, quia aliquid in nos admiserunt, sæuitia hoc efficit, vt peccatis nostris nulla venia tribuatur.

Matth. 18.

Quemadmodum audis quidnam illi, qui decem talentorum millia debebar, acciderit, nempe quod ob suam in conseruum crudelitatem tanti debiti exactionem sibi ipsi renouarit. Quare magnopere nobis prouidendum est, ne hoc quoq; nobis vsu veniat. Quin potius debitum omne remittamus, atq; omnem iram è pectore eiciamus: vt nobis quoq; multa nostra debita remittantur. Præter hæc omnia, ac præ omnib. reb⁹, bonum depositum custodi, hoc est piā

2. Tim. 1.

fidei doctrinā, in qua institutus & eruditus es. Illudq; caue, ne vllū hæresis zizanium in vobis enascatur: verùm purum ac doli expers diuinum semen cōserua, vt vberem atq; amplam segetem Domino exhibeas, cū ad exposcendam rerum ab vnoquoque in vita gestarum rationem, consentaneamq; actionibus,

*Hæreticum,
denita.*

nostris mercedem referendam veniet.

Quo quidem tempore *iusti fulgebunt sicut Sol* : sceleratos autem caligo ac

Matth. 13. sempiterna ignominia obruet. Ac nunc
 ô fratres, Deo vos commendo, & verbo gratiæ ipsius, qui potense est, superædifi-
 care, & dare vobis hæreditatem in san-
 ctificatis omnibus.

*Positis ge-
 nibus rur-
 sus oravit
 cum lachry-
 mis.* Hæc cum dixisset, positis genibus
 suis, quemadmodum scriptum est, cum
 lachrymis rursum oravit; atque cōuer-
 sus Barachiam, quem Regem designa-
 rat, omnesque eos, qui magistratu fun-
 gebantur, exosculatus est. Tum verò res
 lachrymis sanè digna contigit. Omnes
 enim ipsum circumstantes (non secus ac
 si hoc duntaxat viuerent, quod cum eo
 essent, ac simul atque ab eo desungerentur,
 vitam amissuri essent) quid non dicebant,
 quod ad ciendam misericordiam pertineret?
 aut quid relinquebāt, quo eorum luctus augeri posset?
 Ipsum exosculabantur, & complectebantur,
 mentisque impotes præ dolore erant.

*Affectus
 Subdito-
 rum in
 Regem.*

Vē nobis, clamabant, quàm graui calamitate opprimimur? Dominum eum appellabant, patrem, salutis authorem, bene de se meritum. Per te, inquebant, Dei cognitionē accepimus, errore liberati sumus, ab omnibus malis cōquie-

ui.

uimus. Quid iam nobis post discessum
tuum futurum est? Quænam mala nos
arripient? Hæc cum diceret, pectora fe-
riebant, eamque, quæ eos inuaserat, ca-
lamitatem deplorabant. At ille conso-
latoria oratione ingentem eorum eiu-
latura comprimens, illud pollicebatur,
se (quoniam corpore iam non poterat)
spiritu cum illis fore. Hoc sermone ha-
bito, spectantibus omnibus è palatio ex-
cedit: ac statim omnes desperato reditu
eum sequebantur, atque ex urbe, ut quæ
iam conspicerè minimè possent, profu-
giebant. Posteaquam, autem ciuitate
egressi sunt, vix tandem atque ægrè,
acrius eos ipso admonente, atque et-
iam asperiores interdum obiurgatio-
nem adiungente, ab eo distracti sunt,
atque inuiti reuertebantur, identidem
oculos reflectentes, ac pedibus inter
ambulandum offendentes. Nonnulli
autem ex ijs, qui feruentiori animo
præditi erant, lugentes eminus ipsum
sequebantur. quoadusque nox oborta
eos inter se disiunxit.

*Diuellun-
tur ab in-
uicem.*

I O S A P H A T P E R S O L I T U -
dinem iter faciens, herbis duntaxat vi-
ctitat: ac diabolicas tentationes
Crucis signo propulsat.

CA-

CAPVT XXXVII.

Generos⁹ igitur ille vir ex aula egressus est, perinde lætus atq; alacris, ut cum quispiam è longinquo ac diuturno exilio in patriam se refert. Atque externè quidem eas, quibus uti solebat, vestes gerebat, internè autem cilicium illud, quod Barlaam ipsi dono dederat. Porro nocte illa in pauperis cuiusdam viri domunculam se conferens, vestes eas, quibus indutus erat, abiicit, postremumque illud beneficium egenti tribuit. Cumq; ad hunc modum, cum illius, tum multorum aliorum pauperum precibus, Dei opem atque auxiliū sibi accuisset, eiusque gratia & præsidio, tanquā salutis vestimento ac latitæ pallio sese induisset, ad solitariam vitam excessit, non panem, non aquā, non quidquam aliud ex iis, quæ ad vitæ necessaria sunt, secum ferens, nullumq; aliud indumentum gerens, præter asperum illud cilicium, de quo paulo ante mentionem feci.

Etenim singulari quodam desiderio, ac diuino immortalis Regis Christi amore saucius, toto animo in id quod amabat incumbere, totus extra scriptus, ac diuinitus immutatus, Deique

*Vestes dat
pauperibus.*

*Idem fecit
S. Ignatius.*

charitate omni ex parte correptus. *For- Cant. 8:*

tis enim, inquit ille, sicut mors dilectio.
Tantam videlicet ipte ex diuino amo-
re temulentiam contraxerat, tantaque
sitiæstuabat, instar scilicet illius, qui
dicebat. *Quæadmodum desiderat ceruus Psal. 41.*
ad fontes aquarum, ita desiderat anima
mea ad te Deus. Sitivit anima mea ad
Deum fontem viuum. Et quemadmo-
dum anima illa, quæ huiusmodi chari-
tate vulnerata erat, in Cantico Canti- *Cant. 2.*
corum, ait, *Vulnerata charitate ego sum.*
Acrursum: Ostende mihi faciem tuam,
& fac me audire vocem tuam, vox enim
tuæ dulcis, & facies tuæ decora.

Huiusce omni sermone præstantio-
ris pulchritudinis Christi desiderio, *Christi a-*
tanquam igne quodam in pectore ac *mor difficul-*
cepto, Apostolorum chorus, ac Marty- *tates omnes*
rum agmina, omnia ea, quæ oculis cer- *superat.*
nuntur, contempserunt, atque omni
huic fluxæ & caducæ vitæ innumera
tormentorū & mortis genera prætu-
lerunt, diuinæ pulchritudinis amore
flagrantes, atque ingentem Dei Verbi
erga nos amorem cum animis suis re-
putantes. Hunc ignem cum præclarus
etiam, ac corpore quidem nobilis, cæ-
terum longè nobiliore ac magis regio
animo præditus vir in seipso accepisset.

ter-

430 **BARLAAM ET IOSAPHAT**

terrena omnia prorsus aspernatur, oēs corporis voluptates proculcat, opes & gloriam, atque humanos honores pro nihilo ducit, diadema & purpuram abiicit, arenearum telis viliora ea existimans, atque ad omnia dura & acerba monasticæ vitæ studia prompto animo sese tradit, illud Psalmistę clamans, *Ad-*

Psal. 62. ha sit anima mea post te, ô Christe: suscipiat me dextera tua.

Cumque ad hunc modum, oculis à tergo minimè contortis, in intimam solitudinem se contulisset, atque caducarum rerum confusionem, tanquam molestissimam quandam sarcinam, & catenam excussisset, spiritu lætabatur, coniectisque in Christum, cuius desiderio ardebat, oculis, ad eum, tanquam ad præsentem, atque ipsius vocem audientem clamabat, eumque alloquebatur, his videlicet verbis utens. Ne iam, quæso, ô Domine, oculus meus huiusce vitæ bona videat? nec præsens vanitas mentem meam à suscepto itinere abstrahat. Verùm, Domine mi, oculos meos spiritualibus lachrymis imple, gressusque meos dirige, famulumque tuum Barlaam mihi commōstra. Mihi, inquam, eum, per quem mihi salus parata est, ostende; ut solitariæ ac monasticę
vitæ

vitæ sinceritatem per ipsum addiscam, ac non ob hostilis belli imperitiam in fraudem inducar. Da mihi, Domine, viam meam nancisci, per quam te adipiscar : quoniam anima mea tui desiderio saucia est : teque salutis fontem ardentem sitit.

Hæc secum perpetuò voluebat, atque ad Deum loquebatur, per orationem, ac sublimissimam contemplationem, ipsi sese coniungens. Atque ita contento gressu, coeptum iter exequabatur, ad locum cum, in quo Barlaam degebat, peruenire contendens. Herbis porro ijs, quæ in deserto existebant, alebatur. Neque enim, ut iam à me commemoratum est, præter corpus ac pānos illos, quibus indutus erat, quicquam aliud secum ferebat.

Vide sancti viri paupertatem & abstinentiam.

Cæterum cum exiguum, ac nullius omnino momenti victum ex herbis sibi pararet, aquæ penuria prorsus laborabat : quod videlicet solitudo illa aquæ expers esset. Cum igitur Sole iam sub meridiem vehementer ardente iter faceret, vehementius ob æstum in arida regione siti flagrabat, atque extrema & grauiissima ærumna vexabatur. Verum cupiditas naturam vincebat, ac sitis ea diuina

Sitis tentatio grauius.

diuina, qua afficiebatur, sitis aqua flammam minuebat.

*Quibus
diaboli tenta-
tionibus
impetitus
fuerit Io-
saphat.*

At verò ille boni inimicus & inuidus diabolus, huiusmodi animi institutum, atque usque adeo ardentem ipsius erga Deum charitatem indignissimo animo perspicuens, multas ipsi in solitudine tentationes excitabat, regiam nimirum ipsius gloriæ, splendidissimamque satellitum manus, qua ipsius latus cingebat, atque amicorum item & æqualium memoriam ipsi refricans illudque item ipsi ob animum proponens, omnium animas ex ipsius animâ pendere: ac reliquas denique alias huiusce vitæ oblectationes ipsi obiciens. Ac deinde virtutis asperitatem, atque ingentes eius sudores ipsi proponebat: corporis item imbecillitatem & inexpertas atque insuetas ærumnas, & temporis longinquitatem, ac præsentem sitis oppressionem, quodque nulla ex parte consolatio vlla ipsi expectanda esset, aut tanti laboris, tantæque fatigationis finis. Ac denique ingentem in ipsius animo, quemadmodum quodam loco de magno Antonio proditum est, cogitationum puluerem commouebat.

*Cogitationum pul-
uis.*

Vt autem ad labefactandum ipsius animi institutum imbecillum hostis il-

le se

le se vidit (Christum enim ipse sibi ob animum proponens, atque ipsius desiderio inflammatus, speque egregie confirmatus, ac fide subnixus, illius instinctus & consilia pro nihilo ducebat) pudore suffusus est, utpote ad primum, ut dici solet, impetum prostratus. Quapropter alteram viam inire coepit. multas quippe ipse vitij semitas habet: ac variis spectris eum euertere atque in metum conicere nitebatur. Nonnunquam enim ater ipsi, ut est, apparebat. Nonnunquam rursus districtum gladium tenens, in eum impetum faciebat, seque eum, nisi quamprimum ab instituto resiliret, percussurum minabatur. Quandoq; rursus variarum bestiarum formam subibat, aduersus ipsum rugiens ac perquam horrendum mugitum & strepitum edens: atque etiam in draconis & aspidis & reguli formam sese subinde immutabat. At præclarus ille ac strenuissimus pugil tranquillo animo consistebat, ut qui Altissimum perfugium suum posuisset. Ac mente excubans, pestiferumque spiritum irridens, dicebat: Non me fugit, ô impostor, quoniam sis, qui hæc in me excites: nimirum qui iam inde ab initio mortalium generi perniciem moliaris, nec vnquam

*Mille artis
nocendi,*

Psal. 90.

T impro

improbitati studere, ac nocuumtum
 nferre definas. Ac sane quam pol-
 chre tibi hic habitus quadrat? Nam hoc
 ipso, quod bestias & reptilia imitaris,
 mentis tuæ feritatem & peruerfitatem,
 voluntatisque ad noxam ac pestem in-
 ferendam promptitudinem demōstrat.
 Quid igitur, o miser, ea aggredieris, quæ
 conficere non potes? Ex quo enim hæc
 artes, a quæ hæc spectra à tua improbi-
 tate proficisci comperi, nulla iam
 hinc sollicitudine afficior. *Dominus mi-
 hi adiutor: Grego despiciam inimicos meos.*
Et super aspidem & basiliscum, quorum
tu similitudinem expressisti, ambula-
bo: atque Christi potentia corroboratus,
leonem & draconem conculcabo. Confun-
dantur & erubescant omnes inimici mei,
confundantur & erubescant valde veloci-
ter.

Psal. 17.

Psal. 90.

Psal. 6.

Hac oratione utens, Crucisque signo
 hoc est, inuictis armis seipsum cingens,
 omnia diaboli spectra irrita reddidit.
 Confestim enim bestię ac reptilia instar
 fumi euanuerunt, & sicut fluit cera à fa-
 cie ignis. Ipse autem Christi potentia
 confirmatus, læto animo proficisceba-
 tur, Deoque gratias agebat.

Psal. 67.

At etiam complures ac varię bestię,
 varięque

variique generis serpentes & dracones, quos solitudo illa nutrebat, ipsi occurrentes, non iam per inane spectrum, sed re vera ab ipso cernebantur. Ex quo efficiebatur, ut metus quidem ac laboris via plena esset, ipse autem utrumque animo & cogitatione superaret. Nam & metum charitas, ut Scripturæ verbis vtar, foras mittebat: & laborem cupiditas leuabat. Ad hunc itaque modum cum multis & variis calamitatibus, & ærumnis per dies haud paucos colluctatus, ad Senaaritidem illam solitudinem, in qua Barlaam habitabat, peruenit. Vbi etiam aquam nactus, sicis flammam restinxit.

1. IOAN. 4.

IOSAPHAT BARLAAMVÆ
tandem inuenit, ac cum eo per multos
annos vixit.

CAPIT XXXVIII.

IOSAPHAT autem biennium integrum in hac vastissima solitudine mansit. huc atque illuc oberrans, nec Barlaamum inueniens: Deo nimirum hic quoque animi ipsius firmitatem ac strenuitatem explorante. Ac sic, sub dio degens, tum æstu conflagrabat, tum frigore obrigebat, præstantissimum illum

T 2

lum

lum senem velut quēdam ingentis pretij thesaurum quærere nunquam intermittens. Multas porro pestiferorum spirituum tentationes, ac multa prælia sustinebat, multosq; item labores, ob herbarum, quibus de more viſcitabat, penuriam perferebat: quoniam scilicet haec quoq; solitudo ea, vt quæ siccitate laboraret, parca admodum produceret. Verum adamantinus atq; inuictus ipsius spiritus, amore ac desiderio ardens, huiusmodi molestias facilius ferebat, quam alii voluptates ferre soleant. Quocirca diuina ope minime caruit: verum secundum dolorum ipsius ac laborum multitudinem allata à Christo, cuius cupiditate flagrabat, consolationes, tam non tam diu, animum ipsius exhilarabant.

Confecto autem biennii curriculo, Iosaphat quidem perpetuo circumibat, eum quem expetebat, quærens, atque ad Deum lacrimas fluminis instar profundens, meditabatur clamans, Ostende mihi, Domine, mihi inquam, eum ostende, qui mihi tui Nominis cognitionem, ac tanta bona conciliauit, nec propter peccatorum meorum multitudinem tanto bono me priua: verum hoc concede, vt & ipsius conspectu fru-
ar, &

Psalm. 39:

*Gaudium
in cruce.*

ar, & idem cum ea religiosa exercitatio-
nis certamen subeam.

Dei autem favore speluncam quan-
dam inuenit, peruestigata videlicet eo-
rum, qui eo se conferebant, semita: atq;
monachum quendam solitarium vitæ
genus colentem nanciscitur: eumque
maximo cum animi feruore comple-
xus, & osculatus, vbinam Barlaam ha-
bitaret, sciscitabatur. Simulq; ipsi rerum
suarum statum exposuit. Cum igitur
ex ipso, vbi viri illius, quem quærebat,
domus esset, intellexisset, eo quàm ce-
lerrime, non secus ac peritissimus quis-
piam venator feram nactus, se contu-
lit, peragratisque alterius cuiusdam
senis admonitu aliquot passuum mil-
libus, lætus ac spei robore septus in-
cedebat, æque nimirum ac puer, qui
patrem, quem iam pridem non vidit,
breui se conspecturum sperat. Nam *Diuina*.
cum diuinus amor animum semel obse- *moris vis*
derit, multo acrior ac feruentior eo esse *ac potentia*.
solet, qui à natura manat.

Astat itaque speluncæ foribus, iis-
que pulsatis, Benedic, inquebat, ô pa-
ter, benedic inquam. Vt autem Bar-
laam hac voce audita ex antro egres-
sus est, cum spiritum agnouit, qui

T 3 ob ad-

ob admirandam illam mutationem, quæ à priore illo vultu ac florente iuuenilis ætatis pulchritudine demigrarat, ab externo aspectu vix agnosci poterat, ut qui tum ex solis æstu atrorem contraxisset, & pilis abundaret, ac genas matie confectas, oculosque alte depressos, & palpebras lachrimarum fluentis undique attritas, atque ingenti famis afflictione perustas haberet. At vero Iosaphat spiritualementem patrem statim agnouit, utpote iisdem oris lineamentis præditum. Confestim itaque se nex versus Ortum stans, Deo precem cum gratiarum actione coniunctam adhibuit. Dictoque Amen, inmutuos amplexus statim ruerunt, diuturnam cupiditatem sine ulla satietate expletes.

Cum autem abunde sese complerent, atque consalutassent, sedentes inter se colloquebantur. Ac sermonem exorsus Barlaam, his verbis usus est: Preclare fecisti, qui huc veneris, dilecte fili, fili inquam Dei, ac cœlestis regni heres per Dominum nostrum Iesum Christum, quem dilexisti, atque caducis & fragilibus bonis non abs re chariorem habuisti: ac prudentis & sapientis mercatoris instar omnibus facultatibus venditis

Matth. 13.

marga.

margaritam pretium omne superantem
emisti, ac thesaurum, qui surripi non
possit, in agro mandatorum Domini
absconditum nactus, omnia dedisti, nec
rei ulli ex iis, quæ iam iamque effluxuræ
sunt, pepercisti, quo agrum illum tibi
comparares. Det tibi Dominus pro flu-
xis & caducis æterna: pro iis, quæ inte-
ritui obnoxia sunt, ea, in quæ nec inte-
ritus, nec vetustas cadit.

Velim autem mihi dicas, charissime
quonam pacto huc accesseris, quique
post discessum meum rerum tuarum
status fuerit, atque tuusne pater Deum
norit, an vero nunc quoque eadem, qua
prius, dementia abreptus, à demonum
fraude atque impostura captivus abdu-
catur. Hæc percontante Barlaamo, Io-
saphat altius repetito sermone, quamnam
sibi post ipsius digressum contigissent,
quamque prosperum rebus cursum Do-
minus ad id usque tempus, quo rursus
inter se convenissent, tribuisset, sigilla-
tim exposuit.

Senex itaque hæc audiens, volu-
ptate simul atque admiratione affectus
est, calentesque lacrimas mittens, dice-
bat. Gloria tibi sit Deus noster, qui tui
amore præditis semper præsto es, at-
que ipsis opuscularis. Gloria tibi Christe,

rex

rex omnium ac Deus optime, quoniam benigna tua voluntas ita tulit, ut semen illud, quod in seruitui Iosaphat animum iecisti, centuplicatum fructum afferret te videlicet, animarum nostrarum agricola & Domino, dignum. Gloria tibi Paraclete bone ac sanctissime Spiritus: quoniam quam tu sanctis tuis Apostolis gratiam tribuisti, hanc etiam huic impertiendam duxisti: atque ingentem hominum multitudinem ipsius opera superstitioso errore liberaasti, ac vera Dei cognitione illustrasti.

Ad hunc modum Deo ab utroque gratia agebantur: ipsique ita inter se colloquentibus, ac Dei gratia exultantibus, affuit vespera. Proinde ad orationem consurgentes, consuetum precationum pensum persoluerunt. Ac postea cum cibo recreandum corpus esset, Barlaam magnificam mensam apposuit, spiritualibus videlicet epulis confertam, eius autem consolationis, quæ sensibus percipitur, quam minimum sane participem. Cruda enim duntaxat olera erant, ipsiusmet manibus confecta, & excultra, palmæque perpaucæ, quæ in ea solitudine inueniebantur, ac denique sylvestres herbæ. Cum igitur gratias

*Barlaam
abstinentia
& ciborum
delectus.*

gratias Deo egissent, appositisque epulis corpus refecissent, atque aquam e propinquo fonte bibissent, ei rursus, qui manum aperit, & implet omne animal benedictione, gratias egerunt. Ac deinde consurgentes, posteaquam nocturnas preces absoluerunt, spirituale colloquium inierunt, salutares ac celesti sapientia plenos sermones per totam noctem contextentes, quoadusque auroræ exortus ad consuetarum rursus orationum memoriam ipsos reuocaret.

Manfit autem ad hunc modum diuturno tempore cum Barlaamo Iosaphat, admirabilem hanc atque humana conditione præstantiorem vitam colens, ac tanquam patrem & præceptorem cum omni obedientia & humilitate ipsum sequens: sic nimirum, ut ad omne virtutis studium exerceretur, atque quonam pacto cum spiritualibus & inuisibilibus spiritibus luctandum esset, edocereretur. Ex quo illud consecutus est, ut vitiosas omnes affectiones extingueret, carnisque affectum spiritui, non secus ac seruum domino, subiiceret, deliciarum omnium animique remissionum obliuione ca-

Psal. 144.

Vigilia & nocturna orationes, & spiritualia colloquia ex more veterum Monachorum.

Vide hanc esse sancti orationem Monachorum antiquorum quam arduum institutum, &

T 5

pere-

*amplius no
dicito. Hoc
non faciebāt
antiqui
Monachi.*

*Vigilia &
Oratio.*

*Verummo-
nachi mu-
nus in quo
suum sit.*

Psal. 83.

peretur, somno tanquam improbo mā-
cipio imperaret: Atque, ut breui per-
stringam, tanto studio in solitaria vite
cervamen incumberebat, ut ipse quoque
Barlaam, qui permultum temporis in
ea contriuerat, miraretur, ipsiusque a-
crimonie concederet: Tantulum enim
duri illius atque consolatione carentis
cibi admittebat, ut vitam duntaxat to-
leraret, nec committeret, ut per ultro ac-
ceritam mortem præmiis iis sese orba-
ret, quæ virtutū cultui ac studio tribuan-
tur. Sic autē naturā nocturnis excubiis
subiiciebat, ac si nulla omnino carnis &
corporis parte constaret. Oratio porro
perpetuum ipsius studium erat: vniuer-
sumque vitæ tempus in spiritualibus ac
celestibus contemplationibus insume-
batur: adeo ut nec horam unam, imo
nec vllum omnino temporis punctum,
ex quo in ea solitudine habitavit, deper-
deret. Ac sane hoc demum veremona-
stici ordinis munus est, nunquam à spi-
rituali opere vacuum inueniri. Quod
quidem generosus ille & expedi-
tus celestis stadii cursor egregie præ-
stitit, atque animi sui ardorem ab ini-
tio ad extremum usque perpetuo conser-
uauit, ascensiones in corde semper di-
sponens, ac de virtute ad sublimiorem
virtutem

virtutem transiliens, desideriumque desiderio, ac studium studio indefinenter adiungens: quoad tandem ad speratam & expetitam beatitudinem perueni.

BARLAAM IOSAPHATO

mortem suam pradicat, eumque consolatur:

sacrisque operatus, ac Crucis signo

ornatus, lato animo moritur.

ritur.

CAPVT XXXIX.

CVM itaque hoc pacto Barlaam & Iosaphat vna versarentur, ac pulchro inter se certamine cōtenderent, ab omni cura & huiusce vitæ perturbatione immunes, mentemque ab omni confusione purā ac seiunctā habentes, post multos ab ipsis pietatis causa susceptos labores, quodā die Senex accersito spirituali filio, quē per Euangeliū genuerat huiusmodi spiritualē sermonē aggressus est.

Iam pridē, o amice Iosaphat, te in hac solitudine habitare oportebat, atq; hoc mihi oranti Christus de te pollicitus fuerat, fore, vt te ante extremū vitæ diē viderē. Vidi itaq; quē admodū cupiebā: vidi in quā te à mūdo & mundi rebus auulsum, ac Christo minime dubio ac vacillanti animo coniunctū, atq; ad perfectā plenitudinis ipsius mensuram progressum.

*Barlaamo
collactane
fuit mortis
cupiditas.*

sum. Nunc igitur, quando quidem mor-
tis meæ tempus instat, atque collac-
tanea & mihi æqualis ea cupiditas, quæ,
ut cum Christo essem, semper me tenuit,
iam expletur, tu quidem corpus meum
terra conde, puluerique pulverem red-
de. Post autem ipse in hoc loco hære,
susceptum spiritualis vitæ genus perse-
quens, meæque tenuitatis memoriam
retinens. Vereor enim tenebrosum
dæmonum agmen animo meo pro-
pter ignorantiarum mearum multitu-
dinem impedimentum afferat.

*Optimum
ad laborum
radium vi-
tandum præ-
ceptum.*

Tu verò, fili, ne religiosæ exer-
citationis laborem metuas, neque ad
temporis longitudinem, ac dæmonum
insidias elanguescas. Quin potius i-
psorum imbecillitatem, CHRISTI
virtute communitus, audax irride:
ad laborum autem duritiam, ac tempo-
ris diuturnitatem animo ita compara-
to es, tanquam quotidie discessum
è vita expectans, atque eundem di-
em tibi vitæ monasticæ, tum initium,
tum finem esse existimans. Sic semper
ea, quæ à tergo sunt, obliuiscens, at-
que ad ea, quæ à fronte sunt, te ipsum
extendens, ad destinatum persequere,
ad brauium supernæ vocationis Dei in
Christo Iesu, quemadmodum san-
ctus

Philip. 3.

Etus Apostolus his verbis hortatur: Non ^{2. Cor. 4.}
 deficiamus sed licet is qui foris est ho-
 mo noster corrumpatur, tamen is qui
 intus est, renouatur de die in diem.
 Nam quod momentaneum est & leue
 tribulationis nostræ, supra modum in
 sublimitate æternæ gloriæ pondus o-
 peratur in nobis, non contemplantibus
 nobis quæ videntur, sed quæ non
 videntur. Quæ enim videntur, tempora-
 lia sunt, quæ autem non videntur, æ-
 terna.

Hæc cum animo tuo reputans, vir
 charissime, viriliter age & confortare, ^{Psal. 15.}
 atque vt egregius miles, id da operam,
 vt ei, qui te militem scripsit, placeas, nec ^{1. Tim. 2.}
 quamuis imbecillitatis ac languoris co-
 gitationes improbus ille spiritus tibi
 immittat, instituti que tui nervos fran-
 gere ac debilitare studeat, ipsius insidias
 pertimescas, illud Domini præceptum
 cogitans, *In mundo pressuram habebitis: Ioan. 16.*
sed confidite, ego vici mundum. Quocirca
 gaude in Domino semper: quoniam i-
 pse te elegit, atque à mundo sciunctum
 ante faciem suam posuit. Ipse autem,
 qui te vocatione sua sancta vocauit, pro-
 pe est semper. *Nihil itaque sollicitus sis: Philip. 4.*
sed in omni oratione atque obsecratione cum
gratiarum actione petitiones tuæ innotescant

apud Deum. Ipse enim dixit: Non te derelinquam, nec derelinquam. Hæc itaque in vita duritia ac religiosa exercitationis vilitate tecum ipse reputans, in animi voluptate versare, Domini Dei nostri memoriam retinens. Memor enim, inquit, fui Dei: & delectatus sum.

Psal. 76:

*Remediū
aduersus
vanam
gloriam.*

Luc. 17.

2. Cor. 8.

Cum autem rursus aduersarius aliud in te belli genus excogitauerit, sublimes nempe atque arrogantes cogitationes proponens, regni que terreni gloriam, quam reliquisti, ceteraque, quæ in mundo sunt, tibi in oculis collocans, salutiferam doctrinam clypei instar obtende, dicentem: Cum feceritis omnia, quæ præcepta sunt vobis dicite: Serui inutiles sumus: quoniam id quod facere dubuimus, fecimus. Et quidem quis nostrum debitum illud, quo eam ob causam Domino obstricti sumus, quot cum diues esset, propter nos egenus factus est ut nos eius paupertate diuites essemus, & qui à perpeffione immunis erat, ut vitiosis affectionibus nos liberaret, cruciatus subiit, persolvere potest? Quod enim beneficium est, seruum eadem perpeti, quæ Dominus perpeffus sit? At qui nos permultum ab ipsius cruciatibus remoti sumus. Hæc secū reputa, cogitationes destruens, &

acm

omnē altitudinem extollentem se ad-
uersus scientiam Dei, & in captiuita-
tem redigens omnem sensum in obe-
dientiam Christi. Et pax Dei, quæ ex-
uperat omnē sensum, custodiat cor tuū
& cogitationes tuas in Christo Iesu. *2. Cor. 10.*

Philip. 4.]

Hac oratione à Barlaamo habita, Io-
saphat infinitam vim lachrimarum
profudit, sic nempe, vt tanquā ex vber-
rimo fonte scarurientes, ipsum pror-
sus, ac terram in qua sedebat, prolue-
rent. Atque ipse, huiusmodi dissidium
deplorans, perquam ardentem ab eo
contendebat, vt postremi illius iti-
neris comitem se adhiberet, nec post
ipsius discessum in mundo iam rema-
neret, his verbis vtens: Ecquid, o pa-
ter, tui duntaxat, ac non proximi
rationem habes? Quoniam autem mo-
do hac in re perfectæ charitatis officio
fungeris (pro eo atq; à Christo dictū
est: *Diliges proximum tuū sicut te ipsum*) cū *Dent. 6.]*
tu quidem ad requiem pergas, me au-
tem in oppressione atque ærumna re-
linquas, ac priusquam in religiosæ vi-
tæ certaminibus, vt par est, exercitatus
sim, variasque hostium insidias com-
pertas habeam, ad singularem pugnam
cum ipsis ineundam me obijcias? Ex
quo quidnam aliud contingere potest,
nisi

nisi

nisi ut veteratoriis ipsorum artibus prosternar, atque, ut imperitis ac timidis gladiatoribus usu venire solet, sempiternam animæ mortem oppetam? At Dominum, quaeso, roga, atque obsecra, ut me quoque tui est vita discessus socium asciscas, id ut facias, per eam ipsam spem, quam habes, fore, ut laboris mercedem percipias, te obtestor. Hoc, inquam, à Deo precibus contende, ut ne unicum quidem diem post tuum discessum in hac vita peregriner, atque in densissima hac solitudine oberrem.

Hæc cum Iosaphat plorans diceret, Senex placide ac leniter ipsum reprimens, Dei iudiciis, inquit, quæ mentis humanæ captū excedunt, oblectari minime debemus. Nam ego, cum de hac re multas ad Deum preces fudissem, eumque, cui nulla vis afferri potest, velut per vim adigere tentassem, ut ne inter nos disjungeremur, ab ipsius bonitate hoc didici, minime tibi nunc conducibile esse carnis onus abicere, verum in religiosa exercitatione tandiu permanere, quoad splendidiorē coronam tibi texueris. Nondum enim pro ea, quæ tibi parata est, mercede satis decertasti: verum paulum adhuc labores oportet, ut latus in Domini tui gaudium

dium intres. Nam ego quidem iam pene centenarius, annos quinque & septuaginta in hac solitudine confeci. Tibi verò, etiamsi nō tanta temporis mora futura est, at certe ad id spatium, ut iubet Dominus, propius accedas necesse est: quo iis nulla ex parte inferior sis, qui diei & astus pondus pertulerunt. *Barlaam Centenarius Religiōsus 75. annorum.* *Matth. 20.*

Quapropter, o amice, quæ à Deo decreta sunt, prompto ac lubenti animo accipe. Nam quæ ipse decrevit, quis tandem mortalium dissipare queat? Atque ipsius gratia conseruatus, tolerantiam præsta.

Illud etiam cura, ut aduersus inimicas cogitationes animo excubes, ac mentis puritatem, non secus ac quendam ingentis pretij thesaurum, saluum & incolumen serues, ad sublimiorem actionem & contemplationem in dies te ipsum prouehens: ut illud in te impleatur, quod Dominus amicis suis promissit, his verbis utens: *Mentis puritati magno opere studendum.* *Si quis diligit me, sermonem meum seruabit, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus.* *Ioan. 14.*

Hæc, ac multo his plura, sanctissima illa anima, ac Theologica lingua digna, ocutus senex, mœrentem ipsius animū leniuit.

Deinde

Deinde ad quosdam fratres, longo intervallo ab ipso diffitos, eum amadat, ut ea, quæ ad sacrosanctum sacrificium conficiendum accommodata erant, afferret. Et quidem Iosaphat præcinctis vestibus quam celerrime hoc ministerium exequitur. Verebatur enim ne absente Barlaam debitum naturæ munus persolveret, ac Domino spiritum reddēs graue sibi detrimentum inferret, siquidem & verborum, & extremarum allocutionum, & orationum ipsius expers fuisset.

*Barlaam
imminente
morte mis-
sam cele-
brat.*

Cum igitur longinquū illud iter fortissimo animo confecisset, atq; ea, quæ ad sacrosanctum sacrificium opus erat attulisset, diuinissimus Barlaam incruentum sacrificium Deo obtulit: perceptisq; CHRISTI ab omni labe puris mysteriis, ac Iosaphato item impertitis, spiritu exultauit, sumproque de more cibo, salutaribus rursus sermonibus ipsius animum alere cœpit, his verbis utens: Non iam, charissime fili, nos in hac vita eadem domus ac mensa coniunger. Iam enim ultimam patrum meorū viam ingredior. Quocirca tibi faciendū est, ut per mandatorum diuinorum observationem, atque in hoc loco ad extremum vsque vitæ diem commorationem

nem

nem, tui erga me amoris specimen exhibeas. sic nimirum vitæ tuæ rationes instituens, quemadmodum didicisti, nec unquam abiectæ, atque ignavæ animæ meæ memoriam intermittēs. Multum itaque vale, atque in Christo delectare, atq; exulta: quoniam terrena & interitui obnoxia cum sempiternis, & ab interitu alienis bonis commutasti: ac propinqua est operum tuorum merces, ac iam iamque adest, qui mercedem refert. Qui quidem ad inspiciendam eam vineam, quam excoluisti, veniet: tibi que pro ea exulta mercedem amplissimam præbebit. *Fidelis enim sermo, ut clamat diivinus Paulus Apostolus, atque omni acceptione dignus: Si commorimur, & cōvivemus: si sustinemus, & conregnabimus, in sempiterno illo ac finis experte regno incomparabili luce collustrati, atque vere beatæ ac principis Trinitatis illuminatione donati.*

Hæc Barlaam ad vesperam vsque, ac per totā etiā noctem, Iosaphato loquebatur, effusissime lachrimanti, atq; huiusmodi disunctionē ægerrimo animo ferenti. Iam autem lucente die manus atq; oculos in cælum sustulit, Deoque gratias reddens, hoc sermone vsus est.

Domine

Nota harrico quoties iteretur mercedis nomen: additur etiam qui operis mercedem refert.

1. Thim. 5.

*Orat. Barlaam mo-
rientis.*

Psal. 50.

Domine Deus meus, qui ubique præsens es, atque omnia imple, gratias tibi ago: quoniam humilitatem meam respexisti, atque hoc mihi concessisti, ut in orthodoxa tua fide. & mandatorum tuorum via, huiusce peregrinationis cursum absoluerim. Ac nunc, optime Domine, atque ad misericordiam propensissime, in aeterna tabernacula tua me recipe: nec ea memoria retine, quæ vel sciens, vel insciens in te peccaui. Conserua autem etiam fidelem hunc seruum tuum, cui me inutilem famulum tuum præesse voluisti. Ab omni vanitate atque aduersarij vexatione ipsum exime. illudque effice, ut nodosissimis ijs laqueis, quos diabolus ad eorum omnium, quibus salus cordi est, offensionem expandit, sublimior existat. Omnem impostoris potentiam, omnipotens Deus, à serui tui facie dele: atque eas ipsi vires affer, ut pestiferum hostis animarum nostrarum caput proculcet. Spiritus tui sancti gratiam ex alto in eum demitte, atque ad inuisibiles conflictus robur ipsi adde: ut victoriæ coronam à te consequatur, ac nomen tuum, ô Pater, ac Filij tui, & Spiritus sancti, in ipso celebretur: quoniam te decet laus & gloria in sæcula. Amen.

Hac

Hac precatione habita, cum paterno affectu Iosaphatum complexus, atque oculo sancto exosculatus fuisset, ac sese Crucis signo muniisset, pedesque extulisset, ingenti lætitia perfusus, non secus ac si amici quidam accessissent, ad beatum iter, atque ad recipienda beatæ illius vitæ præmia profectus est, senex plane, ac spiritualium dierum plenus.

IOSAPHAT BARLAAMI COR-
pus humo condit: atque in religiosa exerci-
satione perseverans moritur, ac iuxta eum
sepelitur. Postea India Rex eorum cor-
pora in regnum suum honorifi-
centissime trans-
fert.

CAPUT XL.

IOSAPHAT autem summa cum
 veneratione atque eiulatu patrem cō-
 plexus, lachrimisque abluto ipsius cor-
 pore, atque aspero illo cilicio, quod ab
 eo in aula acceperat, inuoluto, consue-
 tos psalmos recitat, per totum diem ac
 totam noctem simul & canens, & pre-
 riosum beati viri corpus lachrimis ri-
 gans. Postridie autem effosso iuxta spe-
 luncam sepulchro, ac sacro corpore re-
 ueren-

*Ecce quomodo
 ad Iosaphas
 super corpus
 defuncti
 Psalmos re-
 citabat, &
 per totum
 diem ad no-
 ctē canens.*

ueren-

bat, qui
Christianus
mos est.

Orat. Iosa-
phat ad
Deum.

Psal. 26.

uerenter admodum gestato, spirituale
patrem egregius & charissimus filius
inhumauit, ardentiusq; animo inflam-
matus, atque ad orationem seipsum,
quàm maxime contendens, his verbis
usus est.

Domine Deus meus exaudi orationem
meam, qua clamaui ad te, miserere mei, &
exaudi me, quoniam te ex animo quero,
exquisiuit te anima mea, ne auertas faciē
tuā à me, & ne declines in ira à seruo tuo.
Adiutor meus esto, ne derelinquas me, neq;
despicias me Deus salutaris meus. Quoniā
pater meus, & mater mea dereliquerunt
me: tu autem Domine assumpsisti me.
Legem pone mihi Domine in via tua: &
dirige me in semitam rectam propter inimi-
cos meos. Ne tradideris me in manus tri-
bulantium me: quoniam in te proiectus
sum ex utero. De ventre matris mea Deus

Psal. 21.

Psal. 73.

Per famuli
tui Barlaā
preces ac
supplicatio-
nes me ser-
ua: Ergo
sancti post
mortē orant

ter te non est mihi adiutor. En in mi-
serationum tuarum abyssu spem anima
mea defixi. Vitam meam gubernas, qui
res omnes conditas sapientiae prou-
dentia, omni sermone praestantiori,
moderaris. Et notam fac mihi viam,
in qua ambulem: atque vt bonus ac
benignus Deus, per famuli tui Barla-
am preces ac supplicationes me serua:
quoniam

quoniam tu Deus meus es, ac te glori- *Et interce-*
fico, Patrem, & Filium, & Spiritum san- *dunt pro*
ctum, in sæcula, Amen. *nobis.*

Hac oratione perfunctus, iuxta sepulchrum flens consedit, ac sedens obdormiuit. Atque formidandos illos viros, quos prius conspexerat, ad se venientes, seq; ad maximum illum & admirandum campum ducentes, atq; in illustrissimam illam ac splendidissimam civitatem introducentes, intueri sibi visus est. Cum autem ipse portam ingrederetur, alij ipsi obviam fuerunt, ingenti lumine perfusi, coronasque eiusmodi pulchritudine collucentes, quæ nulla oratione exprimi possit, & quales nunquam mortales oculi cõspexerunt, manibus tenentes. Percontante autem Iosaphat, cuiusnam essent splendidissimæ illæ coronæ quas perspiceret.

Tua quidē una est (respõderunt illi) *Corona filii.*
tibi ob multas eas animas, quibus salutē attulisti, confecta: nūc verò, ob religiosæ vitæ exercitationē, cui das operā, studiosius & accuratius adornata: siquidem strenuo animo eam ad extremum usq; peragraris. Altera autem tua quo- *Altera pa-*
que ipsa est: verum Patri tuo, qui ab *gris.*
improba viuendi ratione opera tua deflexit, sinceroque animo respuit, ac se-
scad

se ad Dominum conuertit, eam prebeas oportet. Iosaphat autem eam rem moleste ferre videbatur. Et qui fieri potest (inquit) ut Pater meus vnus duntaxat poenitentiae gratia, paria mihi, qui tot ac tantos labores exantlaui, beneficia consequatur.

Hæc ut dixit, Barlaamum confestim sibi videre visus est, velut probris se insultantem, ac dicentem: Hi sunt, ô Iosaphat, sermones mei, quos quondam ad te habui: nimirum fore, ut cum ad ingentes opes peruenisses, non iam liberalis ac profusus esses. Ac tu ob id verbum ancipiti animo eras. Nunc autem quonam pacto parem tibi honore Patrem esse moleste tulisti, ac non potius hoc nomine lætitiæ animo concepisti, quoniam multæ tuæ pro eo fusæ preces exauditæ sunt? Iosaphat autem pro eo ac solebat, ad eum dixit: Ignosce pater, ignosce. Vbi nam autem habites, fac intelligam. Tum Barlaam: In hac pulcherrima atque ingenti ciuitate domicilium nactus sum, in medio vrbs vico, immenso lumine coruscanti. Rursum autem Iosaphat sibi cū eo agere videbatur, ut ab eo in ipsius tabernaculum abduceretur, committereque hospitio exciperetur. Ille autem

tem

tem nondum tempus adesse respondit,
 ut ad illa tabernacula veniret, quippe
 qui corporis sarcina adhuc premeretur.
 Quod si forti animo, inquit, in sancto
 vitæ genere, velut tibi mandavi, persti-
 teris, aliquanto post venies, atq; eadem
 tabernacula & eandem lætitiā ac glo-
 riam consequeris, mecumque in sempi-
 ternum eris. Experfectus autem Iosa-
 phat, animum illa luce atque omni ser-
 monis facultate sublimiori gloria per-
 fusum adhuc habebat: ac multa cum ad-
 miratione, ad grati animi significatio-
 nem Deum laudibus efferebat.

Manfit autem ad extremum vsq; ve-
 re angelicam in terra vitam ducens, ac
 duriori religiosæ exercitationis genere *Iosaphat 25.*
 post senis discessum vtens. Nam cum *annorum*
 anno ætatis vicesimo quinto regnum *regnum*
 terrenum reliquisset, monasticæq; vitæ *deposuit.*
 certamen subiisset, quinq; & triginta an-
 nos in vastissima ea solitudine, perinde
 ac si nulla carnis parte constaret, huma-
 na conditione sublimiorem vitam egit: *35. annis*
 sic nempe ut multas quidem homi- *in Erema*
 num animas à pestifero serpente prius *vixit.*
 abstraxerit, Deoque integras & inco-
 lumes seruauerit, eaque in re Aposto-
 licam gratiam consecutus sit, animique
 etiam inductione martyr extiterit, ac
 V Christum

Christum in regum ac tyrannorum oculis & aspectu fidenti animo confessus sit, vocalissimumque ipsius maiestatis præconem sese præbuerit: multosque rursus prauos spiritus in solitudine profligarit, omnesque Christi vi ac potentia superarit, cœlestisque beneficii atque gratiæ vberissime particeps factus sit. Vnde etiam animi oculum ab omni terrena caligine purum habebat, ac futura tanquam præsentia prospiciebat, Christusque ipsi rerum omnium instar erat. Christum expetebat, Christum non secus ac præsentem cernebat, Christi pulchritudinem nunquam non inuebatur: iuxta illud Prophetæ, *Proindebam Dominum in conspectu meo semper, quoniam à dextris est mihi ne commouear. At rursus: Adhæsit anima mea post te: me suscepit dextera tua.* Etenim re vera ipsius anima post Christum adhæsit firmissimo nexu ipsi copulata. Neque enim ab admiranda illa operatione descinit: nec religiosę suę exercitationis regulam immutauit. Quin potius ab initio ad finem usque, atque ab incunte ætate usque ad tam prouectam ætatem eandem animi alacritatem retinuit: imò, ut rectius loquat, ad incrementum quotidie virtutem pro-

Psal. 15.

Psal. 26

cessit, ac puriorem diuino beneficio
contemplationem consecutus est.

Deniq; cū ad hunc modū vixisset, &
vsque adeo dignam vocatione sua o-
peram, ei à quo vocatus fuerat, reddi-
disset, mundumque sibi ipsi ac se ipsum
mundo crucifixisset, ad Deum pacis in
pace migrat, atque ad Dominum, cu- *Mors Iosa-*
ius perpetua cupiditas eum tenuerat, *phat.*
proficiscitur, vultuique Domini purè
ac sine vllius rei interpositu apparet,
eaque iam ipsi præparata gloriæ coro-
na exornatur, idq; diuinitus consequi-
tur, vt Christum cernat, cum Christo
sit, Christi pulchritudine perpetuò ex-
ultet, in cuius manus commendata a-
nima, ad viuorum regionem transijt,
vbi epulantium sonus, vbi latantium *Psal. 41.*
habitariorum est.

Præclarum autem ipsius corpus vir
quidam sanctus, qui non longe ab eo
habitabat, quiq; iter ipsi ad Barlaamum
prius commonstrarat, diuino quodam
admonitu, ea ipsa hora, qua morte fun-
ctus est, affuit, eo sacrosanctis cātibus
ornato, profusisq; lachrimis, quæ ipsius
erga Iosaphat amoris indices essent, a-
lijsq; omnibus rebus, quæ apud Chri-
stianos in more atque instituto posita
sunt, confectis atq; absolutis, in patris

Barlaami monumento cum condidit. Par siquidem erat, ut quorum animæ in perpetuum simul futuræ erant, eorum etiam corpora coniungerentur.

Cuiusdam autem formidandi viri, qui id in somnis seriò imperabat, monachus ille qui ipsū funere extulerat, obtemperans, in Indiæ regnum se cōfert, Regēq; Barachiā conueniens de omnibus Iosaphati rebus certiorē ipsum facit. Ille autem nulla interposita mora cum ingenti populi multitudine iter init, atque ad speluncam tandem peruenit, ac sepulchrū inruetur, illicq; calentiſſimis lachrimis fufis integumentum tollit, cernitq; Barlaamū & Iosaphat membra cōposito habitu ſita habētes, corporaq; nihil à priſtino colore immutata, verū integra & proſus incolumia, vnā cum indumētis. Hęc igitur ſacra ſanctarū animarū tabernacula, ſuauiſſimum odorem emittētia, nec fœdi quicquā exhibentia, præclaris localis impoſita. Rex in patriam ſuam transfert.

*Quia san-
ctorum cor-
pora habi-
tacula ſunt
re Spiritus
S. ideoq;
non foeto-
rem, ſed o-
dorē emit-
tebāt: qua
rex Bara-
chias locu-
lis impoſi-
ta in patriā
ſuam trans-
fert.*

Ut autē ea res ad plebis aures peruenit, innumerabilis multitudo ex omnibus vrbibus ac finitimis locis ad beatorum illorum corporum conſpectum & adorationem confluit. Vbi etiam ſacroſanctis

cro sanctis hymnis eorū causa decan- *Ecce tum*
 tatis, copiosisq; lampadibus accensis, *quanto hi-*
 aptè illic quispiā ac perquam accom- *nere susci-*
 modatè dixisset, Lumina circa luminis *piūtur san-*
 filios & hæredes. Luculenter autem si- *etorum cor-*
 mul ac magnificè in ea Ecclesia, quæ ab *pore cum*
 ipsis fundamentis à Iosaphat extructa *hymnis &*
 fuerat, eorū corpora cōdita sunt. Mul- *lampadibus*
 ta porrò miracula, morborūq; depul- *accensis.*
 siones, tum in corporum trāsuectione, *Multa mi-*
 tum in eorum inhumatione, tum etiā *racula san-*
 posteris tēporibus, Dominus per pios *etorum, in*
 famulos suos effecit. Viditque Rex, ac *translatione*
 vulg^o omne, virtutes eas, quæ per ipsos *& deposito-*
 edebantur. Ac pleriq; è finitimis natio- *ne eorum,*
 nibus infidelitatis ac ignorationis Dei *nec non ad*
 morbo laborantes, per ea signa, quæ in *illorum se*
 monumento fiebant, ad fidem accesser- *pulchra pa-*
 runt. Atq; omnes, qui ipsius Iosaphat *trata ad co-*
 vitam ad Angelorum imitationem ex- *fessionem*
 pressam, atq; à teneris vnguibus arden- *hæreticorū.*
 tem ipsius erga Deum amorem cernen-
 tes atq; audientes, admiratione corri-
 piebantur, Deū in omnibus celebran-
 tes, qui se amantibus opem & auxilium
 nunquam ferre desinit, eosq; amplissi-
 mis beneficijs remuneratur.

Hic præsentis libri finis est, quæ pro
 mea virili conscripsi, quemadmodum
 à præclaris viris, qui mihi hæc haud fal-

462 BARLAAM ET IOSAPHAT
sò tradiderunt, accepi. Vtinam autem
vos, qui hanc animis vtilem historiam
legitis, atque auditis, ad eorum partem
asciscamini, qui Deo vitæ suæ rationes
probauerunt, per orationes & interces-
siones beatorum virorum Barlaam &
Iosaphat, de quibus hæc historia con-
texta est in Christo Iesu Domino no-
stro, quem decet honor, imperium, ma-
iestas, & magnificentia, cum Patre &
Spiritu sancto, nunc & semper in
sæcula sæculorum,
Amen.

FINIS.

*Hæc historia cum sit Catholica, elegans &
multum utilis non absq; singulari
fructu edetur in lucem. Datum 27.
Ianuarii 1593. Ita testor.*

Michael Hetsroey
Bruegelius Censor
Librorum.

INDEX